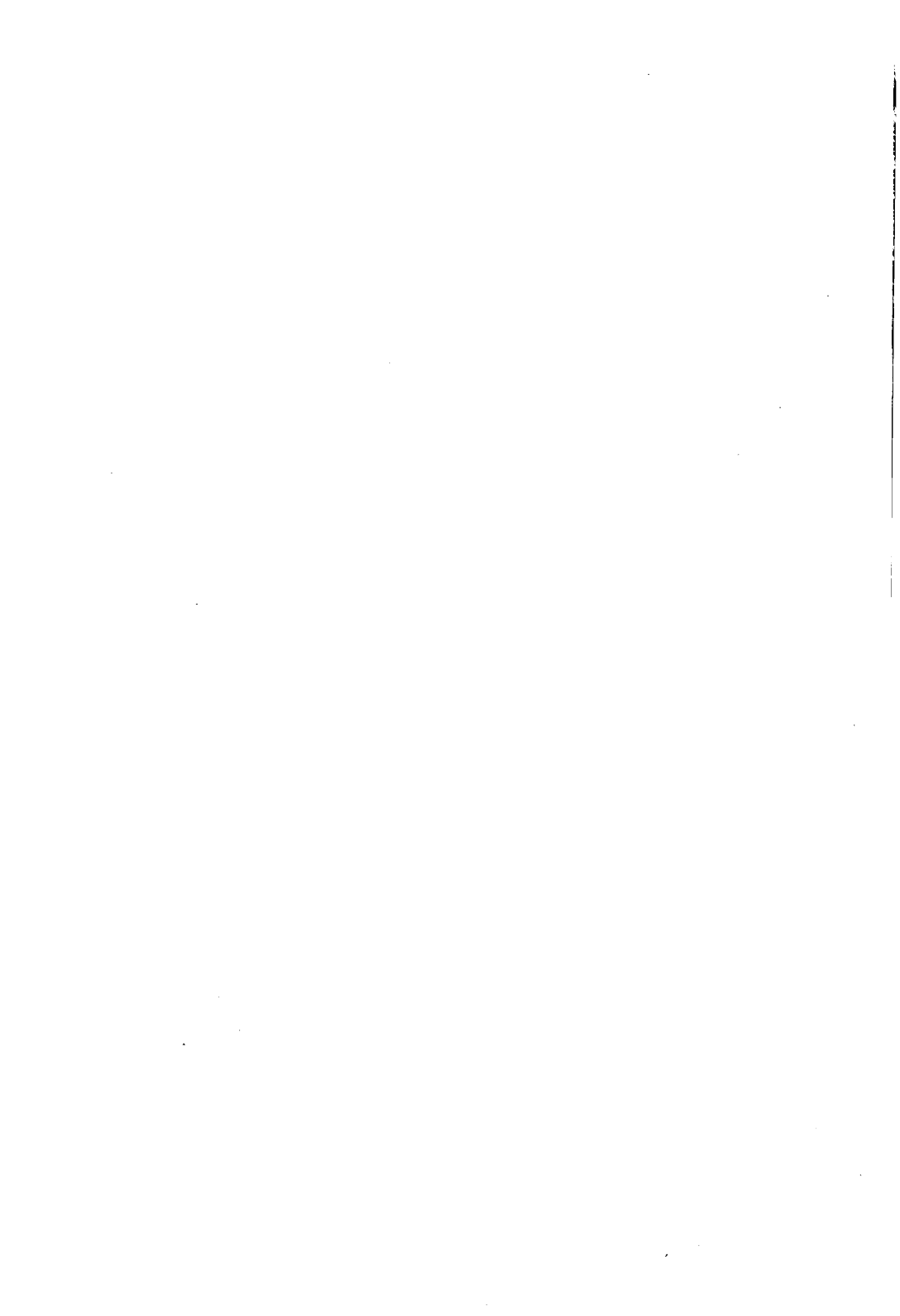

LEVÉLTÁRI
füzetek

Faint handwritten text in red ink, likely bleed-through from the reverse side of the page.

HUN
ATIAE
LICH
STOLI
Handwritten signatures and names in red ink, including 'K. J. Stoll' and 'K. J. Stoll'.

Bács-Kiskun megyei
LEVÉLTÁRI FÜZETEK
XII.

1999
Kecskemét

A sorozatot szerkeszti:
Tóth Ágnes

Lektorálta:
Kőhegyi Mihály

Borítóterv és tipográfia:
Varga Judit

ISBN 963 7236 38 4
ISSN 0238-8847

Kiadja a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára
A kiadvány megjelenését támogatta a Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai
Iskolánővérek Constantinum Intézménye, Kiskunfélegyháza.

Felelős kiadó:
Tóth Ágnes
igazgató

Készült az Adria-Print nyomdában Kecskeméten
Felelős vezető: Lajos László

Ónodi Márta

**A KISKUNFÉLEGYHÁZI
CONSTANTINUM LEÁNYNEVELŐ-INTÉZET
KRÓNIKÁJA**

(1919. december - 1923. augusztus)

Forrásközlés
és kísérőtanulmány

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ.....	7
A MIASSZONYUNKRÓL NEVEZETT KALOCSAI SZEGÉNY ISKOLANÖVÉREK RENDJÉNEK TÖRTÉNETE	9
Kezdetek	9
A csehországi rend	11
A Társulat áttelepülése Magyarországra	12
A Társulat	13
A CONSTANTINUM RÖVID TÖRTÉNETE	15
A kiskunfélegyházi fiókház	15
A Constantinum épületének története	16
A Constantinumban működő iskolatípusok története és működése	18
<i>Osztott elemi népiskola négy osztállyal</i>	18
<i>Elemi népiskolai tanítónőképző, később leányliceum</i>	19
<i>A tanítónőképző osztatlan gyakorlóiskolája</i>	20
<i>Polgári leányiskola</i>	20
<i>Középfokú Gazdasági Leányiskola két évfolyammal</i>	21
<i>Négy évfolyamú Mezőgazdasági Leányközépiskola</i>	22
A Constantinum tanügyi hatóságai	22
Nevelés a Constantinumban	25
A második világháború, az államosítás és az újrakezds	28
A KRÓNIKÁRÓL	30
A közlésről	32
A KRÓNICA SZÖVEGÉBEN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE.....	33
A KISKUNFÉLEGYHÁZI FIÓKHÁZ KRÓNIKÁJA	35
KISLEXIKON	171
NÉVMUTATÓ	179
BIBLIOGRÁFIA	189
ÖSSZEFOGLALÓ.....	195
RESZÜMEE	195

BEVEZETŐ

A történelem olykor rideg és száraz tényanyagát nagyon élővé és érzékelhetővé tudja tenni egy-egy kortárs visszaemlékezése, egy korabeli napló vagy egy krónika. Ezek a „személyes történelmi” feljegyzések az akkori jelenben teljesen hétköznapiak, vagy közönségesnek tűnő eseményeket, dolgokat örökítettek meg, s csak mi, az utókor tulajdonítunk nekik nagy jelentőséget, hiszen mi már tudjuk a folytatást, ismerjük a következményeket, s ennek fényében vizsgáljuk a ránk maradt emlékeket. A legtöbbet egy közösségről, vagy egyetlen személyről annak hétköznapijai, mindennapi gondoljai, örömei és gondolatai árulnak el. Egy ilyen hiteles és sok szempontból érdekes korrajzot tart kezében az olvasó. Az egyik érdekesség maga a korszak, amikor a krónika keletkezett: az első világháború, az őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság eseményeit követő időszak. A másik érdekesség pedig az a nézőpont, ahonnan a krónika láttatja az akkori világot: egy szerzetesközösség szemével nézhetjük az 1920-as évek Magyarországot.

A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek vezetése alatt álló kiskunfélegyházi Constantinum római katolikus leánynevelő-intézet fontos szerepet töltött be Kiskunfélegyháza és vonzaskörzetének leánynevelésében. Az intézet fennállásának 40 éve alatt működött a Constantinumban elemi népiskola, polgári leányiskola, tanítónőképző és mezőgazdasági leányiskola. Félegyházára 1908-ban érkeztek az Iskolanővérek, a Constantinum volt az első intézmény, amelyet a kalocsai székhelyű apácák egyházmegyéjük határain túl alapítottak. A nővérek vezetése alatt álló intézmény elsősorban Félegyházán, de képzési rendszerének egyedülálló volta miatt országos viszonylatban is igen népszerű volt, s a városnak nemcsak iskolatörténetében, lánynevelésében, hanem kulturális életében is meghatározó szerepet játszott. A Constantinum fejlődését a második világháború lassította, a szerzetes rendek feloszlása pedig derékba törte. 1992-ben azonban a nővérek újrakezdtek működésüket a városban, 1998-ban ünnepelték Félegyházára érkezésük 90. évfordulóját, s 2000-ben, a millennium évében lesz 140 éve, hogy a Társulatot alapító tizenkét nővér Magyarországra érkezett.

Ez a munka a nővérek félegyházi fiókházának, a Constantinumnak 1919. december 1. és 1923. augusztus 31. között vezetett krónikájának szöveghű kiadása. A mű első része bevezető tanulmány formájában nyújt áttekintést a Kalocsai Szegény Iskolanővérek rendjéről, a társulat történelmi gyökereiről, Magyarországra, illetve Kiskunfélegyházára kerülésük körülményeiről. A krónika könnyebb megértését szolgálja a társulat működésének és szabályainak, valamint a Constantinum épület-történetének, az intézetben működő iskolatípusoknak, az intézet tanügyi hatóságainak bemutatása. A Constantinum nevelési elveinek tárgyalása bepillantást enged a hajdan virágzó iskolakomplexumban folyó munkába, az intézetet átható szellemiségbe, amely a krónika bejegyzéseiben is tükröződik. A mű második, terjedelmét tekintve jelentősebb része az eredeti kézirásos krónika szöveghű közlése, bőséges jegyzet-

anyaggal ellátva. A krónika történeti értéke igen nagy, mivel a magyar történelem egyik jelentős és sokat vitatott szakasza, a Tanácsköztársaság hónapjai után íródott, s a nővérek szemszögéből mutatja be a korszak nehézségeit és problémáit. A köztörténeti vonatkozások mellett értékes adatokkal világítja meg a kor vallási, kulturális életét (egyházi ünnepek, szertartások leírása), valamint fontos helytörténeti utalásokat tartalmaz, amelyek segíthetik a város történelmének jobb megismerését. Meg kell még említeni az iskolai élettel kapcsolatos feljegyzéseket, amelyek az intézmény működése és a város iskolatörténete számára egyaránt nagy jelentőséggel bírnak.

Itt szeretnék köszönetet mondani Nagypál Mária Consumáta nővérnek, aki a krónika eredeti példányát rendelkezésemre bocsátotta és kérdéseimre szívesen válaszolt, Dr. Tóth Ágnesnek, a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára igazgatónöjének, aki lehetővé tette munkám megjelenését, Kőhegyi Mihálynak, aki lektorálta a mű „nyers” változatát, Eszik Jánosnénak, a kiskunfélegyházi levéltár levéltári kezelőjének és a kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Városi Könyvtár munkatársainak, akik kutatásaimban segítettek és támogattak.

A MIASSZONYUNKRÓL NEVEZETT KALOCSAI SZEGÉNY ISKOLANŐVÉREK RENDJÉNEK TÖRTÉNETE

Kezdetek¹

A szerzetesi élet kezdetektől szoros kapcsolatban állt a tanítással, neveléssel, mégpedig a krisztusi küldetés értelmében: „MenjeteK, tegyétek tanítványommá mind a népeket.... Tanítsátok meg őket mindannak megtartására, amit parancsoltam nektek.” (Mt 28, 19-20) A középkori rendek monostoraiban szinte kivétel nélkül megtalálható volt az iskola valamilyen formája. A 15. század végétől jelentek meg azok a szerzetesközösségek, amelyek apostoli célkitűzése kimondottan az oktatás és a nevelés volt. Több rend és kongregáció csupán tevékenységük egyik területét látta a tanításban, mások viszont kizárólagos feladatuknak tartották. Ez utóbbiak közé tartozik a Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek Társulata is.²

A rend gyökerei a 16-17. század fordulójáig Lotharingiába nyúlnak vissza. A kor kihívásaira akart feleletet adni az Evangélium szellemében Fourier Szent Péter³ és Boldog Alix Le Clerc,⁴ amikor olyan intézményt szándékoztak létrehozni, amelyben az ősi ágostonos lelkiség összekapcsolódik az apostoli szolgálattal. Az elhanyagolt lányoktatás színvonalának emelésében látták feladatukat, ezért a leányifjúság nevelésére és tanítására 1597-ben megalapították a Miasszonyunkról (Notre Dame) nevezett szerzetesnők rendjét. Első iskolájuk a Mattaincourt melletti Poussay-ban nyílt meg 1598-ban, ebben az évben hagyta jóvá a toul-i püspök ideiglenesen a keletkező szerzetet és szabályait. V. Pál pápa ideiglenesen 1615-ben, véglegesen pedig 1617-ben erősítette meg a rend alapszabályait. VIII. Orbán pápa 1628-ban kiváltságokban is részesítette a társulatot, s ezen a néven erősítette meg: „A Miasszonyunkról

¹ A rend korai történetére vonatkozó legfontosabb feldolgozás: Franz Mária Terézia Tisztelendő Anyának a Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek alapítójának és első általános főnöknőjének élete és a szerzetes társulat története 1825-1911. Írta: két kalocsai iskolanővér. [Kalocsa, 1925.] A továbbiakban: FRANZ Mária Terézia, 1925.

² PUSKELY Mária, 1998. II. 1275.

³ Fourier Szent Péter (Pierre Fourier) (1565. november 30.-1640. december 9.) ágostonrendi kanonok, az Ágostonos Kanonisszák kongregációjának egyik ihletője. 1597-től 1632-ig a lotharingiai Mattaincourt plébánosa. Toul püspöke megbízta népmissziók tartásával és saját rendje megreformálásával. Munkája nyomán 1624-ben létrejött az Üdvözítőről nevezett Szabályozott Kanonokok kongregációja. 1632-től a kanonokok általános előjárója. XIII. Benedek pápa 1730-ban boldoggá, XIII. Leó 1897-ben szentté avatta. DIÓS István, 1984. 622.; PUSKELY Mária, 1998. II. 979-980.

⁴ Alix Le Clerc (1576-1622) A Miasszonyunkról nevezett Ágostonos Kanonisszák kongregációjának alapítója, jómódú polgári családban született Remiremont-ban. 19 évesen rádőbbsent felszínes élete tartalmatlanságára. Egy év múlva találkozott Fourier Péterrel, aki új távlatokat nyitott meg a kereső lány előtt. Alix négy társával 1597 karácsonyan közösségi életet kezdett azzal a szándékkal, hogy lányokat oktassanak, akiket koruk és társadalmuk tudatlanságra ítélt. Az első iskola Poussayban, a második Mattaincourtban létesült. A kongregáció gyarapodott, Nancy lett a központja. Innen irányította a kongregációt Alix, aki 1618-ban tette le szerzetesi fogadalmát. 1621-ben lemondott vezető tisztségéről, hogy egyszerű szerzetesként haljon meg. 1947-ben XII. Pius avatta boldoggá. PUSKELY Mária, 1998. II. 50.

nevezett kanonokrendi szerzetesnők kongregációja, Szent Ágoston⁵ szabályai szerint” (Ágostonos Kanonisszák).⁶

Ez az apostoli szolgálat megfelelt a kor igényeinek, a kongregáció gyorsan terjedt Európában és eljutott Bajorországba is. A 18-19. században a népoktatás Európa szerte központi kérdéssé vált. Neves pedagógusok próbálkoztak új elméletekkel és gyakorlati kísérletekkel. A városi polgárság az egyház mellőzésével kívánta megszervezni a népoktatás ügyét. Mivel Bajorországban korábban szinte csak szerzetesek foglalkoztak oktatással, kézenfekvő volt, hogy az új oktatási program megvalósítására kiadott rendelkezés 1799-ben a szerzetesrendek feloszlását irányozta elő. A tanítórendek feloszlása 1802-ben meg is történt.⁷ 1809-ben a Miasszonyunkról nevezett Iskolanővérek 1734-ben Stadtamhofban (Regensburg mellett) alapított zárdája is feloszlásra került. Az akkori regensburgi kanonok-plébános,⁸ később regensburgi püspök, Michael Wittmann⁹ felmérte, hogy mit jelent az egyház számára a katolikus szellemű nevelés megszűnése, ezért elhatározta, hogy újra életre hívja a Miasszonyunkról nevezett szerzetesrendet. Az új társulatot a korábbi szabályok alapján akarta szervezni, de úgy, hogy a társadalom kívánalmainak megfelelően. Az újjászervezés első lépéseként a rend három egykori növendékét szerzetesi életre nevelte és tanítónővé képezte. Közük volt Karolina Gerhardinger¹⁰ is, aki tanulmányait a Miasszonyunkról nevezett Ágostonos Kanonisszák helyi iskolájában végezte és később az új rend első főnöknője lett. Wittmann püspök halála után tanítványa és barátja, Sebastian Job¹¹ karolta fel a szerzetesrend

⁵ Hippói Szent Ágoston (354-430) püspök, egyházatyja. Az ókeresztény kor legjelentősebb nyugati filozófusa és teológusa. Megtérése és megkeresztelkedése után szerzetesi elkötelezettségben élt. 395 után hippói püspökké szentelték. Ünnepe: augusztus 28. JÖCKLE, Clemens, 1995. 14-25.

⁶ PUSKELY Mária, 1998. I. 27-28.

⁷ SZEBENI András - LUKÁCS László, 1988. 21.

⁸ Stadtamhof a regensburgi plébániához tartozott.

⁹ Wittmann, Georg Michael (1760. január 22.-1833. március 8.) regensburgi püspök. A bajorországi Finkerhammerben született. Egyetemi tanulmányai után 1782-től 1787-ig káplánként működött a regensburgi egyházmegye több falusi plébániáján. 1788-tól szeminárium helyettes rektor lett, 1804-1829 között a regensburgi székesegyház plébánosa. Ezekben az években segítette a fiatal Karolina Gerhardingert, hogy tanítónő lehessen, ill. felkészítette egy leendő tanító-kongregáció alapítására. 1829-ben Regensburg segédpüspökké szentelték, 1832-ben megyéspüspökké nevezték ki. PUSKELY Mária, 1998. II. 1760-1833.

¹⁰ Gerhardinger, Karolina (1797. június 20.-1879. május 9.) A Regensburg melletti Stadtamhofban született. Tanulmányait a Miasszonyunkról nevezett Ágostonos Kanonisszák helyi iskolájában végezte. 1809-ben a bajor kormány betiltotta a nővérek működését. A regensburgi székesegyház plébánosa Georg Michael Wittmann irányította Karolina figyelmét a tanításra. Tanítónői képzést szerezve 1812-ben már tanítani kezdett szülővárosa elemi iskolájában, itt működött 1833-ig a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek kongregációjának megalapításáig. 1835-ben tette le szerzetesi fogadalmát, s felvette a Jézusról nevezett Terézia nevet, ő lett a kongregáció vezetője. Egymás után alapította a fiókházakat. Nem nagy intézmények létrehozása volt a célja, hanem iskoláig nehezen jutó, szegény gyermekek tanítása. Tíz évvel az alapítás után átköltözött a kongregáció Münchenbe. IX. Pius 1865-ben jóváhagyta a központi kormányzatra berendezett szerzetesi intézményt. Gerhardinger M. Terézia élete végéig vezette a kongregációt. 1985-ben avatták boldoggá. PUSKELY Mária, 1998. I. 420-421.

¹¹ Job, Sebastian (1767-1834) Bajorországban született, gyermekkorában bencéseknel tanult. A szemináriumot Regensburgban végezte, 1796-tól ugyanitt prefektus, irodalmat, filozófiát és matematikát tanított, az énekkart vezette. 1806-tól szakfelügyelő. Az osztrák császárné udvari papja. Szoros barátság fűzte Wittmann regensburgi püspökhöz. Segítette őt olyan iskolák szervezésében, amelyeket Wittmann

ügyét: a társulatnak a Miasszonyunkról nevezett *Szegény Iskolanővérek* elnevezést adta, a rend számára pedig új szabályzatot állított össze, mely egyben az új szerzetestársulat alapító okirata is lett. Az első iskola 1833-ban, Neuburg vorm Wald-ban (Bajorország) nyílt meg. Wittmann és Job halála után az alapítás minden gondja Karolinára nehezedett. Hiányzott még az egyházi elismerés, a tanítónők még nem tettek szerzetesi fogadalmat. I. Lajos bajor király¹² 1834. március 22-én ismerte el az intézményt, azt vallotta ugyanis, hogy a társadalom egészséges növekedéséhez nélkülözhetetlen a kereszténység, ezért újra behívta az országra a ferenceseket, a lányok nevelését pedig szerzetesnővérekre bízta.¹³

1834. március 26-án Franz Schwäbl regensburgi püspök jóváhagyta a Szegény Iskolanővérek intézetét és a Job által készített szabályzatot, valamint kinevezte az új társulat főnöknőjévé Karolina Gerhardingert, aki a szerzetességben a Mária Terézia nevet vette fel.

A rend anyaházát 1841-ben Neuburgból Münchenbe helyezték át.¹⁴ Az új szerzetesrendet IX. Pius pápa 1859-ben ideiglenesen, 1865-ben pedig véglegesen is megerősítette. Újabb és újabb rendházak nyíltak először Bajorországban, majd az országhatárokon túl, sőt Európán kívül is. 1851-ben Csehországba is meghívták a nővéreket.

A csehországi rend

Schneider Gábor¹⁵ a csehországi Hirschau plébánosa 1849-ben kereste fel Münchenben Gerhardinger Mária Terézia anyát, a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek főnöknőjét, s megkérte, hogy Hirschauban is nyisson iskolát és nevelőintézetet leányok számára. Ez 1851-ben meg is történt. Mivel Schneidernek kezdettől az volt a szándéka, hogy a csehországi zárdának külön anyaháza legyen, ezért tárgyalásokat kezdett a müncheni érsekkel a hirschauai zárda önállósága és függetlensége érdekében. A Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek társulatának szabályait az Apostoli Szentszék ekkor még nem erősítette meg,¹⁶ így a szervezeti változtatásokhoz püspöki engedély is elegendő volt, a müncheni érsek pedig hozzájárult az önállósodáshoz, így 1853-ban a cseh zárda elszakadt a müncheni anyaházától.

1854-ben a rend cseh ága áttette székhelyét Horazdiowitzba (Horažďovic). Itt lett főnöknő Franz Mária Terézia,¹⁷ aki – mivel a csehországi Iskolanővérek elnyerték önállóságukat – új

---

szerzetesnőkre szeretett volna bízni. Job meghatározó szerepet játszott a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek kongregációjának létrejöttében. PUSKELY Mária, 1998. I. 560-561., II. 811-818.

¹² I. Lajos (1786-1868), bajor király: 1825. október 13-tól 1848. március 20-ig. MATZ, Klaus-Jürgen, 1994. 117.

¹³ SZEBENI András - LUKÁCS László, 1988. 20.

¹⁴ PUSKELY Mária, 1998. II. 811-818.

¹⁵ A rend történetére vonatkozó feldolgozás (FRANZ Mária Terézia, 1925.) az idegen neveket – a kor hagyományait követve – magyarosított formában közli. Azokat a neveket, amelyeknek eredeti alakját más forrásban nem találtam meg, én is ebben a formában szerepeltetem.

¹⁶ A szerzetestársulat ideiglenes megerősítése 1859-ben, végleges megerősítése pedig 1865-ben történt.

¹⁷ Franz M. Terézia (1825. november 14.-1911. június 24.) polgári neve: Franz Terézia Coelestina. Drezdában született, 1853-ban lépett be a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek hirschauai zárdá-

szabályzatot írt a társulat számára. A társulat Csehországban nagy népszerűsége tett szert, 6 év alatt 10 új zárda alakult. A szerzetesnők jó híre nemsokára a határokon túlra is elterjedt.

A Társulat áttelepülése Magyarországra

Fontosnak tartom röviden megemlíteni, hogy a Miasszonyunkról nevezett Iskolanővérek rendjét kétszer is behívták Magyarországra. Csajághy Sándor¹⁸ csanádi püspök hívására, 1858-ban a rend régebbi ágának központjából. Münchenből érkeztek nővérek Temesvárra. Kunszt József¹⁹ kalocsai érsek pedig 1860-ban a fiatalabb, csehországi rendházhoz fordult, s onnan hívta be székvárosába a nővéreket. Mivel a Kalocsára települt nővérek politikai okokból nem térhettek vissza Csehországba, Kalocsán hozták létre a Miasszonyunkról nevezett *Kalocsai Szegény Iskolanővérek* rendjét, melyet X. Pius pápa 1907-ben erősített meg véglegesen. Így, bár mind a két társulat ugyanazt a nevelő, tanító munkát végezte, elkülönülésük mégis megmaradt.²⁰

Kunszt József kalocsai érsek már régóta foglalkozott a gondolattal, hogy székvárosában nevelő- és tanítóintézetet létesít lányok számára. Ennek érdekében kapcsolatba lépett a budweisi püspökkel, akinek egyházmegyéjében, Horazdiowitzban volt a feltűnő sikerrel működő Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek anyaháza. Kunszt arra kérte a budweisi püspököt, hogy küldjön néhány iskolanővért a Kalocsán alapítandó zárdába. A püspök továbbította Kunszt József kérését Franz Mária Terézia főnökasszonynak, s bár megemlítette a zárdaalapítással járó nehézségeket és jelezte a Csehországban is érezhető, megfelelő munkaerő hiányát, mégis eleget kívánt tenni a kalocsai érsek kérésének, hogy „Magyarország is élvezhesse a leányifjúság vallás-erkölcsi nevelésének áldásait”.²¹ Franz Mária Terézia főnökő nem zárkózott el a kérés elől. A magyar nyelvismeret hiányából fakadó nehézségek legyőzésére azt a megoldást javasolta, hogy küldjön az érsek a horazdiowitzi anyaházba magyar jelöltnöket, „jámbor szüzeket, kik elhatároznák magukat, hogy az Úr szolgálatában a női ifjúság nevelésére és oktatására szentelik életüket”,²² hogy ezeket a jelöltnöket kiképezzék hivatásukra, s hogy a

---

jába. Horazdiowitzban lett 1854. október 29-én a társulat általános főnökője. Mikor a csehországi Iskolanővérek meghívták Magyarországra, Franz M. Terézia is elutazott 1860-ban a kalocsai zárda átvételére. Eredetileg csak egy évig akart maradni, de a politikai viszonyok miatt nem térhetett vissza. Miután a magyarországi kongregáció elszakadt a csehországitól, Franz M. Terézia lett a Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek Társulatának főnökője. A Társulat pápai jóváhagyása után 1903-tól haláláig általános (generális) főnökő. FRANZ Mária Terézia, 1925. 7., 19-29., 273.

¹⁸ Csajághy Sándor (1810. április 6.-1860. február 7.) 1833-ban szentelték pappá, 1844-től Kalocsán az egyháztörténeti tanszéken működött. 1846-ban érseki titkár és címzetes kanonok, 1851-ben csanádi püspök. Az egyházi irodalmon kívül költészettel is foglalkozott. MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon I. 292.; BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 67.

¹⁹ Kunszt József (1790. június 28.-1866. január 5.) Esztergomban lett papnövendék, 1845-ben káptalani helynök, 1850-ben kassai püspök, 1852-ben kalocsai érsek lett. Nevéhez fűződik a kalocsai papnevelőintézet újjáalakítása. Ő hívta meg Kalocsára a csehországi Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővéreket. MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon I. 1033.; BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 62.

²⁰ TÖRÖK József, 1990. 186-187.

²¹ FRANZ Mária Terézia, 1925. 45.

²² Uo.

csehországi nővéreknek alkalmuk nyílt a magyar nyelv tanulására. „Ezek a jelöltnők néhány nővérrel az anyaházból első magvait képeznék a Magyarországra átültetendő Iskolanővéreknek.”²³ Kunszt felhívására öt magyar lány jelentkezett, akik 1858-ban el is utaztak Horazdiowitzba.²⁴

A kalocsai új zárda épülete 1860 nyarán készült el teljesen, s 1860. szeptember 9-én megtörtént az ünnepélyes átadás. Ekkorra már megérkeztek a szerzetesnővérek is, tizenkét nővér (köztük maga a főnöknő és az öt magyar újoncnő),²⁵ s még három jelöltnő.²⁶ Franz Mária Terézia Anyának, mikor 1860-ban a nővéreket Kalocsára kísérte, az volt a szándéka, hogy egy év múlva visszatér Csehországba. Nem így történt. Mivel a német anyanyelvűek elleni cseh mozgalom ekkor indult, Schneider Gábor, aki a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek társulatát Csehországban meghonosította, megírta Mária Terézia Anyának, hogy a „német” főnöknő visszatérése Csehországba nem kívánatos. Megkezdődtek a jogérvényes, végleges elváláshoz szükséges intézkedések. Kalocsa önálló, független anyaháza lett a Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek szerzetes társulatának.

A Csehországból hozott szabályokat Mária Terézia Anya újra átdolgozta. 1865. január 15-én Kunszt József érsek a szabályokat a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek kalocsai anyaháza számára jóváhagyta és egyszerű fogadalmas szerzetes társulatként megerősítette az intézményt. Mária Terézia Anya azonban a társulatnak szilárdabb alapot, állandó fennmaradást akart biztosítani. Ezt csak a szabályok pápai jóváhagyásával érthette el. 1903. január 12-én XIII. Leó pápa a szabályokat három évre megerősítette,²⁷ az intézményt pedig, mint egyszerű fogadalmas társulatot véglegesen jóváhagyta.

A Társulat

„A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek Társulatának célja elsősorban és általánosságban Isten nagyobb dicsősége és az, hogy tagjai a szegénység, tisztaság és engedelmesség egyszerű fogadalmának s a Társulat saját szabályainak megtartása által megszentelődjenek. Másodsorban pedig és különösen célja a felebaráti szeretet gyakorlása a leányifjúság nevelése és tanítása által, a katolikus egyház szellemében és elvei szerint.”²⁸

A Társulat tagjai szolgálatuk szerint két csoportba tartoztak: az iskolás nővérek feladata volt

²³ Uo.

²⁴ Az öt magyar lány neve: Császár Mária (Zombor), Dolberger Szibilla (Baja), László Teréz (Baja), Szücs Katalin (Baja), Sallay Borbála (Baja). FRANZ Mária Terézia, 1925. 47-50.

²⁵ Az 1860-ban Kalocsára érkező tizenkét alapító nővér közül iskolás nővérek voltak: Franz M. Terézia, Stockinger M. Remigia, Michael M. Szalézia, Stürzl M. Andrézia, házi nővérek voltak: Raab M. Brigitta, Fleischmann M. Zitta, iskolás újoncnők voltak: Kindermann M. Ignacia, Császár M. Stefana, Szücs M. Jozefa, Sallay M. Emerica, Dolberger M. Júlia, László M. Apollónia. FRANZ Mária Terézia, 1925. 53.

²⁶ A három jelöltnő: Hajek Mária, Attenberger Anna, Kohlberger Mária. FRANZ Mária Terézia, 1925. 53.

²⁷ A végleges jóváhagyás 1907. február 25-én történt meg.

²⁸ Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára (a továbbiakban: BKMÖL) XII. 6. A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek Szerzetes Társulatának iratai. (a továbbiakban: XII. 6.) A társulat szabályai. 1930. 2.

az ifjúság tanítása és nevelése, viselték a főbb hivatalokat a Társulat kormányzatában és vezetésében; a házi nővérek a házi teendőket végezték. Fogadalomtétel után nem lehetett átlépni egyik csoportból a másikba.

Nem vehették fel a Társulatba azt, aki még nem volt tizenöt éves, akit adósság vagy számadási kötelezettség terhelt, aki házasság kötelékében élt vagy más szerzetesrend tagja volt.²⁹ Ahhoz, hogy a jelentkezőt jelöltnek (postulans) felvegyék, szükséges volt, hogy betöltse tizenhatodik életévét, s ha iskolás nővér kívánt lenni, megfelelő pedagógiai végzettséggel kellett rendelkeznie. Azokat a fiatal, tizenhárom-tizenégy éves lányokat, akik hajlamot éreztek magukban a szerzetesi hivatásra, aspiránsoknak nevezték. A jelöltnek próbaideje egy év vagy legalább hat teljes hónap volt, ami arra szolgált, hogy meggyőződhessen mind a jelölt, mind a Társulat, hogy alkalmas-e a jelölt a zárdai életre.³⁰ Ennek letelte után öltötte magára a jelölt a Társulat szerzetesi ruháját, a beöltözéssel kezdődött az egy éves újonc-idő (noviciátus), amit az újoncmesternő vezetése alatt a lelki képzéssel, a szabályok tanulmányozásával, a fogadalmas szerzetesi életre való felkészüléssel kellett eltölteni.³¹

A szegénység, tisztaság és engedelmesség egyszerű fogadalmát a Társulat tagjai első-, másod- és harmadízben csak egy évre tették le, ezek után pedig három évre. Az ideiglenes fogadalmak hat éve után örökös fogadalmat tehetek, ha arra méltónak bizonyultak.³²

A legfőbb tekintély a Társulatban az általános (generális) főnöknő és az ő tanácsát illette meg, rendkívüli esetben az általános káptalant. Az általános káptalant akkor hívták össze, ha az általános főnöknő hivatalviselési ideje lejárt, vagy ha meghalt, lemondott, vagy letették tisztjéből. Az általános főnöknő hivatala hat évre szólt, ezért a rendes káptalant hat évente össze kellett hívni. Általános főnöknőnek csak olyan nővért lehetett választani, aki legalább negyven éves volt, legalább öt éve a Társulat örökfogadalmas tagja és törvényes házasságból származott.³³ Az általános főnöknő – akit Tisztelendő Anyának hívtak – kormányozta és igazgatta az egész Társulatot. Tanácsosnőivel együtt Kalocsán, az anyaházban lakott, három évente meglátogatta a Társulat összes házát. Az általános főnöknő nem lehetett egyúttal helyi főnöknő is.³⁴ A káptalan választotta meg a négy tanácsosnőt, az általános titkárnőt és az általános gondnoknőt is. A tanácsosnők közül az a nővér, akit elsőként választottak meg, lett az általános főnöknő helynöknője (helyettese).³⁵

A (fiók)házak főnöknőit az általános főnöknő – tanácsának beleegyezésével – három évre nevezte ki, ez a tisztség újabb három évre meghosszabbítható volt, ugyanazon ház számára többször már nem. Házfőnöknő csak örökfogadalmas nővért lehetett. A házfőnöknőt a rábízott zárdá kormányzásában két tanácsosnő segítette, a ház javait, ingóságait és ingatlanjait a helyi gondnoknő kezelte.³⁶

²⁹ BKMÖL XII. 6. A társulat szabályai. 1930. 4-5. Az 1903-as Szabályzat ennél szigorúbb feltételeket támaszt: a jelentkező nem lehet harminc évnél idősebb, nem lehet törvénytelen származású, nem lehet özevgy. A fenti és ezen körülmények esetén az Apostoli Szentszék felmentésére volt szükség.

³⁰ BKMÖL XII. 6. A társulat szabályai. 1930. 5.

³¹ Uo. 7.

³² Uo. 10.

³³ Uo. 33-37.

³⁴ Uo. 39-42.

³⁵ Uo. 37-38.

³⁶ Uo. 52-53.

A CONSTANTINUM RÖVID TÖRTÉNETE

A kiskunfélegyházi fiókház

1868-tól kezdve a Kalocsai Iskolanövérsek sorra alapították rendházaikat az egyházmegyében.³⁷ Az 1908-ban, Kiskunfélegyházán alapított fiókház volt az első, amely a kalocsai egyházmegye³⁸ határain túl feküdt.

Kiskunfélegyházán a XIX. században a leányoktatás és nőnevelés színvonala nem volt kielégítő. A probléma megoldásában nagy segítséget jelentett Schuster Constantin³⁹ váci püspök 40.000 aranykoronáról szóló alapítványa. A püspök 1888-ban, első bérmautja alkalmával alapítványt tett egy Kiskunfélegyházán létesítendő zárda és leánynevelő-intézet céljára. Ahogy levelében írta: „Mert Isten kegyelméből és saját hosszú életem tapasztalatánál fogva meggyőződéséért bennem, hogy a társadalomra súlyosodó nagy bajoknak minél üdvösebb és gyökeresebb gyógyszere [...] a leányok vallás-erkölcsi nevelése, csak in ilyen nevelésben részesült anyák képesülvén a család kebelében azon buzgó és áldásos tevékenységre, mely üdvös gyümölcseül jobb nemzedéket ígér.”⁴⁰ Constantin püspök kijelentette, hogy ha az intézet három év alatt, 1891 végéig nem lenne készen, akkor a 40.000 korona összeg más városban hasonló célokra fordítottassék.⁴¹ Nemes szándékát püspök utódja, gróf Csáky Károly Emmanuel⁴² is magáévá tette. A város elöljárói közül Dr. Szerelemhegyi Károly polgármester,⁴³ Dr. Molnár

³⁷ A következő fiókházakat alapították a kiskunfélegyházi zárda előtt: Óbecse (1868), Topolya (1869), Baja (1870), Szabadka (1874), Bács (1876), Újvidék (1878), Kunbaja (1880), Jánoshalma (1881), Temerin (1881), Mohol (1882), Bácsalmás (1886), Zombor (1887, 1896), Péterréve (1891), Foktó (1894), Horgos (1897), Hódság (1899), Futak (1900), Palánka (1901), Magyarkanizsa (1901), Mélykút (1901), Ada (1902), Szentfülöp (1905), Hajós (1907).

³⁸ Kiskunfélegyháza 1993-ig a váci egyházmegyéhez tartozott.

³⁹ Schuster Constantin (1817. július 31.-1899. július 23.) kegyesrendi tanár, 1877-től kassai püspök, 1886. november 13-án nevezték ki váci püspöknek, a pápai megerősítés 1887. március 17-én történt. 1888-ban alapítványt tett egy Kiskunfélegyházán létesítendő leánynevelő-intézet javára. A később létrejött, Kalocsai Szegény Iskolanövérsek vezetése alatt működő félegyházi intézet az ő tiszteletére vette fel a „Constantinum” nevet. BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 50., 75.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP 1899. július 27.

⁴⁰ Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára Kiskunfélegyházi Részleg (a továbbiakban: BKMÖL Kf.) V. 174. a. Kiskunfélegyháza Város Tanácsának Iratai. Tanácsülési jegyzőkönyvek. (a továbbiakban V. 174. a.) II.513/890 irattári szám, 3737ki/893. Constantin püspök alapítólevelének másolata.

⁴¹ Később az alapító – tekintettel arra, hogy a letétbe helyezett összeg egy nagyobb építkezés és berendezés költségeit távolról sem fedezhette – maga járult hozzá, hogy az építés tervét elhalasszák. ADATOK... 29-32.

⁴² Csáky Károly Emmánuel (1852. július 24.-1919. február 16.) váci püspök 1900-tól. BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 50.

⁴³ Szerelemhegyi Károly Kiskunfélegyháza város polgármestere 1897-től 1909-ig. IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 559.

Béla,⁴⁴ ekkor még csak helyettes-polgármester és Kolossváry Mihály⁴⁵ ó-templomi plébános egyengette az építendő leánynevelő-intézet útját. Újabb lendületet adott az ügynek Kalmár Józsefné Fazekas Anna⁴⁶ főlegyházi lakos 100.000 Korona értékű alapítványa.⁴⁷

1888 óta, mikor is Constantin püspök alapítványát tette, még két évtizednek kellett eltelnie, hogy a terv valóra váljon. Ezalatt a püspök által felajánlott összeg 160.000 koronára gyarapodott.

A város a Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek társulatával kezdett tárgyalásokat az intézmény vezetése ügyében. Ennek nyomán a város 1907-ben megkötötte a kalocsai iskolanővérek főnöknőjével az együttműködési szerződést,⁴⁸ melynek értelmében 1908. szeptember 24-én megérkeztek az első szerzetesnővérek Főlegyházára és október 1-én megkezdék munkájukat.

A város anyagi hozzájárulásként vállalta, hogy az iskola és a zárda számára épületet fog biztosítani.

A Constantinum épületének története

A Constantinum épületeinek magját az 1808-ban, a ferencszállási pusztatemplom köveiből felépült, úgynevezett „Nagyiskola” épülete adta. Itt kezdetben a kisgimnázium működött, majd 1876-tól a Csongrádról áthelyezett Magyar Királyi Állami Tanítóképző is, melynek első otthona a Nagyiskolára húzott emeleten volt. A tanítóképző 1904-ben új épületbe költözött. A város a megürült iskolát kínálta fel az új apáciskola ingatlanjainak alapjául.⁴⁹ A közgyűlés 1907. október 6-án kimondta, hogy a képezde régi épületének tulajdonjogát a római katolikus egyházközösségre ruházza, iskolai célokra.⁵⁰ Mivel azonban az épület nem tudott volna otthont

⁴⁴ Dr. Molnár Béla (1873. január 7.-1915. augusztus 3.) ügyvéd. Kiskunfőlegyházán 1900-ban jogügyi tanácsossá és helyettes polgármesterré választották. 1909-től 1915-ig a város függetlenségi pártállású polgármestere. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 368.

⁴⁵ Kolossváry Mihály (1867-1947) A középiskolát Székesfehérváron, a hittudományi főiskolát Vácott végezte. 1890-ben szentelték pappá. Kiskunfőlegyházán hat évig a Kalmár-kápolna lelkésze, majd 1899. április 9-től 1910. július 1-ig az Ó-templom plébánosa. Ebben a tisztségében 1908-tól 1910-ig a Constantinum első igazgatója, majd püspöki biztosa. 1901-ben szentszéki tanácsos, 1907-ben esperes, 1909-ben prépost, 1910-ben váci kanonok és egyházmegyei főtanfelügyelő, 1915-ben pápai prelátus, 1924-ben püspöki helynök és nagyprépost. Erdemei elismeréséül Pest vármegye törvényhatósága örökös tagjává választotta. PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. II. 134.; ÉVKÖNYV/Líceum 1939/40.; Ó-TEMPLOMI...

⁴⁶ Kalmár Józsefné Fazekas Anna (1814-1909) Férje volt az utolsó kiskun kapitány. Vallási, művelődési célra tett adományai nagy összegűek voltak. Férjével saját költségükön építették a Kalmár-kápolnát. Férje halála után nagyobb összeget tett le a leánynevelő-intézet és elemi fiúiskola létesítése céljából. Adakozott helyben felállítandó vakok intézete, kisdedővő-intézet és kórház céljára. Végrendeletében a várost tette meg általános örökösévé. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 362.

⁴⁷ IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 273-274.; BKMÖL Kf. V. 171. a. Kiskunfőlegyháza város közgyűlési jegyzőkönyvei (a továbbiakban: V. 171. a.). 47kg/1891.

⁴⁸ BKMÖL Kf. V. 171. a. 7150 ki/65 kgy/907.

⁴⁹ ÉVKÖNYV/Líceum 1939/40. 6-7.

⁵⁰ BKMÖL Kf. V. 171. a. 6. 8760 ki/138 kgy/907.

adni egy intézménynek, melyben elemi⁵¹ és polgári leányiskola is működik (s tegyük hozzá, hogy ekkor már kilátásban volt a tanítónőképző és az internátus beindítása is), a bővítés elkérülhetetlen volt. 1908 tavaszán indult meg a Petőfi utcai szárny építése. Májusban már tető alá került az épület, amely szeptemberben fogadta be új lakóit. Ekkor vette fel a római katolikus leánynevelő-intézet, alapító püspöke tiszteletére a „Constantinum” nevet. Az új épületkomplexum magában foglalta a képezde régi, emeletes épületét is. Az új szárnyban volt a kápolna, s itt kapott helyet az 1909/10-es tanévben megnyíló tanítónőképző I. és II. osztálya, valamint az internátus is.

A tanítónőképző évfolyamainak feltöltődésével és az elemi iskola létszámának növekedésével az épület hamarosan szűknek bizonyult. A bővítést csak új szárny építésével lehetett megoldani. 1913-ban készült el az internátus-szárny folytatásaként a clausura rész.⁵² 1914 júliusában megtörtént az Iskola utcai új épületrész alapkövetétele, s még a tél beállta előtt tető került az épületre. Az első világháború miatt sokat akadoztak, többször le is álltak a munkálatok. Csak az 1916/17-es iskolaév elejére készült el az új épületszárny, amit csak a beköltözés után, 1918 tavaszán szenteltek fel.⁵³ Ebbe az új szárnyba költözött át a tanítónőképző és a gyakorlóiskola, s az itt kialakított új, nagy tornaterem alkalmasan előadások megtartására is szolgált.

Mikor 1923-ban párhuzamosították a polgári lányiskolát, s az 1924/25-ös tanévtől megnyílt a Középfokú Gazdasági Leányiskola is, megint elhelyezési gondok jelentkeztek. Az újabb bővítést a nagy anyagi nehézségekkel küzdő város csak a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium támogatásával tudta megoldani. Klebelsberg Kunó⁵⁴ kultuszminiszter 80.000 pengőt adott az iskola bővítésére.⁵⁵ Az új épületrészt, amelyet – a vallás- és közoktatásügyi miniszter segítségét megköszönve – Klebelsberg-szárnynak neveztek el, 1932. június 26-án szentelték fel.⁵⁶ A Középfokú Gazdasági Leányiskola utódjaként, 1938-ban indult a négy évfolyamú Mezőgazdasági Leányiskola. Az új típusú iskolának nagyobb épületre, több gyakorlótérre volt szüksége. Az anyagi alapot Klebelsberg Kunó kultuszminiszter azon rendelkezése biztosította, miszerint Kiskunfélegyháza városnak a kultusztráccával szemben

⁵¹ Az elemi iskola elnevezés az iskolák hivatalos műszavai közé 1827-ben vonult be. Az 1825-27. évi országgyűlés közoktatási bizottsága az 1791. évi bizottság törvényjavaslatának 2. szakaszában az iskolák nevét megváltoztatta, a népiskolák (Scholae Triviales) neve helyébe az elemi iskolák (Scholae Elementares) elnevezést iktatta. A két világháború között a hivatalos megnevezés az elemi népiskola volt. MAGYAR PEDAGÓGIAI Lexikon, 1933. 451.

⁵² ADATOK... 51.

⁵³ FEKETE János, 1990. 85.

⁵⁴ Gróf Klebelsberg Kunó (1875. november 13.-1932. október 12.) a Horthy-rendszer ismert kultúrpolitikus. 1921. december 3-tól 1922. június 16-ig belügyminiszter, 1922. június 16. és 1931. augusztus 24. között vallás- és közoktatásügyi miniszter. Az MTA tagja, a Magyar Történelmi Társulat elnöke. Minisztersége idején építették ki a tanyai iskolák hálózatát, megreformálták a polgári iskolát és a leányközépiskolát. BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 29.; MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon I. 935.

⁵⁵ Ezen kívül átengedett még a városnak tanyai iskolák építésére adott 200.000 pengő állami kölcsöntartozás évi törlesztéséből két részletet: 56.000 pengőt. Az iskola így összesen 136.000 pengő támogatást kapott. ADATOK... 94.

⁵⁶ ÉRTESÍTŐ 1931/32. 3-14.

fennálló 144.000 pengős tartozásából 44.000 pengőt és a tőketartozás kamatait elengedi, ha a város a Constantinum kibővítésére 100.000 pengőt átad. Ezt a pénzt 1941 februárjában kapta meg az intézet vezetősége, s így meg lehetett kezdeni a Petőfi utcai szárny kibővítését, az internátusi helyiségek és a clausura nagyobbitását. A nővéreknek meg kellett vásárolniuk a Constantinum közvetlen szomszédságában lévő telket, hogy a gazdasági épületeket felépíthessék.⁵⁷ Bár az építkezés az anyagbeszerzés nehézségei miatt csak lassan haladt, a következő évre mégis elkészültek az épületek.

Szót kell még ejtenünk a Constantinum „Minta-Otthoná”-ról, amely a Mezőgazdasági Leányközépiskola gyakorlati nevelését szolgálta. Célja az volt, hogy a tanulók elsajátíthassák azokat az ismereteket, melyek az önálló háztartás vezetéséhez szükségesek. A munka 1940 novemberében kezdődött meg itt. A házat, amely a Constantinum Petőfi utcai szárnyával szemben állt, még a Gazdasági Leányiskola vásárolta a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium államsegély-adományából, 40.000 pengőért.⁵⁸

A Constantinumban működő iskolatípusok története és működése

A Constantinum Római Katolikus Leánynevelő-intézetben a következő iskolatípusok működtek:

- osztott elemi népiskola négy osztállyal
- elemi népiskolai tanítónőképző, később leánylíceum
- a tanítónőképző osztatlan gyakorlóiskolája (1916-tól), hat osztállyal
- polgári leányiskola, 1923-tól párhuzamos osztályokkal
- középfokú Gazdasági Leányiskola két évfolyammal (1924-1937)
- négy évfolyamú Mezőgazdasági Leányiskola (1938-1948)

Osztott elemi népiskola négy osztállyal

Az elemi népiskola egészen a kezdetektől, 1908 óta működött. Osztott volt, tehát minden osztály külön teremben, külön tanár irányításával tanult. 1916-ig, a gyakorlóiskola megnyitásáig ebben az iskolában végezték tanítási gyakorlataikat a tanítónőképző növendékei. Az 1919/20-as tanévben, a diákok nagy számára való tekintettel párhuzamosították az I. és II. osztályokat. Az 1920/21-es tanévben a II. és a III. osztályok voltak párhuzamosak, míg az 1921/22-es évben mind a négy évfolyam.⁵⁹ Sem az ezt megelőző, sem az utána következő években nem működtek párhuzamos osztályok az elemi iskolában.

⁵⁷ ÉVKÖNYV/Mezőgazdasági 1940/41. 3-4.

⁵⁸ Uo. 23.

⁵⁹ ÉRTESÍTŐ 1918/19.-1921/22.

Elemi népiskolai tanítónőképző, később leánylíceum

A helyi igényeket és lehetőségeket felmérve, az 1909/10-es tanévben megnyílt a Constantinumban a tanítónőképző első két osztálya. Az osztályok felfejlődésével 1910/11-ben a harmadik, illetve 1911/12-ben a negyedik osztályok is kialakultak. 1924/25-től a tanítónőképzők átszervezésével⁶⁰ megnyílt az iskola ötödik osztálya is.

A tanítónőképző-intézet első osztályába olyan tanulók jelentkezettek, akik 14. életévüket már betöltötték, de 18 évesnél nem voltak idősebbek és elvégezték a felső népiskolát, vagy a polgári iskolát, illetve a leánygimnázium első négy osztályát. A Constantinum tanítónőképzője országos beiskolázású intézmény volt. A vidéki tanulók az intézmény internátusában laktak. A tanítónőképzőben egyforma súlyt fektettek a gyakorlati és az elméleti képzésre is. Gyakorlóiskolául eleinte a Constantinumban működő négy osztályos elemi iskola szolgált. Később, 1916 szeptemberében megnyitották a 6 osztályos, osztatlan gyakorlóiskolát.

Az 1938. évi XIII. és XIV. törvénycikk⁶¹ értelmében a régi rendszerű tanítónőképző-intézet évfolyamai fokozatosan megszűntek. Helyébe négy évfolyamú líceumi képzés került, a tulajdonképpeni tanítónőképzés pedig a két évfolyamú, akadémiai tagozaton történt. A leánylíceum gyakorlati irányú, általános műveltséget nyújtó, latinmentes középiskola volt. Az első két évfolyamra azt vették fel, aki valamely gimnázium vagy polgári iskola négy osztályát sikerrel elvégezte és 17. évét még nem töltötte be. A líceum negyedik osztályának elvégzése után a tanulók érettségi vizsgát tettek, amelyről bizonyítványt kaptak. Tanulmányait a tanítónőképző akadémián és különböző főiskolákon folytathatták.⁶² A háború miatt a reform elakadt, így az 1941/42-es, majd az azt követő tanévekben a IV. és V. évfolyamok tanulóit a korábbi, öt évfolyamos tanterv szerint kellett oktatni. Ez a felemás ötéves tanítóképzés – I-III. osztályban líceumi, IV-V. osztályban pedig tanítóképző-intézeti tanterv szerinti oktatás – egészen 1948 júniusáig megmaradt.⁶³

⁶⁰ A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1923. évi 81. 986. VI. sz. rendelete az állami tanító- és tanítónőképző intézetek számára kiadott tanterv tárgyában. HIVATALOS KÖZLÖNY 1923. 18. sz. 261-264.

⁶¹ CORPUS JURIS HUNGARICI, 1938. évi törvénycikkek. XIII. tc. A gyakorlati irányú középiskoláról (108-125.). XIV. tc. A tanítóképzésről (125-132.). A végrehajtásukról szóló miniszteri rendeletek: 109.680/1938. IX. sz. miniszteri rendelet, a gyakorlati középiskolákról szóló 1938: XIII. tc. 52. §-ának életbe léptetéséről, illetve a tanító(nő)képző-intézetek első osztályának líceummá történő átszervezése tárgyában. HIVATALOS KÖZLÖNY 11. sz. 1938. 188-193. A 133.864/1939. IX. ü. o. rendelete az 1938: XIII. tc. alapján készített líceumi tanterv és utasítások életbe léptetéséről. HIVATALOS KÖZLÖNY 13. sz. 1939. 235-236.

⁶² ÉRTESÍTŐ 1937/38. 39.

⁶³ MÉSZÁROS István, 1991. 77-78.

A tanítónőképző osztatlan gyakorlóiskolája

1916. szeptember 1-jén a tanítónők szakszerű gyakorlati képzése végett osztatlan, I-VI. osztályú gyakorlóiskolát indítottak be. Ezt megelőzően az intézet osztott népiskolájában gyakorolhattak a tanítónőjelöltek. 1936 szeptemberében a gyakorlóiskola két tagozatúvá vált. Az alsó tagozathoz az I-II., a felső tagozathoz a III-VI. osztályok tartoztak. Egy osztályba csak 8-10 tanuló járhatott. Az 1937/38-as tanévben változást jelentett, hogy ekkor vettek fel először az alsó két osztályba fiúkat.⁶⁴

Polgári leányiskola

Félegyházán az első polgári leányiskola 1887-ben nyílt meg. Eleinte teljesen magánjellegű intézmény volt, a város nem segélyezte, csupán a gyermekeiknek megfelelő műveltséget, képzettséget biztosítani kívánó szülők pártfogása tartotta fenn. Később két éven át évi 200 forinttal, 1891/92-ben pedig 300 forinttal segélyezte a város a polgári iskolát.⁶⁵ Ez az iskolatípus nem volt hosszú életű, 1891/92-ben a négy évfolyamon mindössze 35 lány tanult.⁶⁶ A város és a szülők közönye miatt ebben a tanévben be is fejezte pályafutását a polgári leányiskola. Az idő múlásával azonban egyre nagyobb terhet jelentett a város polgárainak, hogy lányukat más városokban taníttassák. Azok a szülők, akik szívéből viselték lánygyermekük nevelését és természetesen, akik ezt anyagilag is megengedhették maguknak, elhatározták, hogy közös erővel állíttatnak fel egy polgári leányiskolát, erre a célra 1800 forintot ajánlottak fel.⁶⁷ 1895-ben a városi tanács határozatilag kimondta a polgári leányiskola felállítását, amit 1000 forinttal támogatott.⁶⁸ A tanári kar polgári iskolai tanítónőkből és gimnáziumi, illetve tanítóképző-intézeti óradíjas tanárokból állt. Az intézet 1895. szeptember 20-án kezdte meg működését.⁶⁹

1908 szeptemberében, az egyházmegye és a város megállapodása szerint, a város leányifjúsági intézetének vezetését a Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek vették át. A polgári leányiskola egyelőre megmaradt első igazgatója, dr. Rettkesné Stettina Róza⁷⁰ vezetésében, de a felügyeletet az intézeti egység érdekében a szerzetes főnöknőre bízta. Ezek után, bár még világi iskolaként működött, már a Constantinum tartozékaként szerepelt. 1913-ban vált meg a hivatalától dr. Rettkesné,

⁶⁴ ÉRTESÍTŐ 1937/38. 36.

⁶⁵ A KUN-FÉLEGYHÁZI Községi Polgári Leányiskola első értesítője 1887-1898. 3.

⁶⁶ Uo.

⁶⁷ Uo. 4.

⁶⁸ BKMÖL Kf. V. 171. a. 117kg/1895, 190kg/1895.

⁶⁹ A KUN-FÉLEGYHÁZI Községi Polgári Leányiskola első értesítője 1887-1898. 5.

⁷⁰ Rettkesné Stettina Róza polgári iskolai nyelv- és történettudományi szakcsoportra képesített tanítónő, a kiskunfélegyházi polgári leányiskola igazgatónője volt 1913-ig. A félegyházi Közművelődési Egyesület, az Erzsébet Nőegyesület alapító tagja. ÉRTESÍTŐ 1910/11.; ADATOK... 53.

így ez évben a polgári leányiskola vezetése „de jure et facto” is a Constantinum Római Katolikus Leánynevelő Intézethez kapcsolódott.⁷¹

A polgári iskolába az jelentkezhettek, aki elvégezte az alapismereteket nyújtó elemi iskola négy osztályát. A négy osztályú polgári leányiskola hamar szűknek bizonyult. Helyszűke miatt egy ideig csak küszködtek a nagy létszámmal, de végül is 1922/23-ban az első osztályt két csoportra osztották, és felváltva, délelőtt és délután tanították. Az osztályok fokozatos párhuzamosítása az 1923/24-es tanévben indult meg.

Középfokú Gazdasági Leányiskola két évfolyammal

1924-ben nyílt meg a Constantinum új iskolájaként a dr. Fazekas Kálmánról⁷² elnevezett két évfolyamú Gazdasági Iskola, vallásos, művelt háziasszonyok nevelésének célkitűzésével. Az anyagi alapot a félégyházi születésű Fazekas Mária Blandina⁷³ szerzetesnővér 48 holdas apai öröksége adta. Az iskola tantervét – melyben egyensúlyban volt az elméleti és a gyakorlati oktatás – is ő dolgozta ki.

A két évfolyamú mezőgazdasági iskolába azt vehették fel, aki a polgári iskola IV. osztályát sikerrel elvégezte, 14. életévét már betöltötte, de 20 évesnél még nem volt idősebb. A növendékek hittant, magyar, német és francia nyelvet, háztartástant, kémiát, növénytermesztést, állattenyésztést, zöldség-, dísznövény- és gyógynövénytermesztést, gyümölcs- és szőlőművelést, szabás-varrást, ruhajavítást tanultak, a gyakorlati tapasztalatokat pedig a Constantinum baromfitelepén, bolgár rendszerű konyhakertjében, szőlőjében szerezhették meg. A társadalom igénye és szükséglete idővel nagyobb lett, mint amennyit a két évfolyamú iskola adott. Ezt az iskolatípust ugyan megszüntették, mégis kiindulópontja lett egy komoly kezdeményezésnek.

⁷¹ ADATOK... 53.

⁷² Dr. Fazekas Kálmán (1861-1908) ügyvéd, lapszerkesztő, félégyházi városi főügyész. Kálmár Józsefné Fazekas Anna unokaöccse, Fazekas M. Blandina nővér édesapja. IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 548.

⁷³ Fazekas M. Blandina (1897. február 24.-1981. március 29.) polgári neve: Fazekas Ágnes. Kiskunfélegyházán született, édesapja, dr. Fazekas Kálmán városi főügyész volt, édesanyja második férje, Fazekas Ágoston 1906-tól 1918-ig Pest vármegye alispánja. Elemi népiskolai tanítónői oklevelét Kiskunfélegyházán 1915-ben, polgári iskolai tanári oklevelét 1918-ban Kalocsán szerezte. 1922-ben végezte egyetemi tanulmányait. A Constantinum tanítónőképzőjében 1922-től 1933-ig oktatott mennyiségtant, lélektant, logikát, vezette a tanítási gyakorlatokat, közben 1930-tól 1933-ig az intézet igazgatónöje. 1933 és 1936 között Baján működött, majd ismét Félégyházára helyezték, 1936-tól 1942-ig igazgató-főnöknő volt, 1942-1946 között a Constantinum összes iskoláinak igazgatónöje, 1946-tól az államosításig a mezőgazdasági leányközépiskola igazgatónöje. Nevéhez fűződik a két évfolyamú mezőgazdasági leányiskola létrehozása, amihez az anyagi fedezetet 48 holdnyi apai öröksége adta. Édesapjára emlékezve a Társulat előjárósága az iskolának a „Dr. Fazekas Kálmánról nevezett Középfokú Gazdasági Iskola” elnevezést adta. Mint igazgatónő, tagja volt a Katolikus Tanügyi Tanácsnak, az Országos Közoktatási Tanácsnak, az Országos Szakoktatási Tanácsnak. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai; FAZEKAS Ágnes Mária Blandina. 1978.; PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. I. 93.

Négy évfolyamú Mezőgazdasági Leányközépiskola

1937-ben Fazekas Mária Blandina igazgató-főnöknő kidolgozta egy érettségit adó, négy évfolyamú mezőgazdasági leányközépiskola tantervét, s az ország első ilyen jellegű iskolája 1938. szeptember 1-jén nyílt meg a Constantinumban. A Mezőgazdasági Leányközépiskola I. osztályába az jelentkezhettek, aki a gimnázium vagy polgári iskola négy osztályát sikerrel elvégezte és családjá kisebb vagy nagyobb földbirtokkal rendelkezett. A háziasszonyi munkák begyakorlására az ún. „Családi ház” („Minta-Otthon”) is lehetőséget adott. Ebben az épületben öt nagy szoba, hall, előszoba, konyha, kamra, ruhatár, kisebb alsókonyha, takarmány- és fűskamra, istálló, sertés- és baromfiól, illetve egy fedett szín volt.⁷⁴ Minden évfolyam 2-2 tanulója egy héti osztályá tananyagának megfelelő munkát végzett itt.⁷⁵ Ők csak a matematika órákon vettek részt az iskolában. Egyébként a nyolc lány, egy nővér vezetése alatt, „családi” munkamegosztásban élt. A Mezőgazdasági Leányközépiskola negyedik osztályát elvégezve, a lányok érettségi vizsgát tettek. A sikeres vizsgáról középiskolai érettségi bizonyítványt kaptak, amely a köz- és magántisztviselői állások elnyerése szempontjából egyenlő volt a gimnáziumi érettségi bizonyítvánnyal.

A Középfokú Gazdasági Leányiskola és a Mezőgazdasági Leányközépiskola nem tartozott a város fennhatósága alá.⁷⁶

A Constantinum tanügyi hatóságai

Egyházi téren az intézet a mindenkori váci megyés püspök főtanhatósága alá tartozott. (A Constantinum működése alatt váci püspök volt: Csáky Károly Emmánuel,⁷⁷ Hanauer Árpád István⁷⁸ és Pétery József⁷⁹). A Constantinum működését a püspöki biztos (1908-1921 között Kolossváry Mihály, 1921-1937 között Toldy Jenő,⁸⁰ 1937-1947 között Vedres Béla⁸¹ ó-templomi plébánosok) és az egyházmegyei

⁷⁴ ÉVKÖNYV/Mezőgazdasági 1940/41. 24.

⁷⁵ Az I. osztály feladatai: a lakás takarítása és rendbentartása. II. osztály: háztartás, bevásárlás, főzés. III. osztály: pénzkezelés, kertgondozás. IV. osztály: állatgondozás. Uo.

⁷⁶ FAZEKAS Ágnes Mária Blandina, 1978. 6.

⁷⁷ Csáky Károly Emmánuel (1852. július 24.-1919. február 16.), váci püspök 1900-tól 1919-ig. BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 50.

⁷⁸ Hanauer Árpád István (1869. december 28.-1942. január 15.) Teológiát az innsbrucki egyetemen végzett, ahol a hittudományok doktorává avatták. 1892-ben szentelték pappá. Váci püspök 1919. október 5-től 1942. január 15-ig. PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. III. 134.; BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 50.

⁷⁹ Pétery József (1890. június 21.-1967. november 25.) váci püspök 1942-től (1953. április 6-tól akadályozva). BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 50.

⁸⁰ Toldy Jenő (1871. november 18.-1937. szeptember 11.) Kiskunfélegyházán született, az algimnáziumot itt végezte, a főgimnáziumot Kecskeméten, Szegeden, Vácon. 1894-ben szentelték pappá, 1910. nyaratól egészen haláláig az Ó-templom plébánosa. 1910-től 1921-ig a Constantinum igazgatója és püspöki biztos, később csak püspöki biztos. 1914-től tiszteletbeli pápai kamarás, 1925-től apáti címet kap. Ó-

főtanfelügyelő (1908-1910 között Dr. Baksay Károly,⁸² 1910-1934 között Kolossváry Mihály, 1934-től Dr. Oetter György⁸³) is figyelemmel kísérte.⁸⁴ Az iskolakomplexum munkáját a Kalocsai Szegény Iskolanővérek általános főnöknője (1860-1911 között Franz Mária Terézia, 1911-1933 között Bleilőb Mária Bernarda,⁸⁵ 1933-1947 között Vojnich Mária Aquina,⁸⁶ 1947-1950 között Bali Mária Ildefonsa⁸⁷) is felügyelte. Az állami hatóságot a tankerületi királyi főigazgató, illetve a vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselte. A közvetlen irányítást az intézeti főnöknő és az intézeti igazgató gyakorolta. 1921-ig az igazgatói tisztséget a mindenkori ó-templomi plébános (aki egyben az intézet püspöki biztosa is volt) töltötte be, ezt követően ezt a feladatot is szerzetesnővér látta el. 1921-1925 és 1933-1942 között a főnöknői és az igazgatónői tisztség egy kézben összpontosult. A Constantinum igazgatói és főnöknői a következők voltak:

Igazgatók:

Kolossváry Mihály, plébános: 1908-1910

Toldy Jenő, plébános: 1910-1921

Főnöknők:

Marczekovich Mária Leticia:⁸⁸ 1908-1914

Faddy Mária Augusztina:⁸⁹ 1914-1920

TEMPLOMI...; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1937. szeptember 19.; FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1937. szeptember 19., 1996. november 22.

⁸¹ Vedres Béla a kiskunfélegyházi Ó-templom plébánosa volt 1937. december 11-től 1951. július 17-ig. ÚJ-TEMPLOMI...

⁸² Dr. Baksay Károly a váci székesegyházi káptalan nagyprépostja, zaculmi választott püspök, pápai prelátus, általános püspöki helynök és ügyhallgató, a zsinati vizsgálóbizottság elnöke, a papi nyugdíj-intézet felügyelőbizottságának elnöke, címzetes apát, a hittudományok doktora. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1918., 1927.

⁸³ Dr. Oetter György a váci római katolikus püspöki Hittudományi Főiskola teológiai tanára, udvari káplán, a váci Egyházmegyei Hivatal jegyzője volt. Később pápai kamarás, püspöki titkár, egyházmegyei főtanfelügyelő. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1931., 1937.

⁸⁴ ÉRTESÍTŐ 1909/10.-1937/38.

⁸⁵ Bleilőb M. Bernarda (1857. február 3.-1939. január 22.) 1909-ben választották meg a generális főnöknő (Franz M. Terézia) helynöknőjének, 1911-től 1933-ig a Társulat generális főnöknője, 1933-tól haláláig általános helynöknő. ÉVKÖNYV/Liceum 1938/39.

⁸⁶ Vojnich M. Aquina (1874-?) A kalocsai elemi és polgári iskolai tanítónőképző tanáráként dolgozott 1929-ig, emellett 1911 és 1930 között a generális főnöknő tanácsosnője és titkárnője. 1933-1947 között a Társulat generális főnöknője. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁸⁷ Bali M. Ildefonsa (1889-?) mennyiség- és természettudományi szakcsoportra képesített tanítónőképző-intézeti tanár. A Constantinum igazgatónője 1925 és 1930 között. A Társulat általános főnöknője 1947. július 2-től. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁸⁸ Marczekovich M. Leticia (?-?) a Constantinum első főnöknője 1908-tól 1914-ig, a tanítónőképzőben tanította a nyelv- és történettudományi tárgyakat. 1915-től 1923-ig újvidéki főnöknő, 1923-tól zombori főnöknő. 1925. július 1-én a Társulat jugoszláviai provinciájának tartományfőnöknőjévé nevezték ki. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.; ÉRTESÍTŐ 1909/10.

⁸⁹ Faddy M. Augusztina (1873-?) mennyiség- és természettudományi szakcsoportra képesített polgári iskolai tanárnő, 1914-1920 között a Constantinum főnöknője, 1920-1926 között Vecsésen főnöknő. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

Igazgatók:**Főnöknők:**Hirmann Mária Margit:⁹⁰ 1920-1921

Hirmann Mária Margit: 1921-1925

Bali Mária Ildefonsa: 1925-1930

Hirmann Mária Margit: 1925-1926

Faddy Mária Augusztina: 1926-1930

Fazekas Mária Blandina: 1930-1933

Horváth Mária Ancilla:⁹¹ 1930-1933

Horváth Mária Ancilla: 1933-1936

Fazekas M. Blandina: 1942-1946

Fazekas Mária Blandina: 1936-1942

Faddy M. Tiburtia:⁹² 1942-1946Fazekas M. Blandina: 1946-1948
(*a mezőgazdasági iskola igazgatónője*)Dehény M. Alacoque:⁹³ 1946-1947Gaál M. Purissima:⁹⁴ 1946-1948
(*a tanítónőképző és a líceum igazgatónője*)Kézay M. Prudencia:⁹⁵ 1947-1948Dukai M. Amancia:⁹⁶ 1946-1948
(*a polgári iskola igazgatónője*)

⁹⁰ Hirmann M. Margit (?-1947. október 4.) a Constantinum polgári iskolájában tanított számtant, mértant, vegytant, németet 1913-tól 1914-ig, majd a tanítónőképzőben tanított németet, természetrajzot és kémiát 1914-től. 1920-tól 1921-ig és 1925-től 1926-ig a Constantinum főnöknője, közben 1921 és 1925 között az intézmény igazgató-főnöknője. Az 1926 augusztusában Kinába induló tíz kalocsai szegény missziós nővér egyike, a Társulat kínai tartományának vicariája. ÉRTESÍTŐ 1913/14.-1926/27.; FEKETE János, 1990. 93.; BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.; BKMÖL XII. 6. Kínai misszió.

⁹¹ Horváth M. Ancilla (1892-?) történelem és francia szakos középiskolai tanár. Egyetemi tanulmányait Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte 1921-1926 között. Kiskunfélegyházán működött 1926-tól 1936-ig, 1930 és 1933 között mint főnöknő, 1933 és 1936 között, mint igazgató-főnöknő. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁹² Faddy M. Tiburtia (1876-?) magyar nyelv és irodalom, történelem, földrajz szakokra képezett polgári iskolai tanárnő. 1915 és 1929 között Kalocsán működött, közben 1923-tól 1929-ig kalocsai házfőnöknő. 1942-től 1946-ig a Constantinum főnöknője. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁹³ Dehény M. Alacoque (1889-?) 1914-1917 között Félegyházán a tanítónőképzőben tanított történelmet és földrajzot, segédprefekta volt a növendékben, 1917-1919 között Budapesten folytatott tanulmányokat az Apponyi Kollégiumban, 1919/1920-as tanévben újból a Constantinumban tanított. 1946 és 1947 között a Constantinum főnöknője. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.; BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

⁹⁴ Gaál M. Purissima (1907-?) mennyiség- és természettudományi szakcsoportra képezett polgári iskolai tanárnő, tanítónőképző-intézeti pedagógia tanár. A Constantinum tanítónőképzőjében tanított 1932 és 1939, valamint 1944 és 1946 között. A félegyházi tanítónőképző igazgatónője 1946-tól 1948-ig. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁹⁵ Kézay M. Prudencia (1897-?) polgári iskolai tanár, 1945 és 1947 között Kiskunfélegyházán tanított a polgári iskolában, 1947. augusztus 1-től Constantinum főnöknője. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.; BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

A város részéről a Felügyelő Bizottságnak volt ellenőrző szerepe. A Felügyelő Bizottság elnöke a város vezető plébánosa, aki 1921-ig az intézet igazgatói posztját is betöltötte, tagjai pedig világi személyek voltak, akik közül többen a város irányításában is részt vállaltak. A 12 tagú⁹⁷ Felügyelő Bizottság az elemi és polgári iskolában az iskolaszék, a tanítónőképzőben az iskolatanács feladatát töltötte be,⁹⁸ irányította a szellemi és az anyagi ügyeket, fellebbviteli fórum volt a tanári testület által hozott döntésekben. Tagjait három évre választották, a kiskunfélegyházi római katolikus plébánosok pedig hivatalból tagjai voltak. A Felügyelő Bizottság tagjai meglátogathatták az intézet előadásait, sőt a vizsgákon is jelen lehettek, bár azok menetébe nem szólhattak bele. A Bizottság ügyelt a város és az Iskolánővérek közötti szerződés pontjainak mindkét részről betartására, továbbá leltárt készített az intézet felszereléséről, annak másodpéldányát őrizni volt köteles.⁹⁹

Nevelés a Constantinumban

A tanítás a Constantinum minden iskolafokozatán megfelelő tanterv és utasítások alapján, a helyi tanmenetek szerint folyt. Minden fokozaton havonta rendszeres értekezletet tartottak, amelyek fő tárgya a tanulók magaviseletének, szorgalmának és tanulmányi előmenetelének ellenőrzésén kívül az általános és részletes tantervek megbeszélése, alkalmi pedagógiai, didaktikai, fegyelmi kérdések megvitatása volt.

Az intézet „Lélek az élet” jelszó alá vonva fejtette ki népnevelési munkáját, mely során legfontosabbnak a lélek nevelését tekintették. A tantestület az újabb pedagógiai irányzatokból csak azokat vette át, amelyeket az egyház is jóváhagyott.¹⁰⁰ A tanintézet fontos célja volt, hogy a növendékeket megismertessék Isten, az Anyaszentegyház, embertársaik és önmaguk iránti kötelességeikkel. A vallásos nevelés terén a fő elv az volt, hogy a növendékek minden külső és belső kényszertől mentesen, öntudatos katolikus hívő meggyőződésével végezzék vallási gyakorlataikat. Ezt szolgálták a vallásos egyesületek, a rendszeres szentmisehallgatás és a szentgyónás.

A vallásos egyesületek közül fontos kiemelni a Leányifjúsági Mária Kongregációt. A Szeplőtelen Fogantatásról nevezett Mária Kongregáció 1911-ben alakult,¹⁰¹ s a tanítónőképző növendékeit tömörítette egyesületbe. Célja, hogy Szűz Mária különös tisztelete által tevékeny, erkölcsös katolikusokká váljanak a kongregáció tagjai,

⁹⁶ Dukai M. Ancia (1907-?) magyar-történelem szakos polgári iskolai tanár. A kiskunfélegyházi polgári iskolában tanított 1933 és 1947 között. 1946-tól a polgári iskola igazgatónöje. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1946. június 19.

⁹⁷ ADATOK... 12. Az intézet értesítőiben tizenkettőnél több név van felsorolva felügyelő bizottsági tagként, valószínűleg a póttagok neveit is feltüntették, erre utaló jelzés nélkül.

⁹⁸ Uo.

⁹⁹ Uo. 14.

¹⁰⁰ FEKETE János, 1990. 102-103.

¹⁰¹ ÉRTESÍTŐ 1921/22. 4.

valamint, hogy „állandó szellemi kapcsolatban maradjanak az intézettel.”¹⁰² Vezetője (prézese) az intézet katolikus hittanára, igazgatónöje egy iskolanővér volt. A többi tisztséget (felügyelő, első és második segéd, titkár, segédtitkár, tanácsosok, pénztáros, sekrestyés, zászlóvivő, könyvtárosok) a tanítónőképző növendékei töltötték be. A végzett növendékek a kongregáció kültagjai lehettek. A belső tagok hetente közös ájtatosságot végeztek, vagy buzgó intelmeket hallgattak. A tagok között szoros volt az összetartás, s a külső tagok is tartották a kapcsolatot az elhagyott intézettel. A kongregáció főünnepé december 8-án Szűz Mária szeplőtelen fogantatásának ünnepén volt. A rendes tagfelvétel ideje május első vasárnapja volt.¹⁰³ 1920-ban 43 belső és 178 külső tagja volt a kongregációnak.¹⁰⁴ A Constantinum Mária Kongregációja 1915-től szakosztályokba szerveződött (eucharisztikus, más néven az engesztelő szentáldozás szakosztálya, Jézus Szíve dicsőssége,¹⁰⁵ missziós és sajtó szakosztály).¹⁰⁶

Az elemi és a polgári iskola növendékei a Szívgyárdába és az Órangyal Társulatba¹⁰⁷ tömörültek. Tevékenységük több irányú volt. Voltak, akik vallásos tárgyú könyveket, újságokat terjesztettek, mások szociális tevékenységgel segítettek a szegényeket. A polgári iskolából kimaradt lányokat a Szent Margit kör, az elemiből kimaradtakat a Leány-kör kapcsolta az intézethez.¹⁰⁸

Az Constantinumban működő önképzőkörök közül kettőt kell megemlíteni. Az egyik a polgári leányiskola Sövényházi Márta¹⁰⁹ önképzőköre, melyet az 1926/27-es tanévben alapítottak a IV. éves polgári iskolás növendékek, Sebők Lajosné¹¹⁰ tanárnőjük vezetésével.¹¹¹ Az önképzőkör működésével szorosan bekapcsolódott a magyar irodalom oktatásába. A tagok gyűléseiken egy-egy magyar költő, író életével, műveivel foglalkoztak behatóbban. Nagy gondot fordítottak a szép felolvasásra, s a betanult jelenetek, költemények művészi előadására. Rendeztek mesemondó-, szavaló- és dalversenyt is.

¹⁰² ISKOLANŐVÉREK Története, 1900. 92. Kalocsán, az anyaházban már 1887-ben megalakult a Mária Kongregáció, amely mintául szolgált a később alakuló fiókházak kongregációi számára.

¹⁰³ KÖHEGYI Mihály - MERK Zsuzsa, 1995. 10.

¹⁰⁴ FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. szeptember 26.

¹⁰⁵ Ezt a nevet az 1916/17-es tanévre kiadott értesítő hozza. Az egy évvel korábbi értesítőben „Jézus Szíve dicsőrsége” alakban szerepel ez a szakosztály. ÉRTESÍTŐ 1915/16., 1916/17.

¹⁰⁶ ÉRTESÍTŐ 1915/16., 1916/17.

¹⁰⁷ Az Órangyal (vagy Öröngyal) Társulat 1920. június 13-án alakult meg a Constantinum elemi és polgári iskolás növendékei körében. Célja az öntudatos hitélet fejlesztése volt. ÉRTESÍTŐ 1919/1920. 17.

¹⁰⁸ ÉRTESÍTŐ 1927/28. 63.

¹⁰⁹ Sövényházi Márta a 16. század első felében kódexmásoló apáca volt a Nyulak szigeti (ma margitszigeti) domonkos kolostorban. Ő másolta és diszittette az Érsekújvári kódex háromnegyed részét és néhány oldalt a Thewrewk-kódexből. ÚJ MAGYAR IRODALMI Lexikon, 1994. III. 1838.

¹¹⁰ Sebők Lajosné Jakubek Emma, nyelv- és történettudományi szakra képesített polgári iskolai tanítónő, okleveles torna- és ipartanító, képesített francia nyelvmesternő. Az 1897/98-as tanévben kezdte működését a polgári iskolánál. A KUN-FÉLEGYHÁZI Községi Polgári Leányiskola első értesítője, 1887-1898. 7.; ÉRTESÍTŐ 1911/12.-1920/21.

¹¹¹ ÉRTESÍTŐ 1926/27. 55.

A tanítónőképző Ráskai Lea¹¹² önképzőköre, mely 1920 októberében alakult meg,¹¹³ nagy hangsúlyt fektetett a nyilvános szereplésbe való folyamatos bevezetésre. Az önképzőkör teret adott az egyéni képességek és ambíciók kibontakozása számára, több ünnepélyt, előadást rendezett, melynek célja a bizonyos anyagi és erkölcsi siker elérésén túl, a tanulással töltött napok egyhangúságának megtörése is volt.

A hazafias, nemzeti öntudatra nevelés az intézet egyik legjellemzőbb vonása volt. A nemzeti ünnepekről való megemlékezés mellett a tanítás egészét átítatta a nemzeti nevelés gondolata. A nevelésnek ez az iránya nemcsak az egyes elméleti tárgyak tanításában volt jellemző, hanem külön is kifejezésre jutott a művészi tárgyak tanításában. A karénekeket tipikusan magyar dalgyűjteményekből válogatták, a kézimunka és a rajz tanításában az egyes vidékek jellemző népművészeti motívumai domináltak. Az évközben rendezett iskolai színjátékok dekorációi szintén magyaros jellegűek voltak. A cél az volt, hogy a növendékek ne csak elméletben szeressék azt, ami magyar, de érzéseiknek, elgondolásaiknak jellemzően magyaros formát is tudjanak adni.

A növendékek mozgásigényének kielégítését szolgálta a nagy tornaterem, a játszóterem, a részben parkosított udvar.

A szerzetesnők igyekeztek bekapcsolódni Félégyháza társadalmi életébe, amennyire ezt szerzetesi életmódjuk megengedte. Rendezvényeikre meghívták a város vezető polgárait, ismeretterjesztő előadásokat tartottak, a tornatermi színpadot gyakran átengedték városi, jótékonyági és egyéb egyesületek összejövetelei céljára. Rendszeresen tartottak szülői értekezletet is, minden iskolafokozaton. A nővérek különböző hitbuzgalmi egyesületeket vezettek, tanfolyamokat, tárlatokat, hangversenyeket rendeztek, híres művészeket (az 1930-as években például Móra Ferencet,¹¹⁴ Kodály Zoltánt,¹¹⁵ Sík Sándort¹¹⁶) hívtak meg a Constantinumba. Támogatták a nehéz szociális körülmények között élő tanítványokat. A polgári iskolában és a tanítónőképzőben tandíjkedvezményt, illetve tandíjmentességet kaphattak az arra rászoruló

¹¹² Ráskai Lea (1480 körül-1520 után) A Nyulak szigetén (ma Margitsziget) lévő domonkos zárdában élő főúri származású apáca. Kódexmásolóként tartják számon. A Margit-legenda is az ő másolatában maradt fenn. MITTÁK Ferenc, é. n. 46.

¹¹³ ÉRTESÍTŐ 1920/21., lásd még: a Krónika 1920. október 6-i, 1921. november 13-i és 1922. október 6-i bejegyzései.

¹¹⁴ Móra Ferenc (1879. július 19.-1934. február 8.) Kiskunfélegyházi születésű író, újságíró, a szegedi Városi Múzeum igazgatója, régész. 1933. január 23-án családjával látogatást tett a Constantinumban. ÉRTESÍTŐ 1932/33.

¹¹⁵ Kodály Zoltán (1882. december 16.-1967. március 6.) zeneszerző, zenetudós, népzenekutató, zenepedagógus, a Zeneakadémia tanára. 1933. április 6-án részt vett azon a hangversenyen, amit a Constantinum rendezett a félegyházi tanítónőképző és a Petőfi Dalárda közreműködésével. Kodály feleségével egy napot töltött a hangverseny után a Constantinumban. ÉRTESÍTŐ 1932/33.; FAZEKAS Ágnes Mária Blandina, 1978. 9.

¹¹⁶ Sík Sándor (1889. január 20.-1963. szeptember 28.) költő, műfordító, irodalomtörténeti, egyházi író, egyetemi tanár, az MTA levelező tagja, 1948-tól a piarista rend magyarországi főnöke, a Vigilia c. folyóirat szerkesztője. 1935. február 10-én meglátogatta a Constantinumot. MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon II. 625.; ÉRTESÍTŐ 1934/35.

növendékek. Működött az intézményben segélykönyvtár is, ahonnan ingyen juthattak tankönyvhöz a szegényebb gyerekek. A nővérek gyakran szerveztek kirándulásokat is, leginkább egy-egy osztálynak, néha egy iskolafokozaton minden osztálynak. Voltak rövidebb (gyár- illetve műhelylátogatások) és hosszabb tanulmányi utak egyaránt, valamint sor került biológiai, földrajzi és néprajzi megfigyelések céljából tett kirándulásokra is.

Bali Mária Ildefonsa főnöknő így foglalta össze a Constantinum szellemiségét és nevelési alapelvét:

„A Constantinum leánynevelő-intézet a Miasszonyunkról nevezett Iskolanővérek szerzetesi szellemének kivirágzása. Azon szellemé, amelynek az a hitvallása, hogy Isten országának földi megvalósításához imádkozó, engesztelő szívek és erős, munkás karok is szükségesek; azon szellemé, amelynek emberei csak azért menekülnek a csönd szentélyeibe, hogy gyarló erőiket isteniekkel kiegészítve álljanak vissza a küzdőtérre. Végre azon szellemé, amely pedagógiája elé transzcendens célokat tűz ugyan ki, de kezét állandóan "az élet ütő erén" akarja tartani és munkáját mindig annak ritmusa szerint szabályozza, irányítja. Embert nevelni a földi hazának, lelket a túlvilágnak úgy, hogy ember tudjon maradni a felfelé való törekvés közt is és lélek tudjon lenni a mindennapi munkában is.”¹¹⁷

A második világháború, az államosítás és az újrakezdés

Az intézet virágkorának a második világháború vetett véget. 1944 őszén Kiskunfélegyháza középiskoláit hadi célokra foglalták le, így a város többi diákja is a Constantinum falai között tanult. Októberben a tanítás teljesen lehetetlenné vált. A Constantinum épületét előbb a magyar, majd a német katonaság vette igénybe, végül a front elvonulása után orosz hadikórház, majd fogolytábor lett.¹¹⁸ A tanulókat 1945. január 9-től a helyi iparos- és kereskedőtanonciskolában és az Actio Catholica ifjúsági egyesületeinek helyiségeiben oktatták. 1945. október 1-én a fiúgimnázium épületében tanítottak hetente négyszer fél napot. 1946. március 18-ától bérelt magánházban váltakozó rendszerben minden nap oktattak.¹¹⁹ Amikor a fogolytábor a Constantinumban megszűnt, az épületet még orosz járőr őrizte. Fazekas Mária Blandina igazgató-főnöknő Budapesten személyesen tárgyalt Vorosilov marsallal, hogy az intézetet visszakaphassák a nővérek. Az épület romos állapotban, 1946. július 4-én került vissza a szerzetesnőkhöz.¹²⁰ Megindult a háborús rombolások eltüntetése, a vízvezeték, villanyhálózat, a tetőzet rendbehozatala. A takarítást a tanítványok végezték szüleikkel, társadalmi munkában. Mire azonban teljesen felújították, kijavították volna az épületet, pótolták volna a hiányzó berendezéseket, addigra

¹¹⁷ ÉRTESÍTŐ 1927/28. 3.

¹¹⁸ ÉVKÖNYV/Mezőgazdasági 1944/45. 3.

¹¹⁹ ÉVKÖNYV/Mezőgazdasági 1944/45., 1945/46. 4.

¹²⁰ ÉVKÖNYV/Mezőgazdasági 1945/46. 4.

államosították az iskolát.¹²¹ 1948. június 15-én, az érettségi vizsgák idején jelentkezett Kiskunfélegyháza város megbízásából a leltározó bizottság, mely az iskola használatában lévő szertárakat, bútorokat és egyéb használati tárgyakat számba vette. Ez jelentette az egyházi iskolák államosításának kezdetét.¹²² 1950 szeptemberében, a feloszlató rendelet kiadása után azonnal megjelent a leltározó bizottság, s a szerzetesnővérek használatában lévő bútorokat és egyéb tárgyakat is lefoglalta. Az épületet és a leltári tárgyakat 1950. október 6-án vette birtokba a város vezetősége. Ezen a napon hagyták el az utolsó szerzetesnővérek az eddig használatukban meghagyott épületrészt.¹²³ A szerzetesrendi egységes vezetésből kikerülve, a Constantinum négy önálló iskolaegységre bontva, állami intézménnyé vált. Mindegyik iskola megkapta a korábbi helyét és az addig használt felszerelési tárgyakat, eszközöket. A feloszlás után a nővérek nem taníthattak tovább, sőt szellemi munkát is csak legkritkább esetben végezhetek.

Az 1989-es rendszerváltozás után a szerzetesrendek újra visszatérhettek hivatásukhoz. Kiskunfélegyházán 1991-ben kapták vissza a nővérek a Petőfi utcai családi házukat (az egykori „Minta-Otthon”). Ez az épület lett a Constantinum életre ébresztésének központja. Az egykori iskolakomplexumnak először csak egy szárnyát kapta vissza a rend. Csitos Mária Antonella nővér irányításával 1992-ben indult, a hajdani Mezőgazdasági Leányközépiskola hagyományait követve, a két évfolyamos Vendéglátó és Háziasszonyképző Iskola. 1993-ban az iskola az Országos Szakképzési Jegyzék szerinti házvezetőnő képzést indított. 1994 szeptemberében nyílt meg a Constantinum óvodája három csoporttal, 1997. július 1-én vette át a Constantinum a Móra Ferenc Általános Iskola igazgatását és felügyeletét.¹²⁴ 1997 szeptemberétől két új, érettségire épülő programot vezetett be a Constantinum: a felsőfokú gyógypedagógusi asszisztens, valamint a gyermek- és ifjúságvédelmi ügyintéző képzést. Az intézet jelenlegi igazgatónöje, Nagypál Mária Consumáta nővér a közeljövőben humán-pedagógiai orientáltságú, érettségit adó szakközépiskola és a falusi turizmussal kapcsolatos szakirányú képzés beindítását tervezi.

¹²¹ FEKETE János, 1990. 86.

¹²² FAZEKAS Ágnes Mária Blandina, 1978. 21.

¹²³ FAZEKAS Ágnes Mária Blandina, 1975. 1-2.

¹²⁴ Az államosítás után az elemi és polgári iskolák épületében, a Constantinum legrégebbi szárnyában kapott helyet a Móra Ferenc Általános Iskola.

A KRÓNIKÁRÓL

A krónika mint műfaj igen régi hagyományokkal rendelkezik. Célja, hogy egy személy vagy egy közösség számára fontos eseményeket, történéseket kronológiai sorrendben, írásban rögzítse, így könnyítve meg a visszaemlékezést, vagy a tájékozódást az utókor számára. A Constantinum krónikája az 1919. december 1. és 1923. augusztus 31. közötti negyvenöt hónap szinte minden napjáról tartalmaz bejegyzéseket. Nem kifejezetten iskolakrónika, de nem is csupán háztörténet. Témája leginkább az iskolai élet eseményeivel kapcsolatos (vizsgák, beiratkozások, szakfelügyelői látogatások stb.), de sok érdekes adatot találhatunk a város történetére vonatkozóan is. A krónika hiteles korrajzot és hangulatjelentést ad a Tanácsköztársaság utáni időről, a köztörténeti utalások is fontos adalékuak szolgálhatnak a helytörténetek számára. A nővérek mindennapi életéről, vallási és oktatói-nevelői kötelezettségeiről, az iskolai élet megszervezésének nehézségeiről (élelmiszerek, fűtőanyag beszerzése) is hú képet fest. Néhány olyan egyházi szertartással, ünneppel is találkozhatunk, melyekre ma már csak kevesen emlékeznek (pl.: keresztyáronapok). A napi események dokumentálása nagy segítséget jelenthetett az iskolai évek végén kiadott értesítők megszerkesztéséhez is.

A kiskunfélegyházi fiókház krónikája 1919. decembere és 1923. augusztusa között íródott. Valószínűleg volt előzménye és folytatása is,¹²⁵ de ezek nem maradtak fenn, vagy még mindig lappanganak. Az alábbiakban közlésre kerülő kézirat sorsa is meglehetősen viszonytárgyas lehetett, mert 1992-ben még nem volt az intézet tulajdonában.

A krónikát egy vastag, 22 cm x 34 cm nagyságú, vonalas füzetbe írták, fekete tintával. Az íráskép rendezett, jól olvasható, csak néhány helyen okozott nehézséget a szöveg „megfejtése”.

A krónika szövegét több kéz írta, formai, tartalmi és grammatikai jegyek alapján három szerzőt lehet elkülöníteni, bár az írásképben vannak hasonló elemek. A szerzők nem nevezik meg önmagukat, de valószínűsíthető, hogy az első két szerző a két egymást követő főnöknő: Faddy Mária Augustina és Hirmann Mária Margit, a harmadik pedig Molnár Mária Konstancia nővér.¹²⁶

Hogy az első szerző valószínűleg Faddy Mária Augustina főnöknő volt, alátámasztható a krónika néhány mondatával. 1920. április 14-én egy, a Constantinum javára végrendelező hölgy halálával kapcsolatban ezt olvashatjuk: „Halála előtt említette *e sorok írója* Bense

¹²⁵ Ezt erősíti meg az is, hogy a szöveg az egész füzetet kitölti. Konkrét utalást is találhatunk arra, hogy lehetett a krónikának előzménye. Az 1920. június 2-i bejegyzés szerint: „Aki a krónikát lapozgatja, meggyőződhet arról, hogy mennyire rászolgált Mártonffy az Isten büntető megtorlására.” Csupán más forrásokból ismerjük Mártonffy Constantinum-ellenes ténykedéseit, a most közre adott krónika ezt csak áttételesen említi. Ha ebben a krónikában nem esik szó a Constantinum 1919-es kommunizálásáról, akkor lennie kellett egy korábbi krónikának is, amelyben szerepeltek ezek az események.

¹²⁶ Molnár M. Konstancia 1919-től 1923-ig a Constantinum elemi iskolájában tanított. 1923-1928 között Kecelen főnöknő. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.; ÉRTESÍTŐ 1919/20.-1922/23.

Terkának,¹²⁷ hogy a zárdára előnyösebb, ha megtarja a földet.” (Kiemelés tőlem.) Feltételezhető, hogy adományokkal, örökségi ügyekkel maga a főnöknő foglalkozott, így eme utalást tekinthetjük a főnöknő szerzőségének bizonyítékaként. Szintén ezt igazolja az 1919. december 27-i bejegyzés: „Felügyelőbizottsági ülés. Tárty: a Constantinum költségvetése. *Folyamodtam* fizetésjavításért. [...] A katonasághoz bekérték a lovakat (kincstári). *Folyamodtam* a katonai parancsnoksághoz, hogy továbbra is használhassuk. A helyi parancsnok azt a tanácsot adta, hogy a Szegedi parancsnoksághoz *forduljak. Megtettem.*” (Kiemelések tőlem.) Valószínű, hogy ezekben az ügyekben is maga a főnöknő volt az illetékes. A döntő bizonyíték azonban az 1920. július 23-27-i bejegyzés: „Isten kegyelméből hivatali időm lejárt, átadom utódomnak, Hirmann Mária Margitnak.” Hivatali ideje a főnöknőknek volt, s az 1920/21. tanévre kiadott Értesítő meg is említi, hogy a rendi törvények értelmében Faddy Mária Augustina főnöknő megvált hivatalától, s Vecsésen foglalta el új főnöknői állását. Utóda Hirmann Mária Margit lett.

Azt, hogy a krónika folytatása a következő főnöknő feladata volt, bizonyítja az 1920. július 28-i, Augustina főnöknő távozását követő bejegyzés: „Itt vagyok Uram, hogy teljesítsem a Te akarodat.” Ez az új főnöknő, Hirmann Mária Margit – aki a krónika legnagyobb részét írta – első bejegyzése. A későbbiekben is találkozhatunk egyes szám első személyben leírtakkal, ezek mind a főnöknő szerzőségét támasztják alá. Ilyen például az 1921. április 23-i bejegyzés: „Polgármester Úr nevenapja. Írásban *gratuláltam.*” (Kiemelések tőlem.) Hirmann Mária Margit stílusának jellemzője, hogy a másik két szerzőnél jóval több rövidítést használ, valamint, hogy az egyházi, liturgikus és ünnepi események leírásának ő szenteli a legnagyobb teret.

A harmadik kézírás Molnár Mária Konstancia nővértől származik. Őt Bleilőb Mária Bernárda általános főnöknő bízta meg, 1923. májusában tett látogatása alkalmával, a krónika vezetésével, hogy ezáltal is csökkentse a Margit főnöknőre nehezedő terheket. Erről az 1923. május 25-i bejegyzés tudósít: „[a generális főnöknő] Kérte a testvéreket, hogy kíméljék a főnöknőt, aki emberfeletti munkát végez. [...] A fent nevezett okból a krónika vezetését Konstancia testvérrre bízta.” Az írásképp összehasonlításával megállapítható, hogy Konstancia nővér már május 19-e óta vezette a krónikát. Hogy később sem vette vissza a főnöknő a krónika vezetését, bizonyítja az 1923. június 3-i bejegyzés: „Délután *Tiszt. Főnöknő, Blandina* [...] testvér kikocsiztak Blandina testvér tanyájára körülnézni.” (Kiemelés tőlem.) Mikor a főnöknők vezették a krónikát, magukat csak 'Főnöknő'-ként említették, nem tették elé a 'tisztelendő' megszólítást.

Ha a krónikát vezető nővér elutazott, valószínűleg utólag pótolta a bejegyzéseket, mert ekkor is folyamatos a krónika szövege és a kézírás is azonos.

Meg kell még említeni, hogy Bleilőb Mária Bernárda általános főnöknő két ízben is (1920. május 16-án és 1923. május 18-án), látogatása alkalmából bejegyzést tett a krónikába. Övé a nyolcadik kézírás.

¹²⁷ Ficsór Lászlóné szül. Bense Terézia (1867-1920) 29 és fél hold szántóföldjét és tanyáját örökre hagyta a félegyházi zárdára szegény apácjelöltnök neveltetése céljából. A birtok évi haszonbére 14.209 korona volt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. február 20.; BKMÖL XII. 6. Relatio Triennialis. Háromévi jelentések az Apostoli Szentszékhez. 1919-1921.

A közlésről

A krónika közlésénél szöveghűségre törekedtem. Nem egységesítettem a szerzők különbözőségéből származó eltéréseket (pl.: Ó-templom, ótemplom). Szintén nem oldottam fel a gyakori rövidítéseket (pl.: szt. mise, jltnő, ft. úr, polg. isk.), ezek értelmezését a krónika előtt található *Rövidítések jegyzékében* adom meg. Előfordult, hogy a krónika írója megbontotta a kronológikus rendet, s nem dátumsorrendben követte az eseményeket, ezeket sem korrigáltam. Az eredetiben áthúzott, aláhúzott szavakat, betűket is ebben a formában hagytam, az utólagos betoldásokat pedig lábjegyzetben jelzem, a hibásan vagy hiányosan írt szavakat is eredeti alakjukban közlöm.

A krónika korának és világának megértését, értékelését segítik a lábjegyzetek, valamint az egyházi ünnepek, liturgikus tárgyak és fogalmak rövid ismertetését megadó *Kislexikon* a mű végén. A *Névmutató* tartalmazza a krónikában, a bevezető tanulmányban és a lábjegyzetekben szereplő személyek nevét, feltüntetve az előfordulás(ok) oldalszámát. Kiegészítő ismeretek, életrajzi adatok az első előfordulásnál találhatóak. A többször ismétlődő fogalmakról, helynevekről is szintén csak az első előfordulási helyen olvashatók magyarázatok, részletesebb adatok.

Itt szeretnék megemlíteni néhány nehézséget, amivel kutatásaim során találkoztam. Nagy segítségemre lett volna a krónikában szereplő személyek beazonosításánál, ha rendelkezésemre állt volna a korra vonatkozó Magyarország tiszti cím- és névtára. Ám pont ebben az időszakban nem jelent meg ez a fontos segédkönyv, így kénytelen voltam a vizsgált korhatárhoz legközelebbi (1918-ból és 1927-ből származó) névtár adataival beérni. Ezek az adatok valószínűleg nem fedik minden esetben az 1919-1923-as állapotokat, mégis adalékul szolgálhatnak egy-egy személy identifikálásához. Másik nagy hiányossága ezeknek az éveknek, hogy az iskolai értesítők adatai roppant szegényesek. Míg korábban a 120-130 oldalas értesítők sem számítottak ritkaságnak, ebben az időszakban csupán 18-20 oldalnyi terjedelemben készültek, így a növendékekről és a tanév eseményeiről viszonylag kevés információt találtam. A nővérek beazonosítása okozta talán a legnagyobb gondot, mert a krónika szinte mindenütt a szerzetesi nevükön említi a nővéreket, de erre elég nehéz volt kutatni, mivel az elhunyt, illetve valamilyen oknál fogva a Társulatot elhagyó nővérekről nem maradt fenn statisztikai adatlap, ráadásul az elhunyt nővérek szerzetesi nevét gyakran megörökölték az újonnan belépők. Arra törekedtem, hogy a műben előforduló nővéreket legalább annyira be tudjam azonosítani, hogy a vezetéknevük és a foglalkozásuk kiderüljön. Így bizonyos aránytalanság áll fenn az egyes nővérekről adott információk mennyisége között, de a leglényegesebb adatok mindenütt szerepelnek. Néhány nővérrel, akik különösen fontos szerepet tölthettek be a Társulat, vagy a Constantinum életében, részletesebb életrajzi adatokat is közlök. A többi nővér adataiból csak azokat emeltem ki, amelyek valamiképpen Félegyházára, a Constantinumra vonatkoznak, s a működési helyük közül is csak azokat soroltam fel, amelyek a krónika időszakába esnek, vagy valamiféle hatással lehettek a krónikára.

A KRÓNKA SZÖVEGÉBEN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

A.: Anya

ájt.: ájtatosság

alkalm.: alkalmából

ápr.: április

aug.: augusztus

bef.: befejező, befejezés

bizony.: bizonyítvány

bold.: boldog, boldogságos

Bpest.: Budapest

cong.: kongregáció

Const.: Constantinum

db.: darab

de.: délelőtt

dec, decz.: december

diszp.: diszponál, diszpozíció

dr.: doktor

du.: délután

egyh.: egyház, egyházi

egyhm.: egyházmegye

el.: elemi

elh.: elhunyt

elm., elmél.: elmélkedés

eml.: emlékü, emlékezetü

eng.: engedelem, engedelmesség, engedély

eng.: engedelem, engedelmesség, engedély

érk.: érkezik, érkezés

ért.: értesítő

evang.: evangélium

évf.: évfolyam

évford.: évforduló

exh., exhort.: exhortatio

fájd.: fájdalmas

febr.: február

felügy.: felügyelő

Fh., Fháza.: Félégyháza

fön.: főnöknő

föt., ft., főtiszt.: főtisztelendő

főtanf.: főtanfelügyelő

G.: Gárda

gazd.: gazdaság, gazdasági

gimn.: gimnázium, gimnáziumi

gratul.: gratuláció

gym.: gimnázium

gyak.: gyakorlat, gyakorló

gyorsv.: gyorsvonat

h.: 1. hogy, 2. helyettes

hadgy.: hadgyakorlat

házfn.: házfőnöknő

helyb.: helybeli

ht.: hittanár

husv.: húsvéti

ifj., ifjs.: ifjúság

ig.: igazgató, igazgatónő

ind.: indulás

int.: intézet, intézeti

írásb.: írásbeli, írásban

irat.: iratkozás

isk.: iskola, iskolai, iskolás

ism.: ismétlés

jan.: január

jgykv.: jegyzőkönyv

jlt., jelt., jltnö.: jelöltnö

jkv.: jegyzőkönyv

jókív.: jókívánság

júl.: július

jún.: június

K., k.: korona

kam.: kamarás

kápl.: káplán

kápt.: káptalan

kat., kath.: katolikus

kbelül: körülbelül

Kecsk.: Kecskemét

kedvm.: kedvezményes

kép.: képesítő, képző

konf.: konferencia

kong.:	kongregáció	polg.:	polgár, polgári
költ.:	költemény	polgm.:	polgármester
közp.:	központ, központi	post.:	postulans
k. testvér:	kedves testvér	pp., psp.:	püspök
látog.:	látogató, látogatás	priv.:	privát
legm.:	legméltóságosabb, legmagasabb	prog.:	program
lelkigy., lgy.:	lelkigyakorlat	püsp.:	püspök
lelkiism.:	lelkiismeret(vizsgálat)	q:	mázsa
lev.:	levél	r.:	reggel
lit.:	litánia	részl.:	részletes
M.:	Mária	róm.:	római
magánt.:	magántanuló	rózsaf.:	rózsafűzér
magy.:	magyar	sz.:	szent
márc., márcz.:	március	szab.:	szabályzat
mélt.:	méltóságos	szert.:	szertartás
min.:	miniszter, miniszteri, minisztérium	szobr.:	szobor, szobrárt
mlt.:	méltóságos	szt.:	szent
módsz.:	módszertan, módszertani	szts.:	szentséges
ném.:	német	sztsim., szents.im.:	szentségimádás
nemz.:	nemzeti	szül.:	születés(nap)
ngs., ngys.:	nagyágos	t.:	testvér
nov.:	november	tanf.:	1. tanfolyam, 2. tanfelügyelő
növ.:	növendék	tan.képző:	tanítónőképző
növ.:	nővér	tan.test:	tanári testület
nyug.:	nyugalmazott, nyugdíjas	tc:	törvénycikk
o.:	osztály	temp.:	templom, templomi
ó.:	óra	test., testv.:	testvér
okl.:	okleveles, oklevél	tiszt.:	1. tisztelendő 2. tiszteletére
okt.:	október	t. képző:	tanítónőképző
okm.:	okmány	tn.:	tanítónő
olt.:	oltár	tnjlt.:	tanítónőjelölt
oszt.:	osztály	tnk.:	tanítónőképző
örökfog.:	örökfogadalom, örökfogadalmas	tök.:	tökéletesedés, tökéletesség
P., p.:	pater	ut.:	utazás, utazik
papn.:	papnevelő	üdv.:	üdvözlés
párh.:	párhuzamos	ünn.:	ünnep
Pestm.:	Pest megye, megyei	v.:	1. vagy, 2. vonat
pl.:	1. például, 2. plébános	várm.:	vármegye
		vizsg.:	vizsga, vizsgálat
		zsám.:	zsámoly

A KISKUNFÉLEGYHÁZI FIÓKHÁZ KRÓNIKÁJA

1919. év december hónapjától
1923. év augusztus 31-ig.

1919. év
DECEMBER

1. Az 5 1/2 éves háború¹²⁸ okozta inség mindjobban érezhető: nagy a hiány élelemben, ruházatban egyaránt, szén hiányában nem működnek a malmok. Nincs liszt. Személyesen fordultam a polgármester úrhoz,¹²⁹ juttasson az intézet számára lisztet. A városnak nem lévén készlete, átengedte az intézet javára azt a 2 1/2 mázsa lisztet, amelyet a Nemzeti Hadsereg¹³⁰ részére szereztek be. Körülbelül felemennyiség kenyérliszt, a többi gyúróliszt. Kg-ja átlag 12 K. Ez alkalommal hozzájutottunk 1 1/2 q babhoz is. Kg-ja 8 K.

2. Városi közgyűlés. Tárgyalnak az iskolának fűtőanyaggal való ellátásáról. Szenet nem lehet kapni. A tüzfűtőnek öle¹³¹ 2400 K. A Constantinum fűtése a téli hónapokban 120.000 K-ba kerülne. Abban állapodik meg a közgyűlés, hogy január és február hónapokban szüneteljen a tanítás.¹³² A helybeli szülők azonban az elemi és polgári iskolába szolgáltatnak fát s így, ha tényleg összegyűlik annyi tüzelőanyag, hogy elég melegek lesznek az iskolai helyiségek, akkor az elemi és a polgári iskolában a karácsonyi szünet után folytatjuk a tanítást.

5. Krisztina¹³³ testvér jött meg Zala megyéből. Fivére kísérte a hosszú úton. Ez a nővérünk az elüzetés ideje alatt¹³⁴ a világban volt. Azon a vidéken nincs fiókházunk. Elutazása

¹²⁸ A krónika írója az öt és fél éves háború alatt valószínűleg nem csak az első világháborút értette, hanem az azt követő őszirózsás forradalom, a Tanácsköztársaság és az ellenforradalom eseményeit is.

¹²⁹ Dr. Holló Béla.

¹³⁰ A Nemzeti Hadsereg 1919-ben Szegeden szerveződött ellenforradalmi karhatalom. Vezetője Horthy Miklós volt. GERGELY Jenő, 1990. b. 99.

¹³¹ Tüzelőnek való hasábfából 1 öl = 4 m³.

¹³² BKMÖL Kf. V. 171. a. 12537ki/33kgy/1919.

¹³³ Török M. Krisztina, házi nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1918. május 27-29.

¹³⁴ 1919. március 29-én jelent meg a Forradalmi Kormányzótanács XXIV. számú rendelete, melynek értelmében egyházi személyek csak akkor taníthattak tovább, ha írásban kijelentették, hogy nem tekintik magukat többé egyházi személynek. Mivel az apácák erre nem voltak hajlandók, ezért június 28-án az elemiben, május 30-án pedig a polgáriban idő előtt, gyorsan megtartatták az évszázó összefoglalásokat, s még aznap írásban kiutasították az elemi és polgári iskolában tanító szerzetesnőket. A tanárnőnevező I., II. és III. osztályában június 4-6-án zajlottak le az évszázó összefoglalások, a IV. osztályban június 13-14-én volt a végképesítő vizsga. Az egész intézet kommunizálásáról június 26-án vették fel a jegyzőkönyvet. A nővérek utolsó csoportja Faddy Mária Augusztina főnöknővel együtt június 28-án távozott a Constantinumból. Mikor a Tanácsköztársaság bukása után augusztus 7-én visszatért a főnöknő négy nővérrel, az éléskamrát üresen, a kertet gyommal benöve találták. A nővérek és növendékek közös erővel gyorsan helyreállították a károkat és már augusztus 24-én iskolai értekezletet tartottak, ahol a nővérek határoztak a tanítás megkezdésének időpontja felől. ÉRTESÍTŐ 1918/19. 5-9.

előtt (júniusban) kérte ugyan ő, hogy Kalocsára a szanatóriumba¹³⁵ mehessen, de akkor annyira bizonytalanok voltak az állapotok, hogy e kérését nem teljesíthette a társulati elüljáróság. Krisztina nővér rövid ideig testvérénél tartózkodott, azután egy gazdálkodó családhoz állt be házvezetőnőnek. Ebben a családban meghalt a háziasszony, tehát a felebaráti szeretet erényét gyakorolta a testvér, midőn a szolgálatba lépett. Segítve volt rajta is, meg a családon is.

6. A bentlakó növendékek megismétlik azt a színdarabot, melyet teljesen zártkörben adtak elő a főnöknő születési évfordulóján. Most sem nyilvános: az intézet tanuló-ifjúsága van csak jelen. Belépő díjából 1000 K folyt be. Belépő-díj fejében hoztak a gyermekek lisztet, tojást, babot, kását stb. is. – Ma van Horthy Miklós¹³⁶ nevenapja. 9 óraker szentmise volt érte, az ótemplomban.¹³⁷ Jelen volt az elüljáróság és a katonaság. Növendégeink énekeltek a hárompapos misén. A kántor orgonált. Ha nem nélkülöznök a zenés testvért művésziesebb énekeket produkálhattunk volna. Evangelium után Toldy plébános úr lendületes buzdító beszédet intézett a katonákhoz. – A szomorú idők dacára megtartottuk a Mikulás estét. Az ajándék ropogós percc volt; az édességet pótolta a negyedéves növendékek szellemessége. Kedves roppenséget rendeztek.

7. Az Apolló-moziban¹³⁸ megnéztük a Nemzeti Hadseregnek Budapestre való bevonulását.¹³⁹ Szakadó esőben történt, mégis impozáns volt. A magyar tud lelkesülni és ünnepelni. Adja Isten, hogy a Nemzeti Hadseregbe helyezett bizalom meg ne csalatkozzék!

8. Szeplőtelen Fogantatás ünnepe. Míse után a kongreganisták¹⁴⁰ megújítják felajánlásukat. D. u. 3 óraker díszgyűlést tartanak. A régi kongreganisták közül is sokan jelen vannak. – Ez a nap a bentlakók közös névünnepe.¹⁴¹ Igyekszünk kellemessé és emlékezetessé varázsolni számukra e kedves ünnepet. A szakácsnő válogatottabb ételeket készített, a prefekták díszesen terítettek.

9. Janka¹⁴² testvér megérkezett Salgótarjánból, ahol elüzetésünk óta tartózkodott. A cseh-megszállás miatt még csak írásban sem közlekedhettünk e nővérral. Beteg testvére mellett

¹³⁵ 1910-ben az anyaház eddig kiegészítő részét képező szanatóriumot, mely Kalocsa külvárosában, az Eperfeldön 5 holdnyi területen állt, Franz Mária Terézia anya külön főnöknő vezetésére bízta. A kertet 1889-ben Lichtensteiger Ferenc kalocsai kanonok, az intézet volt igazgatója ajándékozta az anyaháznak. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

¹³⁶ Horthy Miklós (1868. június 18.-1957. február 9.) tengerésztiszt, 1920-tól 1944-ig Magyarország kormányzója.

¹³⁷ Sárlos Boldogasszony tiszteletére 1761-ben felszentelt félegyházi barokk stílusú templom. BO-ROVSZKY Samu, é. n. 387.

¹³⁸ Az Apolló mozi 1912-ben nyílt meg a Kossuth utcai Bányai Mór-féle házban (napjainkban Tisztiklub). FEKETE János, 1988. 3.

¹³⁹ A Nemzeti Hadsereg 1919. november 16-án vonult be Budapestre. Az erről készült „filmfelvételek zajos, nagy ováció mellett peregetek le (...) a fővárosi mozgóképszínházakban.” A filmriportot a félegyházi Apolló mozi december 6-án és 7-én (szombaton és vasárnap) mutatta be d. u. 1/2 4, 1/2 6 és este 7 óraker. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1919. december 7.

¹⁴⁰ A Mária Kongregáció tagjai.

¹⁴¹ A növendékek nem ünnepelték külön-külön névnapjukat, hanem december 8-án (Mária Szeplőtelen Fogantatásának ünnepén) tartották a közös névnapot. Tanítás ezen a napon nem volt, a tanulóknak nem csekély örömet jelentett, hogy ezen a napon tankönyvet, tanulmányaikkal összefüggő írásbeli munkát kézbe venni vagy elkészíteni tilos volt. FAZEKAS Ágnes Mária Blandina, 1978. 25.

¹⁴² Rind M. Janka (1887-?) házi nővér, 1914-től 1915-ig Félegyházán a mosóházban, 1915-1922 között a konyhában dolgozott, 1922-1932 között Cegléden konyhai munkát végzett. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

volt. Most örül és hálás a jó Isten iránt, hogy ismét a zárdában lehet. Amabilia¹⁴³ (Csehország) és Maristella¹⁴⁴ (Újvidék szerb megszállott terület) hiányzanak még. Mindkettő ének-zenetanítónő.

13. Az élelmiszerek ára tetemesen nagyobbodik. Ma vettünk pl. egy 185 kg súlyú hízott sertést 9250 K-ért; de még nincs elegendőképpen meghízva, vásároltunk tehát számára 2 q tengerit 800 K-ért. A lisztet, mint ellátatlanok lisztjegyre kapjuk. Nullás liszt¹⁴⁵ kg-ja 9 K, gyúró liszté 6 K, kenyérliszt kg-ja 2 K 70 f. Egyesek 18-20 K-t kérnek egy kg nullás lisztért. A malomigazgató bár zsidó, igen jól kiszolgált bennünket. A polgármester előzékenységéből kifolyólag kapjuk közvetlen a malomból a lisztet. Az ellátatlanok az üzletek előtt sorfalat szoktak állni lisztjegyükkal. Ettől a kellemetlenségtől meg vagyunk mi mentve. Az üzleti liszt nem is volna olyan jó. A jó Isten gondoskodását minden tekintetben tapasztaljuk.

15. 16. 17. Kukányi Lajosné, Kristóf Ferencné és Sárkány Gáspár búzát ajándékoztak a zárdának 30-30 kg-t. Most tudtuk meg, hogy hölgyek jártak körül a városban és kérték a gazdákat, adjanak maximális áron gabonát az intézetnek. Gabonát eladásra nem igen ajáltak fel a birtokosok, mert, mint mondják, a románok annyira kifosztották őket, hogy elegendő vetőmagjuk sincs. Egy-egy család 5-10 kg lisztet, babot, kását ígért ajándékba.

18. Ma kezdődik a karácsonyi szünet. Dél előtt 8-9 még van tanítás. 10 ó-kor indul a vonat. Azért kell már ma utazniok a növendékeknek, mert holnap (péntek) nincs személyforgalom Félégyházáról. Budapestről tovább mehetnek pénteken is. Ha szombaton indulnának Félégyházáról, akkor a vasárnapot Pesten kellene tölteniök, mert vasárnap szünetel a személyforgalom a szénhiány miatt. Elemi és polgári iskolában 20-án szombaton kezdődik a karácsonyi szünet.

19. A polgári iskolai növendékek Kriszkindivel¹⁴⁶ lepték meg a tanítónőket: liszt, tojás, csirke, bab, kása stb. élelmiszerek. Istenem, a háború és a kommunisták s a románok rablásai megtanították becsülni Istennek ezen szükséges adományait. Most látjuk, mivel tartozunk a jó Istennek.

20. Tiszt. Anyánk¹⁴⁷ Krisztina testvért Kalocsára helyezte a szanatóriumba. Ott fog segíteni. Félégyházán a díszkertet gondozta. – Krisztina t. Halas felé utazik, vele megy addig egy jánoshalmi¹⁴⁸ jelöltő, hogy a még ottmaradt néhány csomagot (jelöltőké) elhozza. Levelet küldök vele (póstaforgalom nem megbízható), kérdezősködöm, milyenek ott az élelmiszerek árai; különösen: zsír, hízók és liszt?!

21. Dél előtt a Népszövetség,¹⁴⁹ délután a Magy. Asszonyok Nemz. Szöv.¹⁵⁰ tartja

¹⁴³ Hammerschick M. Amabilia (1882-1923. február 2.) ének-zene tanárnő, 1913 óta tanított a Constantinumban. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. február 11.

¹⁴⁴ Léh M. Maristella, ének-zenetanárnő, Félégyházán a tanítónőképzőben tanított 1918-tól 1926-ig. ÉRTESÍTŐ 1918/19.-1926/27.

¹⁴⁵ A lisztek 0-tól 8-ig terjedő számjelzéssel kerültek forgalomba. A 0 jelű liszt volt a legfchőbb, ebben volt legkisebb a korpatartalom.

¹⁴⁶ Karácsonyi ajándék, szó szerint: a gyermek Jézus.

¹⁴⁷ Bleilőb Mária Bernárda.

¹⁴⁸ Az Iskolanővéreknek Jánoshalmán 1881 óta volt fiókházuk. FRANZ Mária Terézia, 1925. 135.

¹⁴⁹ A Katolikus Népszövetség a századforduló táján alakult, fő célkitűzése volt a katolikus eszmék érvényesítése a köz- és magánéletben egyaránt, a katolikus öntudat ápolása. GERGELY Jenő, 1997. 131.; UJ IDŐK Lexikona, 1941. 3699.

gyűlését a tornateremben. Hála Istennek, ezen gyűléseken keresztény elveket hirdetnek, nem erkölcsrontó eszméket hangoztatnak, mint Mártonffy¹⁵¹ az ő kommunista előadásain.

23. Klára¹⁵² testvér érkezett. A kalocsai intézet növendékeit kísérte Budapesten keresztül Félégyházáig. A személyforgalom a mai nappal megszűnik jan. 1-ig.¹⁵³ A karácsonyi ünnepeket tehát itt tölti a testvér édes-szüleinek nagy örömére.

24. Karácsony est. A kápolnát szokás szerint fenyők díszítik. Az oltáron levő ágakat a polgármestertől¹⁵⁴ kértük a Népkerből,¹⁵⁵ az oltár mellett levő két nagy fenyőfát pedig Hofferék¹⁵⁶ ajándékozták. A karácsonyi hangulatot nem csökkenti az általános ínség. De nincs is okunk szomorkodni, a jóságos Isten minden szükségletünkről gondoskodik. Még édesség is jutott a testvéreknek. Képecskéket, levélpapírt, levelezőlapokat kaptak még. Éjféli mise alatt a testvérek és jelöltök énekeltek. Felicitás¹⁵⁷ testvér harmoniumozott. A kíséretlen megérett ugyan, hogy gyakorlatlan a játszó, de a jó Isten, a kisded Jézus bizonyára szívesen fogadta.

¹⁵⁰ Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége. Keresztény nemzeti alapon szervezett asszonyszövetség. Alapította Tormay Cecile 1918-ban. A forradalmaktól megszakított munkáját 1919 őszétől újra folytatta. Fehérnemű gyűjtött a Nemzeti Hadseregnek, támogatta a menekülteket és a hazatérő hadifoglyokat, idegen nyelvű propagandafüzetben tájékoztatta a külföldi asszonyokat a magyar kérdésről. Sokoldalú szociális, gyermekvédelmi tevékenységet folytatott. Az egyetemi ifjúság számára otthonokat, a tanyai gyerekek számára internátust létesített, megszervezte a falusi és tanyasi asszonyok vasárnapi oktatását. Kiskunfélegyházán 1919. november 30-án alakult meg a MANSZ helyi szervezete. UJ IDŐK Lexikona, 1941. 4409.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1919. november 30.

¹⁵¹ Mártonffy Ernő (1886-1920) középiskolai latin-történelem szakos tanárként Eszéken működött az első világháború végéig, majd Szegedre helyezték. A MÁV igazgatósága intézkedésére került Félégyházára. 1919. januárjában Félégyházán belépett a szociáldemokrata pártba, az ifjűmunkások helyi szervezetének ügyvezető elnöke lett, aktív szervező tevékenységet fejtett ki a pedagógusok félegyházi szakszervezetének létrehozásában. Ő szerkesztette a „Félégyházi Proletár” című hetilapot. Tagja volt a munkástanácsnak és a tizenhat tagú Intéző Bizottságnak. Mártonffyt bízta meg a direktórium a város közoktatásának és közművelődésének irányításával, s ő mindent el is követett az új kultúrpolitikai célkitűzések megvalósításáért. Támadta a Constantinumot, mint elmaradt, középkori intézményt; márciusban megtiltotta, hogy hittanórák legyenek az intézmény falain belül, néhány nap múlva pedig eltiltotta a tanítás előtti és utáni imát, majd a „Dicsértessék a Jézus Krisztus”-köszöntést is. Az intézet kommunizálásáról 1919. június 26-án vette fel a jegyzőkönyvet. A Tanácsköztársaság bukása után Budapestre ment, ahonnan rendőrök hozták vissza Félégyházára. 1920. június 1-én éjjel Héjjas-külnötményesek meggyilkolták a félegyházi járásbírósi fogházban. KIOLTOTT..., 1963. 163.; ÉRTESÍTŐ 1918/19. 5-9.; FEKETE János, 1974. 109.

¹⁵² Szabó M. Klára (?-?), iskolás nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsai jegyzőkönyvek. 1911. június 30., 1914. június 13.

¹⁵³ A meg nem szállott területeken december 24-től január 2-ig szénhiány miatt a vonatközlekedés szünetelt. Félégyházáról a legközelebbi személyszállító vonat január 3-án indult. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1919. december 25.

¹⁵⁴ Dr. Holló Béla.

¹⁵⁵ Kiskunfélegyházán 1894-ben a volt Epreskert és a katonai Lövéltér területéből Népkeret alakítottak ki, neveztek városi parknak is. Ma itt működik a Honvéd Sportpálya. FEKETE János, 1997. 33.

¹⁵⁶ Hoffer Józsefről és feleségéről, Endre Szidóniáról van szó. Hoffer József (1859-1939) földbirtokos, m. kir. kormányfőtanácsos Félégyházán született. Középiskoláit Szegeden végezte, majd a budapesti Tudományegyetem bölcsészeti fakultásának hallgatója lett, 1880-ban avatták doktorrá. Utána másfél évig a magyaróvári gazdasági akadémia hallgatója volt, majd 1893-ban átvette a családi birtok vezetését. Kiskunfélegyháza város képviselőtestületének és a vármegyei th. bizottságnak tagja, tb. városi tanácsnok. PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. IV. 73.; BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1996. 38.

¹⁵⁷ Szauder M. Felicitás, elmi népiszkolai tanítónő. Kiskunfélegyházán 1919-től 1922-ig tanított az elmi iskolában, 1922-1923 között Kunbaján főnöknő. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.; ÉRTESÍTŐ 1919/20.-1921/22.

Reméljük, hogy minél előbb juttat intézetünk számára zeneértő testvért. Éjféle misén jelen voltak Kovács hittanár úr¹⁵⁸ rokonai is. Mise alatt a szentáldozáshoz is járultunk.

25. Karácsony napja. 5 szentmisénk volt az éjféle misével együtt. Kettőt Sille hittanár¹⁵⁹ úr mondott. A nap kedvesen mult. A kis Jézus érezte velünk kegyelmeit.

26. Szomorú hírt közölnek a lapok. A kommunisták merényletet terveztek Horthy fővezér ellen. El akarták tenni láb alól nemcsak őt, hanem a kormány tagjait is. Légszűrőt akartak röptíteni az országházat, a koronázó-templomot, Gellért-szállót. Az isteni gondviselés idejekorán fölfedezte az ördögi tervet.¹⁶⁰

27. Felügyelőbizottsági ülés. Tárgy: a Constantinum költségvetése. Folyamodtam fizetésjavításért. A mai drágasági viszonyok közepette évi 1100 K fejenkint nem elegendő. A tanítónők részére évi 6000 K-t kértünk; a házi testvéreknek fejenkint 3000 K-t. Megjegyzendő, hogy a szerződés értelmében csak 5 házi nővér kaphat fizetést. – A katonasághoz bekérték a lovat (kincstári). Folyamodtam a katonai parancsnoksághoz, hogy továbbra is használhassuk. A helyi parancsnokság azt a tanácsot adta, hogy a Szegedi parancsnoksághoz forduljak. Megtettem. A hízók ára emelkedik. Ma már 54 K-jával fizettük élsúlyban kg.-ját.

28. A Magy. Assz. Nemz. Szöv. meghívta Paula nővért¹⁶¹ a Szocialis Misszió-Társulat egyik szónokát, hogy a mai ülésen buzdító beszédet tartson. Paula nővér kiemelte beszédében mennyit tehet a nő szocialis téren. Dr. Sallay János¹⁶² ügyvéd a keresztény párt képviselőjelöltje¹⁶³ is szólt az egybegyűltekhöz. Dél előtt a Piacz téren¹⁶⁴ Haller István¹⁶⁵ kultusz-miniszter ismertette a nagyközönség előtt a keresztény párt programját.¹⁶⁶

¹⁵⁸ Kovács Ferenc a Constantinum hittanára 1911-től 1945-ig. A Mária-Kongregáció elnöke, a Segélyező Egyesület titkára. ÉRTESÍTŐ 1911/12., 1915/16.-1937/38.; FEKETE János, 1990. 93.

¹⁵⁹ Sille István a kiskunfélegyházi Új-templom káplánja 1899. július 1-től 1923. június 30-ig. A váci egyházmegye áldozópapja, tiszteletbeli szentszéki tanácsos, okleveles hittanár, főgimnáziumi hitszónok. Hittanárként 1923. szeptember 1-én nyugállományba vonult. A félegyházi nővérek rendes gyóntatója 1911. január 12-től 1914. január 11-ig. ÚJ-TEPLOMI...; ÉRTESÍTŐ/Főgimnázium 1921/22., 1922/23.; BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

¹⁶⁰ Fővárosi napilapok szerint Pesten már tíz napja beszéltek a merényletterről, amit négy, Bécsből érkezett, tisztí ruhába öltözött kommunista akart volna elkövetni. Céljuk a fővezér, a vezérkar és a minisztertanács elpusztítása, valamint az Operaház ('a burzsoá gyülekezőhelye') és a Gellért-szálló (a vezérkar találkozóhelye) felrobbantása volt. Horthyt mérgezett tüvel akarták megölni, e terv kudarca esetén az utcán pisztollyal vagy törrel végeztek volna vele. Ki akarták szabadítani Korvin Ottót is az ügyesség fogházából. Az ügyben az első letartóztatásokra december 15-én került sor. PESTI Napló, BUDAPESTI Hírlap, PESTI Hírlap 1919. december 27.

¹⁶¹ Rónai Paula nővér, a budapesti Szocialis Missziótársulat tagja. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. december 12., 1921. június 26.

¹⁶² Dr. Sallay János 1920-tól 1922-ig Kiskunfélegyháza nemzetgyűlési követe.

¹⁶³ Lásd bővebben: 1920. január 25-26-i képviselőválasztás.

¹⁶⁴ Az akkori piactérnek, (Főtérnek) ma Petőfi tér a neve. FEKETE János, 1997. 29.

¹⁶⁵ Haller István (1880. november 18.-1964. február 5.) újságíró, keresztény-szocialista politikus, 1919. november 24-től 1920. december 16-ig vallás- és közoktatásügyi miniszter. MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon I. 664.; BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 29.

¹⁶⁶ A miniszter külön vonattal érkezett, s kíséretével az üdvözlés után a Kneffel szállóba ment. Dél előtt 1/2 11 óraker a piactéren népgyűlés keretében ismertette az egyesült keresztény pártok programját. Délben tiszteletére társas ebédet rendeztek, melynek végezte után különvonattal Ceglédre utazott. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. január 4.

29. 30. A jó Isten atyailag gondoskodik rólunk. Alig mulik el nap, hogy ajándékot ne kapnánk. A drágaság napról-napra emelkedik. A hízott sertés kg-ja már 70 K.

31. Szilveszter napja. Hálaadás 5 óraker: Szentségkítétel, Jézus Nevéről litánia, antifona, Te Deum áldás, Oh szép Jézus. Hofferék itt voltak. 1/2 7 óraker a papok jöttek boldog újévet kívánni. – Ma folyamodványt adtam be a Földművelésügyi Miniszterium Erdészeti Osztályához 70 db gyümölcsfáért.

1920. év JANUÁR

1. Újév. A jókívánatok között mindenki azt hangsúlyozza: engedje a jó Isten, hogy az 1920. év jobb legyen, mint az 1919. Ezt szeretnék sokan kitörülni a történelemből. A gonoszlélek nagymértékben uralkodott. A nép is belátja már, hogy a kommunista agitátorok félrevezették őket. Nem a nép javát, hanem saját meggazdagodásukat célozták akkor, midőn teleharsogták a világot az egyenlőség elvével. Mások elnyomásával, ők uralkodtak a legrettenetesebb terrorral.

2. Éjjel 1/2 1 óraker Eusebia¹⁶⁷ testvér annyira rosszul lett, hogy papot és doktort hívtunk. A testvér az utolsó kenet szentségét is fölvette. Régi baja, gyomorfekélye okozta a rosszulletet. Annyi ereje még volt, hogy a cella falán keresztül kopogott. Szerencsére Vilma¹⁶⁸ testvér még nem aludt. Éjjeli imádat tartottunk. Elsőpéntek van. Mire a szobába értünk, Eusebia testvér már eszmélet nélkül feküdt. Tagjai merevek voltak. Szívgyörcse lehetett. Reggel felé jobban lett.

3. Klára testvér visszautazott Kalocsára. Véle ment Pekó Valéria, ki a zárdába óhajt lépni.¹⁶⁹ – Szegedről szerelők jöttek a színpad függönyének rendbehozatala végett. A meggörcsült farúd helyett vascsövet hoztak. Lisztjegyünkre január hónapra 10 q lisztet kaptunk. A béke időben a liszt és kenyér beszerzése nem képezte a gondok tárgyát, ma azonban örömmel és Isten iránt hálával jegyzi be az ember a krónikába, ha ennyi liszthez hozzájut.

4. Jézus Neve ünnepe. Az ajándékokról le kell mondanunk.¹⁷⁰ Ruhaneműt most nem lehet beszerezni. Ami a kereskedésekben található, silány, mégis horribilis árat kérnek érte. Most isteni Völegényük¹⁷¹ lelki kegyelmekkel lát el bennünket bőségesen. Kegyelem az is, hogy elégedettség uralkodik házunkban.

6. A házszentelést¹⁷² 1/2 9 óraker végzi Kovács hittanáár úr. Mi testvérek a Magnifikatot mondjuk hangosan.

7. Polg. isk. magánvizsgálat. Négy leány.

¹⁶⁷ Romácz M. Eusebia (?-?) 1920. és 1926. között Moholon főnöknő. Félegyházi értesítők nem említik a nevét, azt, hogy mégsem házi nővér volt, az bizonyítja, hogy házfőnöknő csak iskolás nővér lehetett. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

¹⁶⁸ Gosztola M. Vilma (?-?) A Constantinum polgári iskolájában tanított magyart, földrajzot, szépírást 1918-tól 1920-ig, majd 1923-ig a tanítónőképzőben működött. ÉRTESÍTŐ 1918/19.-1922/23.

¹⁶⁹ Nincs nyoma, hogy Pekó Valéria szerzetesi fogadalmat tett volna.

¹⁷⁰ Ekkor ünnepelték a nővérek közös névünnepeket is. Az ajándékozás erre utal.

¹⁷¹ Az eredetiben így szerepel, helyesen: Völegényünk.

¹⁷² Vízkeresztkor szokásos egyházi hagyomány.

11. Griffaton Ilona¹⁷³ okl. tanítónő, ki júniusban végzett intézetünkben ma bejött. Ezentúl társulatunk jelöltje. Szarvas Teréz¹⁷⁴ is a mai napra tervezte bejövetelét, de a lábujján támadt baj miatt még várni kénytelen. – A Leányegylet¹⁷⁵ színelőadást tart d. u. 5 óraker. Tannenburgi Róza című 5 felvonásos drámát¹⁷⁶ adják elő. Nagy az érdeklődés. A tornaterem zsufolásig megtelt.

12. Az elemi és polgári iskolában megkezdjük a tanítást. A tüzelő anyagot a gyerekek hozzák. Ma is telt ház előtt folyt le a színelőadás. Közkíváncsokra vasárnap, azaz 18-án megismételjük az előadást.

17. Összeírják a szavazókat. A testvérek közül 18 szavazóköteles van. Akik 24 éven aluliak vagy még 6 hónapnál kevesebb itt-tartózkodásuk ideje, azok nem szavazhatnak a képviselőválasztáskor.¹⁷⁷ Az említett 18 a törvény értelmében köteles leadni szavazatát.¹⁷⁸ A szavazás titkos.

18. Hanauer István váci püspök székfoglalása alkalmából hálaadó-szentmise az ótemplomban 8 óraker; három-papos. A kántor orgonál, leányaink énekelnek. Evangélium után Toldy plébános úr tudomására adta a népnek, 1. hogy van már püspöke és pedig igazi apostoli lelkű főpásztort kapott Istentől;¹⁷⁹ 2. a közeljövőben missió lesz itt az ótemplomban, 3. az öröndetes közlemények után fájós szívvel tudatta a szomorú értesítést, hogy az entente hatalmak a békeszerződésben hazánkat felosztották az oláhok, szerbek és csehek között; a magyaroknak körülbelül csak a 1/3 részét hagyták meg.¹⁸⁰ Néma fájdalommal fogadtuk itt az Isten házában, a lesújtó hírt. A mise közben majd itt, majd amott hallatszott elfojtott zokogás. A hatóság 8 napra terjedő nemzeti gyászt rendelt el. A tervbe vett mulatságok elmaradtak.

¹⁷³ Griffaton Ilona az 1918/19-es tanévben a félegyházi tanítónőképző IV. éves tanulója. Az 1920/21-es tanévben a Constantinum elemi iskolájának II/B. osztályát tanítja. Későbbi szerzetesi neve: M. Rolanda. ÉRTESÍTŐ 1918/19., 1920/21.; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1922. június. 20.

¹⁷⁴ Szarvas Teréz (1900-?) polgári iskolai tanárnői oklevelét 1921-ben szerezte Kalocsán. 1930-ban a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen természetrajz és kémia szakcsoportra képesített tanítónő-képző-intézetű tanárnői oklevelet szerzett. Későbbi szerzetesi neve: M. Fidelis. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

¹⁷⁵ Az Ifjúsági Leányegyletet (Leányifjúsági Egyesületet, Leánykört) az iskolából kimaradt elemi iskolát végzett leányok számára hozták létre 1914 októberében. Egyrészt gyakorló térként szolgált a tanítónő-képző növendékei számára, akik itt készülhettek elő az iskolán kívüli népművelési feladataikra, másrészt elfoglalta, s még egy vékony szállal az intézményhez fűzte az iskolából kikerült lányokat, elvonta őket az utca „mérgező hatásától.” Vasárnap délutánonként rendeztek a nővérek és a tanítónőképző növendékei gyűléseket, ahol ismeretterjesztő előadásokat tartottak, énekeket, játékokat, táncokat tanítottak a lányoknak. ÉRTESÍTŐ 1914/15., 1924/25., 1925/26., 1927/28.

¹⁷⁶ Ebben a drámai színműben a gyermeki szeretet megható módon nyilvánul meg. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. január 18. A Leányegylet január 11-12-én játszotta, az ismétlésre január 18-án került sor.

¹⁷⁷ Azok a nők (hajadonok és asszonyok) szavazhattak, akik 24. életévüket betöltötték, legalább hat év óta magyar állampolgárok voltak, legalább hat hónap óta Kiskunfélegyházán laktak és bármely hazai élő nyelven írni-olvasni tudtak. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. január 4.

¹⁷⁸ A szavazás kötelező volt. Aki a szavazásban nem vett részt, azt a rendelet 200 koronáig terjedő pénzbírsággal, az állami adójának 5%-kal történő felemelésével és a legközelebbi választásra politikai jogainak elvesztésével sújtotta. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. január 4.

¹⁷⁹ Hanauer István elődje, Csáky Károly Emmánuel 1919. február 16-án hunyt el.

¹⁸⁰ A trianoni békeszerződés aláírására 1920. június 4-én került sor.

Minthogy színelőadásunk¹⁸¹ tárgya komoly és vallásos irányú, megtartottuk. A három előadás után a jövedelem meghaladja a 8000 K.¹⁸² Ebből 2000 K-t a Szív sajtó alapra, 500 K-t a helybeli keresztény sajtó támogatására adunk, 4000 K-t a színpad költségeinek fedezésére fordítunk, a többit a Leányegylet könyvtárának gyarapítására.

19. A főnöknő¹⁸³ és Konstancia testvér Budapestre utaznak cipókhöz szükséges bőr bevásárlásáért. Konstancia testvér meglátogatja a klinikán fekvő beteg hugát is. Szüleitől elszakadva kesereg itt a szegény beteg. Szülei Szatmárnémetiben vannak, román megszállt területen.

20. Az egész országban könyörgő istentiszteletet tartanak Magyarország területi épségének megmentéseért. Mise után tiltakozó népgyűlés a Piac-téren. Az ifjúság is kivonult. Dr. Holló Béla¹⁸⁴ polgármester és Rády Lajos¹⁸⁵ főjegyző tartottak beszédet. Magyar szív nem tud belenyugodni, hogy drága hazánkat idegen népek bitorolják.

21. Hazánk fővárosa a sz. Jobbot nagyszabású ünnepélyes körmenetben vitte a Ferencziek templomából a Bazilikába. Jelen voltak: hercegprímás,¹⁸⁶ József főherceg,¹⁸⁷ Apponyi,¹⁸⁸ Horthy, a miniszterek stb. A szerzetesek is kivonultak testületileg. Mi is résztvettünk a körmeneten. Kedves Tiszt. Anyánk,¹⁸⁹ Immaculata¹⁹⁰ kalocsai házfőnöknő is jelen voltak. Könyörgő istentisztelet volt ez, melyen szent István első magyar királyunk közbenjárása folytán ostromoljuk az Eget hazánk csonkítatlan megmaradásáért.

22. Konstancia t. jó Tiszt. Anyánk engedélyével Budapesten marad 24-ig, megvárja hugának operációját. A főnöknő Róza¹⁹¹ testvérrel utazik vissza Félégyházára. Róza t. szerb megszállott területről, Szabadkáról jön Félégyházán maradt ruhaneműéért. A folyó tanévben Szabadkán működik; a szerb nyelvet tanítja a polgári iskolában. Sajnálattal nélkülözzük a

¹⁸¹ Lásd: 1920. január 11- bejegyzés (Tannenburgi Róza).

¹⁸² Az előadásokra a következő árakon lehetett jegyet venni: első helyár: 10 korona, második helyár: 8 korona, állóhely: 4 korona. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. január 18.

¹⁸³ Faddy Mária Augustina.

¹⁸⁴ Dr. Holló Béla (1876-1932) ügyvéd, 1919. szeptember 14-től 1929. december 1-ig függetlenségi 48-as programmal Kiskunfélegyháza polgármestere. IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 549.

¹⁸⁵ Rády Lajos (1875-1931) Kiskunfélegyházán született, iskoláit itt, Kecskeméten és Kozlovváron végezte. 1908-ban megválasztották Kiskunfélegyháza főjegyzőjévé, húsz évig töltötte be ezt a tisztséget. PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. II. 156.

¹⁸⁶ A hercegprímás Magyarország esztergomi érsekének címe. 1920-ban Csernoch János volt Magyarország hercegprímása. BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 41.

¹⁸⁷ József Ágost főherceg, (Habsburg József) (1872. szeptember 9.-1962. július 6.) tábornagy, az MTA tagja, József nádor unokája. Mint hadseregpárancsnok részt vett az első világháborúban. 1918. október végén IV. Károly őt bízta meg az új kormány kinevezésével. Az októberi forradalom győzelme után fiával együtt hűségnyilatkozatot tett a Nemzeti Tanácsnak. A második világháború után nyugatra távozott. MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon I. 825.

¹⁸⁸ Apponyi Albert, gróf (1846-1933) nagybirtokos, konzervatív politikus. 1891-től a Nemzeti Párt vezére, 1904-től az első világháború végéig a függetlenségi párt egyik vezetője, 1906-1910 között vallás- és közoktatásügyi miniszter. Az 1920. évi párizsi békekonferencián a magyar küldöttség vezetője. Ismert volt szónoki képességéről és nagy nyelvtudásáról. Politikájában mindvégig a klerikális legitimista irányzat híve volt. ÚJ MAGYAR Lexikon, 1960. 136.; BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 28.

¹⁸⁹ Bleilőb M. Bernarda.

¹⁹⁰ Habisch M. Immaculata (?-?) a kalocsai ház főnöknője 1917-1923 között. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

¹⁹¹ Kopunovits M. Róza (?-?) 1911-1919 között a Constantinum elemi iskolájában tanított. ÉRTESÍTŐ 1911/12.-1918/19.; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1917. május 1.

kedves testvér. Iskoláját ügyesen vezette; a jelöltknél mint mesternő is példásan megfelelt. – A Hangyából¹⁹² körülbelül 18000 K értékű árucikket hoztunk magunkkal.

23. Bőségesen kapunk ajándékot (élelmet).

24. Konstancia testvér megérkezett Pestről. Róza testvér Halason és Jánoshalmán keresztül igyekszik vissza Szabadkára. Az utazási igazolvány megszerzése még mindig nagy nehézségekbe ütközik a demmarkacionális vonalon¹⁹³ át.

25. Ma és 26-án¹⁹⁴ van a képviselőválasztás, általános és titkos. Nagy rendben folyik. A városban csend uralkodik. Mi a második nap megyünk, amikor kevés a szavazó. A bizottság¹⁹⁵ igen előzékeny velünk szemben. Az elnök elé egyenkint lépünk. Átnyújtjuk a bejelentő lapot. Az elnöktől át vesszük a szavazólapot, és egy ceruzát. A szavazó lapon Horváth Zoltán¹⁹⁶ pártönkivül¹⁹⁷ és Sallay János keresztény párt jelöltjének¹⁹⁸ nevei vannak nyomva. Mindegyik mellett , ebbe írandó +, ezzel jelöljük, hogy kire szavaztunk.

26. A keresztény nemzeti párt jelöltje győzött 1438 szavazattal.¹⁹⁹ Istenem jöjjön el a te országod!

27. Az időjárás erősen hidegre változott. Föllépett a spanyol-betegség.²⁰⁰

¹⁹² Hangya Termelő, Értekesítő és Fogyasztási Szövetkezet. 1898-ban gróf Károlyi Sándor alapította, hogy a mezőgazdasággal foglalkozókat szövetkezet megszervezésével megerősítse. UJ IDŐK Lexikona, 1941. 2995.

¹⁹³ A demarkációs vonal vitás területeket elválasztó vonal, amit egyik hadviselő fél sem léphet át. 1918. november 13-án írta alá a magyar kormány az ún. belgrádi konvenciót, amely kimondta, hogy a magyar kormány köteles kiüríteni a Besztercétől Marosvásárhelyig, a Maros mentén Szegedig, onnan a Szabadka-Baja-Pécs vonalon a Drávaig húzódó demarkációs vonaltól délre és keletre eső területeket. A szerb csapatok azonban hamarosan elfoglalták Szabadkát, december végén a délszláv állam csapatai megszállták a baranyai háromszöget és elfoglalták Pécsét. Az antant francia csapatai megszállták délen a már korábban birtokba vett Szeged mellett Hódmezővásárhelyt és Makót, a szerb csapatok így nem nyomultak tovább előre. GERGELY Jenő, 1990. b. 33-34., 81.

¹⁹⁴ Az „és 26-án” utólagos betoldás.

¹⁹⁵ A nővérek (Iskola utca, Petőfi utca) a VI. szavazókörhöz tartoztak, szavazóhelyük a Kisvárosháza volt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. január 25.

¹⁹⁶ Dr. Horváth Zoltán (1880-1944) Újvidéken született, középiskoláit itt és Budapesten végezte. Ügyvédi oklevelét 1906-ban szerezte meg és Kiskunfélegyházán nyitott irodát, a város közéletében is fontos szerepet játszott. 1918-ban a Nemzeti Tanács félegyházi elnöke. 1922-1926 és 1935-1939 között (két ciklusban) a város országgyűlési képviselője. A „Csonkamagyarország” című politikai és társadalmi (Kiskunfélegyházán megjelenő) lapnak kiadója és főszerkesztője. 1944-ben halt meg Sopronkőhidán. PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. II. 137.; FEKETE János, 1974. 84.

¹⁹⁷ Dr. Horváth Zoltánt támogatta a függetlenségi párt, az iparosság, a kiskgazdák, a kereskedők és a munkásság képviselői. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. január 7.

¹⁹⁸ Dr. Sallay János a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja színeiben indult. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. január 25.

¹⁹⁹ A 10854 választó közül 9555 jelent meg. Az érvényes szavazatok száma 9255 volt. Dr. Sallay János 1433 szavazattöbbséggel lett a város országgyűlési képviselője. FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1920. február 1.

²⁰⁰ A spanyoljárvány, vagy spanyolnátha az 1918-1920 körül az egész világon gyorsan elterjedő influenzajárvány általánosan elterjedt neve volt. A betegség náthával, rekedtséggel, torokfájással, rosszulléttel kezdődött, gyakran magas láz, étvágytalanság kísérte. A járvány súlyos szövődményekkel (tüdőgyulladás) és elég magas halálozással járt. UJ IDŐK Lexikona, 1941. 5500.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. február 8.

28. Tanári értekezlet a képzőben:²⁰¹ félévi osztályozás. – Három hízőt vásároltunk á kg élősúlyban 68 K.

29. Polgári iskolai konferencia: félévi értesítők. Az egészségügyi hatóság határozata szerint, amely iskolákban a tanítás megkezdése febr. 3-ra volt kitűzve, a spanyol-járvány miatt a szünetet febr. 15-ig meghosszabbította. Elemi és polgári iskoláinkban figyelemmel kísérjük a megbetegedések számát. A hiányzó tanulókról kimutatást küldünk a városi ügyvezető orvosnak.²⁰²

30. A polgári iskola tanulói között vallási és nemzeti civódások kaptak lábra. Ma pl. Schweiger²⁰³ nevű polg. III. oszt. zsidó leány tette fölött bíraskodunk. Ellene a vád: Klasz Nelli²⁰⁴ kath. leány kebléről a nemzetiszínű kokárdát a következő szavak kíséretében akarta letépni: hát ez a rongy mire való! A leány egy hétig a padon kívül fog ülni. Az iskolából nem csaptuk ki, mert inkább éretlen könnyelműségnek tulajdonítjuk a cselekményt, mint rossz akaratnak. – A kommunizmus szelleme is érezhető még. Görög M.²⁰⁵ polg. IV. oszt. tanuló az üzletekből 100-nál több levelező-lapot ellopkodott. A leány anyját behivatjuk. Az anya szavatkozik a személyes megjelenéstől. A leánynak addig nem szabad iskolába járnia, míg édesanyjával ez ügyben nem tárgyalunk.

FEBRUÁR

1. Alispáni rendelet további intézkedésig az összes iskolákban beszüntette a tanítást. Tanítványaink vásár- és ünnepnapokon bejönnek az intézetbe. Testületileg vezetjük őket a templomba szentmisére.

2. Gyertyaszentelő-Boldogasszony ünnepe.

3. Drága jó Tisztelendő Anyánk születési évfordulója.²⁰⁶ Szentmisét, szentáldozást érte ajánljuk föl. Holnap érte szolgáltatunk szentmisét. Mára nem vállalhatta el a hittanár úr. Gyermekeink nem voltak jelen a balázsolásnál. Tiszt. Anyánknak levélben gratuláltunk. Alkalmammal küldhettük; a kalocsai intézet bentlakó növendékei utaztak Kalocsára. Az 1919. évi számlát is benyújtottuk. A póstaforgalom még mindig megbízhatatlan.

4. A majsai főnöknő²⁰⁷ betért pár órára. Kéri, hogy legyünk segítségére a kath. lapok megszerzésében. Hozassuk be a vasúti állomásról a Majsára címzett újságokat, adjuk be a

²⁰¹ ti.: tanítónőképző

²⁰² Ekkor: Dr. Táby József.

²⁰³ Schweiger Ilona. ÉRTESÍTŐ 1919/20.

²⁰⁴ Klasz Kornélia az 1919/20-as tanévben a Constantinum polgári iskolájának III. éves növendéke volt. ÉRTESÍTŐ 1919/20.

²⁰⁵ Az értesítőben csak Görög Teréz név szerepel a polgári iskola IV. évesei nevei között, sőt az egész iskolában sem volt más Görög nevű. Az egy évvel korábbi, 1918/19-es értesítőben az akkori polgári iskolai III. osztályosai között pedig egy Görög Erzsébet nevű növendék szerepel csak. ÉRTESÍTŐ 1918/19., 1919/20.

²⁰⁶ Bleilőb M. Bernarda 1857. február 3-án született.

²⁰⁷ Majsán nem a Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővéreknek volt iskolája, hanem azoknak a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővéreknek, akiket 1858-ban hívott be Temesvárra a csanádi püspök. 1923-tól központjuk Szeged lett. Kiskunmajsára 1894. szeptember 6-án érkeztek és 1950-ig működtek. KISKUNMAJSA története, 1993. 57., 92.; PUSKELY Mária, 1990. 162-163.

főszolgabírói hivatalba.²⁰⁸ Innét a Majsáról naponként bejövő kocsi elvinné a majsai zárdába. Készséggel nyújtunk segédkezet.

5. Albertina²⁰⁹ és Ágnes²¹⁰ testvérek kocsin Jánoshalmára utaznak érdeklődni, kapható volna-e ott jó minőségű liszt? Milyen árban. Félégyházán február óta csak hadi-lisztet szolgáltattak az ellátatlanoknak. Ez bizony nem kívánatos. Nullás lisztet nem készítenek.

6. Tomcsányi kecskeméti tanfelügyelő Dobák István²¹¹ elemi iskolai igazgatóval megtisztelő látogatást tett. Ambrózia²¹² testvér fogadta őket. A főnöknő beteg.

9. Scherer Sándor²¹³ tanítóképzőintézeti szakfelügyelő és Schnasel²¹⁴ – bizalmas úton tudakozódnak az intézet vezetőségétől, hogy az állami (helybeli) tanítóképző²¹⁵ tanárai közül Mácsay²¹⁶ és Éber²¹⁷ nem vállaltak-e itt a mi róm. kath. képzőnkben valami vezető állást a kommun alatt. A két tanár javára adhattuk írásbeli nyilatkozatunkat. – Az intézet megtekintését Scherer és Schnasel²¹⁸ más alkalomra helyezték kilátásba.

10. Dr. Táby József²¹⁹ ügyvezető orvost kerétem az intézetbe annak megbeszélése végett, megkezdhetjük-e a tanítást a farsangi napok után, azaz febr. 19-én. A doktor úr nem bíztat. Képzőnkben December 19. óta szünetel a tanítás. A bentlakók érkezése meg gazdasági

²⁰⁸ Főszolgabírónak hívták 1950 előtt a járás vezetőjét. Kiskunmajsa a kiskunfélegyházi járáshoz tartozott. PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. II. 112.

²⁰⁹ Horváth M. Albertina (1880-?) házi nővér, 1909-től működött Kiskunfélegyházán 1944-ig, volt sekrestyés, portás és dolgozott a növendékeknél is. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

²¹⁰ Faddy M. Ágnes (1898-?) óvónő, Kiskunfélegyházán 1919-1922 között az elemi iskolánál működött, 1922-től 1930-ig Cegléden volt segédtanítónő. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

²¹¹ Dobák István (1869. augusztus 16.-1944. március 22.) kiskunfélegyházi tanító, 1913-ban megválasztották a kiskunfélegyházi római katolikus elemi népiskolák igazgatójának. BKMÖL Kf. V. 192. Kiskunfélegyháza Város Községi Iskolaszékének iratai. (A továbbiakban: V. 192.) A kiskunfélegyházi római katolikus elemi népiskolánál működő rendes tanítók törzskönyve.; BKMÖL V. 192. Iskolaszéki jegyzőkönyvek, 1913. április 10.

²¹² Mátray M. Ambrózia (1876-?) nyelv- és történettudományi szakcsoportra képezett polgári iskolai tanárnő. Félégyházán a tanítónőképzőben 1911-1922 között működött, neveléstani tanított és a tanítási gyakorlatokat vezette. 1914-től 1915-ig prefekta volt a növeldében, 1914-től 1922-ig a Leányifjúsági Mária Kongregáció igazgatónője. 1922-23-ban Esztergomtáborban a polgári fiúiskolában tanított. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.; ÉRTESÍTŐ 1916/17.

²¹³ Scherer Sándor 1918-ban a Tanító- és Tanítónőképző-intézeti kir. Szakfelügyelői Hivatal szakfelügyelője, királyi tanácsos. 1927-ben az Országos Ifjúsági Irodalmi Tanács tagja, tanítóképző-intézeti főigazgató. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918., 1927.

²¹⁴ Helyesen: Snasel Ferenc. 1918-ban és 1927-ben is a budapesti I. kerületi Mozdony (majd Ferry Oszkár) utcai állami elemi tanítóképző-intézet rendes tanára. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918., 1927.

²¹⁵ Az Állami Tanítóképzőt 1876-ban Csongrádról helyezték Félégyházára, kezdetben a főgimnáziummal volt egy épületben. 1904-ben készült el az iskola Kossuth utcai épülete, ahol internátus is helyet kapott. Ma itt működik a Petőfi Sándor Gépészeti Szakközépiskola. BOROVSZKY Samu, é. n. 392.

²¹⁶ Mácsay Károly a félegyházi állami tanítóképző tanára 1916-1917, 1918-1927, 1931-1936 között. FEKETE János, 1990. 77.

²¹⁷ Éber Rezső a kiskunfélegyházi tanítóképző tanára volt 1919 és 1922 között. FEKETE János, 1990. 77.

²¹⁸ Helyesen: Snasel.

²¹⁹ Dr. Táby József 1910-ben lett Kiskunfélegyháza ügyvezető orvosa, egy év múlva tiszti orvosa. BKMÖL Kf. V. 171. a. 99 kg/1910.

szempontból is szükséges, mert az I. félévi számlát a legtöbb visszajöveletek egyenlíti ki. A postai pénzküldés nem alkalmas, mert a posta pénzi²²⁰ élelmiszerekért, különösen hízott sertésekért nem akarják elfogadni. – Immaculata házfőnöknő levélben tudatja, hogy kedves Tisztelendő Anyánk hajlandó zenés testvért adni Félégyházának. Választást enged Abundantia²²¹ és Fernanda²²² testvér között. Elsőnek nagyobb a készsége a zongorázásban és orgonálásban, de idegessége és egyéb gyengesége miatt iskolában nem alkalmazható. Fernanda testvér elemi iskolai tanítónő. Énekórákat adhat, maga is énekel; zenei tudása még alacsony fokú. Most akarják képezni. Fernanda testvért kérjük az énekórák miatt. Alb.²²³ és Ágnes megjöttek.²²⁴

11. Sille István helyettes gyóntatóatyánk édesatyjának temetése.²²⁵ Négy testvér a gyászházba megy az éneklésre. Esős, sáros idő van, a temetőbe nem kísérjük ki. + Ágnes szülei 2 zsák nullás, úgynevezett grízes lisztet, 180 db tojást, 10 l mákot, sonkát adtak ajándékba. A malomban jelenleg nincs eladó liszt, legalábbis akkora mennyiség, mely nekünk szükséges: 60 mázsa. Ha a környékről elvonulnak a szerbek, remélik, hogy a gazdától szerezhet a malom búzát. Akkor szolgáltatna lisztet. Az árak azonban ott is igen magasak. A pesti csempészek fölverik az árat az élelmiszereknek. A nullás liszt kg-ja 16 K. A hízott sertés élősúlyban 80 K á kg.

13. Egy 150 kg súlyú hízott sertést vásároltunk. 12000 K, azaz 80 K á kg. Istenem, mi lesz még. A pénz értékének leszállításáról különböző hírek keringenek. M. pl. a posta kézbesítő azt mondta, hogy új papírpénzt nyomnak: Máriást. A mostani 1000 K-st 1 Máriásért vonják be.

14. Ma 11 métermázsa²²⁶ lisztért 7182 K-t fizettünk.

15. A Magyar Országos Véderő Egyesület²²⁷ az intézet tantermében az alábbi műsorról egybekötött ismertető gyűlést tartotta: 1. Hymnus. Alkalmi zenekar kíséretében éneklő a közönség. 2. Ünnepi megnyitó. Elmondja: Rátvay Imre²²⁸ őrnagy. 3. Magyar szerenad. Szabó Endre²²⁹ zenetanár vezetése mellett előadja a zenekar. 4. Erdély magyar történelmi, alkotmánytörténelmi és gazdasági jelentősége. Előadja: Porst Kálmán²³⁰ dr főgimnáziumi²³¹

²²⁰ átírva, alig olvasható.

²²¹ Balonyi M. Abundantia (?-?) zenetanámó BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1923. június 12-14.

²²² Hönisch M. Fernanda (1898-?) elemi iskolai tanítónő, ének szakon végzett a zenekonzervatóriumban. Kiskunfélegyházán 1920-1921 között adott zongoraórákat, Vecsésen működött 1921-től 1922-ig, majd a Constantinum polgári iskolájában tanított 1922 és 1926 között, a tanítónőképzőben 1926-tól 1929-ig. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

²²³ Albertina

²²⁴ Lásd: 1920. február 5-i bejegyzés.

²²⁵ Sille Sándor (1842-1920. február 9.) nyugalmazott gazdatiszt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. február 15.

²²⁶ Méterrendszerű tömegmérték, értéke: 100 kg.

²²⁷ A Magyar Országos Véderő Egyesület Félégyházán 1920. február 15-én alakult meg. IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 358.

²²⁸ Rátvay Imre katonatiszt, a kiskunfélegyházi zászlóalj parancsnoka volt. 1921 nyarán Horthy vitézzé avatta, 1922-ben a vármegyei Vitézi Szék kapitányává nevezte ki. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. augusztus 28., 1922. április 2.

²²⁹ Szabó Endre 1916-tól 1924-ig volt a félegyházi tanítóképző tanára. FEKETE János, 1990. 77.

²³⁰ Dr. Porst Kálmán (1876. június 7.-1926. április 14.) Erdélyben, Görögényszentimrén született, történelem-tan szakon végzett a kolozsvári egyetemen. 1899-ben költözött Kiskunfélegyházára, 1909-től volt a főgimnázium igazgatója. Alapítója és ügyvezető elnöke volt a Közművelődési Egyesületnek. Alapítója

igazgató. 5. A MOVE története, alapszabályai és szervezése. Ismerteti Bencz Emil százados. 6. Szózat. Zenekari kíséret mellett éneklí a közönség. A gyűlésre külön meghívók nem voltak kibocsájtva; a szervező-bizottság a Félégyházi Keresztény Újság²³² útján hívta meg Félégyháza hazafias érzelmű közönségét.

Nagyszámmal gyűltek össze az érdeklődők. Ittelvő²³³ képző-intézeti növendékeink is jelen voltak.

16. Ma tartja első ülését a nemzetgyűlés. Pusztaszer óta magyar földön alig foglalkozott és tanácskozott súlyosabb feladatok előtt álló alkotmányjogi testület, mint ez. Ennek a nemzetgyűlésnek nem csekélyebb a feladata, mint az új honszervezés. – Bentlakóink jönnek. Az ittlévők teljesen zártkörű farsangi előadást rendeztek. A meghüléstől való óvatosságból nem a színpadon a tornateremben, hanem a nappali iskolában adják elő. – A Szentségimádásokat testületileg 12 és 1 óra között tartjuk. 12 óraker kápolnámban megtartjuk a részletes lelkiismeret-vizsgálást, 1/4 1 - 3/4 1-ig az ótemplomban a testvérek és jelöltnök, 1/2 1 - 1-ig növendékek. A testvérek közül néhányan kimentek második mise hallgatása céljából is.

17. Imádások s egyéb napirend, mint tegnap. Azon bentlakók, kik szombaton és vasárnap érkeztek, szintén elkészültek farsangi bohózatokra. Élvezetes műsort állítottak össze.

18. Hamvazó-szerda. Növendékekkel 1/2 11 óraker vonultunk ki hamvazásra. – Az egészségügyi bizottság határozata értelmében a tanítást a spanyol járvány csökkenése következtében meg lehetne kezdeni, azonban a fűtőanyag hiánya miatt meg kell hosszabítani a szünetet.

19. Rendkívüli tanári értekezlet. Tárgy: A tanítóképzés reformja tárgyában a tanártestületekhez intézett kérdőpontok megvitatása.

21. Jézus életének filmelőadását²³⁴ nézzük meg az Apolló-mozgósínházban. Jézus szenvedése volt leginkább kidomborítva. Jézus személyét nyugodt méltósággal alakította a főszereplő. A gyermekek nagy áhitattal figyelték az előadást. Többen sírtak. Az utolsó vacsoránál, Olajfákhegyén, Kálvárián játszódó események bemutatásánál alkalmas énekek még

és elnöke a Petőfi Daloskörnek, a MOVE Sport Club alapítója, elnöke a félégyházi Székely-Magyar Szövetségnek. A városi Testnevelési Tanács és a helyi cserkészcsapat szervező-bizottságának elnöke. Az Országos Középiskolai Tanáregyesület igazgatósági tagja. 1922-ben a Keresztény Nemzeti Párt színeiben Félégyháza nemzetgyűlési képviselő-jelöltje. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. március 19.; ÉRTESÍTŐ/Főgimnázium 1925/26.

²³¹ A kiskunfélégyházi algimnáziumot 1891 szeptemberében kezdték főgimnáziummá szervezni. Az intézmény Kossuth utcai épületét Alpar Ignác tervezte, épült 1896-ban. A főgimnázium hivatalos neve az 1922/23-as tanévtől: Kiskunfélégyházi városi katolikus Szent László főgimnázium. BOROVSZKY Samu, é. n. 393.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. június 11.; IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 533.

²³² A Félégyházi Keresztény Újság a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja helyi szervezetének kiadásában vasárnaponként megjelenő politikai hetilap volt. Megjelent 1919. december 25. és 1920. augusztus 30. között. FEKETE János, 1987. 252.

²³³ ti.: ittlévő. Az 'e' betű fölött egy kis kettes, az 'l' betű felett egy kis egyes szám van, így jelölte a krónika írója a betűk helyes sorrendjét.

²³⁴ Amletto Novelli (a Quo Vadis és Julius Caesar filmek főszereplője) és Leda Gys (?) olasz színésznő játszották a „Krisztus” című olasz film (hat felvonásos passiójáték) főszerepeit. A félégyházi Apolló mozi harmónium kísérettel mutatta be a filmet 1920. február 21-én és 22-én. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. január 25., február 15.

emelték az előadás hatását. Növendékeink énekeltek.

22. M. A. O. N. Szöv.²³⁵ gyűlést tart a tornateremben. – A Kalocsai Államügyészség Julianna testvér²³⁶ táviratilag felszólítja, hogy Travnik Júlia ellen büntügyben Kalocsán 1920. febr. 25-én 9 óraker tartandó főtárgyaláson megjelenjen. Ez a Travnik Júlia motozta át a testvért, midőn elüzetésünk után 5 napig fogva volt. Táviratilag kérdezem Tisz. Anyánktól, hogy okvetlenül szükséges-e Júliana testvér személyes megjelenése.

23. Tiszt. Anya választávirata: Meg kell jelennie. A rendkívüli gyóntató: Faragó Fábian kecskeméti Ferencendi házfőnök megérkezett. Ma elvégezzük gyónásunkat. A testvérek bizalmát megnyerte.²³⁷

24. A rendkívüli gyóntató 1/2 7 óraker misézett kápolnánkban. 1/2 9 óraker exhortatíót tartott a szerzetesi életről. Kiemelte, hogy itt is vannak nehézségek, melyekkel meg kell küzdenünk, s ily áron a mennyországot kiérdemelnünk. 10 óraker visszautazott Kecskemétre. Ugyancsak ma utazott el Júliana és Concessa²³⁸ testvér Kalocsára, Majsza felé. Ha valami incidens nem támad útközben, akkor ma este Kalocsára érnek. – D. u. 4 óraker tanári értekezlet a tanítóképzés reformjára vonatkozó kérdésekről. Vakulya Luca temetése, képző I. tanuló.

26. A váci állami csemetekert kezeléség értesítette intézetünket, hogy a földművelésügyi minisztérium a kérelmezett 80 db oltvány helyett 24 db-t utalt ki részünkre.²³⁹ A szállítási és csomagolási költségekre 2 K előzetes beküldését kéri. – Az időjárás harmadik napja enyhe és derűs; márc. 1-én talán megkezdhetjük a tanítást.

28. Elviselhetetlen a drágaság. Ma egy hízóért 16.000 K-t fizettünk. A spanyol-járvány szűnik. Emiatt a tanítás megkezdhető.

29. Vasárnap. Kihirdettük a misére eljött gyermekeknek, hogy amely osztályba hoznak tüzelőanyagot, ott tanítunk. Vállalkoztak. – Szomorú hírt hozott egy sürgöny: Gomory Mária²⁴⁰ meghalt Kecskeméten. – Bentlakó növendékünk volt. A folyó tanévben jött először intézetünkbe, mint a képző IV. osztályának rendes tanulója. Erős, egészséges volt, midőn karácsonykor szüleihez utazott. Valószínűleg a járvány áldozata lett.

MÁRCIUS

1. Szent József ájtatosság mise alatt. Felajánlaskor sz. József tiszteletére ének, áldozás után litánia a himnusszal, mise után áldás a ciboriummal. Áldás előtt és után egy-egy strófa Szent vagy Uram... A tanítást megkezdtük az egész vonalon. Az elemi és polg. iskolákba a gyermekek hoztak fűtőanyagot, a képző termeibe a házéból használunk.

2. Ma ismét küldött a város egy vagon tüzfűt, Sz. József hűségesen gondoskodik rólunk.

²³⁵ Helyesen: MANSZ (Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége).

²³⁶ Kohlbeck M. Julianna (1876-?) házi nővér. Kiskunfélegyházán 1913 és 1924 között mosónőként dolgozott. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

²³⁷ Faragó Fábian ettől a naptól (1920. február 23.) volt a nővérek rendkívüli gyóntatója 1922 márciusáig. BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

²³⁸ Stefkó M. Concessa (?-?) elemi iskolai tanítónő. Félegyházán a gyakorlóiskolát vezette 1916-1926 között. ÉRTESÍTŐ 1916/17.-1926/27.; FEKETE János, 1990. 93.

²³⁹ Lásd: 1919. december 31-i bejegyzés. Ott a krónikát vezető nővér csak 70 db gyümölcsfáról ír.

²⁴⁰ Az 1919/20-as tanévre kiadott értesítőben Gömöri Mária névalak szerepel. ÉRTESÍTŐ 1919/20.

Imádkozunk is naponkint hét örömeinek és hét fájdalmának tiszteletére. – Julianna testvér megjött Kalocsárról.²⁴¹ Hönisch Mária Fernanda is jött vele zenetanítónőnek.²⁴² A testvér még nem képzett zenész. Elemi iskolai oklevele van. Most gyakorolja magát a zenében.

3. Felügyelőbizottsági gyűlés. Tandíjelengedés a polg. isk. tanulók közül. Fizetésünk javítása ismét a tárgysorozatba került. Hoffer úr azt proponálja, hogy előnyösebb lesz, ha a közgyűlés elé nem a 6000 K-ás kérelmünket terjesztjük, hanem fejenként 400 K havi segélyt. Ez évi 4800 K-t jelent, ehhez adódik a meglévő 1100 K fizetésünk; lenne összesen 5900 K.

4. Maristella testvér megjött. Elűzetésünk óta Újvidéken tartózkodott. A kommunizmussal kapcsolatos zaklatások annyira kimerítették, hogy pihenésre volt szüksége. Ő adja majd a képzőben az előirt ének- és zeneórákat. Fernanda testvér privát órákban tanítja a zenét.

5. Jenovay Dezső²⁴³ ügyvéd örvendetes hírt közölt: a városi alkalmazottak fizetésrendezésére kiküldött bizottság ma délelőtt tartott ülésén 40.000 K-t hozott javaslatba a Constantinum részére és ennek szétosztásával a felügyelőbizottságot bízta meg. – Természetesen ezt még a közgyűlésnek is el kell fogadnia. Ismét a jó Isten segítségével. Folytatjuk az imát sz. József hét örömeinek és hét fájdalmának tiszteletére.

8. Konst.²⁴⁴ t. hugának elhelyezése végett Pestre utazott.²⁴⁵

9. A mai közgyűlés a 40 000 K-ra vonatkozó javaslatot elfogadta.²⁴⁶ Legyen hála érte Istennek és sz. Józsefnek.

10. Ma kezdődik a népmiszió.²⁴⁷ László Ferenc és egy fiatalabb jezsuita atya²⁴⁸ tartják a szentbeszédeket. P. László ma kápolnánkban misézett. A megnyitó beszéden d.u. 5 órakor polg. iskolai és képző-intézeti növendékeinkkel kivonultunk. A kóruson foglaltunk helyet.

11. A testvérek igyekeznek jelen lenni a 9 órai és d.u. 5 órai szentbeszédeken. Ilyenkor az általános igazságokat fejtegetik a főt. Páterek. A d.u. 2 órai oktatásokra csak illetők mehetnek, akikhez a szónok beszél: pénteken iskolás leányok és fiúk, szombaton szülők, vasárnap legények, kedden 15 éven felüli, iskolába már nem járó leányok, csütörtökön katonák.

12. Felügyelőbizottsági ülés. Tágya: Tartson-e az intézet táncanfolyamot az ajánlkozó Várady Imre (Izsó)²⁴⁹ táncanár vezetésével? Nevezettről az hírlík, hogy zsidó. Saját állítása szerint zsidó származású ugyan, de 6 év óta református. A bizottság határozata: A mai zsidóellenes hangulatban ne tegye ki magát az intézet a meghurcoltatásnak. A nagybőjti idő sem

²⁴¹ Lásd 1920. február 22-i és 24-i bejegyzések.

²⁴² Lásd: 1920. február 10-i bejegyzés.

²⁴³ Jenovay Dezső (1856-1927) kiskunfélegyházi ügyvéd, Szegeden nyitotta meg ügyvédi irodáját, majd Kiskunfélegyházán telepedett meg, itt működött 50 évig. PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. IV. 81.

²⁴⁴ Konstancia

²⁴⁵ Utólagos betoldás.

²⁴⁶ BKMÖL Kf. V. 171. a. 2763 és 3655ki/25kgy/1920.

²⁴⁷ „Az Ó-templomban 1906-ban volt utoljára misszió. Az utolsó 5-6 év szomorú eseményei nagyon megviselték a lelkeket, úgy hogy (...) égető szükségét érezzük a vigasztalásnak és a nagyobb lelki erősségnek. Ennek gazdag forrását nyitja meg a város katolikus népe számára a misszió, ami március kilencedikén kezdődik és kilenc napig tart.” FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1920. február 29.

²⁴⁸ Szittyay Dénes (vö.: 1920. március 19-i, április 1-i bejegyzések).

²⁴⁹ Várady Imre (Izsó) táncoskomikus és táncpedagógus, 1920 márciusában a Félegyházán fellépő Miklósy Gábor színtársulatánál vendégszerepelt. FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1920. március 7.

alkalmas a tánctanításra. Értekezik a gyűlés a Constantinumnak megszavazott 40.000 K felosztásán. Határozat: A világi tanítónők összesen 5200 K-t, szerzetes nővérek 34800 K-t kapnak a kiutalt összegből.

14. Március 15-nek emlékét ma d.u. 3 óraker ünnepli az intézet. Jelen van Dr. Holló Béla főpolgármester nejével és sok szülő. A missió miatt Toldy igazgató úr távol maradt, gyóntat. Az 5 órai szentbeszéd után az Oltárzsentséget ünnepélyes körmenetben körülhordozzák. Az eső permetez, emiatt a nagy körmenet elmaradt, csak a templom körül hordozzák a Legméltóságosabbat.²⁵⁰ A legények égő gyertyával követik az Urat. A templomban a szentélyben helyezkednek el. A katonaság is résztvett a megható körmenetben.

15. 8 óraker az ótemplomban hallgattunk sz. misét. 10 óraker a Márciusi bizottság által rendezett nemzeti ünnepélyen voltunk jelen.²⁵¹ Az ünnepélyt sz. mise előzte meg a szabadban. Ilyen szépen sikerült és jól rendezett ünnepsége talán még nem is volt Félégyházának. 1428 K ezüst pénzünket beváltottuk papírpénzért. 31018 K-t kaptunk érte. Kiegyenlítettük ez összegből a kereskedőknél levő számláinkat.

16. A missió Mária-ünnep, a leányok napja. Az 5 órai sz. beszéd előtt a Constantinum udvarán gyülekeztek a nagyleányok. Többen közülök fehér ruhát viseltek. Szűz Mária szobrát körmenetben viszik át a templomba. A leányok hosszú sora égő gyertyákkal a könnyekig elérzékenyítette a népet. Szűz Mária szobrát a szentélyben a kongreganisták vették körül. A szent beszéd Szűz Mária méltóságáról és tiszteletéről szólt.

17. Horthy Miklós ~~fővezér~~ kormányzó fogadtatására készítettünk papír nemzeti színű zászlókat és láncokat az állomás díszítésére.

18. D.e. 8 ó 15 p.-kor állt meg a kormányzó különvonata. A polgármester üdvözölte Horthy Miklós kormányzónkat. Kivonultak a kormányzó elé az egyesületek, intézetek, hatóságok s természetesen a katonaság. Mintegy 3/4 órát töltött a kormányzó Félégyházán. A városba nem ment be; a kaszárnya előtt megszemlélte a hadsereget.²⁵² Azután folytatta útját Szegedre. Megérkezésekor Holló Aranka,²⁵³ a polgármester kisleánya nyújtott át csokrot. Ma kezdődik a papírpénz lebélyegzése²⁵⁴ 50 %-t visszatartja az állam kölcsön gyanánt. 4 %-os kammat fizetése mellett.²⁵⁵ Mi idejében megtudtuk az érték leszállítását s így számláinkat

²⁵⁰ ti.: az Oltárzsentséget.

²⁵¹ Az ünnepély a Városháza téren zajlott, énekszámok, szavatelok és ünnepi beszédek hangzottak el. Utána a Petőfi-ház emléktábláját koszorúzták meg. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. március 14.

²⁵² A városban lévő katonaság egyik fele a sínek mellett, a másik fele a laktanya előtt állt sorfalat. A város nevében dr. Holló Béla polgármester köszöntötte Horthyt, amire a kormányzó meleg szavakkal válaszolt. A főgimnázium ifjúsága nevében Katona György köszöntötte a magasrangú vendéget. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. március 21.

²⁵³ Holló Aranka, dr. Holló Béla polgármester lánya, az 1919/20-as tanévben a Constantinum polgári iskolájának II. éves tanulója. ÉRTESÍTŐ 1919/20.

²⁵⁴ A papírpénzek lebélyegzése azért vált szükségessé, mert még mindig az Osztrák-Magyar-Monarchia pénzei voltak forgalomban, s az önálló államiság feltétele volt az önálló magyar valuta, melynek megteremtéséhez ez volt az első lépés. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. március 14., március 21.

²⁵⁵ Az Osztrák-Magyar Bank által kibocsájtott bankjegyeket úgy vonta ki a kormány a forgalomból, hogy a beszolgáltatott bankjegyek tulajdonosaitól a pénz 50%-át állami elismervény ellenében visszatartotta, melyért évente 4%-os kammatot fizetett, s azt állami adósságnak tekintette, míg a másik 50%-ot bélyegzett

igyekeztünk idejében kiegyenlíteni.

19. Sz. József ünnepe. Különös buzgósággal üljük meg e napot. Sz. József hathatós oltalmát és segítségét nagymértékben tapasztaljuk. Sz. József hét örömeinek és hét fájalmának tiszteletére naponként imádkozunk 7 Miatyánkot, 7 Üdvözlégyet és 7 Dicsőséget hazánk jólétéért, egészségért, élelemért, ruházatért, tüzelőanyagért és világitásért; a napokban ismételt szaporodott a kérések száma: gazdasági javainkra áldásért. Csodálatosan segít a nagy Szent, az Üdvözítő Nevelőatyja. Szobrát virágokkal díszítettük. Dr. Hoffer József nagybirtokos úrnak névnapjára ajándékkul festményt adtunk. – A missió tegnap befejezést nyert ugyan, de a főt. Páterek még itt vannak. Látogatják a betegeket. Kíméletből nem kérjük meg őket a testvérek meggyóntatására. 6 nővér kimegy a sekrestyébe s P. Lászlónál, illetve P. Szittyaynál²⁵⁶ gyónik csak. A befejező beszédre nem vezettük ki növendékeinket, mert a nép sokasága miatt nem volt számukra hely.

20. Romác M. Eusebia testvér ma Kalocsára utazott Tiszt. Anyánk engedélyével. Sylvana²⁵⁷ testvér kísérte. Eusebia testvérnek üdülésre van szüksége. a szanatóriumba esetleg szülőhelyére megy. –

A hangoló benyújtotta a számlát: 1490 K-ról szól. A békeidőben 70-80 K futotta a zongorák és harmoniumok meghangolását. – Két Margit intézeti nővér jött tegnap délután alamiznagyűjtés végett.

21. A két pesti nővér elutazott. Magukkal vittek a Páterek részére is két csomag élelmiszert. Ugyanis nem vonaton utaznak, hanem Kecskeméti kocsin, onnét meg autón. Így nem fenyegeti őket az átkutatás veszedelme.

22. Az elárusított 500 db Horthy kép ára fejében 1000 K-t (bélyegezett) átadtam a nemzeti hadsereg javára Ferenczy Ilona pesti kiküldöttnek. Sylvana testvér visszajött Kalocsáról. Eusebia testvért állomásról mindjárt szanatóriumba vitték.

22. Félévi értesítők kiosztása. A késedelemnek a januári és februári szünet volt az oka. A miniszteri rendelet értelmében márc. 15-én kellett volna kiosztani. A missiók miatt igazgató elfoglaltsága miatt akkor elmaradt. –

25. Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepe. A kongreganisták felajánlása elmaradt a lelkigyakorlatokra. D.u. Szentség kitétele mellett litánia.

26. Fájdalmas péntek. Vacsora után elvégezzük közösen a hétfájdalmas rózsafüzért,²⁵⁸ testvérek, jelöltök, növendékek külön-külön csoportokban imádkoznak. Magánvizsgálat a polg. IV. osztályból és egy javítóvizsgálat.

27. A lelkigyakorlatok kezdete. Résztvesznek: jelöltök, növendékek, (képzősök,

---

pénzben adta vissza a tulajdonosnak. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. március 21.

²⁵⁶ Szittyay Dénes jezsuita, 1927-ben a székesfehérvári püspöki iroda titkára. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. február 29.; MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1927.

²⁵⁷ Wildmann M. Sylvana (1892-?) házi nővér, kiskunfélegyházán konyhai munkát végzett. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

²⁵⁸ Húsvét idején szokták imádkozni. A fájdalmas rózsafüzér titkai: 1. aki érettünk vérel verejtékezett, 2. akit érettünk megostoroztak, 3. akit érettünk tövissel koronáztak, 4. aki érettünk a keresztet hordozta, 5. akit érettünk keresztre feszítettek. VERBÉNYI István - ARATÓ Miklós Orbán, 1989. 233-234.

polgáristák.) Naponként négy szent beszédet tart P. Bús Jakab²⁵⁹ jezsuita, a budapesti rendház főnöke. A leányok két csoportban hallgatnak szentmisét, mert egyszerre nem férnek be a terembe. 1/2 7 órákor miséznek a főt. Pater a bentlakóknak, 1/2 8 órákor Kovács hittanár úr a polgáristáknak s a bejáró képzősöknek.

29. A várostól gyorssegély címen 34800 K-t kaptunk 1920. jan. 1-től jún. 30-ig terjedő időre. Sz. József eszközlötte ki. Legyen hála érte a hatalmas Pártfogónak.

30. A lelkigyakorlatok befejezése. Az első mise 6 órákor, ezalatt végzik a kongreganisták a felajánlást, a második sz. mise 7 órákor, 8 órákor befejező elmélkedés. Romualda²⁶⁰ testvér kíséri a növendékeket Pestig. Pár napig Pesten marad; fülét kezelte. Alacoque és Maristella nővérek T. Anya engedélyével Kalocsára utaznak. Alacoque nővér tanulmányai ügyében, Maristella kísérő. A főt. Paternek 600 K tiszteletdíjat adtunk. A lányok adták össze.

31. Husvétii gyónásunkat végezzük a rendes gyóntatónál.²⁶¹

ÁPRILIS

1. Nagycsütörtök. Ma kivételesen kápolnánkban is van szentmise. A gimnazista fiúk ma fejezik be lelki gyakorlataikat. A templomban nem végezhetik a szentáldozást a nagy néptömeg miatt. Nálunk járulnak az Úr asztalához a szentmise alatt, melyet a lelkigyakorlatok vezetője, főt. P. Szittyay Dénes jezsuita celebrál. 260 fiú s három tanár végezte itt husvétii szentáldozását. Felajánlaskor a fiúk énekeltek; a mise többi részeinél a leányok. Megható, szép ünnep volt. Fiúk leányok épületesen viselték magukat. A leányok csak a harmonium körül voltak. Szentáldozáshoz a sekrestyén keresztül jöttek a kápolnába. A fiúk a díszterem és kápolna közötti ajtónál áldoztak. Térdeplököt helyeztünk a küszöbre. Mise után rövid, de igen tartalmas és csattanós beszédet intézett a főt. Pater a fiúkhoz. Napközben 1/2 órai Szentségimádásokat tartunk a kápolnában fölvaltva. A jelöltnök 1/2 1 - 1-ig. 3/4 8 órákor esti ima, 11-12-ig éjjeli imádás. A gyengélkedő nővérek estiima után maradnak 1 óra tartamáig a legmértősebb Oltárszentség előtt. Délután 1/2 4 órákor két testvér a szentsírt tisztít. Rendes körülmények között az ótemplomi oratóriumban hallgatunk nagycsütörtökön szentmisét. 9 órákor kezdődik. Áldozásra lejövünk; áldozás után ismét vissza föl az oratóriumba, mert a templomban sok a nép, nagy a tolongás. A kapusnővér, szakácsnő és a beteges nővérek itthon áldoznak.

2. Nagypéntek. 1/2 7 órákor fölkelés, reggeliima (elm. a szertartások alatt.) 8 órákor reggelizés. 9 ó. szertartások. 8 perccel előbb indulunk. Ma is az oratóriumban foglalunk helyet. Itt megtartjuk a délelőtti félórás imádást s a szokásos negyedórás déli Szentséglátogatást. Esetleg

²⁵⁹ Bús Jakab (1861. április 29.-1935. november 14.) jezsuita szerzetes, író. 1891-ben lépett a rendbe, 1909-től 1912-ig az első magyar jezsuita tartomány főnöke. 1907-ben Budapesten, 1918-ban Pozsonyban ház-főnök, 1920-tól 1923-ig Szegeden rektor, hitszónok, teológiai tanár. Itt indította el az „AVE”-t (Anyaszentegyház Védő Egyesület). MAGYAR KATOLIKUS Lexikon, 1997. II. 121.; MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. szeptember 24., 1923. március 18.

²⁶⁰ Zónyi M. Romualda (?-?) A Constantinum polgári iskolájában tanított mennyiségtant, fizikát, kémiát 1913-tól 1917-ig, az 1917/18-as tanévtől az 1919/20-as tanévig a polgári iskolában és a tanítónőképzőben is működött, 1920-tól 1925-ig csak a tanítónőképzőben tanított. ÉRTESÍTŐ 1913/14.-1924/25.

²⁶¹ Zámbo Dezső a nővérek rendes gyóntatója 1914 januárjától 1920. júliusáig. BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

elvégezhető a délutáni elmélkedés is. 12 óraker rövid étkezés (leves), utána a szentsírhoz megyünk félórai imáadásra. 3/4 4 óraker a szokásos esti Szentséglátogatás a kápolnában 1/4 óráig. 4 óraker ebéd, utána a 7 felajánlási ima. 8 ó. estiima.

3. Nagyszombat. 6 óraker fölkelés, reggeli ima, (elm. a szertartások alatt.) Reggeliima után elolvassuk az elmélkedést, hogy aki a szertartásokra nem jöhet, akkor elmélkedjék. 1/4 8 óraker reggelizés. 1/2 8 óraker szertartások. A mise 9 óraker kezdődik. A szertartások alatt elvégezzük az elmélkedést, horákat, 1/2 órai imáadás, a 1/4 órai részl. lelkiism. vizsgálat, mise vége felé a vesperat. 12 óraker ebéd. Utána 1/2 órai imáadás a szentsírnál. 6 óraker föltámadás. Az ifjúságot a Petőfi-utca, templom mögötti részén állítjuk föl négyes sorokban. Itt várjuk míg a körmenet a zárda polg. iskolai sarkához ér, ekkor indulunk. Azon testvérek, kik nem vezetik az ifjúságot, az oratóriumban, esetleg a kóruson vesznek részt a föltámadási szertartásokban. A földszinti ablakokat a templom felőli oldalon virágokkal díszítjük. A kivilágítás gyertya hiányában elmarad. Föltámadás után a kápolnában megtartjuk az esti imáadás. Utána az ótemplomi papság és Tóth tiszt.²⁶² úr kívántak örvendetes alleluját. – Bencz százados, mint a M O V E vezetője arra kéri az intézetet, hogy a megszállott területekről menekültek fölsegyezésére rendezett gyűjtésben részt vegyenek a növendékek. 1000 db nemzetiszínű kokárdát hagyott itt erre a célra. Aki 10 K-t adományoz, az kap ilyen jelvényt. – Az a rémes hír terjedt el a városban, hogy husvétra zendülést terveznek a kommunista érzelműek, különösen az asszonyok. Nagyszombat és husvét közötti éjjelen szándékoznak az elfogott kommunistákat kiszabadítani. Ma éjjel egész éjjel őrt áll a katonaság és a polgárőrök. Katona kevés van jelenleg Félegyházán, mert elmentek azon városokba, melyekből a románok kivonultak. – Távirat érkezett, hogy Szabadkán és környékén kikiáltották a tanácsköztársaságot; menekülnek a szerbek. Állítólag ez nem igazi bolszevizmus, hanem ürügy, hogy az entente visszaadhassa ezen magyar területeket. A magyar delegatusok hivatkozhatnak arra, hogy a szerbek nem tudnak rendet csinálni. Ha lesz elég erőnk a rend helyreállítására, nagy előnyünkre szolgál.

4. Husvét vasárnapja. A missió hatása alatt igen sokan vannak a templomban. Maristella testvér távollétében Fernanda testvér orgonált a kóruson. Hála Istennek elég jól. – A gyűjtés folyik a menekültek részére. – Este 1/2 7 óraker Jézus életéből képeket vetítenek az Ébredő magyarok²⁶³ tornatermünkben.

6. Romualda tesvér Pestről, Alacoque és Maristella Kalocsáról visszajöttek. Alfréda²⁶⁴ testvér keresztülutazott Kunszentmártonról Kalocsára. Édesanyját halva találta. Megérkezése előtt 1 órával előbb költözött az örökkévalóságba.

8. Hofferné öngagsága bizalmasan közli, hogy Hanauer Árpád István váci püspök atyánk ápr. 12-én érkezik Félegyházára. Bérnálni később fog, most csak megismerkedik híveivel. Hangoztatni nem szabad jövetelét. Tünődünk, készülünk-e a fogadtatásra. Az Ecce sacerdos magnus-t elkezdjük tanulni.

²⁶² Tóth József Kalmár-kápolnai lelkész volt 1908-1929 között. (Gábor Imre volt ó-templomi plébános szíves közlése.)

²⁶³ Az Ébredő Magyarok Egyesülete Kiskunfélegyházán 1919. december 16-án alakult meg. IV. ÁNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 358.

²⁶⁴ Ambrúzs M. Alfréda (1893-?) mennyiség- és természettudományi szaksoportra képesített polgári iskolai tanár. 1920-1921 között Kalocsán a polgári iskolában, 1921-től 1923-ig Kalocsán a tanítónő-képzőben tanított. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

9. Toldy plébános urat értesítette levélben nagybátyja Baksay püspök-helyettes, a püspöki látogatásról. De ez is csak bizalmas értesítés, de a levélből már kivehető, hogy öméltósága nem inkognitó jön.

10. Sürgönyileg értesítette püspök atyánk a plebániát, hogy 12-én a déli vonattal érkezik Félégyházára hívei látogatására. Készülünk ünnepélyes fogadtatásra.

11. A MOVE műsoros előadást tart intézetünk tomatermében. Képzőintézeti növendékeink is jelen vannak. Porst Kálmán gimnáziumi igazgató és Gruber József,²⁶⁵ a MOVE kecskeméti kiküldötte, tanulságos előadást tartottak.

12. Hanauer Árpád István megyés püspök urunk d. u. 3 órakor érkezett városunkba.²⁶⁶ A hatóságok és nagy néptömeg fogadta az állomáson. Banderium nem volt (a lovakat a románok elhajtották), ezt a legények és nagylányok csoportja pótolta. A leányok közül sokan voltak fehér ruhában. Négyes sorokban vonultak a főpásztor kocsija előtt. A legények a kocsikat követték. Útközben öméltósága betért az új templomba. Intézetünk növendékei a kis városháza²⁶⁷ előtt, a faszor mellett álltak sorfalat; fehérruhás leánykánk az ótemplom ajtaja előtt, a kocsiótig álltak és szórtak virágot a méltóságos püspök-atyánk útjára. A fehérruhás leánykák és az intézet többi növendéke között üdvözölte a kocsiról leszálló főpásztort Sallay Juliska (az országgyűlési képviselő²⁶⁸ leánya) polg. IV. o. növendék, virágcsokrot nyújtva át. Ugyancsak itt tartotta két t. képzős leány az intézeti zászlót. A papság a templom ajtóban fogadta öméltóságát. Az ecce sacerdos magnus-t a képző növendékei énekelték igen szépen. Maristella testvér önfeláldozóan fáradt úgy ezen, mint a többi ének betanításánál. Azalatt, míg a főpásztor a templomban időzött, a fehérruhás leánykákat a templom és plebánia ajtaja között állítottuk sorfalnak, sőt az udvarba és az emeletre vezető lépcsőn is. Püspök atyánknak már a látása is az erényre buzdít. A jóság, buzgóság, apostoli lelkület visszatükröződik asketikus arcáról. – Még megérkezése napján felülvizsgálta a templomokat s néhány látogatást is tett családoknál. Másnap reggel a gyóntatószékbe akart ülni, de papjai visszatartották a kimerült főpásztort, azzal a megnyugtatóssal, hogy most a missió alatt a messze tévelygő bárányok is visszakerültek az akolba, nincs szükség arra, hogy kis szabad idejét gyóntatásra fordítsa.

13. Az ótemplomban 8 órakor püspöki mise papi segédlettel, de csöndes. Leányaink csak áldozástól kezdve énekeltek, a mise többi része alatt a nép. Misére a papság ünnepélyesen vonult a főpásztorért. Fehérruhás leánykák ismét sorfalat álltak a templom és plebánia között. A püspöki menetben pedig 12 vett részt összetett kezekkel. Ezek nem szórtak virágot; a feszület után, a papság előtt mentek. Mise után Toldy plébános úr a szószékre lépett és hirdette a jelenlevőknek, hogy méltóságos püspök atyánk a pápai áldásban részesíti híveit. A nyáron, midőn Rómában járt, a Szentséges Atya hatalmazta fel, hogy ha egyházmegyéjében először látogatja híveit, feladhatja reájuk a pápai áldást. Toldy plébános úr felszólította a jelenlevőket,

²⁶⁵ Gruber József alhadnagy, a kecskeméti MOVE főosztály kiküldöttje. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. április 11.

²⁶⁶ A püspök végiglátogatta egyházmegyéjének nagyobb városait, hogy személyesen ismerje meg a híveket és a városok vezetőit. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. április 11.

²⁶⁷ A „kisvárosházat” 1772-ben építették, későbarokk stílusban, üzleti célokra. 1777-ben emeletet húztak rá. Műemlék jellegű épület, az 1980-as években Halászcserda működött itt, jelenleg üresen áll. SOMOGYVÁRI Zoltán, 1980. 69.

²⁶⁸ Sallay János. Lásd: 1920. január 25-i bejegyzés.

hogy indítsák fel magukban a tökéletes bánatot. Azután Antal Pál²⁶⁹ káplán úr elénekelt a confiteort,²⁷⁰ a főpásztor ömeltósága pedig adta a pápai áldást. Utána püspök atyánk vonult kísérettel a szószékre. Egyszerű, de atyai szívből fakadó beszédet intézett híveihez. Megvigasztalni jött őket – mondotta – a háború áldozatai és a vörös uralom után. Örömet nyilvánította a lelkes, szép fogadtatásért s a misére is nagy számban való megjelenésükért. Kifejtette azonban, hogy Félégyháza 40.000 kath. közönsége számára kicsiny, kevés a meglévő 2 templom. Kérte a híveket, áldozzanak, emeljenek a jó tanyai nép számára a tanyak között is templomot. Mise után intézetünket tekintette meg a főpásztor. A portán első helyen a testvérek álltak. A lépcső előtt az intézeti zászlót tartotta két polg. isk. növendék, egy képzős pedig csokorral fogadta s pár szóval üdvözölte a gyermekek közé jött főpásztort. A lépcső fokain fehérruhás leányok hintettek virágot a kápolnába vonuló püspök útjára. A kápolna ajtajáig álltak a fehérruhás leánykák. A kápolna ajtóban két kongreganista a Mária kongregáció zászlóját tartotta. Midőn a főpásztor a díszterembe lépett, képzős leányaink rázendítették az ecce sacerdos magnust. Az ének alatt az oltárnál imádkozott csendben püspök atyánk. Ecce sacerdos magnus után „Püspökünkért esdeklünk.” kezdetű éneket énekelték a leányok. Ezalatt a fehérruhás leányok sorfala között kivonult a püspök a díszteremből. Megtekintette előbb a clausurán kívül az emeleti részt, azután a földszínt. A tanterekben a leányokhoz atyai szeretettel szólt. Örült, hogy ily szép számmal vannak növendékeink s ily tágas kert és udvar áll rendelkezésünkre. A clausurába délelőtt nem jöhetett, más családoknál látogatásokat kellett még tennie. – D. u. 5 órakor ismét szerencsétlente ömeltósága intézetünket. Meghallgatta tiszteletére rendezett ünnepi előadásunkat. A műsor a következő: 1. Ecce sacerdos magnus. 2. Üdvözlő beszéd. 3. Lelkem dicsérd. Háromszólamú női kar. 4. A papi hivatás Allegorikus jelenet: Örzőangyal, Csüggedés, Alázatosság, Diadal. 5. Zene. In hoc signo vinces; költemény.²⁷¹ 7. Az Úr vigyáz és gondol rád. Háromszólamú női kar. Hála Istennek jól sikerült minden. Az előadáson szép számmal jelen voltak a meghívottak: Hatóságok és az intézet barátai. Az ünnepély után oszonnával kínáltuk meg a püspök urat, de nem fogadta el. „Csak az imént, 1/2 5 órakor keltünk föl az ebédnél” mondotta. A clausurába vezettük püspök atyánkat. A társalgóban helyet foglalt s kedvesen beszélgetett a testvérekkel. A cellákat nem nézte meg, mert még sok előírt látogatása volt hátra. Rövid idejének dacára teljesítette azon testvérek óhaját, akik négy szemközt kívántak vele beszélni. E célból átment a főnöknő szobájába; a testvérek pedig a társalgóban maradtak a kísérő Kokovavay²⁷² János kanonok úrral. Az 5 testvér külön fogadása után a portáig kísértük méltóságos atyánkat. Áldást véve elkészöntünk tőle s ő kocsin látogatásokra indult a plébánossal és Kokovavay kanonokkal. – A mai napon nem tanítottunk az iskolákban.

14. Püspök úr ömeltósága az újtemplomban²⁷³ misézik. Mi rendesen tanítunk. Mise után

²⁶⁹ Antal Pál 1919. szeptember 16. és 1920. szeptember 12. között volt ó-templomi káplán. 1920. szeptemberében a megyés püspök Szegvárra helyezte hitoktatónak. Ó-TEMPLOMI...; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. szeptember 19.

²⁷⁰ Confiteor: gyónom.

²⁷¹ Valószínűleg ez már a műsor 6. pontja, de a krónikát vezető nővér nem jelezte külön.

²⁷² helyesen: Kokovavay János. 1918-ban váci székesegyházi kanonok, káptalani kispópost, címzetes apát, vác-felsővárosi plébános, 1927-ben zsinati bíró. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára 1918., 1927.

²⁷³ Az Új-templom Szent István tiszteletére emelt, neoreneszánsz stílusú félegyházi templom, épült 1873-tól 1880-ig. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 241.

Csongrádra utazott püspök atyánk kocsin. A határig kíserte a két plébános, a polgármester is. –

A püspöki ebédet és vacsorát a testvérek főzték a mi konyhánkban, mert a plébánia tűzhelye nem jó. A sütője használhatatlan. A püspöklátogatás oly hirtelen történt, hogy a plébános úr nem csináltathatta meg a takaréktűzhelyet. Testvéreink szívesen tették ezt a szolgálatot az apostoli lelkű főpásztor tiszteletére az isteni Mesterért. Az élelmicikkeket a plébános és Hofferék szolgáltatták. Amit a mi készletünkől használtak, azt készpénzben térítette meg a plébános úr; a testvérek fáradozását azzal igyekszik honorálni, hogy a legközelebb kápolnánkban misét mond értük.

Ma d. u. temettük Ficsórné Bense Terkát. E nő adományozta a jelöltnök részére a Baghy-féle házat. Általános örökösei az Iskolanénék. Birtoka körülbelül 30 hold föld, tanyával és a városban egy kisebbszérű ház. Ebben a házban mostoha anyja lakik élethossziglan. A bútorok is az anyáé lesznek. Ennek fejében köteles a temetési költségeket fedezni. A föld árából köteles a zárdá kifizetni azon összegeket, melyeket a végrendelező különböző jótékony célokra hagyott. Halála előtt említette e sorok írója Bense Terkának, hogy a zárdára előnyösebb, ha megtartja a földet. Az összegeket mindenesetre igyekszik minél előbb kifizetni a végrendelet szerint.²⁷⁴ A jötevőt 10 testvér és 12 jelölt kísérte a temetőbe.

15. Császár Gyula²⁷⁵ bűvész-mutatványaival²⁷⁶ szórakoztatta intézetünk elemi és polgári iskolai tanulóit. A képzősöknek tanulásra szükséges az idő. Díj személyenként 1 K. – Ma utazott vissza Budapestre Szaniszla²⁷⁷ testvér. 12-én lehozta újraaranyozott és összeforrasztott miséző kelyhünket. Reméltük, hogy a püspök úr ömeltósága kápolnánkban is misézik. Nem részesülhettünk e kegyben, mert csak két reggelt töltött városunkban. Ekkor pedig a két plébánia templomban kellett miséznie. Kelyhünket azonban megáldotta a püspök úr. – Szaniszla testvér azt az örvendetes hírt is közölte, hogy valószínűleg sikerül egy jószívű hölgy közvetítésével talárszövetet és fehérmeműnek valót beszerezni. Sz. József hathatós segítségével újabb példája.

17. A köztisztviselők beszerzési csoportjába felvették az 5 elemi iskolai tanítónőtestvért. A Szabályzat értelmében csak azok vehetők fel a csoportba, akik az 1917. évi XV. t. c. alapján háborús segélyt élveznek.²⁷⁸ A helybeli beszerzési csoport igazgatója lépéseket tesz a központnál, hogy mind a 30 nővér felvétessék.

²⁷⁴ özv. Ficsór Lászlóné Bense Terézia végrendeletét lásd: BKMÖL XII. 6. A Kiskunfélegyházi zárdá iratai. 1921. Bense Terézia végrendeletének másolata.

²⁷⁵ Császár Gyula bűvész, jogakadémiára járt, elvégezte a budapesti zenekonzervatóriumot s itt több évig mint zenetanár működött. FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1920. április 18.

²⁷⁶ Az országos hírv. mesterbűvész Kiskunfélegyházán 1920. április 18-án lépett fel a Kneffel-kávéházban. Bár kísérleteit mindig a közönség sorából választott néhány személy jelenlétében végezte, megsem lehetett „ördögös titkait” kitalálni. FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1920. április 18.

²⁷⁷ Németh M. Szaniszla (1887-?) tanítónőképző-intézeti tanárm. 1914-től 1917-ig a Constantinum tanítónőképzőjében tanított mennyiségtant és természetant, 1918 és 1920 között Budapesten végezte egyetemi tanulmányait. 1920 és 1931 között Kalocsán a polgári iskolai tanárképzőben dolgozott. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

²⁷⁸ Háborús segélyben részesítendők az állami fizetéskiegészítésben részesülő tanerőkkel működő községi, hitfelekezeti, társulati és egyesületi felsőfokú és középfokú tanintézetek és polgári iskolák rendes, rendkívüli, segéd és helyettes tanárai; az 1913. XVI. törvénycikk alapján fizetéskiegészítő államségélyben részesülő községi és hitfelekezeti elemi népiskoláknál alkalmazott rendes tanítók és tanítónők, amennyiben a fizetéskiegészítő államségélyhez kötött összes feltételeknek megfelelnek. CORPUS JURIS HUNGARICI, 1917. évi törvények gyűjteménye. XV. tc. A közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélyéről. 2. § 1. 33., 34., II. 2.

20. Az öt elemi isk. tanítónő testvérrel beadtuk a bejelentő lapot a csoport vezetőjéhez. Mindenikre írtunk egy házi szolgálatot teljesítő nővért. Így tízen már fel volnának véve. Egyes élelmiszereket olcsó áron kapnánk. Cukrot pl. 8 K-ért á kg.

19. Az Ébredő Magyarok a Constantinum intézet növendékei részére külön előadásban vetítük Arany János Ágnes asszony balladáját és a selyemhernyótenyésztést a gimn. tornatermben.²⁷⁹

20. A szerbek által megszállott területről megérkezett Cserveny Paula²⁸⁰ és Flittner Iréne²⁸¹ bentlakó növendékek. Flittner Irén az 1918/19 év második felében már nem jöhetett vissza, de magánúton tanulta a III. évfolyam anyagát. Most kérvényt nyújt be a püsp. hatósághoz, illetve a vallás - és közoktatási miniszterhez, hogy a folyó tanév végén a III. évről s utána a IV.-ről osztályképesítő és osztályvizsgálatot illetve befejező képesítővizsgálatot tehessen. Cserveny Paula a IV. évfolyam magántanulója. Rendes tanuló ő nem lehet, mert a tanév nagyrésztében nem látogatta az előadásokat. Mostantól kezdve a rendes tanulókkal együtt hallgatják a magyarázatokat.

21. Sz. József pártfogásának ünnepe. A felajánlási imát vasárnap fogjuk elmondani. Akkor valamennyien jelen lehetünk a kápolnában. Ma kettő a külső gazdasági kertben dolgozik, Margit, Felicitás és Maristella testvérek pedig Alpárra²⁸² mentek a Töserdőbe²⁸³ a botanikus kert számára növényeket gyűjteni.

Miniszteri rendelet értelmében a II. és III. évfolyam osztályképesítő vizsgálata jún. 28. és 29-én lesz. A IV. évfolyamnak ugyanekkor írásbelije a német nyelvből és mennyiségtanból. Júl. 1-én kezdődnek a szóbeli osztályképesítő-vizsgálatok. Utána befejező írásbeli és szóbeli.

22. Áldásos jó esőt adott a jó Isten. A természet nagyon előrehaladt már. Vetemények nőnek; orgona, gyöngyvirág nyílnak. Már a rózsa is bimbóznak.

23. Dr. Holló Béla főpolgármester úr nevenapja. Írásban nyilvánítjuk jókívánatainkat. Ajándék: bársonyra festett tájkép, fekete keretben.

24. A főpolgármester úr személyesen köszönte meg a figyelmet. Nagy örömet nyilvánította.

25. Márk²⁸⁴ napja. Vasárnap. Az évi szentségkitétel napja kápolnánkban. 7 órakor áldoztunk, utána Szentségkitétel és mise. Az áldozást azért végeztük mise előtt, hogy az elemi és polgári iskolai tanítónők idejében vezethessék a gyermekeket az ifjúsági misére az ótemplomba.

²⁷⁹ Az Ébredő Magyarok Egyesülete sorozatos, ismeretterjesztő előadások rendezésére vállalkozott, ennek keretében tartott előadást a selyemhernyó életéről. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. április 25.

²⁸⁰ Cserveny Paula a Constantinum tanítónőképzőjének III. éves rendes tanulója volt az 1918/19-es évben, IV. éves magántanulója az 1919/20-as évben. ÉRTESÍTŐ 1918/19., 1919/1920.

²⁸¹ Flittner Irén az 1917/18-as tanévben II. éves rendes tanulója volt a Constantinum tanítónőképzőjének, aztán tanulmányait magánúton folytatta. Az 1919/20-as évben a tanítónő-képző IV. éves tanulója. ÉRTESÍTŐ 1917/18., 1919/20.

²⁸² Település Kiskunfélegyházától 18 km-re északkeletre.

²⁸³ A Holt-Tisza-ág mentén fekvő ártéri erdő, Kiskunfélegyházától északkeletre, kb. 20 km-re található, a Kiskunsági Nemzeti Park része. Kedvelt üdülöhely. BANKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 183-184.; SOMOGYVÁRI Zoltán, 1980. 83-84.

²⁸⁴ Szent Márk evangélista, alexandriai püspökként szenvedett vértanúhalált. Ünnepe: április 25. VERBÉNYI István - ARATÓ Miklós Orbán, 1989. 39.

A buszaszentelési körmenet a 9 órai nagymise után indult 10 órakor. Növendékeink 3/4 10 órakor sorakoztak. A kálváriára²⁸⁵ vonultunk négyes sorokban. Elvégeztük a mindenszentek litániáját. A szertartások alatt végezhető a rózsafüzér is. Van idő. 11 óra után értünk haza. Testvérek, jelöltök, bentlakók, bejárók, elemi és polgári iskolás gyermekek beosztott rendben tartottak imádást. A délután folyamán nép is nagy számmal jelentkezett. D. u. 5 órakor Szentségbetétel. Toldy plébános úr tartja: Oltáriszentségi ének, Jézus Nevéről litánia, antifona, Genitori, Áldott legyen az Úr Isten ima, Mária ének.

D. u. 3 órakor a polg. isk. önképzőköre díszgyűlést tartotta a tomateremben 2 K belépődíjjal. A jövedelmet a hadifoglyok hazaszállítására fordítják. 1000 K.

26. Konstancia és Lioba²⁸⁶ testvérek Budapestre utaztak pamutért és cukorért. Ellenőrző konferencia polg. isk.

27. Konstancia és Lioba testvérek szerencsésen visszajöttek. Az amerikai missiótól 74 kg 95 dkg finom gyapjúfonalat kaptak; a közélelmezési minisztériumtól 50 kg kockacukrot. A gyapjúfonalat a magyarországi szegények számára küldték az amerikaiak. A feldolgozott gyapjúkészítményekből mi is kapunk. Harisnyákat, kendőket, ujjacskákat készítünk. – Ellenőrző konferencia a képzőben. Ugyanekkor a vizsgálatok idejének megállapítása. Miniszteri rendelet értelmében július első felében lesznek a képesítő vizsgálatok.

MÁJUS

1. Szűz Mária tiszteletére az ájtatosságot köznapokon tanítás után, 1/2 5 órakor, vasár- és ünnepnapon 4 órakor tartjuk. Ma 1-én és vasárnapokon Szentségkitétel.

2. A Mária Kongregációba ünnepélyes tagfelvétel. 28 jelölt. A felavatási szertartásokat Toldy Jenő ótemplomi plébános tartja a templomban 6 órakor. Tartalmas beszédében a lelki kulturát fejtegette, melyet az ókorban a művelt görögöknél és romaiaknál hiába keresünk. Jézus Krisztus mutatta meg az emberiségnek a tökélesbülés²⁸⁷ módját. Szűz Mária zászlaja alá a lelki kultúra előmozdítói gyülekeznek.

3. Dr. Táby József városi ügyvezető orvos és Kranovitz Dezső²⁸⁸ városi tiszti orvos az intézet növendékei közül újraoltják mindazokat, akik 4 éven belül nem részesültek oltásban vagy ha oltásuk nem fogamzott.

4. Szabó M. Klára, a kalocsai internátus segéd nevelőprefektája lekísérte Zámbo Ilona²⁸⁹ növendéküket.

²⁸⁵ A vallásos körmenetek ünnepélyes külsőségeit szolgálták a kálváriák. Fischer Ágoston tervei alapján 1829-ben emelték Kiskunfélegyházán a Hétfájdalmas Szűz tiszteletére a Kálvária kápolnát. Kétoldalt lépcső vezet a tetején lévő három kereszthez. Előtte áll a tizennégy fehérre meszelt stációoszlop. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 230.

²⁸⁶ Péterszabó M. Lioba (?-?), házi nővér. 1920 és 1923 között Félegyházán működött. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1913. május 31.

²⁸⁷ Értsd: tökéletesedés.

²⁸⁸ Dr. Kranovitz Dezső 1910-től volt kiskunfélegyházi tisztiorvos, a főgimnáziumban egészségtant tanított és iskolaorvos volt. ÉRTESÍTŐ/Főgimnázium 1909/10.; BKMÖL Kf. V. 171. a. 4060/66kgy/1909.; 2957, 3170, 3457 ki/45kgy/1910.

²⁸⁹ Zámbo Ilona az 1920/21-es tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének III. éves növendéke volt. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

5-én Klára testvér visszautazott Kalocsára.

6. Toldy igazgató úr visszajött Váczról, hova e héten kedden (4-én) utazott audienciára²⁹⁰ a püspök úr öméltóságához. Az egyházmegyei főtanfelügyelőtől²⁹¹ azt az értesítést is kapta, hogy a képesítővizsgálatok idejét megállapító miniszteri rendelethez nem kell alkalmazkodnunk, tartsuk vizsgálatainkat a Vizsgálati Szabályzat szerint.

8. Az Erdélyi Székely-magyar Szövetség helybeli fiókja az Erdélyből kiüldözött székely-magyar tisztviselők felségélyezése és az erdélyi propaganda gyarapítására rendezett Székely-Propaganda-Estélyét tornacsarnokunkban tartotta meg. Beszédet mondott Király Aladár²⁹² dr főispán, képeket vetített Erdély szépségeiből és tanulságos előadással kísérte Cholnoky Jenő²⁹³ egyetemi tanár; előadták Porst Kálmán dr helybeli főgimn. igazgató szerzeményét: Erdély üzenete (allegorikus kép). Benne Hungaria kesereg leányainak az erdélyi vármegyéknek elszakítása miatt; álmában megjelennek a vármegyék, hűséges ragaszkodásukat jelentik anyjuknak s virágszálat helyeznek asztalkájára.

9. A Székely Propaganda-Estély megismétlése főleg a tanuló ifjúság részére.

10. Keresztjáró napok első napja. 5 óraker fölkelés. 3/4 6 óraker szentmise és áldozás kápolnánkban. 1/2 7 óraker sorakozás, a Piac-térre vonulunk, onnét a körmenet előtt haladva az újtemplomba megyünk. Beférnek összes növendékeink: elemi és polg. isk., tanítónőképző. Abban az esetben, ha a nép nagy számmal venne részt a körmeneten, a képző és a polg. iskola az oldal korusokon helyezhető el.

11. A Kálváriára megyünk. Ott imádkozzuk hangosan a Mindenszentek litániáját és a rózsafüzért.

12. A körmenet az újtemplomból jön az ótemplomba. A Piac-téren várjuk. A nép bevonulása után a képző és polgári isk. a kórusra, az elemi iskola az oratoriumba megy. Amikor hely marad a templomban, az elemi iskolások lent maradnak. A könyörgések alatt kivonulunk a Piac-térre, itt várjuk be a körmenet elhaladását. Ezen három napon a tanítást a polg. iskolában 10 óraker, az elemiben és a képzőben 9 óraker kezdtük. A képző IV. osztályában 8 óraker; ezek nem vettek részt a körmeneteken.

12. A IV. osztálynak utolsó tanítási napja. A következő napokon a tétéleket tanulják a képesítő vizsgálatra. – D. u. 5 óraker a negyedévesek tanulmányi szempontból megtekintik a telefonközpontot, távirtdát²⁹⁴ és a villanytelepet.²⁹⁵

²⁹⁰ helyesen: audiencia.

²⁹¹ Ekkor Kolossváry Mihály volt az egyházmegyei főtanfelügyelő.

²⁹² Dr. Király Aladár Háromszék vármegye főispánja, a székely-magyar szövetség ügyvezető igazgatója. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. május 2., 1920. május 16.

²⁹³ Cholnoky Jenő (1870. július 23.-1950. július 5.) földrajztudós, tanár az MTA levelező tagja. 1903-ban a budapesti tudományegyetemen magántanár, 1905-től a kolozsvári, 1921-től a budapesti egyetemen a természetföldrajz nyilvános rendes tanára, a Földrajzi Intézet vezetője. Népszerű tudományos műveivel nagy tömegek érdeklődését keltette fel a földrajz és általában a természettudományok iránt. MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon I. 284-285.; MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918., 1927.

²⁹⁴ Az Új-templommal szemben, a Kossuth utca másik oldalán, a Hunyadi utca beszögellésénél álló Molnár Imre-féle emeletes ház egész földszintjét a posta-, telefon- és távirtdaállomás, valamint a postatakarék-pénztár foglalta el. 1930-ig működött itt a posta, jelenleg honvédségi épület. BOROVSZKY Samu, é. n. 393.; BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 245.; FEKETE János, 1997. 30.

13. Áldozó-csütörtök. 86 leánya járult az első szentáldozáshoz. Toldy plébános úr mondta a szentmisét és tartotta a szentbeszédet evangelium után és a mise végén. Az ünnepélyt a Lelki Manna című imakönyvben leírt módon végeztük. Az intézeti zászló alatt vonultunk a templomba, a főajtón át. 4-4 fehérhűs leány égő gyertyát tartott az oltár két oldalánál. Áldozás után hangosan imádkozták: Krisztus Lelke, szentelj meg engem!... és Ime oh Jóságos Jézus... búcsúimát s egy Miatyánkot, Üdvözlégyet és Dicsőséget. Mise után a diszterembe vonultak az áldozók, hol emlék-képeket kaptak a főnöknőtől.

D. u. a májusi ájtatosság után a Leányegylet ünnepség keretében emlékezett meg Alacoque Mária Margitról, akit ma avatnak szentté Rómában. Élettörténetét Antal Pál káplán úr ismertette hibuzgalmi előadásban. A szülők voltak jelen.

15. Szeretett jó Tisztelendő Anyánk látogatásával örvendeztet meg bennünket.²⁹⁶ A délutáni vonattal érkezett. A kedves meglepetés pár pillanat alatt az egész ház előtt ismeretes volt; alig szállt le kedves jó Tisztelendő Anyánk a kocsiról, a testvérek a portánál üdvözlöttük. – Az elemi és gyakorló-iskola ma tartja a Madarak és fák napját.²⁹⁷ D. u. 6 órakor ájtatosság neponomuki sz. János²⁹⁸ tiszteletére. Az elemi és polg. isk. növendékei vesznek részt. 3/4 6 órakor indulás a sz. János szoborhoz.²⁹⁹ Az idén kivételesen az ótemplomban tartották az ájtatosságot. Tanítványainkat csak az első és utolsó ájtatosságra vezetjük.

16. Ma kezdjük az Alajos³⁰⁰ ájtatosságot. Mise után tartjuk. A bentlakók is résztvesznek. A bejárók közül azok, akik önkénynt óhajtják.

Ittartózkodásom alkalmával mindjobban meggyőződtem, hogy kiváló, őszinte³⁰¹ egyetértés és szeretet fűzi össze a testvéreket, mit őszintén bevallottak. Hála ezért Jézus Drágalátos szt. Szívének; de hála, bensőséges hála azért is, hogy a súlyos megpróbáltatás, a kommunista idő s az erőszakos szétűzetés nem ingatta meg a testvéreket hivatásukban s egynek kivételével /..... t./³⁰² mind visszatért az isteni hajlékba. Mindent a

²⁹⁵ A villanytelep 1912-ben létesült, ma a Démász Rt. kirendeltsége működik itt a Majsai úton. FEKETE János, 1997. 33.

²⁹⁶ A Társulat szabályzata kimondja, hogy az általános főnöknő vagy maga, vagy akadályoztatása esetén más, erre kiküldött nővér útján, minden harmadik évben, vagy ha szükséges, többször is meglátogatja az egész Társulatot. BKMÖL XII. 6. A társulat szabályai. 1930. 40.

²⁹⁷ Apponyi Albert gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy a népiskolákban május vagy június hónapban a tanítók ismertessék a hasznos madaraknak és védelmüknek jelentőségét, valamint a fáknak a fészkelés szempontjából való fontosságát, illetve a fásítás jelentőségét. Ezt a rendeletét később kötelezővé tette a közép- és polgári iskolák, valamint a tanító-, tanítónő- és óvónőképző-intézetek számára is. UJ IDŐK Lexikona, 1941. 4294.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. április 9.

²⁹⁸ Nepomuki Szent János (1340 körül - 1383) Prágai püspök, sikeres egyházi szónok. Mivel nem volt hajlandó megszegni a gyónási titoktartást sem a királyi parancsára, sem kínzások hatására, a Moldva folyóba dobták. Emléknapja május 16. SCHÜTZ Antal, 1995. 296-298.

²⁹⁹ Nepomuki Szent János tiszteletére 1799-ben emeltek szobrot a félegyháziak, a város első, régi fatemploma helyén. BOROVSZKY Samu, é. n., 387.

³⁰⁰ Gonzaga Szent Alajos (1568-1591) 1581-ben lépett be Spanyolországban a jezsuita rendbe, 23 évesen, betegápolás közben elkapott pestisben halt meg. Ünnepe: június 21. JÖCKLE, Clemens, 1995. 26-27.

³⁰¹ Utólagos betódás.

³⁰² Bár a név olvashatatlan, más forrásból tudjuk, hogy Kocsis M. Alexandra elemi iskolai tanítónőről van szó. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1919. augusztus 21.

legjobb rendben találtam. Mária Augusztina főnöknő 6 éven át s a leg...bb³⁰³ időben vezette az intézetet teljes megelégedésre s most amidőn a szt. szabály által előírt hivatala lejár,³⁰⁴ Isten bő áldását és sok kegyelmet kívánok további működéséhez. Kkfélégháza, 1920. május 18.

*Mária Bernárda
általános főnöknő*

19. Szeretett jó Tisztelendő Anyánk ma a reggeli vonattal Pestre utazott; onnét Kalocsára siet, hol szintén nagyon várják már 8 heti távollét után. Hozzánk teljesen kimerülve érkezett drága jó Tiszt. Anyánk; dacára ennek a legjóságosabb szeretettel fogadott minden egyes testvért, az üdülés ideje alatt pedig a cseh megszállott területen levő zárdáink látogatása alkalmával a mult ősszel kiállott viszontagságait beszélte el vonzó előadással.³⁰⁵ Az anyai szeretet, mellyel ezt az áldozatot hozta, annyira áthatotta szavait, hogy szinte élvezettel mondta el az átélt rettegetéseket, nélkülözést, internálást. Jó Tiszt. Anyánk három napi ittléte azt az erős elhatározást érlelték bennünk, hogy teljes erőnkől igyekszünk a lelki tökéletességre.

21. Írásbeli képesítő vizsgálat a német nyelvből.

22. " " " a mennyiségtanból. D. u. 3/4 6 órakor sz. János ájtatosságra megy az elemi és polgári iskola.

23. Pünkösdi ünnepe. A Szentlélek hét ajándékáért³⁰⁶ különösen imádkozunk e válságos történelmi időben.

24. A főnöknő és a gondnoknő fölvitte az amerikai missiótól átvett pamutból készített kézimunkákat a missiónak.³⁰⁷ Az átadásakor megmérték a készítményeket. 1 kg különbség mutatkozott. Ezen hiányt nem kifogásolták. Igen meg voltak elégedve a munkákkal. A ládákat ott tartották abból a célból, hogy a kiállítás után az intézetünk részére visszaszolgáltatandó darabokat azokba helyezhessük. Van tehát reményünk, hogy nagyobb mennyiséget visszakupunk. Ez kívánatos is, mert a készítményekre 6300 K kiadásunk volt. Csak kötő- és horgolótűkre 800 K-t adtunk ki. A 74 kg. pamut feldolgozását magunk nem győztük; két leányt fogadtunk, hogy gépen kössenek harisnyákat és trikókat. Ezen leányok azonban igen magas munkabért kívántak. Az egyik napi 120 K-t és kosztot, a másik 90 K és kosztot. Az első 21 napig, a másik 16 napig dolgozott. Kértek továbbá egy-egy chevale-kendőt. A képző I. II. és III. oszt. növendékei is dolgoztak a kézimunka órák alatt. Kötöttek harisnyát, érmelegítőket, és keskeny nyakchevaleokat. A testvérek nagyon önfeláldozóan dolgoztak. Minden szabad percüket a munkának szentelték. Este 11 - 1/2 12 óráig is dolgoztunk.

25. A főnöknő és gondnoknő visszajött Pestről. A munkák egyelőre ottmaradtak. 27-én kiállítás.

³⁰³ Nehezen olvasható, valószínűleg „legrettenetesebb”.

³⁰⁴ Lásd: 1920. július 27-28-i bejegyzések.

³⁰⁵ Bleilőb M. Bernárda anya 1919. szeptember 24-től 1919. október 24-ig volt távol a felső-magyarországi fiókházak meglátogatása végett. A rendkívül nehéz vasúti közlekedés viszontagságossá tette útját. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1919. október 27.

³⁰⁶ A Szentlélek hét ajándéka: bölcsesség, értelem, jótanács, hitelesség, tudás, jámborság, úrfélelem.

³⁰⁷ Lásd: 1920. április 27-i bejegyzés.

26. Szilvia,³⁰⁸ Claudia³⁰⁹ és Aneta³¹⁰ testvérek jöttek Kalocsáról. A két utóbbi üdülés végett. Nem betegek ugyan, de mint tanulóknak, szükséges a vizsgálatok után az egészséges levegő és erősebb táplálék. Szilvia testvér a tornaképesítő-vizsgálaton óhajt jelen lenni. Ő ugyanis Kalocsán a tornát tanítja a polgári iskolában és a tanítónőképzőben. Megérkezett Petri Mór³¹¹ dr miniszteri biztos is a képesítővizsgálatokra. Ma megtekinti a vizsgáló bizottság a kiállított női kézimunkákat, szlőjdöt,³¹² rajzot. Előértekezletet tart.

27. 28. 29. A képző IV. osztályában osztályképesítő-vizsgálatok. 42 rendes, 2 magántanuló vizsgázik. 29-én d. u. fotografálás /negyedévesek a tanári testülettel/. Szaniszla testvér táviratilag jelzi, hogy mehetünk a kézimunkákért.

31. Konstancia és Columba³¹³ testvérek Pestre utaznak a munkákér. Még ma éjjel visszaindulnak.

JÚNIUS

1. Megkezdjük a Jézus Szíve ájtatosságot.³¹⁴ Mise után tartjuk: litánia, áldás a cibóriummal. Vasár- és ünnepnapon d. u. 4 órakor. – Meghozták a kézimunkákat. Körülbelül 40 db-t tartottak vissza a pesti szegények részére. Istennek és sz. Józsefnek legyen hála ezen meleg ruhaneműért. Egy-egy nővérnek jutott nagy chevale-kendő, trikó, 3 pár harisnya. Néhányak szoknya, lélekmelegítő, (mellény) is. Juttathatunk házi jelöltnöiknek és házi cselédeinknek is. Pedagógiai írásbeli vizsgálat. Dehény M. Alacoque nővérünk Kalocsára utazott érettségi vizsgálat letévése céljából. A középiskolai tanári oklevél megszerzésére szükséges az érettségi bizonyítvány.

2. A képző I. II. és III. osztálya s a pogári iskola kirándul Szentkútra³¹⁵ és Péteritóra.³¹⁶ Szentkúton misét hallgattunk és áldoztunk. Reggeli után Péteritóra rándult a majdnem 300 tagból álló társaság. Itt a nemrég épített gát megsemmléése a tanulmányi kirándulás célja. A hasznosat a kellemessel kapcsoltuk össze. Társas játékokon kívül vígan csolnakáztak

³⁰⁸ Kiss M. Szilvia (?-?) iskolás nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1908. június 19.; BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

³⁰⁹ Fenyős M. Klaudia (?-?) polgári iskolai tanárnő, 1922-ben Esztergombába helyezték. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1922. augusztus 13.

³¹⁰ Fontányi M. Anetta (?-?) magyar nyelv- és történettudományi szakcsoportra képesített polgári iskolai tanár. 1926-tól 1929-ig a félégyházi polgári iskolában tanított. ÉRTESÍTŐ 1926/27.-1929/30.; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1923. június 12., 14.

³¹¹ Dr. Petri Mór 1918-ban Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye tanfelügyelője, királyi tanácsos. MAGYAR-ORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918.

³¹² A szlőjd svéd szó, jelentése: a tanulóifjúság rendszeres kézügyességi foglalkoztatása különböző anyagok (papír, fa, agyag, fémek) feldolgozásával. UJ IDŐK Lexikona, 1941. 5696.

³¹³ Veréb M. Columba (?-?) okleveles kézimunka-tanítónő, szülei Félégyházán éltek, Columba nővér is működhetett Félégyházán, de neve nem szerepel az értesítőkben. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1919. június 29.; ÉRTESÍTŐK 1909-1938.

³¹⁴ Jézus Szíve ünnep: a húsvét utáni harmadik péntek. VERBÉNYI István - ARATÓ Miklós Orbán, 1989. 111.

³¹⁵ Zarándok- és búcsújáráhely Kiskunfélégyháza közelében, ma Petőfiszálláshoz tartozik. Az 1940-es években pálos rendi atyák vették gondozásba a kegyhelyet. A kút vizének gyógyító erőt tulajdonítanak. FEKETE János, 1991. 4.

³¹⁶ A Péteri-tó Kiskunfélégyházától délre kb. 15-20 km-re, Petőfiszállás határában fekszik. A természetes partvonalú tavat halastóvá alakították. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 185.

növendékeink. Csak az volt a kár, hogy a vonatunk 5 óraker már indult hazafelé s így hamar elmúlt a várvavárt nap.

A mai napon vérfagyasztó esemény történt. Éjjel a kommunista foglyok közül Mártonffy Ernőt és Héderi ....³¹⁷ meggyilkolták, Iványi Sándor³¹⁸ volt³¹⁹ direktórium elnököt halálosan megsebesítették ismeretlen tettesek. Mártonffy egy év előtt éppen június 2-án likvidálta a kápolnát az egyházi szerekkel és ruhákkal együtt. Aki a krónikát lapozgatja, meggyőződhet arról, hogy mennyire rászolgált Mártonffy az Isten büntető megtorlására. A rémes meggyilkolás híre mégis lehangol bennünket, szánjuk a megtévedt embert. Nagy ésszel, szép tehetségekkel, jó lelki tulajdonságokkal ajándékozta meg a jó Isten. Sokat tehetett volna Isten országának terjesztésére. Ellenállt a kegyelemnek.

3. Úrnapija. Kápolnánkban 1/2 8 óraker szentmise. Jelen van a képző, a polg. III. és IV. oszt. s a fehérruhás leánykák. Az elemi iskolások s a polg. I. II. osztály a templomban hallgatnak (8 ó.) szentmisét. Ezen szentmise után, körülbelül 3/4 9 óraker indul a körmenet. – 1/2 9 óraker sorakoznak azok, akik itthon hallgattak szent misét; a többiek a templomi mise után az utcán hozzájuk csatlakoznak. A fehérruhás leánykák a templomajtóban várják a Szentséget. A körmenet alatt a Szentség előtt mennek, a testvérek, kik nem vezetnek iskolás gyermekeket, követik a Szentséget. Az oltárok előtt a fehérruhás leányok (30) kétfelé válnak s úgy szórják a virágot. – Az iskolások az utolsó oltárnál tartandó beszédet nem várják meg, úgy sem hallanák. A fehérruhás leányok a sátorban állnak. A templomba is bevonulnak s a szentély előtt két oldalra sorakozva hintik a virágot. – Nagy a szárazság, a hőség. A nép egész bensőséggel könyörög esőért.

4.³²⁰ + A jó Isten áldásos esőt adott. Jól átázott a szomjas föld. Udvarunkon áll a víz. Köszönjük édes jó Jézusom.

5.³²¹ M. Ambrózia testvér T. Anyánk engedélyével Kalocsára utazik. Magával viszi azon gyapjúkészítményeket, melyeket az anyaháziaknak fölajánlottunk.

4. + A magyar béke aláírása.³²² 10 óraker a kápolnába, illetőleg a díszterembe vonul a

³¹⁷ A krónikát vezető nővér kipontozta a keresztnév helyét. Héderi Antal (1890-1920) Kiskunfélegyházán született, cementgyári munkás volt. 1918/19-ben részt vett a helyi forradalmi megmozdulásokban. Tagja volt a Munkástanácsnak és vezetője a Szociáldemokrata Párt helyi, baloldali csoportjának. 1919. március 21. után a Magyarországi Szocialista Párt első helyi elnöke, a direktórium tagja. 1920. június 1-én fegyverterrorista különítményesek meggyilkolták. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 358.; FEKETE János, 1974. 81.

³¹⁸ Iványi Sándor (1886-1920) Kiskunfélegyházán született, keményseprő volt. A Tanácsköztársaság idején a direktórium és a Munkástanács elnöke, a járás és a város kormányzótanácsi biztosa. 1920. nyarán Héjjas Iván különítményesei meggyilkolták. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 361.; FEKETE János, 1974. 87.

³¹⁹ A „Sándor volt” szavak utólagos betoldások.

³²⁰ Átjavított szám.

³²¹ Átjavított szám.

³²² Magyarország képviselői 1920. június 4-én írták alá a franciaországi Nagy-Trianon palotában a békeszerződést. Ennek értelmében az ország területe 93000 km²-re, lakossága 8 millióra csökkent. A békeszerződés lényegében az 1919 tavaszra kialakult demarkációs vonalaknak megfelelően húzta meg Magyarország határait: Romániának ítélte egész Erdélyt, a Tiszántúli keleti szegélyt és a Bánát keleti felét. Az új délszláv állam Horvátország és Szlavónia mellett a Bánát nyugati felét és Bácska nagyobb részét,

polgári iskola és a képző. A Magyarok Nagyasszonyát és Jézus szentséges Szívét kérjük, vegyék pártfogásukba szétosztott hazánkat. Könnyes a szemünk, sír a lelkünk, de bízunk!

9. Polg. isk. konferencia. Elmaradnak az évváró vizsgálatok. Ezek helyett összefoglaló ismétléseket tartunk. A polg. iskolában az utolsó tanítási nap jún. 28. lesz.

11. Felügyelőbizottsági gyűlés. Tárny: A vizsgálatok sorrendjének megállapítása; a mosoház kijavítása, nevezetesen cementvakolat alkalmazása és szellőzőkészülékek csináltatása által. Jelen állapotában egészségtelen. Szóvátették azt is, hogy a záróünnepélyeket önkényes belépődíjjal tartjuk. A jövedelmet a hadifoglyok hazaszállítására és a képző és a polg. isk. segélykönyvtárainak gyarapítására fordítjuk.

13. A polg. isk.-ban megalakult az Őrzőangyal-társulat.³²³ 60 leány kapott fölvételt. A fölavatás az ótemplomban történt, ünnepélyesen. Elnök: Kovács Ferenc hittanár, igazgatónő: Traxler M. Calasantia.³²⁴

14. A tnk. II. és III. osztályában utolsó tanítási nap.

15. Faddy M. Clarissa³²⁵ nővér érkezett Zomborból.³²⁶ Tiszt. Anyánk Félégyházára helyezte Alacoque nővér helyett, aki Kalocsán fog tanítani a polg. képzőben.

16. Alacoque t. megjött Kalocsáról; jelesen érett minősítéssel.³²⁷

17. Utolsó tanítási nap a tnk. I. oszt.-ban.

18.³²⁸ A tnk. magántanulóinak (I. évesek) írásbeli vizsgálata. 18-án szóbeli.

19. A II. évf. osztályképesítővizsgálata. /Osztályvizsgálat nincs.

20. A tanítóképző záróünnepélye. A szokottnál nagyobb szabású, mert a hadifoglyok hazahozatala javára és a segélykönyvtár gyarapítása céljából belépődíj mellett tartjuk. Az összeget nem szabtuk meg, önkényes adományokat szedünk. A tiszta jövedelem 5300 K.

21. A II. évf. osztályképesítő-vizsgálata.

22. Munkamesterneői képzés. Klasz P. és Papp M. Mária.³²⁹

23-28. Befejező képesítő-vizsgálatok. Elnök mélt. Kolossváry Mihály prélátus, egyházmegyei főtanfelügyelő. 43-an vizsgáltak. Sajnos, ezek közül csak kettő a jelölt.

27. A gyakorló-iskola záróünnepélye. Metri³³⁰ Mór dr. min. biztos is jelen van. Nagyon tetszett neki az összeállítás is, meg a gyermekek föllépése is.

28. Te Deum. A polg. isk. záróünnepélye önkényes belépő-díjjal.

30. és Július 1-én a polg. isk. magántanulók vizsgálata.

Csehszlovákia pedig Kárpátalját és egész Észak-Magyarországot kapta. Ausztriához csatolták a többségében németlakta nyugat-dunántúli szegélyt. GERGELY Jenő, 1990. a. 14-15.

³²³ „Az öntudatos hitélet fejlesztése céljából megalakult intézetünkben az elemi és polgári iskolai növendékek körében az "Őrzőangyal" társulat." ÉRTESÍTŐ 1918/1919., 1919/1920.

³²⁴ Traxler M. Calasantia (1872-?) mennyiség- és természettudományi szakcsoportra képezett polgári iskolai tanárnő. Kiskunfélegyházán 1917-től 1925-ig tanított. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

³²⁵ Faddy M. Clarissa (?-?) magyar, történelem, földrajz és rajz szakos polgári iskolai tanárnő. Kiskunfélegyházán 1920-tól 1926-ig tanított. ÉRTESÍTŐ 1920/21.-1926/27.

³²⁶ Az Iskolanénéknak 1887 óta volt fiókházuk Zomboron. FRANZ Mária Terézia, 1925. 135.

³²⁷ Lásd: 1920. június 1-i bejegyzés.

³²⁸ Átjavított szám.

³²⁹ Papp M. Mária az 1919/20-as tanévben a Constantinum IV. éves növendéke volt. ÉRTESÍTŐ 1919/20.

³³⁰ Helyesen: Petri Mór. Vö: 1920. május 26-i bejegyzés.

JÚLIUS

1. A háziszolgát elbocsátjuk,³³¹ mert gyámoltalan. Nem tud dolgozni. Mészáros Jánost fogadjuk vissza, aki fölszabadult bizonytalan időre a katonai szolgálat alól. Ez az ember bevonulása előtt igen megfelelt.

2. Özv. Sebők Lajosné polg. isk. tanítónő ellen vizsgálatot rendelt el a püspöki hatóság, amiért a kömmün alatt elvállalta az igazgatónői tisztséget a polg. iskolában. A vizsgálat két napig folyt.

3. Az amerikai missió 2200 kg szeretet-adományt juttatott zárdánknak. Babot, kávé, árpagyöngyöt, tej-conzervet, kukorica-conzervet, gyümölcsíz, szappant, Deo gratias!

3. este a Leány-klub bemutatkozó előadása a tornateremben. – Hoffer úr elengedte az 5 q buza és 1 zsák liszt visszaszolgáltatását. Ezért is hála a jóságos Istennek.

4. Rendezzük a képesítői iratokat.

7. Cölesztina³³² és Blandina nővérek Kalocsáról jöttek. Pár napig maradnak; míg Blandina t. rendezi vagyoni ügyeit. Albertina és Ágnes testvérek Jánoshalmára utaztak a még ottlevő holmik elhozása végett.

9. Calasantia és Romualda t. Pestre utaztak orvosi kezeltetés céljából.

11. Szalay Imre³³³ primiciájára³³⁴ megyünk az újtemplomba. Columba t. rokona. Az első padban tartottak fönn a testvérek számára helyet. Gampel Béla³³⁵ igen kenetes beszédet tartott.

12. Cölestina és Blandina t. visszautaztak Kalocsára. Mária Amabilis³³⁶ szülei látogatása végett Magyarkanizsáról jött. Itt tartja a lelkiyakorlatokat is.

13. Albertina és Ágnes t. megjöttek Jánoshalmáról. Velük jöttek még Karola,³³⁷ Floriana³³⁸ és Pelagia³³⁹ testvérek a lelkiyakorlatokra. Megérkezett Pestről Calasantia testvér

³³¹ Az iskolaszolga fizetéséről a város gondoskodott, de az intézeti főnöknő hatáskörébe tartozott felfogadása és elbocsajtása. BKMÖL XII. 6. A kiskunfélegyházi zárdára vonatkozó iratok. Dr. Virter Lajos 1907. május 29-i levele.

³³² Bérczi M. Coelestina (1875-?) elemi iskolai tanítónő, 1909-1912 között a Constantinum tanítónőképzőjében tanított ének-zenét, szépírást, rajzot. 1913-tól 1926-ig a kalocsai tanítónőképzőben dolgozott. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai. BKMÖL XII. 6. A Kínai Misszió iratai. 1947.

³³³ A félegyházi származású Szalay Imre a váci egyházmegye áldozópapja volt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. július 4.

³³⁴ Első mise, újmise.

³³⁵ Gampel Béla (1894. február 5.-1938. február 20.) A kiskunfélegyházi városi katolikus főgimnáziumban érettségizett az 1911/12-es tanévben. 1920-ban tápiógyörgyei káplán, 1922-ben hódmezővásárhelyi segédlelkész. 1925-től 1937-ig káplán Majsajakabszálláson. 1938-ban plébános Tiszaföldváron. ERTE-SÍTŐ/Főgimnázium 1911/1912.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. július 4., 1922. október 1.; VAS Katalin, 1991. 6-9.

³³⁶ Szegi M. Amabilisz (1894-?) Kiskunfélegyházi származású, elemi iskolai tanítónő. 1918-tól 1930-ig Magyarkanizsán tanított. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

³³⁷ Trügel M. Karola (?-?) iskolás nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1916. június 3.

³³⁸ Budai M. Floriana (?-?) iskolás nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1912. február 24., 1918. május 27-29.

³³⁹ Bognár M. Pelagia (?-?) házi nővér. BKMÖL XII. 6. Statisztikai adatok 1893-1950. 1927.

is, Csehországból pedig Amabilia nővérünk. Egy év előtt, az elüzetéskor ment szülőföldjére s csak most sikerült visszajönnie. 3 hónapot rokonainál töltött. Mikor látta, hogy Magyarországra nem térhet vissza, Einsiedelbe ment a Schulschwesterekhez.³⁴⁰ Ott, mint nővér zongora-órákat adott. Ugyancsak ide menekült Kalocsáról Simplicia³⁴¹ testvér is, aki szintén most tért vissza Kalocsára.³⁴²

15-22 lelkigyakorlatok főt. P. Irsik Lajos³⁴³ S. J. vezetése mellett. 44-en tartjuk.³⁴⁴ Egyszerűen, komolyan beszél a Pater. A házi testvérekre különösen nagy hatással voltak az elmélkedések. Tiszt. Michaëla³⁴⁵ vikaria közli, hogy a váci püspök úr öméltósága Hajós Rezső³⁴⁶ káplán urat nevezte ki az Iskolanének rendes gyóntatójának, specialisnak pedig Töröcsik Józsefet.³⁴⁷ A méltóságos püspök úr a mi számunkra helyezte Félégyházára Hajós Rezső tiszt. urat. Azt mondják, ő a váci egyházmegye legszentebb papja. A jó Isten gondoskodik rólunk minden tekintetben.

23-27. Isten kegyelméből hivatali időm lejárt, átadom az utódomnak, Hirmann Mária Margitnak.

28. Isten iránt a legbensőségesebb hálával távozom.³⁴⁸

1920. VII./28.³⁴⁹ Itt vagyok Uram, hogy teljesítem a Te akaratodat.

30. Szaniszla és Maristella testvérek Bptre utaznak, utóbbi gyógykezelési beteg légcsovét.

³⁴⁰ Iskolanővérekhez.

³⁴¹ Leberl M. Simplicia (1859-1926. február 10.) francia és német nyelv tanítására képesített polgári iskolai tanárnő. 1921 és 1924 között Baján főnöknő, utána Félégyházán tanított. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknői kinevezésének jegyzéke.; ÉRTESÍTŐ 1925/26.; FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1926. február 14.

³⁴² A rag átírva.

³⁴³ Irsik Lajos jezsuita, 1945-től 1949-ig a kalocsai nővérek rendkívüli gyóntatója. BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

³⁴⁴ Irsik Lajos jézustársasági hitszónok július 15-én kezdődően nyolc napos lelkigyakorlatot tartott az iskolanéneknek. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. július 18.

³⁴⁵ Kákonyi M. Michaela (?-?) 1920-óta a Társulat generális főnöknőjének helynöknője (vicaria). BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1920. január 21.

³⁴⁶ Hajós Rezső új-templomi káplán volt 1920. augusztus 1-től 1923. augusztus 31-ig. A félégyházi nővérek rendes gyóntatója 1920. július 17-től 1923. július 6-ig. Félégyházára helyezése előtt a csehtől megszállt esztergomi egyházmegyéhez tartozó Ozornó plébánosa volt. 1923 nyarán Mezőtúrra helyezték. ÚJ-TEMPLOMI...; BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. augusztus 1., 1923. július 15.

³⁴⁷ Töröcsik József új-templomi káplán volt 1918. szeptember 25-től 1921. július 19-ig. A félégyházi nővérek speciális gyóntatója 1920. július 22. és 1922 szeptembere között. 1921. nyarán Ceglédre helyezték át. ÚJ-TEMPLOMI...; BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. július 24.

³⁴⁸ Faddy M. Augusztna hat évig volt a Constantinum főnöknője, a szabályok értelmében újabb három évre nem hosszabbíthatták meg tisztségében. Félégyházáról Vecsésre helyezte a rend előjárósága főnöknőnek.

³⁴⁹ Utólagos betoldás. Inntől kezdve új kéz írasa.

AUGUSZTUS

2. Calasantia, Vilma és Albertina t. Budapestre utaztak. Róberta,³⁵⁰ Flóriana, Carola, Amabilia testvérek és Szarvas Teréz, Juhász Ilona,³⁵¹ Juhász Róza³⁵² okl. tanítónőjelöltnek a majsai vonalon Jánoshalmára utaztak.

4. Hildeberta³⁵³ testvérem vendége érkezett Wessely Ferencné úrnő személyében.

5. Konstancia testvér és a főnöknő³⁵⁴ Kalocsára utaztak, a Pesten lebonyolítandó gabonavásárlás és Barna Rózsika³⁵⁵ házeladása ügyében.

7.-én Konstancia testvér és a főnöknő visszaérkeznek Bpestről. Útközben, Tiszt. Anya engedélyével - betértek Vecsésre³⁵⁶ is, meglátogatták volt Főnöknőjüket, Mária Augusztinát, új otthonában.

9.-én Amabilia testvért fölkeresi főnöknő a klinikára. Karját operálják, azért 1 hétig Pesten marad. Clarissa és Florentina³⁵⁷ t. Vecsésre utaznak. Kertünk terményeinek fölöslegéből visznek a szűkölködő vecsésieknek.

10. Clarissa, Florentina és Margit testv. hazaérkeznek. A csongrádi vonattal érkeznek Elekta³⁵⁸ és Alfréda testvérek Kunszentmártonból, hamarosan tovább utaznak, vissza Kalocsára.

11. Lioba és Marcellina³⁵⁹ testvérek megérkeznek a kalocsai lelkigyakorlatból. Utóbbi ide van helyezve. Az eblő³⁶⁰ gondozását és a virágos kertet bízom reá. Sylvána t. a konyhában és a kenyérsütésnél működik.

17. El akarták rekvirálni a Szabó házban a jelöltnek lakosztályát. Sikertült – de nehezen –

³⁵⁰ Papp M. Róberta (1877-?) nyelv- és történettudományi szakcsoportra képezett polgári és felső kereskedelmi iskolai tanítónő. 1916-1920 között Vecsésen főnöknő, 1920-tól 1921-ig a zombori zárdában működött, 1921-től 1923-ig Kalocsán dolgozott, 1923-1930 között a félégyházi tanítónőképzőben tanított. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁵¹ Juhász Ilona (1899-?) elemi iskolai tanítónői oklevelét 1920-ban szerezte a Constantinumban. Későbbi szerzetesi neve: M. Dominika. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁵² Juhász Róza (1901-?) elemi iskolai tanítónői oklevelét 1920-ban szerezte a Constantinumban. Későbbi szerzetesi neve: M. Szalomea. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁵³ Scultéty M. Hildeberta (1887-?) nyelv- és történettudományi szakcsoportra képezett polgári iskolai tanárnő. A félégyházi tanítónőképzőben 1915-től 1927-ig tanított, közben egy évig prefekta volt. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁵⁴ A „főnöknő” elnevezés innentől kezdve Hirmann M. Margitra vonatkozik.

³⁵⁵ Barna Rozália az 1920/21-es tanévben I. éves volt a félégyházi tanítónőképzőben, 1922-ben a karmelita rendbe lépett. ÉRTESÍTŐ 1920/21.; a Krónika 1922. augusztus 14-i bejegyzése.

³⁵⁶ Vecsésen 1916-tól volt fiókházuk a nővéreknek. BKMÖL XII. 6. A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolánének letelepülésének és fejlődésének rövid ismertetése. 1924.

³⁵⁷ Tajti M. Florentina (1884-?) házi nővér, 1917-től 1944-ig Félégyházán kertész. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁵⁸ Stoiber M. Elekta (?-?) Kalocsán az újoncnők mesternője 1917 óta. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1917. július 6.

³⁵⁹ Dobrotka M. Marcellina (1895-1922. december 4.) házi nővér. A Constantinum internátusának ruhátárában dolgozott. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. december 10.

³⁶⁰ Értsd: ebédlő

megmenteni a betolakodóktól. d. u. 1/2 6 óraker Remigia³⁶¹ t. érkezett Szegeden át Magyarkanizsáról. A mai keltezéssel a mélt. váci Püspök úrhoz levél ment oly kérelemmel, hogy a kódex értelmében a testvéreknek havonként legalább 2 exhortáció tartassék.

18. Remigia, Calasantia t. és a főnöknő kirándultak a péteri tóhoz, a mesterséges haltenyésztés tanulmányozására.

19. Szabó Mariskával küldtük Kalocsára Tisztelendő Anyánknak írásbafoglalt jókívánatainkat és nyersselyemből készült, Natália³⁶² test. által festett szép ajándékunkat: egy milliót és egy divány párnát.

20. Tisztelendő Anyánk nevenapját ünnepi hangulattal, meleg szeretettel ültük meg. Személyes jelenlétének pótlására levittük arcképét az ebédlőbe, borostyánnal és virággal díszítettük.

21. Remigia testvér Kalocsára utazott. dr Sallay János nemzetgyűlési képviselő úr Forgó Mariska³⁶³ ügyében érdeklődött. Kovács ft. úr is elutazott cserkészeivel, 10 napig nem lesz a házban sz. mise. Gulyás³⁶⁴ plébános úr Halasról érdeklődött, hol is kopogtasson, mert Halasra Kalocsai Iskolanénéket óhajt letelepíteni. Kalocsára, az Anyaházhoz utasítottam.³⁶⁵

24. Vilma testvér visszajött Ozoráról.

26. Romualda nővér Zámbo Ilonával, s ugyancsak e napon Czeglédre érkezett Leonida³⁶⁶ nővérral Kalocsára utazott.

28. Hajnalban érkezett meg Ifigénia³⁶⁷ testvér néhány növendékkel Szegeden át Szabadkáról. A déli vonattal érkezett Pestről Maristella kedves testvérünk. Előértekezlet a képzőben.

29. Hadiárvak számára gyűjtés az Ó-templomnál, eredmény: 1118 K. Ma éjjel érkezett meg Ambrózia k. testvér Eszékéről.

30. Beiratkozások az elemi iskolában. Az el. iskolai tanítónők az Ó-templomba első sz. misére mennek, hogy pont 8 óraker kezdhessek az iratást. Valamennyi osztály a tornateremben iratkozik. Beiratáskor isk. bútorok használata címén minden tanuló 30 Koronát fizet. Ifigénia

³⁶¹ Szabó M. Remigia (1878-1931. szeptember 17.) mennyiség-tani és természettudományi szakcsoportra képesített polgári iskolai tanárnő. A Constantinumban 1926-tól 1931-ig tanított. ÉRTESÍTŐ 1931/32.

³⁶² Morell M. Natália (1882-?) női kézimunka-, rajz- és szlőjd-tanárnő. 1911-1926 között a félégházi tanítónőképzőben működött. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai., ÉRTESÍTŐ 1926/27.

³⁶³ Elképzelhető, hogy arról a Forgó Máriáról van szó, aki az 1920/21-es tanévben a Constantinum polgári iskolájának IV. éves tanulója volt. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

³⁶⁴ Gulyás Ferenc kiskunhalasi plébános. 1922 szeptemberétől 1928 szeptemberéig a halasi nővérek rendes gyóntatója. BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

³⁶⁵ Gulyás Ferenc kiskunhalasi plébános 1920. szeptemberében írt levelet a kalocsai általános főnöknőnek, melyben közölte, hogy 1920. augusztus 8-án a halasi egyháztanácsosok a római katolikus hitközösség részére apácázárda céljaira 240.000 koronáért egy házat vettek. A plébános a zárda és egy leányiskola vezetését a Kalocsai Iskolanővérek társulatára akarta bízni. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1920. szeptember 20. Halason 1922-ben nyitottak iskolát a nővérek. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

³⁶⁶ Sági M. Leonida (1890-?) női kézimunka-tanítónő. A Constantinum elemi iskolájánál működött 1916 és 1917 között, 1920 és 1923 között Félégházán végezte az elemi iskolai tanítónőképzőt. 1923-tól 1924-ig Foktón működött. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

³⁶⁷ Tukats M. Ifigénia (?-?) a félégházi tanítónőképzőben tanított kémiát, biológiát 1921-től 1922-ig. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

testvér és a Scultéti nővérek³⁶⁸ elutaznak. Megjött a kis Wildmann Lujzi.³⁶⁹ Délután Majsa felől megérkezett Romualda nővér Kalocsáról Zámbó Ilonával. – Gyóntatótyánk jelenti, hogy felszólítást kapott Váczról, miként volna aug. 17-én jelzett kérésünk teljesíthető. Sok akadály gördül útjába, bizonyára, mert sok jó származik belőle. De bízunk a mi jó Urunkban aki mondotta: Boldogok, kik éheznek és szomjúhozzák az igazságot - mert ők kielégítettnek.”³⁷⁰ Megérkezett Koch Hedvig³⁷¹ jlt. nő.

31. Folynak a beiratkozások az el. iskolában, nagy számmal jelentkeznek a tanulók. Hála Istennek!

SZEPTEMBER

1. Beiratkozás a polg. iskolába, hely: tornaterem. Beiratkozások a képzőbe is, hely: az alsó iroda. Serfőző E.³⁷² jelt megérkezett Jánoshal.-ról.³⁷³
2. Folynak a beiratkozások minden fokozaton. Megérkezett Koncz E.³⁷⁴ jlt.³⁷⁵
3. Javítóvizsgálatok a polg. isk. d. u. 3 óraker.
4. Javítóvizsgálatok a tanítónőképzőben d. u. 3 óraker.
5. „Veni Sancte” 8 óraker az ó-templomban.
6. Ma érkezett meg Aureliana³⁷⁶ k. t. a portán lesz alkalmazva Dávida³⁷⁷ testvér helyett. Megkezdődött a tanítás minden fokozaton.
8. Kisasszony napján a Szűzanya kedves ajándéka képen érkezett Váczról a válasz, hogy

³⁶⁸ Az 1916/17-es évkönyvben szerepel két tanuló, Scultéty Gizella és Scultéty Irma, akik Szabadkán születettek és ebben az évben a Constantinum tanítónőképzőjének II. éves növendékei voltak. Elképzelhető, hogy róluk van szó. Talán rokonságban állhattak Scultéty M. Hildeberta nővérral, aki szintén Szabadkáról származott. ÉRTESÍTŐ 1916/17.

³⁶⁹ Wildmann Lujza a Constantinum tanítónőképzőjének gyakorlóiskolájában IV. osztályos tanuló volt az 1920/21-es tanévben. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

³⁷⁰ „Boldogok, akik éheznek és szomjúhozzák az igazságot: mert ők megelégtettek.” Mt 5, 6

³⁷¹ Koch Hedvig (1901-?) elemi iskolai tanítónői oklevelét 1921-ben szerezte a Constantinumban. Kiskunfélegyházán működött az elemi iskola III./B osztályánál az 1921/22-es tanévben. Vezetéknévét később Kisabonyi-ra változtatta. Későbbi szerzetesi neve: M. Jolán. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.; ÉRTESÍTŐ 1921/22.

³⁷² Serfőző Erzsébet (1903-?) Jánoshalmán született, elemi iskolai tanítónői oklevelét 1923-ban szerezte a Constantinumban. Későbbi szerzetesi neve: M. Nimfa. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁷³ Ez a mondat utólagos betoldás.

³⁷⁴ Koncz Erzsébet (1902-?) elemi iskolai tanítónői oklevelét a Constantinumban szerezte 1921-ben, utána Kalocsán és a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen folytatta tanulmányait, mennyiség- és természettudományi szakcsoportra képesített tanítónőképző-intézeti tanárnői diplomát szerzett. Kiskunfélegyházán az elemi iskola III./A osztályánál működött az 1921/22-es tanévben. A Constantinum tanítónőképzőjében tanított 1936-tól 1948-ig. Későbbi szerzetesi neve: M. Bertina. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.; ÉRTESÍTŐ 1921/22.; FEKETE János, 1990. 92.

³⁷⁵ Ez a mondat utólagos betoldás.

³⁷⁶ Bégány M. Auréliána (1887-?) házi nővér. Kiskunfélegyházán a portán dolgozott 1920-tól 1929-ig. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁷⁷ Tiefenbach M. Dávida (1895-?) házi nővér, 1919-1920 között Félegyházán a portán dolgozott, 1920-tól 1924-ig Kalocsán működött, szintén a portán. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

főt. gyóntatóatyánk tartson nekünk havonta 2 exhortációt. Calasantia, Ambrósia testv. és a főnök előtt olvasta föl Püspök atyánk válaszát Hajós Rezső ft. úr.

9. A tanítóképző IV. éves növendékei kirándultak a kecskeméti Gazdasági iskola³⁷⁸ megtekintésére, meglátogatták a közelben lévő Művésztelepet³⁷⁹ is. Sz. mise reggel 5 órakor. Ma délben utazott el Dávida t. Skolnik Katalin³⁸⁰ és Kovács Mária³⁸¹ jelöltök kíséretében Kalocsára. Czeglédről megjött Leonida t. aki most Myra³⁸² t. főváltja a prefektaságban.

12. Első exhortációnk d. u. 5 órakor. Deo gratias! –

14. Liesz Andor úr, erdélyi helsdorf-seideni lakos Brassó mellett, egy meghatalmazást mutatott fel a nagyszébeni Orsolyaszüzek fejedelemasszonyától, amelynek értelmében jelöltjüket, Ucseszának Máriát,³⁸³ ki nálunk végzi a tanítónőképzőt, s ki már két év óta nem tudott övéihez jutni - fölszerelésével együtt Nagyszébenbe kísérje. Mariska jelöltöt a meghatalmazás ellenébe át is adtam Liesz úrnak. A délutáni vonattal érkeztek Szeged-felől Resoczki³⁸⁴ és Kaszap³⁸⁵ jelöltök Adáról.³⁸⁶

16. Főtiszt. P. Fábíán rendkívüli gyóntatónk a reggeli vonattal 3/4 5 órakor érkezett Kecskemétről. 1/2 6 órakor sz. misét mondott, utána gyóntak azon testvérek, kiknek d. e. tanításuk van. Az ifjúság sz. miséje a rendes időben. Utána ismét gyónás a testvéreknek 1/2 11-ig. 11 ó 15 perckor a főt. úr elutazott.

18. Kellemetlenségek a Bense-féle örökség után járó bérletemelés miatt. Kalocsa döntsön. Követeljük-e jogainkat per útján.

³⁷⁸ Elképzelhető, hogy a kecskeméti Magyar királyi Gazdasági Tanítónőképzőről és a kecskeméti magyar királyi földműves iskoláról van szó. KECSKEMÉT th. város Évkönyve. 1922. 69.

³⁷⁹ Kada Elek kecskeméti polgármester érdeme a városi beruházként felépített műkerti Művésztelep. Az alkotóházat és a hat művészi villát Szivessy Tibor és Jánszky Béla tervezték. A Művésztelep 1912-ben kezdte meg működését. JUHÁSZ István, 1998. 219.

³⁸⁰ Skolnik Katalin (1899-?) későbbi szerzetesi neve: M. Florina, házi nővér. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁸¹ Kovács Mária (1898-?) későbbi szerzetesi neve: M. Otilda, házi nővér. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁸² Mihalecz M. Myra (?-?) elemi iskolai tanítónő, Félégyházán 1919-től 1925-ig tanított. ÉRTESÍTŐ 1919/20.-1925/26.

³⁸³ Ucseszának Mária az 1919/20-as tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének III. éves növendéke volt, a következő tanévben a IV. évet nem fejezte be, kimaradt az iskolából. ÉRTESÍTŐ 1919/20., 1920/21.

³⁸⁴ Resoczky Erzsébet (1902-?) a Constantinumban 1923-ban szerzett elemi iskolai tanítónői oklevelet, 1926-ban Kalocsán magyar nyelv és történettudományi szakszoporra képesített polgári iskolai tanárnői oklevelet szerzett. Kiskunfélegyházán tanított a polgári iskolában 1927-28 és 1936-1941 között. Későbbi szerzetesi neve: M. Stefánia. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.; ÉRTESÍTŐ 1922/23.

³⁸⁵ Kaszap Júlia az 1920/21-es tanévben a félegyházi tanítónőképző II. éves tanulója volt. Elemi iskolai tanítónői oklevelet szerzett a Constantinumban 1923-ban. Későbbi szerzetesi neve: M. Verona. ÉRTESÍTŐ 1920/21., 1922/23.; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsai jegyzőkönyvek. 1927. május 17.

³⁸⁶ Az Iskolanővérek 1902-ben alapítottak fiókházat Adán. FRANZ Mária Terézia, 1925. 136.

21. Busa Ilona,³⁸⁷ Busa Júlia,³⁸⁸ Juhász Amália³⁸⁹ I. éves jelöltök Szegeden át megérkeztek Sz-Tamásról.³⁹⁰

22. Menczel Vilmos okl. táncztanár 6 hetes táncztanfolyamot tart int. növendékeinknek. Tandíj fejekint: 100 K. Tánczórák szerda és szombat d. u. 4-6-ig a tornateremben. Ma d.u. recitátor tart 3-4-ig előadást. Belépődíj: 2 K. A délutáni vonattal érkezett Jánoshalmáról Faddi Etelka³⁹¹ elsőéves jelöltő.

23. D.u. 4 órakor Dr. Sallay János nemzetgyűlési képviselő úr édesatyjának temetésén³⁹² volt 6 testvér. – Igen kedves levél érkezett Kolossalváry Mihály mélt. úrtól, melyben intézetünk iránt jóindulat - szeretet szól.

25. Este érkezett Blaskó Mária³⁹³ Szeged felől, hogy a Szív-gárdistáknak hadgy.

26. A szokásos vasárnapi exhortáció a növendékek számára elmaradt. Sz. mise után intézetünk tornatermében gyülekezett a Constantinum ifjúsága. Képzősök és IV. polg. tanulók a színpadon, lent pedig az udvarfelőli oldalon a zárda isk. alsóbb fokú isk. növendékei, az utca felőli oldalon pedig a gimnázium alsóbb oszt.-ból a fiúk - és a külső el. iskolából fiúk és leányok Dobák igazgató úr és a tanítóurak vezetése és felügyelete alatt. A gimnazista fiúkra Sille ft. úr vigyázott. Példás rend és fegyelem uralkodott köztük. D. u. 4-5-ig a szülőknek tartott beszédet Blaskó M. Este a nővéreknek exhortáció a kápolnában.

27. d.u. 4 óra 54 perckor induló vonattal főnöknő Hildeberta nővérrel Budapestre utazott a gyorsírási tanfolyam³⁹⁴ és az amerikai missiótól kapott szeretetadomány átvétele ügyében.

28. Ma este fejezték be a Szív-gárdisták a háromnapos hadgyakorlatukat. Ezen idő alatt

³⁸⁷ Busa Ilona (1904-?) elemi iskolai tanítónő, gyors és gépirői oklevelét 1924-ben a Constantinumban szerezte. Későbbi szerzetesi neve: M. Venantia. ÉRTESÍTŐ 1923/24.; BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁸⁸ Busa Júlia (1903-?) az 1923/24-es tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves tanulója, később mennyiség- és természettudományi szakcsoportra képesített polgári iskolai tanárnő oklevellet szerzett Kalocsán. Későbbi szerzetesi neve: M. Anzelma. ÉRTESÍTŐ 1923/24.; BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁸⁹ Juhász Amália (1905-?) Az 1920/21-es tanévben a félégházi tanítónőképző első éves tanulója. Elemi iskolai tanítónő oklevelét 1925-ben szerezte a Constantinumban. Későbbi szerzetesi neve: M. Anomináta. ÉRTESÍTŐ 1920/1921.; BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁹⁰ Bácsszenttamáson a nővérek 1912-ben alapítottak zárdát. BKMÖL XII. 6. A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolánék letelepülésének és fejlődésének rövid ismertetése. 1924.

³⁹¹ Faddi Etelka (1903-?) Az 1920/21-es tanévben a félégházi tanítónőképző I. éves hallgatója, elemi iskolai tanítónő oklevelét a Constantinumban szerezte. Későbbi szerzetesi neve: M. Olimpiász. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

³⁹² Sallay Imre (1841-1920. szeptember 21.) földbirtokos. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. szeptember 21.

³⁹³ Blaskó Mária (1891-?) író, költő. 1928-1931 között szerkesztette az Ifjúság Mulattatója című lapot. Csaknem száz könyvet írt az ifjúságnak. Műveit a katolicizmus világképe és értékvilága hatja át. Egyházi szakíró is volt. ÚJ MAGYAR IRODALMI Lexikon, 1994. I. 239.

³⁹⁴ Az 1920/21-es tanévben nyílt meg a Constantinum gyors-, gép- és szépíró tanfolyama. „A tanfolyam nem csupán tanít, hanem a miniszteri biztosok előtt, az intézetben tartandó vizsga után oklevellet is nyújt, ami gép- és gyorsírásszak tanítására képesít kereskedelmi és felsőkereskedelmi iskolákban. Oklevellet csak okleveles tanítónők és érettségizett hölgyek nyerhetnek. A tanfolyamon résztvehetnek polgári iskolát végzetek is, de ők csak bizonyítványt kapnak, mellyel gép- és gyorsírói alkalmazást nyerhetnek. A tanfolyam novemberben kezdődik.” FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. október 31.; ÉRTESÍTŐ 1920/21.

(szept. 27-28.) az elemi és polgári iskolában szünetelt a rendes tanítás. Némely gyakorlaton a képezédszöknök is részt vettek. D. u. 5 órákor gárdista-felvétel, kedves ünnepélyyel a Szent-Szív kép alatt. A félegyházi csapat „Szent Mihály³⁹⁵-csapat” nevet kapott. Mária³⁹⁶ megcsinálta a rendes hadiszervezetet szakasz - raj és pajtásság beosztással. Kapitány Patay Zsuzsi³⁹⁷ lett.

29. A reggeli vonattal Blaskó Mária Kalocsára utazott. Délután Viktus asszony érkezett Halas felől. Szent Ferencz ünnepére Szegedre utazik. Az ifjúságnak d. u. sz. gyónás első péntekre.

30. Frauenhoffer Olga³⁹⁸ volt növendékünk meglátogatta volt otthonát.

OKTÓBER

1. Első péntek. Szentmise Szentségkitétellel. Az oltár kertünk élő rózsáival díszítve. Főnökknő és Hildeberta testvér a hajnali vonattal érkeznek vissza Bpestről. A nap folyamán Balázs Róza³⁹⁹ volt növendékünk látogatást tett volt tanítónőinél.

okt. 4-én megérkeztek a Missiótól kapott áruk. Istennek hála érte! A holnapi sz. áldozást följánljuk mindazokért, kiknek része volt az adakozásban. Kaptunk 42 kg szalonát, 92 kg lekvárt, 14 kg csokoládét és 206 db szvettert, 5 képes füzetet (gyermeknek). A szvetterekből 2-2 a nővéreknek adtunk, h. abból a szükséges téli ruhadarabokat kendőt, mellényt v. szoknyát alakítsák ki. Azon képzőintézeti növendékek is kaptak kik tavaly segítettek a Missió céljaira horgolni-kötni.⁴⁰⁰ Jelöltőink és a házhoz tartozó cselédség is kapott 1-1 szvettert. A többit szegénysorsú gyermekeknek osztottuk ki. Ma tartottuk a hibabevallási káptalant, mely szeptember végén a pesti út⁴⁰¹ miatt elmaradt.

5-én Hibabevallási káptalan a házi testvérekkel.

6-án. 8 órákor Requiem az Ó-templomban, utána az intézet tornatermében iskolai ünnepély a következő programmal: 1.) Hymnusz. 2.) Ünnepi beszéd, tartja Toldy Jenő int. igazgató 3.) Ének. Aradi tizenhárom. 4.) Költem.: Papik Miksa: Az aradi tizenhárom, párbeszéd alakjában. Elmondják Szirmák Erzsébet⁴⁰² III. é. és Szluka Mária⁴⁰³ — el. II. oszt tanuló. 5.) Mendelssohn⁴⁰⁴:

³⁹⁵ Szent Mihály nevének jelentése: Ki olyan mint Isten? Ő az első az angyalok seregében, a halott lelkek kísérvője. Ünnepe: szeptember 29. JÖCKLE, Clemens, 1995. 266.

³⁹⁶ Blaskó Mária.

³⁹⁷ Patay Zsuzsanna az 1920/21-es tanévben a Constantinum polgári iskolájának IV. éves növendéke volt. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

³⁹⁸ Frauenhoffer Olga az 1919/20-as tanévben volt a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves tanulója. ÉRTESÍTŐ 1919/20.

³⁹⁹ Balázs Róza az 1917/18-as tanévben volt a Constantinum tanítóképzőjének IV. éves tanulója. ÉRTESÍTŐ 1917/18.

⁴⁰⁰ Lásd: 1920. május 24-i bejegyzés.

⁴⁰¹ Lásd: 1920. szeptember 27-i bejegyzés.

⁴⁰² Szirmák Erzsébet az 1920/21-es tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének volt III. éves növendéke. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

⁴⁰³ Szluka Mária a Constantinum elemi iskolájának II/b. osztályos tanulója volt az 1920/21-es tanévben. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

⁴⁰⁴ Mendelssohn-Bartholdy, Félix (1809-1847) német zeneszerző és karmester. ÚJ MAGYAR Lexikon, 1960. IV. 596.

Elegia. Harmonium- és zongoradarab. Játszották: Földházi Magda⁴⁰⁵ IV. éves és Koch Hedvig IV. éves jltnő. 6.) Lampért Géza⁴⁰⁶: Október 6-án. Költemény, szavalta: Antal Etelka⁴⁰⁷ IV. éves képezdésznő. 7.) Chopin,⁴⁰⁸ Gyászdal. 8.) Szózat. – Ma a tanítás szünetel. D. u. 3 óraker a tornateremben egybegyűltek a képző mind a 4 oszt. növendékei, az intézeti igazgató és a tantestület több tagja. Megalakult az ifjúsági önképzőkör, vezetője Vilma nővérünk. Az esti vonattal megérkezett Bácskából Molnár Viktória⁴⁰⁹ II. éves jelölt. Bóka Júlia⁴¹⁰ és Tóth Klára⁴¹¹ volt növendékeink Kecskemétről meglátogatták volt tanítónőiket.

7-én. A Felügyelő-Bizottság gyűlést tartott irodánkban. A főnöknő és Konstancia testvér, a gondnoknő is jelen voltak és a Constantinum jövő évi költségvetéséhez hozzászóltak.

8-án. Borna Rózsika I. éves jelölt. eladta házáat, 82.000 Koronáért, azaz nyolcvankettőezer Koronáért. A pénzt még aznap átadta a főnöknőnek ez pedig a tanácsosnők előtt a gondnoknőnek. – Becker Anna⁴¹² II. éves, Pfuhl Mária⁴¹³ II. éves és Stefan Júlia⁴¹⁴ II. éves jelöltnők megérkeztek Bácskából, most együtt vannak már a jelöltnők. Sürgöny érkezett Kalocsáról, engedély a vásárláshoz Budapesten.

9-én. Havi konferencia a tanítónőképző tantestületével.

10-én. Vasárnap. A délután tartandó katonai sportünnepély⁴¹⁵ miatt a testvéreknek d. e. 11

⁴⁰⁵ Földházi Magda az 1920/21-es tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének volt IV. éves tanulója. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

⁴⁰⁶ Lampérth Géza (1873. október 23.-1934. november 18.) költő, író. A budapesti egyetemen jogot végzett, 1898-tól 1922-ig az Országos Levéltár, 1922-től 1923-ig a nemzetgyűlési könyvtár munkatársa, 1905-től a Petőfi Társaság tagja, 1926-tól főtktára volt. Írt verseket, elbeszéléseket, regényeket, drámákat, történeti és ifjúsági műveket. MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon II. 22.; ÚJ MAGYAR IRODALMI Lexikon, 1994. II. 1186.

⁴⁰⁷ Az 1920/21-es tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves tanulója volt. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

⁴⁰⁸ Chopin, Frédéric (1810-1849) lengyel zongoraművész és zeneszerző. ÚJ MAGYAR Lexikon, 1960. I. 443.

⁴⁰⁹ Molnár Viktória az 1920/21-es tanévben a félegyházi tanítónőképző II. éves tanulója volt. Elemi iskolai tanítónői oklevelét 1923-ban szerezte a Constantinumban. Későbbi szerzetesi neve: M. Lauretta. ÉRTESÍTŐ 1920/21., 1922/23.; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1927. május 17.

⁴¹⁰ Bóka-Papp Júlia az 1917/18-as tanévben volt a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves növendéke. ÉRTESÍTŐ 1917/18.

⁴¹¹ Tóth Klára az 1918/19-es tanévben volt a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves növendéke. ÉRTESÍTŐ 1918/19.

⁴¹² Becker Anna az 1919/20-as tanévben II. éves volt a tanítónőképzőben. Az 1921/22-es évben szerzett elemi iskolai tanítónői oklevelet a Constantinumban. ÉRTESÍTŐ 1919/20., 1921/22. Tüdőbetegsége miatt később nem lehetett nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1924. május 20., 21., 23.

⁴¹³ Pfuhl Mária (1903-?) a Constantinum elemi iskolai tanítónőképzőjében 1923-ban szerzett oklevelet, Kalocsán 1926-ban kapott magyar nyelv- és történettudományi szakcsoportra képesített polgári iskolai tanárnői oklevelet. 1927 és 1930 között a félegyházi polgári iskolában tanított. Későbbi szerzetesi neve: M. Szalézia. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai: ÉRTESÍTŐ 1922/23.

⁴¹⁴ Stefan Júlia (1904-?) a Constantinumban szerzett elemi iskolai oklevelet 1923-ban. Későbbi szerzetesi neve: M. Adelheid. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁴¹⁵ A kecskeméti gyalogezred I. zászlóalja rendezte a harcászati gyakorlattal egybekötött sportünnepélyt. A műsor atlétikai számokból, szabadgyakorlatokból, géppuskabemutatóból, labdarúgómérkőzésből és egy „harcozzanából” állt. Katona- és cigányzenekar játszott. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. október 3.

órákor tartotta meg Hajós ft. úr az exhortatiót. Az ifjúság 1/2 3 órákor kivonult tanítónőivel a fíképző⁴¹⁶ melletti nagy térségre és esti 6 óráig és izgalmasan élvezte a szokatlan ünnepély szórakozásait: a géppuskák ropogását, kézi gránátokkal való bánást, ágyú elsütést stb. – A 4 óra 54 perckor induló vonattal főnöknő Konstancia testvérrel Budapestre utazott bevásárlás végett. Gyűjtés az Ó-templomnál a kath. sajtóra. –

11-én. Polg. isk. konferencia. Sebestyén Teréz⁴¹⁷ volt növendékünk látogatása.

12. Főnöknő és Konstancia nővér megérkeznek a hajnali vonattal, magukkal hozták az árukat: talárszövetet és vásznat a zárdaruhákhoz. Blaskó Mária átutazóban betért hozzánk félnapra. Örvendetes hír: a városi közgyűlésen megszavazták a mosóház átalakításának, illetve átrakásának – a Szabó féle házba – költségeit.⁴¹⁸ Megkezdték a Bagi féle ház tatarozását.

13. d. u. 5 órákor Mozi-ba ment az ifjúság; színre kerül: Pompeji végnapjai.⁴¹⁹ Belépődíj: elemi isk. 3 K, polg. isk. 4 K, képző 5 K.

14. Buzás Ilona⁴²⁰ 28 éves hajadon jelentkezett házimunkához. Fölvettük próbára, a konyhában segít.

15. Kegyeletes szeretettel ültük meg e napot. Imáinkat, jócselekedeteinket felajánlottuk boldog emlékü alapítónőnkért, Franz Mária Tereziáért.⁴²¹ – Faddy Margit látogatása Clarissa nővérnél. Kottákat adtunk kölcsön Szelepcsényi⁴²² főtiszt. úrnak.

16. A táncztánárnak gyásza van, elmaradtak a tánczórák.

17. Levél ment a Mélt. Püspök Úrhoz, melyben a legm. Oltáriszentségnek egyes alkalmakkor nyilvános kitételét engedélyezni kértük.

18. A déli vonattal Angelina⁴²³ k. testvérünk érkezett Budapestről. Pamutot hozott a Missiótól, amelyből szegény gyermekek számára kabátkákat kötünk. Natália nővérünknek vendége érkezett Mihály bátyjában.

19. Délután 5 órákor szülői értekezlet a polg. isk. és tanítónőképzős növ. szüleiével, hogy támogató rokonszenvüket az int. részére megnyerjük.⁴²⁴ Szépen sikerült. Körülbelül 70-en voltak jelen a tornateremben.

20. Konferencia az ifjúság templomi énekéről. Jelen voltak az intézeti igazgató és

⁴¹⁶ A helyi tanítóképzőről van szó.

⁴¹⁷ Sebestyén Teréz az 1917/18-as tanévben volt a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves tanulója. ÉRTESÍTŐ 1917/18.

⁴¹⁸ BKMÖL Kf. V. 171. a. 15492ki/183kg/1920.

⁴¹⁹ A cím helyesen: Pompeji utolsó napjai. 1908-ban készült olasz film, rendezte: Luigi Maggi és Arturo Ambrosio. Az olasz filmipar ezzel a monumentális történelmi filmmel érte el első nagy nemzetközi sikerét. A film Edward Bulwer-Lytton 1834-ben megjelent regénye nyomán ábrázolja Pompei pusztulását. MARKÓ László, 1995. 21.

⁴²⁰ Buzás Ilona, későbbi házi nővér, szerzetesi neve: M. Kasszia. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1923. június 12.

⁴²¹ Október 15-én Teréz névnap van.

⁴²² Szelepcsényi András ó-templomi káplán volt 1920. március 10. és 1937. április 1. között. Ó-TEPLOMI..

⁴²³ Burgstaller M. Angelina (1883-?) óvónő, 1915-1920 között Zomborban főnöknő, 1920-1926 között budapesti főnöknő. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁴²⁴ A szülői értekezleten Hirmann M. Margit főnöknő az iskola és a család együttes neveléséről beszélt. Szót ejtett még egy püspöki leiratról is, mely a modern táncok káros hatását fejtegette. Ezenkívül kérte az iskolai szabályok szigorú betartását. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. október 24.

főnöknőn kívül, a városi el. isk. igazgatója: Dobák István, Tábit Rózsa⁴²⁵ kisasszony, Barta kántor,⁴²⁶ Sallay Istv.,⁴²⁷ Haubner K.⁴²⁸ és a zárda részéről Mária Maristella. A gyűlés elhatározta egy néhány egyházi ének egyöntetű betanítását és az okt. 30-án tartandó összpróba után a vasárnapi sz. miséken az együttes éneket.

22-én. Megkaptuk a drágasági pótlékok visszamenőleg 1919-től 5 elemi iskolai tanítónó után.⁴²⁹

23-án. A méltóságos Püspök Úrnak 5186/920 sz. engedélyét – a legméltóságosabb Oltárszentség nyilvános kitételéhez – hozta a mai pósta, a Püspök Úr okt. 19-i keltezésével. Áldott legyen minden kegyelemért Jézusunk eukarisztikus szt. Szíve! Igazgató Úr kihirdette a gyorsírás- és gépírási tanfolyamot⁴³⁰ a IV. éveseknél. Cserkészek nem jöttek.

24-én. d. u. 1/2 5 óraker exhortáció a nővérek számára a kápolnában.

25-26. Kovács ft. úr Budapesten van Kath. Nagygyűlésen.⁴³¹ Kápolnánkban nincs szt. mise, 1/2 7 órai szent misére vonultunk ki mindnyájan az ó-templomba.

29.-én Ft. Pater Elsasser⁴³² d. e. 9-10-ig a képezdészeknek (fiú) Zrinyi Gárdáról⁴³³ beszélt. Utána megalakult a vezérkar, ezt követte az eskütétel az intézet kápolnájában.

30.-án A déli vonattal megérkezett főt. P. Omerovics Tamás S. J.⁴³⁴ ő fogja a képezdésznőknek a lelkiyakorlatot tartani. Elmaradt délután a külsőiskolásokkal tervezett énekpróba

⁴²⁵ Tábit Róza (1895. február 24. -?) A Constantinumban szerzett elemi iskolai tanítónői oklevelet. 1914-től ideiglenesen, 1915-től véglegesen alkalmazták Félégyházán tanítónőként. BKMÖL Kf. V. 192. A kiskunfélégyházi római katolikus elemi népiskoláknál működő rendes tanítók törzskönyve.

⁴²⁶ Barta Lajos új-templomi főkántor, karmester, a Daloskör vezetője. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. április 18.

⁴²⁷ Sallay István (1879. december 24. -?) Tanítói oklevelet szerzett a helyi állami tanítóképzőben 1899-ben. 1900-tól Kiskunfélégyházán tanító. Kántori és gazdasági tanfolyamot is végzett. 1935. szeptember 1-től nyugdíjazták. BKMÖL Kf. V. 192. A kiskunfélégyházi római katolikus elemi népiskoláknál működő rendes tanítók törzskönyve.

⁴²⁸ Haubner Károly (1863. január 28.-1931. április 11.) Középkisiskoláit Nagyváradon végezte ott szerezte meg a tanítói oklevelét is. Kiskunfélégyházán, mint kántor és énektanító három intézetben működött. A Népbank pénztárnoka volt 29 évig. Az iparos otthon alapítása is az ő érdeme, ennek díszelnőke volt. A Polgári Daloskör alapítója és főkarnagyja. Dalköltőként, karmesterként a város kulturális életének aktív résztvevője. BĀNKINÉ MOLNĀR Erzsébet, 1998. 358.; IVĀNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 549.; PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. IV. 68.

⁴²⁹ Lásd: 1920. április 17-20-i bejegyzés.

⁴³⁰ Lásd: 1920. szeptember 27-i bejegyzét.

⁴³¹ A katolikus nagygyűlés keretében volt a katolikus tanítók és tanárok országos kongresszusa is október 26-án, ahol aktuális tanügyi kérdéseket tárgyaltak. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. október 24.

⁴³² Elsasser Gyula jezsuita, 1918-ban Pécsen a „Pius” Alapítványi Katolikus Főgimnáziumban volt hitoktató. MAGYARORSZĀG tisztii cím- és névtára, 1918.

⁴³³ A Zrinyi Gárdát 1920 őszén kalocsai főgimnazisták alakították meg, célja a magyar nemzet erkölcsének javítása, a nyilvános erkölcssértések megakadályozása. Kiskunfélégyházán a Zrinyi Garda női csoportjának alakulója 1920. december 20-án volt, az állami tanítóképzőben november 14-én alakult meg a Garda. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. szeptember 5., szeptember 19., október 3., november 7., november 21., december 26.

⁴³⁴ A helyi sajtó, de krónikát vezető nővér sem következetes e név írásakor. Találkozunk: Omerovich (FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. november 7.), de Omerovits (Krónika 1920. november 2.), sőt Amerovics (ÉRTESÍTŐ 1920/21.) alakkal is.

az ó-templomban. A lelkigyakorlatok miatt elmaradt a tánczóra. A reggeli vonattal érkezett Szeged felől Léh Leonka Újvidékről. Maristella nővérünk huga. Délután 4 órakor Veni Sanctével megkezdtük a lelkigyakorlatokat. Hely: a kápolna melletti díszterem. A kápolnában a nővérek is hallgatták a szentbeszédeket. A polg. isk. 3. és 4. oszt. tanulói is jelen voltak, de állniok kellett.

31-én Vasárnap. Nem mentünk ki sz. misére az ó-templomba.

NOVEMBER

1. Mindenszentek ünnepe. A déli vonattal érkezett meg Léh Leonka vőlegénye Ozorai Károly⁴³⁵ budapesti mérnök úr. Főnöknő Maristella testvérrel kikísérték Leonkát a vonathoz. Délután több testvér a temetőbe ment, – a koszorúkat már délelőtt küldtük ki. Este 1/2 8 órakor az egész ház a kápolnába gyűlt össze – ima a megholtakért.

2. Reggel 5 órakor kezdte főt. Omerovits az első sz. misét, alatta áldoztunk. A második sz. mise alatt hálaadás és a reggeli horák végzése. 6 órakor Kovács ft. 3 sz. misét mondott egymás után, ezalatt elmondtuk a halottak zsolozsmáját. 1/2 8-kor főt. P. Omerovits a 3. sz. misét mondja – ezen jelen van az ifjúság. Ma tartottuk a lelkimagányt és a hibabevallási káptalant. Igazgató úr jelenti, hogy fűtőanyag hiánya miatt nov. 14-ig a polg. és elemi iskolában szünetel a tanítás. A képző osztályait az internátus nappali szobáiba, a zene- és kézimunka-teremben helyeztük el.

3. Lélekiemelő szép ünnepély volt kápolnánkban. Reggel 6 órakor a nővérek lelkiatyja: Hajós Rezső szent misét mondott a zárdában. Áldozás előtt ft. úr rövid, de lelkes beszédet mondott, utána Mária Auréliána és Mária Marcellina nővérek letették fogadalmaitak egy évre. Az ünnepség mindannyiunk lelkében mély nyomokat hagyott. Ma még 2 sz. misénk volt. A 1/2 8 órai sz. mise alatt főt. P. Omerovics tartott sz. beszédet a növendékekhez. Ezzel és a pápai áldással befejezést nyertek a lelkigyakorlatok. Délben elutazott Ozorai úr Bpestre. A d. u. 4 ó 50' induló vonattal főnöknő és Hildeberta t. Bpestre utaztak a Gyorsírás-űgyben.

4-én. D. e. 9 órakor gyászmise az Ó-templomban elhunyt híveinkért – az ifjúság kivonult, a tan. képző növendékei requiemet énekeltek – utána folytattuk a tanítást. Ft. P. Omerovics a reggeli vonattal Halasra utazott Missiót tartani, reggel 1/2 8 órakor misézett kápolnánkban, a növendékek is jelen voltak. – Egy vagon fa érkezett. –

5-én, első péntek. Legmértősebb Oltáriszentség kitétele mellett sz. mise † Cypriana⁴³⁶ testvérünkért. Főnöknő és Hildeberta nővér megérkeznek a hajnali vonattal Bpestről. Mivel fa érkezett, a tanítónők kéri igazgató urat, hogy ne nov. 14-én, hanem már 8-án folytassuk a tanítást. Igazgató úr szívesen hozzájárul.

6-án. Ozorai Károly fővárosi főmérnök úr érkezett ismét. Megtartattak a táncórák.

7-én. Katonapáter misézett 8 órakor az ó-templomban, utána sz. beszéd a katonáknak, a Constantinum ifjúsága is jelen volt s így Kovács ft. exhortatiója elmaradt. D. u. 1/2 5 órakor a

⁴³⁵ Ozorai Károly 1918-ban a budapesti vízműigazgatóságon volt műszaki tanácsos, 1927-ben főmérnök. Magyarország tisztí cím- és névtára. 1918., 1927.

⁴³⁶ Kursinszky M. Cypriána (?-?) iskolás nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1918. május 27-29.

nővérek részére volt sz. beszéd.

8-án. Fűtjük a tantermeket, minden fokon folyik a tanítás. Esténként a cellákat is fűtjük egy kissé.

9. Jenovay ügyvéd úr behozta a végrendeletet, a hagyatéki tárgyalásokra utasításokat ad. D. u. Dr Puskás Béla⁴³⁷ kir. közjegyző elkészítette a Meghatalmazást Jenovay ügyvéd úr részére, hogy Kalocsát és bennünket a hagyatéki tárgyaláson képviseljen.

10. Kalocsát értesítettem mindezekről és beküldtem a ház személyzetéről a jegyzéket.

15. Gyászjelentés Klotild⁴³⁸ nővérünk haláláról. R. i. p.⁴³⁹ Az ifjúság ma 10 óraker kivonult az Ó-templomba hálaadó Istentiszteletre a nemzeti Hadsereg bevonulásának évfordulója alkalmából. Kápolnánkban ma nem volt sz. mise, 1/4 8 óraker sz. áldozás, azok számára, kik az ifjúságot kivezetik a templomba. D. u. 4 óraker Leonida nővérünk vizsgázott a tanítónőképző I. oszt-ból szép eredménnyel.

17. D. u. 1/2 5 óraker felköszöntötte az ifjúság az intézet igazgatóját. Szepesy⁴⁴⁰-Kantor „Magyarok Nagyasszonya” daljátékot⁴⁴¹ adták elő. A nővérek és a polg. isk. 4 óraker fejezte ki jókívánatait a fogadószozában.

18. Igazgató úr kápolnánkban mondott sz. misét. Igazgatói szünet.⁴⁴² Igazgató úr 6 pár rövid harisnyát kapott névnap ajándékol a nővérektől. A házban levő gépen köttettük.

19. Jenovay ügyvéd úr elhozta nekünk a Bense-féle hagyatéki tárgyalás jegyzőkönyvét, a végzést még nem kaptuk meg. Ezen tárgyalás költségei a mi számlánkon 1742.75 K-t (egyezerhétsszáznegyvenkettő korona és 75 fillért) tesznek ki, mindjárt törlesztettük is.

20. Beváltottuk Ágota⁴⁴³ nővérünk Amerikában lakó bátyja által küldött 5 Dollárt 24.86 K költség levonásával 2720 Koronát kaptunk érte. Ma volt kápolnánkban, Püspöki engedélyvel, Maristella nővérünk húgának Léh Leonkának esküvéje. 1/2 12 óraker Dr.

⁴³⁷ Dr. Puskás Béla (1878-1936) 1916-tól 1936-ig Kiskunfélegyházán működött közjegyzőként. 1926-ban a közélet terén elért érdemei elismeréséül a kormányzó m. kir. kormányfőtanácsossá nevezte ki. A református egyház főgondnoka, a városi és vármegyei bizottság tagja volt. PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. IV. 156.

⁴³⁸ Wirrer M. Klotild (?-1920. november 5.) kézimunka-tanítónő, Baján hunyt el. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1911. június 30.; BKMÖL XII. 6. Tagebuch. A kalocsai anyaház krónikája. 1920. november 5.

⁴³⁹ Requiescat in pace! Nyugodjék békében!

⁴⁴⁰ Szepessy László (1880-1915) költő, újságíró, tanított Magyaróváron, Vácon, szerkesztette a Kis Pajtást. 1907-ben jelent meg a Hazafias Mária-dalok című verskötete. ÚJ MAGYAR IRODALMI Lexikon, 1994. III. 1969.

⁴⁴¹ Allegórikus dalmű, irredenta darab. A trónuson ülő és angyalok seregétől körülvevő Magyarok Nagyasszonya előtt hódoltak a magyar szentek: Szent István, Szent Imre, Szent László, Árpádházi Szent Erzsébet, Margit, a kassai vértanúk, Gellért püspök, akik egy-egy „dallamos szőlamban” adtak hangot a nemzet fájdalomának, kérve Mária pártfogását. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. november 21.

⁴⁴² Toldy Jenő igazgató születés- és névnapja.

⁴⁴³ Hornik M. Ágota (1854-1927. január 5.) házi nővér, évtizedekig a félegyházi internátus növendékeinek betegápolója. ÉRTESÍTŐ 1926/27.: FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1927. január 9. Az újság anyakönyvi rovatában „Hornicz Mária” névalak szerepel.

Zsigovits Béla⁴⁴⁴ – főgimnáziumi hittanár⁴⁴⁵ Budapestről – szt. misét mondott a jegyesekért, alatta áldoztak, utána alkalmi sz. beszéd, ezután az esketés.⁴⁴⁶ 1/2 1 óraker ért véget az ünnepség. Utána a Nemzeti-szállodában⁴⁴⁷ ünnepi ebéd. – Szt. mise alatt Maristella nővérünk játszott, a képezdésznők énekeltek. A nővérek közül csak azok voltak jelen, akik akartak. Az új pár d. u. még bejött elbúcsúzni és innen ültek kocsira s mentek a pályaudvarra. Az Ozorai fivérek (négyen jöttek Bpestről) 800 Koronát adtak a zárda céljaira.

21. Toldy Jenő ótemplomi plébános úrnak átadtunk 8000 K-t, (nyolcezer) koronát a váci káptalan részére a Bense Terézia-féle végrendelet értelmében. d. u. 1/2 5 óraker Exhortatio a nővérek részére. Főtisztelendő Gyóntatóatyánk engedélyével a postulansok is jelen voltak és 2 jelöltő a konyhából, hogy ne nélkülözzék ők sem az Isten ígését. Megérkezett Czeplédről Varga Mária,⁴⁴⁸ kit próbára felvettünk a jelöltők közé, a nyugati portán alkalmazzuk.

23. Majsai főnöknő⁴⁴⁹ átutazóban betért hozzánk. A Felügyelőbizottság tagjai a Városházára mentek testületileg, hogy a Nővérek lakását lássák el fűtőanyaggal.⁴⁵⁰ Biztatnak szóval! Csakhogy ígéretekkel nem lehet fűteni! – Jézus szts. Szíve fog gondoskodni rólunk! –

24. Polg. isk. ellenőrző konferencia.

25. Levél kedves Tisztelendő Anyánktól a gyors-gép-író tanfolyam ügyében.

29. Natália és Maristella nővérek egészségi okokból Bpestre utaztak, magukkal vitték az amerikai missió céljaira készített kötött svettereket, kabátokat, sapkákat.

30. Tisztelendő Anya megküldte az engedélyt a gyorsírótanfolyamra vonatkozólag Haller kultuszminiszter aláírásával. Ennek értelmében elvileg megengedi vidéken ilyen tanfolyam fölállítását, de kívánja, hogy pótlólag terjesszük be a tanf. szervezetére vonatkozó iratokat, amelyekből kiviláglik, hogy a tanf. megfelel a min. rendeletében foglalt kívánalmaknak.

⁴⁴⁴ Zsigovits Béla a völegény barátja volt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. november 28.

⁴⁴⁵ Dr. Zsigovits Béla 1918-ban a budapesti IX. kerületi állami főgimnázium hittanára, az egyházi könyvbíráló bizottság tagja. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918.

⁴⁴⁶ Násznagyok voltak: a menyasszony részéről Hajós Rezső új-templomi káplán, a völegény részéről Kovács Ferenc hittanár. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. november 28.

⁴⁴⁷ Az 1910-es években a Népbank Kossuth utcai bérházának emeleti részén volt az Európa Szálló, földszintjén a Kneffel-kávéház. Ezt az épületet vette bérbe 1920-ban Lendek Pál, s itt nyitotta meg 1920. szeptember 26-án a Nemzeti Szállodát, ahol étterem és borívó is működött. BOROVSZKY Samu, é. n. 394.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. október 3.

⁴⁴⁸ Varga Mária, házi nővér. Későbbi szerzetesi neve: M. Matróna. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1924. június 9.

⁴⁴⁹ Lásd: 1920. február 4-i bejegyzés és hozzátartozó lábjegyzet.

⁴⁵⁰ „Szerdán Toldy Jenő plébános vezetésével egy küldöttség járt a Tanács 20.000 K-t előlegezzen a Constantinumnak tüzelőanyag beszerzésére, különben kénytelenek az intézetben a tanítást beszüntetni. A tanács az összeget előlegezte, s bejelentette a közgyűlésnek.” FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1920. november 28.

DECZEMBER

2. Natália és Maristella nővérek visszajöttek Bpestről.
3. Kovács ft. hittanár úr nevenapja.⁴⁵¹ A nővérek és jelöltnők reggeli után köszöntötték az irodában, a kongreganista növendékek is itt gratuláltak. – Első péntek – Oltárszentséges sz. mise. Sz. áldozás után elhallgat az orgona, növendékekkel közösen és hangosan mondtuk el az engesztelő imát. – Átvettük az átalakított mosóházat.⁴⁵² –
5. Vasárnap. D. u. 1/2 5 óraker a nővérek számára exhortatio. Egy negyedórával korábban van a vacsora a növendékeknek. 1/2 7 óraker jött a Mikulás az internistákhoz (külső IV. évesek is bent voltak) – utána a jelöltnőkhöz – végül, 8 óraker a nővérekhez. Kedélyes, víg est volt.
6. Jézus szts. Szíve, a főegyházi zárda főnöke, szeretettel gondoskodott házanépéről, hogy ne kelljen az erős hidegben dideregni; kaptunk fát, minden emberi számítás ellenére. Áldott legyen az Ő szentséges Szíve!
8. Szent mise után felajánlás, a Congreganisták ünnepe.⁴⁵³ D. u. 1/2 4-kor díszgyűlés a növ. ebédlöjében. A hittanár úr elutazott s így Hajós ft. úr tartotta a szentséges litániát.
9. Tegnap jelzett okból kápolnánkban nem volt szentmisénk. Mindannyian fájlaltuk, h. szent alapítónk ünnepét⁴⁵⁴ nem ülhettük kellő pompával kápolnánkban; szentséges sz. mise lehetett volna, de későn jelentettük, s így már senki nem jöhetett hozzánk misézni. Késő este értesültünk a főispán⁴⁵⁵ érkezéséről.
10. A nagyobb növendékek kivonultak a vonathoz a pesti vonattal érkező főispán elé. Eisler Irma⁴⁵⁶ IV. éves növendék pár szóval, szép csokorral köszöntötte az érkezőt. Este a főispán úr kíséretével bejött a zárdába; megköszönte a kedves fogadtatást. Óhajtotta az intézetet megtekinteni, de mivel már sötét volt, megígérte, hogy vasárnap a 1/2 9 órai sz. mise után eljön ismét.
11. Az Ifjúsági Leányegylet színelőadást tart „Alacoque szent Margit”⁴⁵⁷-életét adja elő. Délben az igazgató Úr kíséretében a Constantinum tisztelgett a városházán a főispán úrnál. A nővérek közül: Ambrózi⁴⁵⁸ nővér volt a főnöknővel. A világiak közül Sebőkné és

⁴⁵¹ A december 3-i Ferenc-névnapról van szó.

⁴⁵² A mosóházat azért kellett a pincéből a földszintre áthelyezni, mert sok kárt okozott benne a talajvíz. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. október 17.

⁴⁵³ Szűz Mária szeplőtelen fogantatásának ünnepe.

⁴⁵⁴ Fourier Szent Péter †1640. december 9.

⁴⁵⁵ Dr. Preszly Elemér.

⁴⁵⁶ Eisler Irma nevű növendék az intézet 1919/20-as Értesítőjében nem található egyik osztályban sem. Eisler Mária nevű tanulója volt a tanítónőképző IV. osztályának az 1920/21-es tanévben. ÉRTESÍTŐ 1919/1920., 1920/21.

⁴⁵⁷ Alacoque Szent Margit (1647. július 22.-1690. október 17.) nevéhez fűződik a Szent Szív tiszteletének elterjesztése. 1864-ben boldoggá, 1920-ban szentté avatták. SCHÜTZ Antal, 1995. 686-688.

⁴⁵⁸ Helyesen: Ambrózia.

Móczár Olga⁴⁵⁹ képezték a küldöttség tagjait.

12. Pont 1/2 9 óraker a Ó-templomból egyenesen a zárdába tartottak: Dr Preszly Elemér⁴⁶⁰ Pest várm. főispánja, Agoraszto Tivadar⁴⁶¹ megyei alispán, dr. Holló Béla polgármester, dr Szolnoki Lajos volt polgármester,⁴⁶² a főispán titkára – és Toldy igazgató úr. A csendben hazajövö növendékek gyorsan a díszteremben helyezkedtek el. Elöször a legdrágább, legkedvesebb helyet mutattuk be: kápolnákat. Ezalatt az ifjúság „Kinek első sz. Királyunk felajánlott minket” hazafias szövegü Szüz-Mária éneket adott elő. Azután betéve a kápolna kettös szárny ajtaját az odakészített székekre helyet foglaltak az Urak. A növ. 2 műdalt és egy irreudenta verset adtak elő. Az ének különösen meghatotta a vendégeket. „Lesz-e még a Kárpátokon háromszínű zászló?” – Ezután megtekintették az intézetet. Utána rögtönzött reggelivel kínáltuk meg magas vendégeinket, mivel más helyiség nem volt fűtve – az irodában.

13. Utolsó tanítás minden fokon. Konstancia nővér, a főnöknő és Boros Irma⁴⁶³ jltnő, a déli vonattal Bpstre utaztak a gyorsíró tanf. és írógép ügyében.

14. A növendékek a karácsonyi szünetre (1921. jan. 10-ig) haza utaztak. Csak 4 növ. marad itt az ünnepekre.

15. A hajnali vonattal főnöknő és Konstancia nővér hazajönnek. Vettünk egy York rendszerü vakgépet asztalkával együtt: 10.700 K. Édes-Decsy cégtől. – Szomor⁴⁶⁴ ft. 8 óraker sz. misét mondott kápolnáknban. A déli vonattal Kecskemétről megérkezett ft. Faragó Fábían, rendkívüli gyóntatónk, a d. u. 4 ó 50 perckor induló vonattal már vissza is ment. 100 K-t adtunk neki. Magánvizsga a polg. isk-ban.

16. Ma is két sz. misénk volt. Szomor Béla ft. ismét 8 óraker jött, sajnos délben már elutazott. Homoki-Szabó Mariska⁴⁶⁵ jltnő érkezett Kalocsáról, kedves Tisztelendő Anyántól levelet hozott. A karácsonyi és újévi körlevelet felolvastam a kedves nővéreknek.

17. A tanítóképző tanári értekezlete. Osztályozó konferencia.

18. Az Országos Gyorsíró Tanácsnak elküldtem a pötjelentést a York rendszerü

⁴⁵⁹ Móczár Olga a polgári leányiskolában tanított rajzot, kézimunkát és testgyakorlatot 1895 óta. Itt dolgozott tovább azután is, hogy az iskola vezetését az Iskolanövörek átvették. A KUN-FÉLEGYHÁZI Köz-ségi Polgári Leányiskola első értesítöje 1887-1898. 5.; ÉRTEsÍTÖ 1909/10.-1920/21.

⁴⁶⁰ Dr. Preszly Elemér 1918-ban Pest vármegye väci kerületének országgyűlési képviselője. 1920 és 1935, illetve 1936 és 1938 között Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye főispánja, m. kir. titkos tanácsos. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918.; PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. I. 92.

⁴⁶¹ Agoraszto Tivadar (1870-?) Középiszkolai és egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, közigazgatási pályán helyezkedett el és Pest vármegye szolgálatába lépett. 1918-tól 1929-ig Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánja. A vármegye örökös t.h. bizottsági taggá választotta. PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. I. 39., III. 134.

⁴⁶² Dr. Szolnok Jajos nem volt polgármester, csupán polgármester-helyettes. 1920. június 4-én választották meg polgármester-helyetessé és pénzügyi tanácsnokká. A Constantinum felügyelő-bizottságának is tagja volt. 1920. szeptember 14-én mondott le a polgármester-helyettesi tisztjéről. BKMÖL Kf. V. 171. a. 7410, 7842, 7921, 7922 ki/67kgy/1920., 5750 ki/81kgy/1920., 14079 ki/161kgy/1920.

⁴⁶³ Boros Irma az 1920/21-es tanévben a Constantinum gyors- és gépíró tanfolyamának tanulója volt. Későbbi szerzetesi neve: M. Lucencia. ÉRTEsÍTÖ 1920/21.; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsii jegyzö-könyvek. 1922. június 20.

⁴⁶⁴ Szomor Béla 1927-ben a budapesti Szekeres Margit-féle nyilvános felsöleányiskola (V. Kálmán u. 22.) hitoktatöja. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁴⁶⁵ Homoki-Szabó Mária (1900-?) Félegyházán született, övönöként végzett 1922-ben Kalocsán. Későbbi szerzetesi neve: M. Fortuna. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

írógépünkéről. Püspöki engedéllyel Bakos Anna esküvője⁴⁶⁶ ma volt kápolnánkban. A lépcsőházat szépen feldíszítettük. Nővérek közül – a sekrestyés nővér kivételével – senki sem volt jelen.

19. Vasárnap. A sz. áldozást mélt. Püspök Úrért ajánljuk fel installációjának⁴⁶⁷ évfordulója alkalmából, D. u. 1/2 5 óraker exhortáció – a jelöltök és aspiransok is mind jelen vannak.

20. Meglep az igazgatóváltás híre! –⁴⁶⁸

21. Boros Irma jltnö Budapestre utazott az írógépért. Szünet.

23. A hajnali vonattal megérkezett Irma jelöltő. Az arcképes igazolványokat is meghozta. Délután a rendes időben a nővérek gyónása. – Levél Kolossváry méltóságos úrtól, melyben utasít, hogy a kultuszminiszterhez írt folyamodványban kérjünk 50.000 K segélyt, hátha megkapjuk felét.

24. Ma ment el a kérvény expedie Kolossváry mélt. úrhoz. Gratuláltunk a Püspök úrnak nevenapja (26) alkalmából.⁴⁶⁹ – Az ebéd 1/2 4 óraker. 5 óraker a növendékeknél, utána a jelöltőknél szerény keretek közt karácsonyfa ünnep, mindenütt egy betlehemi kép vagy jászol az előtérben – mint jel és figyelmeztető, hogy a krisztusi szeretet forrása az ajándékoknak a megemlékezésnek. 6 óraker a nővéreknél karácsonyest. – A Jézus-névnapi ajándékot is most kapják a kedves testvérek. A legszükségesebb zárduhát – egyéb fehérmeműt, harisnyát, szappant, levélpapírt, lelapokat – sz. képecskéket és kis édességet. A kápolna a szokott ünnepi díszben. Hála Istennek volt éjféli sz. misénk is. Maristella nővér játszott és a jelöltők énekeltek. Több család is jelen volt a nagyteremben.

25. E drága napon 7 sz. mise volt kápolnánkban. Kovács ft. úr 8 óraker kezdte meg sz. miséit, utána Sille ft. mondott 2 sz. misét, 11 óraker Hajós ft. a nővérek lelkiatyja, mondott egymásután 2 sz. misét. Litánia e napon nem volt. D. u. 4 óraker a Leányegylet két színdarabot adott elő: A szobaleány (helybeli, külső képezdésnök adták elő) és A betlehemi bakter, karácsonyi pásztorjáték.

26. A sz. áldozást mélt. Püspök urunkért ajánltuk fel nevenapja alkalmából. D. u. megismételték a színdarabot, zsufolásig telt a tornatermünk érdeklődőkkel.

27. Ma 2 sz. mise volt kápolnánkban. Sille ft. úr is itt misézt.

28. A Leány-Club gyűlést tartott a kézimunkateremben. Sz. áldozás e napon ml. Hanauer Á. István psp úr ért szül. napja.⁴⁷⁰

⁴⁶⁶ Bakos Panka és Haspra Ferenc m. kir. kecskeméti gyalogezredbeli százados esküvője 1920. december 18-án zajlott. A szertartást Kovács Ferenc hittanár végezte. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. december 19.

⁴⁶⁷ beiktatásának

⁴⁶⁸ Hanauer Á. István váci püspök a vallás és közoktatásügyi miniszter felszólítására a Constantinum igazgatói tisztjét az egyik nőverre kívánta bízni. Jelezte, hogy a folyó tanév végén Toldy Jenő a képezde igazgatói tisztségéről le fog mondani és javaslatot kért az általános főnökntől az új igazgató személyét illetően. BKMÖL XII. 6. A kiskunfélegyházi zárda iratai. Hanauer Á. István váci püspök 1921. január 16-án kelt, 338/1921. számú levele. Toldy Jenő lemondásához lásd: az 1921. július 8-i bejegyzést és a hozzátartozó lábjegyzetet. Hirmann Mária Margit igazgatói kinevezéséhez lásd: 1921. július 18-i bejegyzést és a hozzátartozó lábjegyzetet.

⁴⁶⁹ Püspök: Hanauer Árpád István (december 26.: István névnap).

⁴⁷⁰ Hanauer Árpád István 1869. december 28-án született.

29. Havi konferencia a tanácsosnőkkel. D. u. 4 óraker hibabevallási káptalan a házi nővérekkel, este az iskolás testvérekkel. Thury⁴⁷¹ gyógyszerész jótékony célra 250 K. ad.

30. Havi lelki megújulás, sz. gyónás.

31. D. u. 5 óraker Háláadás kápolnánkban. 1/2 7 óraker ájtott az Ó-plébánia papsága⁴⁷² és Tóth ft. úr, az irodában "Boldog új élet" kívántunk kölcsönösen egymásnak. A nővérek közül többen fönnmaradtak éjfélig, 11-12-ig Szentségimádást tartottak.

1921. JANUÁR

1. Újév! Jézusunk szent Nevében kezdjük, Óvele „boldog” lesz új évtünk – egész életünk, ez a mi Credónk! – Dacára annak, hogy személyszállítás nincsen,⁴⁷³ a póstaforgalom nem szünetel. – Kecskemétről Bánhydi százados levélben azt a hírt közölte velünk, hogy a Kincstár tulajdonát képző lovunkat behívják és helyette a földművelésre alkalmas kettő lovat kapunk. – Kováts Alajos⁴⁷⁴ tanár – az Országos-Gyorsíró-Tanács tagja, bizalmas levélben értesít, hogy a szépírásból is csak a sikeresen kiállott vizsga után kaphatnak a nővérek oklevelet. – D. u. 2 óraker Litánia, áldással. 1/2 5 kor tornatermünkben a leányegylet ismét előadja a karácsonyi játékot. Ismét nagy nézőközönség volt.

2. Jézus nevenapja. Csendes lelkiörömök. Ajándék karácsonykor.⁴⁷⁵ – 4 óraker Litánia Szentségkítéttel. 1/2 5 óraker exhortatio csak a nővéreknek. A szerzetesnők hivatásának szépségéről, fönségéről. Este a jelöltnek 2 kis szindarabot adtak elő. – Püspök úr megköszöni a gratulációt. –

3. A Leányegylet a színelőadás tiszta jövedelméből a helybeli szegények javára 3.000 (háromezer) Koronát ajándékozott. A jövedelem többi részéből az Egylet adósága és kiadásai födözttettek, az ezután fönnmaradt rész a zárda szükségleteire fordítottatott.

4. Homoki-Szabó jelöltő visszautazott Kalocsára.⁴⁷⁶ Vele küldtük a háznak II. félévi számláját és a Bense-féle végrendelet másolatát.

5. A déli vonattal érkezett Szekér Elvira⁴⁷⁷ Budapestről. A gyors- és gépírásnál segédkezik s mint jelöltő maga is készül a tanfolyamból teendő vizsgára. Mater Szaniszla orsolyarendű nővér, Szegvárról, átutazóban egy napot nálunk töltött.

⁴⁷¹ Thury Andor gyógyszerész, a félegyházi „Páduai Szent Antal” gyógyszerzertár tulajdonosa. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. augusztus 29., szeptember 19.

⁴⁷² Ekkor az Ó-templom papsága három főből állt: Toldy Jenő plébános, Szelepcsényi András és Dinka József káplánok. Ó-TEMPLOMI...

⁴⁷³ December 23-tól január 3-ig szünetelt a vasúti távolsági személyforgalom szénhiány miatt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. december 26.

⁴⁷⁴ Kováts Alajos 1927-ben a Gyorsírási Ügyek m. kir. Kormánybiztosságának Gyorsírástanítókat és Szépírástanítókat Vizsgáló Bizottságának tagja, címzetes felsőkereskedelmi iskolai igazgató volt. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1927.

⁴⁷⁵ Lásd: 1920. december 24-i bejegyzés.

⁴⁷⁶ Lásd: 1920. december 16-i bejegyzés.

⁴⁷⁷ Szekér Elvira az 1920/21-es tanévben a Constantinum gyors- és gépíró tanfolyamának tanulója volt, 1921/22-es tanévben a félegyházi tanítónképző II. éves növendéke, a gyors- gép- és szépíró tanfolyam tanulója. Nincs nyoma annak, hogy szerzetesi fogadalmat tett volna. ÉRTESÍTŐ 1920/21.; 1921/22.

6. Háromkirályok ünnepe. 9 órakor kezdődött a házszentelés ft. Kovács F. hittanár úr végezte, a nővérek nagy számban kísérték – a szokásos imákat mondták fenhangon. Az idő igen enyhe volt.

7. Első péntek. Szentmise alatt, sz. áldozás után, közösen és hangosan az Engesztelő imákat mondtuk. Bár a növendékek még nincsenek itt – s így a ház személyzete kbelül csak 60-at tesz, mégis a Szentségkítéttel volt a sz. mise, mindannyiunk örömeire. – Az esti vonattal több növendék érkezett.

8-9. Este 7-9-ig Irredenta előadás volt tomatermünkben.⁴⁷⁸ A katonák 500 K ajánlottak föl a ház javára.

10-én Requiem Sebókné elhunyt nővéreért, kápolnánkban. Reggel 8 órakor megkezdttük a tanítást minden fokon. A képzős növendékek közül többen hiányoznak még a vasúti közlekedés miatt nem jöhettek előbb.

11-én d. u. Majsa felöli vonattal érkezett meg Domitilla⁴⁷⁹ nővérünk egy jelöltnő kíséretében Kalocsáról.

12. Domitilla nővér és a jelöltnő Szatymazra utaztak a jelöltnő bútorait elhozzák egyenlőre Fházára s később majd Pestre viszik, ottani házukba.⁴⁸⁰ János – udvarosunk⁴⁸¹ – velük ment.

13. A nővérek sz. gyónása. Domitilla nőv. és a jelöltnő megjönnek Szatymazról s itt maradnak, míg a bútor a vonattal megérkezik.

14. Megjött a várostól a végzés, hogy a mosóház átalakításának költségeit legnagyobb részben viseli, de 6000 és néhány száz korona költséget, amely a költségvetés keretein kívül, később merült föl, nekünk kell viselni. Szívesen, csak ha a nővérek egészsége és élete így meg van kímélve.

15. Jézus szts. Szíve, a félegyházi zárda főnöke, váratlan fordulattal tüzelő anyagról is gondoskodott. Egyszerre 3 vagon akácfát küldött. Beosztással elég lesz nyárig. Hála a Te nagy szeretetedért! Ma érkeztek meg a szegedi vonattal a bútorok is Szatymazról. A gyakorlóiskola melletti betegszobába raktároztuk el őket. Este 7 órakor a Leányklub tomatermünkben jótékony célra színelőadást⁴⁸² rendezett a melyet holnap este megismétel.

16. Vasárnap. d. u. 1/2 5 órakor sz. beszéd a nővérek számára. Hivatásunkról, az ifjúság neveléséről, közös életben előforduló hibákról. A sz. beszéd mozaikszerű, mindvégig érdekes, az életből vett példákkal illusztrálva volt. Megrendítőnek is mondhatnám az exhortatiót. Megrendített bennünket az apostoli bátorsággal feltárt hibáink és fogyatkozásaink világoslátása. „Nővéreim szeressétek egymást” – a szeretet a törvény teljesítése.” –

⁴⁷⁸ Az irredenta előadást Burtik őrnagy rendezte a nemzeti művészársaság közreműködésével. A hazafias célból rendezett est műsorszámai között voltak dalok, zeneszámok és jelenetek. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. január 16.

⁴⁷⁹ Hangody M. Domitilla (?-?) iskolás nővér. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

⁴⁸⁰ Budapesten a Mária utcában saját házuk volt a nővéreknek, amit 1918-ban vettek. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

⁴⁸¹ Mészáros János.

⁴⁸² A színelőadást a Leányklub és a katolikus Nőegylet együtt rendezte. A program a következő volt: 1. Fiam lakodalma (székely történet), 2. Villásyné villájában (egyfelvonásos színdarab), 3. Mesejáték (élőkép alkalmi költeménnyel). FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. január 23.

17. Clarissa nővérünk Tisztelendő Anyánk engedélyével ma Jánoshalmára utazott Faddi Etelka jelöltőnő kíséretében. Ruhaneműit hozza el. A déli vonattal Domitilla nővérünk Budapesten át visszautazott a jelöltőnővel együtt Kalocsára.

19. A főnöknő nevenapja.⁴⁸³ Igazgatói szünnap. Az iskolák a növendékek nagy lakószobájában köszöntik a főnöknőt.

20. Requiem † Povischil⁴⁸⁴ nagyságos úrért, halálának évfordulója.⁴⁸⁵ Ágota nővérünknek küldött dollárokért 18.850 K-t adott a bank.

21. Levél kedves Tisztelendő Anyánktól. Megjött az áldozási szándék febr. márcz. ápr. hónapokra. Megkaptuk Hildeberta növ. gyorsírási oklevelét. Vass kultuszminisztertől⁴⁸⁶ megjött az engedély, h. Myra nővér tanfolyam hallgatása nélkül jelentkezhetik gépíró vizsgára, kérjen határidőt.

22. Myra nővér kérvénye elment, febr. 3. körül kéri a vizsga napjának kitézését. Levél jött Kováts tanár úrtól: sok akadály a gyorsíró-tanf. végleges engedélyezése körül. Sürgönyileg engedélyt kérem, hogy Vácra a Főtanfelügyelőhöz⁴⁸⁷ és Pestre Vass miniszterhez mehessenek a tanfolyam ügyében.

23. Válasz Kalocsáról: fontos iratok érkeznek, várjam meg. Ma fizettük ki házi-orvosunk⁴⁸⁸ tiszteletdíját = 1500 Koronát az 1920. évre.

25. Kápolnánkban sz. mise volt jó Tiszt. Anyánkért születésnapja alkalmából (febr. 3.) A dátumos nap már le volt foglalva. Délelőtt express megérkeztek a fontos iratok Kalocsáról, a gyorsíró tanfolyam engedélyezésére vonatkozólag, nem kedvező, ill. nem kielégítő a határozat. Főnöknő és Hildeberta nővér a déli vonattal Bpestre utaztak onnan Vácra a püspök Úrhoz és a főtanfelügyelő Úrhoz, kérték, hogy magas pártfogásukkal támogassák a tanfolyam ügyét. – Főnöknő és Hildeberta nővér Bpsten a szépirás tanítására oklevelet kapnak. Ma d. u. 1/2 5 órakor érkezett Kalliszta⁴⁸⁹ nővérünk Kalocsáról. Fölváltja Leonida nővért, ki eddig prefekta volt a jelöltőknél.

26. Délután a Leányklub tagjai összejöttek a kézimunkateremben – kézimunkára.

⁴⁸³ Margit névnap január 18-án van (Árpádházi Szent Margit ünnepe).

⁴⁸⁴ Povischil Richard (?-1919. január 20.) bácsi prépost, címzetes apát, a hittudományok doktora. 1882. október 22-től 1912. május 16-ig, majd 1915-től 1919. január 20-ig a kalocsai nővérek rendes gyóntatója és spirituális atyja. Meghonosította 1887-ben a leányifjúsági Mária Kongregációt, mely az első, Róma által elfogadott, rendszeres kongregáció volt Magyarországon. 1906-ban megalapította a polgári iskola növendékei részére az Órangyal-társulatot, 1909-ben a Szent Margit kört. Kézikönyveket, imakönyveket szerkesztett. Több, nagy értékű adományt tett a Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek Szerzetes Társulata javára: 15000 koronát adott a szanatóriumi beteg nővérek orvosi kezelésére, a nővéreknek adományozta 50000 korona értékű szőlőkertjét, az ún. Búrtanyát, négy épülettel és teljes föl-szereléssel, végrendeletileg a Társulatra hagyta bútorait 100000 koronára értékben. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918.; BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1919. január 24.

⁴⁸⁵ 1919. január 20-án hunyt el.

⁴⁸⁶ Vass József 1920. december 16.-tól 1922. június 16-ig volt kultuszminiszter.

⁴⁸⁷ Kolossváry Mihály.

⁴⁸⁸ Dr Strébl Miklós.

⁴⁸⁹ Mráz M. Kalliszta (?-?) 1919-1920 között Moholon volt főnöknő, 1921-1922 között szőlődöt tanított a félegyházi tanítóképzőben. 1922-től 1925-ig foktői főnöknő volt. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

27. Fibinger Irén⁴⁹⁰ II. éves magántanuló osztályvizsgája és osztályképesítője. Min. biztos: Sztankó Albert⁴⁹¹ Bpestről. A vizgálobizottság tagjai nálunk vacsoráltak.

28. A min. biztos a délben induló vonattal visszautazott. Az Erzsébet-nőegylet⁴⁹² és a Leányklub tagjai testületileg akarták kifejezni jókívánataikat a házfőnöknőnek, aki azonban nem volt idehaza – és nevenapját is már jan 19-én megtartotta.

29. Főnöknő és Hildeberta nővér a Lajosmizse-felőli vonattal érkeztek Kecskemétre, onnan kocsival este 8 óraker Fházára.

30. Tornatermünkben a Gazdakör d. u. 3-4-ig gyűlést tartott. 1/2 5 óraker a nővéreknek exhortáció! Este az Ifjúsági önképzőkör díszgyűlése.

31. Félévi osztályozó konferencia a tanítónőképzőben.

FEBRUÁR

1. 12 óraker félévi értesítőkiosztás a tanítónőképzőben, délután szünet. 1/2 5 óraker félévi osztályozó konferencia a polg. isk. részére. Az ifjúság sz. gyónása.

3. Szeretett jó Tisztelendő Anyánk születésnapja. Sz. misét és sz. áldozást érte ajánltuk fel. – Balázs áldás kápolnánkban.

4. Elsőpéntek. Szentséges sz. mise. Zrinyi Gárda nőcsoportja, – hölgyek a városból – kápolnánkban a szentáldozáshoz járultak, d. u. 1/2 5 óraker szts. Litánia – 1/2 órai szentségimádás, engesztelés, rövid sz. beszédet mondott Kovács ft. a Gárdistáknak. Jézus szts. Szíve, örülök a Te hódításodnak! – Ma 1/2 6 óraker nagypróba a polg. iskola tanulóinak, a farsang alkalmából előadandó szindarabhoz. Főnöknő és Myra nővér Bptre utaztak.

5. Ma d. u. 1/2 6 óraker került először színre Kozák Jolánnak: „Mi a haza?” irredenta tárgyú színműve. Polg. isk. növendékei adták elő. Utána Sas Ede:⁴⁹³ „Piroska modern leány lesz” rövid I felvonásos színmű következett. Végül „A vasút” című tréfás dalt adták elő a képző

⁴⁹⁰ Fibinger Irén az 1920/21-es tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének volt II. éves tanulója. ÉRTEŚITŐ 1920/21.

⁴⁹¹ Sztankó Albert nevű miniszteri biztos nem szerepel sem az 1918-as, sem az 1927-es Magyarország tisztii cím- és névtárában (ami, nem zárja ki, hogy 1921-ben volt ilyen nevű személy ilyen tisztségben). 1910 és 1911 között volt azonban egy Sztankó Albert nevű káplán az Ó-templomban, lehet hogy névtársítás folytán „átkeresztelte” a krónika írója a miniszteri biztos. Ezt támasztja alá az is, hogy egy Sztankó Béla nevű úr elemi iskolai tanítóképző-intézeti tanár 1918-ban az Országos felső nép- és polgári iskolai Tanítóvizsgáló Bizottság tagja volt. Ugyanó 1927-ben az Országos Polgári Iskolai Tanárvizsgáló Bizottságnak volt a tagja. Ó-TEPLOMI...; MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918., 1927. A másik lehetőség, hogy Stepanko Albert miniszteri biztosról van szó.

⁴⁹² Kiskunfélegyházi nőegylet, 1899-ben jött létre és 1942-ig működött, fő célja a jótékonykodás, szegénysorsú gyerekek és családok segítése. A belügyminisztériumi nyilvántartásból 1948-ban törölték. BKMÖL Kf. V. 175. b. Kiskunfélegyháza Város polgármesteri Hivatalának iratai. Közigazgatási iratok. (A továbbiakban: V. 175.b.) 40/1948., 2940ki/1947., 20.863ki/1948., BKMÖL Kf. V. 188. Kiskunfélegyháza város szabályrendeleteinek levéltári gyűjteménye. Nyilvántartás a Kiskunfélegyházán fennálló és működő egyesületekről, 1923.

⁴⁹³ Sas Ede (1869-1928) író, költő, szerkesztő. 1889-től Szegeden, 1891-től Aradon, Nagyváradon volt újságíró. Az első világháború után a Pesti Hírlap és a Pesti Napló munkatársa lett. A Dugonics Társaság és a Petőfi Társaság tagja. Filmeket is írt. ÚJ MAGYAR IRODALMI Lexikon, 1994. III. 1776.

növendékei.

6. Myra nővér Bpsten, az Országházban, vizsgát tett – szép eredménnyel – a gépirásból és kereskedelmi ismeretekből. Délben az int. ifjúság kivonult az Ó-templomba 1/2 órai Szentségimádásra. Délután 1/2 óra megismétlődött a színelőadás a tegnapi programmal.

7. Főnöknő és Myra nővér hazajöttek Bpestről. Kolossváry méltóságos úr levélben értesít, hogy a gyorsírótanfolyamra vonatkozó összes iratokat méltóságos Püspök Atyánk „igen meleg ajánló levél kíséretében a kultuszminiszter Úrhoz küldte”. – Este 1/2 óra megismétlék az irredenta darabot. A mai program új pontja: Kincs István:⁴⁹⁴ Asszonygazdaság⁴⁹⁵ – és Czukoréknál zsúr van.⁴⁹⁶

8. Reggel 1/2 óra Szomor Béla ft. úr sz. misét mondott kápolnánkban. 1/4 óra Kovács ft. úr. Mindkét napon (hétfő-kedd) Szentségkitétellel. A képző növ. 12 óra vonultak e két napon az Ó-templomba Szentségimádásra. Az el. és polg. isk. 11-12-ig. Bakos Erzsike 1/2 óra tartotta kápolnánkban, Püspöki engedéllyel, esküvőjét.⁴⁹⁷ Kovács hittanár úrra való tekintetből (nagybátyja) a lépcsőházat ez alkalomból szépen feldíszítettük. – A kincstártól 2 szép, egészséges poni lovat kaptunk a mezei munkákra. A "pillangó"-t visszaadtuk – lábai rokkantak voltak, de ennek dacára sok jó szolgálatot tett. – Délben a hidász katona század kapitánya volt itt és kért, hogy katonáinak adnánk elő ismét az irredenta „Mi a haza?” című darabot. Így került e helyes kis darab 4-szer színre. 250 katona volt jelen, a legjobb fegyelem uralkodott köztük. A katonáktól nem fogadtunk el fizetés. A haza oltárára is áldoztunk! – 13060 Korona bevételünk volt a 4 napról összesen. Ebből kettőezer koronát a Helybeli Cserkészalpap javára adtunk.

9. Hamvazó-szerda. Tanítunk, 11 óra felé hamvazás az Ó-templomban. – Püspök Úr levélben engedélyt ad a nővéreknek a naponkénti többszöri étkezésre – elégtételül a szelídség, türelem és engedelmesség erényét tüzi ki. E napon tartjuk a február havi lelkimegújulást és délután a hibabevallási káptalant.

10. Az Erzsébet-Nőegylet és a Leányklub – színelőadásuk jövedelméből 1.000 Koronát adott a világítás költségeinek fedezésére. Az élelmezési min. titkár személyesen érdeklődött a lisztellátás és lisztfogyasztás iránt. A nővérek által lakott új cellákba cserépkályhákat állíttattunk be, mert a vaskályhák nem fungálnak jól. A nővérek egészségeért semmi áldozat nem nagy.

11. Kápolnánkban búcsú „Lourdesi Boldogasszony”. Sajnálom, hogy e napon nem lehet Szentségkitétel mellett sz. mise. Ezt még kérelmezni fogjuk. – Délben Vincze Mariskának (III. éves) képezésznőnek az édesanyja érkezett Csongrádról. Őt és fél kiló halat hozott a zárdának ajándékba.

12. Befejezte a kályhás a munkáját. A nővérek örülnek, hogy majd nem kell annyit szenvedni a hidegtől és füsttől.

13. D. u. Exhortatió az Úr Jézus kínszenvedéséről, a jelöltnök is jelen voltak. Utána rövid,

⁴⁹⁴ Kincs István (1867-1942) író, 1891-ben pappá szentelték, 1899-től Kőszegen apátplébános. Regényeiben keresztény szellemben próbálta bemutatni a dunántúli kisvárosok társadalmát. ÚJ MAGYAR IRODALMI Lexikon, 1994. II. 1034.

⁴⁹⁵ Kétfelvonásos darab. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. január 30., február 13.

⁴⁹⁶ Tréfás jelmezjáték. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. január 30., február 13.

⁴⁹⁷ Bakos Pös.: két február 8-án kedden vezette oltárhoz Farkas Tibor m. kir. kecskeméti gyalogezred főhadnagy. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. február 13.

szívélyes gratuláció ft. Lelkiatyánknak⁴⁹⁸ febr. 15. születésnapja alkalmából.

14. Boros Irma jltnő a 7-es számú Remington írógépet Decsy és Édes céghez⁴⁹⁹ viszi javítás végett Budapestre, mert a cég 1 évi jótállást vállalt. Kovács Mariska jltnő megerősödve visszajött a portára. Szávits alezredes úr és az utászok századosa itt voltak és rejtek helyet kértek munició elhelyezésére, az antantnak nem szabad tudni róla. A hazaszeretet áldozatot kíván tőlünk is. Titoktartást kért.

15. Este 1/4 7 órakor jelentek meg a társzekerek nagy titokban. Souterrainban, a volt mángorló és vasalószobában raktározzák el a dolgokat. A házból senkinek sem volt szabad az udvarba menni. Este 1/2 9-ig tartott a szállítás.

16. Khirer Mariska⁵⁰⁰ jött Szentesről, zongoraórát vesz Maristella nővértől. Irma jltnő is megjött a hajnali vonattal a gépet megjavítva visszahozta.⁵⁰¹ Myra nővér gyorsíró gépirói oklevelét is elküldte Kovács⁵⁰² tanár úr.

17. Kolossváry ml. úr levele, melyben Haller és Vass miniszterek engedélyét a gyorsgép- és szépíró tanf-ra vonatkozóan -- visszaküldte, azon jelentéssel, hogy a többi irat a Minisztériumba ment. Várunk és bízunk! – A rendkívüli gyóntató⁵⁰³ ma nem jöhetett, tehát Hajós ft. úrnál végeztük a sz. gyónást.

18. Kész az új mosóházban a villanyvasalóhoz az ipari áram bevezetésének munkája is.

19. Egy vagon szén érkezett, amelyet még tavaly rendeltek meg. Deo Gratias!

20. Vasárnap. Reggel 1/2 7 órakor már elég világos, hosszú pausa⁵⁰⁴ után ma ismét imádkozhattuk a reggeli zsolozsmát karban. Hajós ft. úr az alakulandó Iparos és Gazdalcányok Mária Congregációjáról⁵⁰⁵ tárgyalt Maristella nővérral és a főnöknővel, hogy a Püspök úrnak Váczon beszámolhasson.

21. Dr. Lippay György⁵⁰⁶ főgimnáziumi főigazgató Szegedről jött kíséretével megtekinteni intézetünket. –

23. Főt. P. Faragó Fábián rendkívüli gyóntatónk Kecskemétről a délelőtti vonattal megérkezett. Nyomban megkezdődött a sz. gyónás. A d. u. 4 ó 50 perckor induló vonattal visszautazott. 100 K tiszteletdíjat adtunk neki. D. u. 4 órakor a Constantinum Felügyelőbizottságának alakuló gyűlése volt. A főnöknőnek is ott kellett lenni. Gondnokul

⁴⁹⁸ Hajós Rezső.

⁴⁹⁹ Lásd: 1920. december 15.

⁵⁰⁰ Khirer Mária az 1919/20-as tanévben volt a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves növendéke. ÉRTESÍTŐ 1919/20.

⁵⁰¹ Lásd: 1921. február 14-i bejegyzés.

⁵⁰² Helyesen: Kovács Alajos.

⁵⁰³ Faragó Fábián.

⁵⁰⁴ szünet

⁵⁰⁵ Az Iparos és Gazdalcányok Mária Kongregációja az Ifjúsági Leánygyelet kebelében alakult meg az 1920/21-es tanévben. Célja a leki élet intenzívebb ápolása, vezetője az alakuláskor Hajós Rezső volt. Későbbi nevük: Szent Margit, vagy Leányifjúsági Margit Mária Kongregáció. ÉRTESÍTŐ 1920/21., 1924/25.

⁵⁰⁶ Dr. Lippay György 1918-ban a szegedi állami főgimnázium tanára, 1927-ben a szegedi tankerület főigazgatója. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1918., 1927.

Kárpáti Károly⁵⁰⁷ képző int. tanár urat választották meg Seres István⁵⁰⁸ gondnok helyébe. Utóbbi már nem bírja a terhet gyenge egészsége miatt. Hajós ft. úr visszajött Váczról a Püspök úr öt nevezte ki az új Mária Congregatio prézesének.

24. Megkezdttük a szántást a messze szőlőben. Ekét kölcsönöztünk 120 Koronáért. A két kis ló jól működik. Serfőző Erzsinek (Jltnő) az édesatyja jött Jánoshalmáról. Kalasantia nővérünk 110 Dollárt kapott bátyjától, Amerikából.

25. Havi tanácsülés d. u. 1/4 4 óraker, házunk ügyeiről.

26. Levél Kalocsára, eng. kérés Aureliána nővér operálása ügyében.

27. Ma az exhortáció csak d. u. 1/2 6 óraker volt. Püspök Úr óhajtja, hogy az exhortáción a jelöltnek is jelen legyenek.

28. Irma Jlttnő a Yort⁵⁰⁹ gépet felvitte Bpestre javítás céljából. Gossmann⁵¹⁰ püspök úr főnöknőnek küldi Sebőkné fegyelmi ügyében hozott végzést.⁵¹¹ Konferencia a képző tantestületének.

MÁRCIUS

1. A kápolnában szt. József szobrát helyeztük az oltárra. Az Ő pártfogásába ajánljuk házunk lelki és anyagi szükségleteit. A sz. mise után a sz. József ájtatosság. Oltárisztséges áldással. (Ciborium) A hajnali vonattal Florentina nővérünk Szegedre, hogy onnét Bácskába menjen a kenyérdagasztógépért és Kalliszta meg Leonida nővér ruhaneműiért. Strébl⁵¹² doktor úr ajánlja, hogy Amabilia nővért is mutassuk meg Bpsten, a klinikán Kuzmik⁵¹³ professzor úrnak. A tanácsosnok ajánlják, hogy Aureliána testvért sürgősen a klinikára kell vinni, mert fejbaja veszélyes, a doktor úr állítása szerint így tehát Főnöknő, Amabilia és Aureliána nővérek a 1/2 12 órai vonattal Budapestre utaztak.

3.-án reggel 1/2 5 óraker Amabilia és Főnöknőnővér megérkeztek Bpstről. 8 óraker megjelent Scherer Sándor kir. főigazgató Bpstről, a tanítónőképző működését kíséri figyelemmel 3 napig. Ezen időtartam alatt ebédre és vacsorára a főnöknő meghívta őt a zárdába.

⁵⁰⁷ Kárpáti Károly 1895-től 1920-ig a kiskunfélegyházi tanítónőképző-intézet tanára. FEKETE János, 1990. 77.

⁵⁰⁸ Seres István 1909-től 1919. március 1-ig Kiskunfélegyháza alpolgármestere. BKMÖL. Kf. V. 171. a. Tisztújítószerkei jegyzőkönyv. 1909. június 4. 7585, 7664 ki/2kgv/1909., 20687/230kgv 1918.

⁵⁰⁹ Helyesen: York.

⁵¹⁰ Gossmann Ferenc 1918-ban castoriai felszentelt püspök, pápai prelátus, csongrádi főesperes, a papi nyugdíjintézet és a váci egyházmegyei könyvtár igazgatója, zsinati vizsgáló, váci székesegyházi kanonok. 1927-ben a váci püspöki székesegyház elnök és általános ügyhallgató. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918., 1927.

⁵¹¹ Lásd: 1920. július 2.

⁵¹² Dr. Strébl Miklós (1870-1938. november 3.) harminc évig a Constantinum intézeti orvosa volt, iskolaorvos volt a főgimnáziumban is. 1924-ben lett m. kir. egészségügyi tanácsos. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918., 1927.; BKMÖL XII. 6. Levél a Constantinumból a Leányifjúsági Mária Kongregáció kültagjaihoz. 1938. december.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1938. november 6.

⁵¹³ Dr. Kuzmik Pál 1918-ban a budapesti tudományegyetem orvostudományi karán a sebészeti műtéttan nyilvános rendes tanára, a budapesti II. számú sebészeti klinika igazgatója, az igazságügyi orvosi tanács tagja. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918.

5. Columba nővérünk édesanyja 2000 K-t ajánl föl használatra, visszafizetésre nem tűz ki határidőt. Éppen jókor hozta ide az Isten. A februári cipőjavítási számla közel 7.000 Koronát tesz, tartozásunk a malaczokra 14.000 Korona. Ezen adóságok törlesztésére fordítottuk azonnal az összeget. Tíz óraker, délelőtt tartotta Scherer úr a tanítóképző tanári testületével a konferenciát, 12 óráig tartott. A tanulók ezen idő alatt az osztályokban csendben foglalkoztak. Hála néked Jézus szts. Szíve minden a legjobb rendben folyt. Délután 2 missziós nővér érkezett, 4 napig lesznek, könyöradományt gyűjtenek az árvagyermek számára. Romuálda nővérünk 2 Dollárt kapott testvérétől Amerikából.

6. Levél Kováts tanár úrtól. Kedvező hírek a felsőbbfokú gyorsíró tanfolyamunk ügyében.

4. Elsőpéntek. Ismét a kegyelmek nagy napja. Mindhárom fokú tanulóifjúság ma végezte el husvétii sz. áldozását. 1/2 5 óraker Litánia Szentségkítéttel a Zrinyi Gárdisták szép számmal voltak jelen. Szent beszéd ma nem volt.

7. Az idő már annyira enyhe, hogy több helyütt már nem fűtünk. Így a növ. hálószobában, kápolnában.

9. D. u. 1/2 1 óraker volt kápolnánkban püspöki engedéllyel Tarjány Lyli és Capdebo Kornél huszárszázados esküvője.⁵¹⁴ A menyasszony édesatyja a zárda céljaira ezen alkalomból 2000 Koronát ajándékozott.

10. A hajnali vonattal Konstancia nővér Irma jelöltővel Budapestre utazott bevásárlás végett. Calasantia nővér 110 Dollárját ott beváltotta 43.450 Koronáért.

Kedves Augustina vecsési főnöknő Felicia⁵¹⁵ nővérral megérkeztek. Színházi ruhákat kérnek kölcsön.

11. Konstancia nővér Irma jltővel megjött. Talárszövetet, ágyhuzatnak valót, törölruhákat és egy férficselédnek ruhát és cipőbőrt vásároltak. A d. u. vonattal kedves Augustina főnöknő és Felicia nővér visszautaztak.

12. A Városi Tanácshoz kérvényt nyújtottunk be, hogy a tisztviselőknek juttatott gyorssegélyben a szerzetes tanítónőket is részesítsék. Este 1/2 6 óraker a Díszteremben a Leányklubnak bőjti konferenciát tartott Hajós ft. úr.

13. Sz. József litánia sz. mise után, a délutáni vecsernye elmaradt. A nővéreknek és jelöltőknek d. u. 1/2 5 kor exhortatio.

14. Este 1/2 6 óraker hazafias ünnepély a tomateremben. Az új Felügyelőbizottsági tagokat meghívtuk. A cserkészfiúk lovagias szolgálatokat teljesítettek a külső rend főtartásában. Szépen sikerült, finom kis ünnepség volt.

15. Iskolai szünet. 8 óraker az Ó-templomban sz. mise, képezdésnőink énekeltek. 3/4 10 óraker a piactérré vonult ki az ifjúság tábori sz. misére⁵¹⁶ utána a Petőfi hához.⁵¹⁷ Ezalatt

⁵¹⁴ Baracházi Kapdebo Kornél honvédhuszár-százados Tarjány Amáliával 1921. március 9-én házasságot kötött. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. március 13. Az újság egy másik helyen (nem az anyakönyvi rovatban) Kabdebo névalakot hoz.

⁵¹⁵ Werny M. Felicia (1894-?) polgári iskolai tanárnő. 1918-1923 között Vecsésen működött a polgári iskolánál. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai; BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők ki-nevezésének jegyzéke.

⁵¹⁶ A Városháza-téren Szelepcsényi András tartott ünnepi szentmisét. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. március 13., március 20.

vendégeink érkeztek Kecskemérről, az Angolkisasszonyok főnöknője kísérelőjével, a délutáni vonattal már visszautaztak.

16. Constancia nővér Amabilia testvérrel Budapestre utazik, utóbbi a beteg balkarját gyógyíttatja. d. u. megérkezik ft. P. Kajdi Ferencz⁵¹⁸ S. J. nappali szállása nálunk van, a gimnáziumban lelkiyakorlatokat tart.

18. Constancia növ. Auréliána nővérrel visszajön Bpestől. Amabilia nővnek a klinikán kell még maradnia. Constancia nővérünk magával hozta a 25.000 koronát, amelyet a váci Püspöki Hatóság révén a kultuszminisztériumból kaptunk. A növendékek hazutaznak.

19. Sz. József ünnepe. Oltáriszentségkitétele mellett nagy mise, mely alatt szép latin misét énekeltek kápolnánkban az ittmaradt növendékek és jelöltnők. Hoffer úrnak, speciális gyóntatónknak,⁵¹⁹ Tóth és Dinka⁵²⁰ tiszt. uraknak névnap. kártyán gratuláltunk.

20. Növendégeink hadi alapra gyűjtenek. Kápolnánkban ft. Kajdi sz. misét mond s így csak az ifjúság megy ki az Ó-templomba.

21. Minden fokon husvétii szünet.

22. Szaniszla és Colombiéra⁵²¹ k. nővérek Tisztelendő Anya engedelméből itt töltik a husvétii szünetet. Takarítások. –

23. Husvétii sz. gyónásunk, lelkimegújulás napja. Fürdés.

24. Nagycsütörtök: 6 óraker fölkelés, utána reggeli ima, elm. szolozsma. 1/2 9 kor ind. az Ó-templomba nagymisére, alatta áldozunk. A konyhából, portáról és egy beteg növér idehaza áldoznak 3/4 8 óraker. 10 órától kezdve 1/2 órai Szentségimádást tartanak kápolnánkban a nővérek. A betegek este 8-9, a többi éjjel 11-12-ig tart Szentségimádást. Bense Pál bérlőnk az I. félévi bérlet kiegészítésekép még 737.50 K. fizet.

25. Nagypéntek. 1/2 7 óraker fölkelés utána reggeli ima, szolozsma. 1/2 8 óraker reggeli. Pár perccel 9 óra előtt indulás az Ó-templomba. Szerartások alatt végezzük az elmélkedést és a délelőtti 1/2 órai Szentségimádást részl. lelkiism. vizsg. 12 óraker leves, utána a sz. sírnál 1/2 órai Szentségimádás. 3/4 4 óraker 1/4 órai Szents.im. kápolnánkban. 4 óraker estebéd, utána szokásos imák. Litánia a fájdalmas Szűzanyához. 8 óraker esti ima.

26. Nagyszombat: 1/2 6 óraker fölkelés, reggeli ima, elmélkedés. 1/2 8 óraker Szerartások. 9 óraker Szentmise az Ó-templomban – áldozás után Vespera. Szentmise után azonnal átjöttünk kápolnánkba, s itt Kovács ft. megáldoztatott bennünket, a jelöltnők is áldoztak. Tisztelendő Lelkiatyánk engedélyével történt, hogy nagyszombaton áldoztunk. 1/2 11 óraker reggeli. A szerartások alatt elvégezhetők a hórak s a délelőtti Szentségimádás. 12 óraker ebéd utána 1/2 órai Szentségimádás. 6 óraker Föltámadás. Az ifjúság példás rendben, csendben, imádkozva haladt a körmenet alatt. A keresztény kereskedők jóságából 50 db. gergyát kaptunk

⁵¹⁷ A félegyházi Ó-templom körüli tér keleti oldalán áll az ún. „Petőfi-ház,” a mostani épület helyén álló házban nőtt fel Petőfi Sándor. A város a költő iránti tiszteletből az utcát Petőfi utcának nevezte el, a ház falára pedig emléktáblát helyezett. BOROVSZKY Samu, é. n. 397.

⁵¹⁸ Kajdi Ferenc jezuita, szegedi hitszónok. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. március 27.

⁵¹⁹ Töröcsik József.

⁵²⁰ Dinka József ó-templomi káplán volt 1920. szeptember 12-től 1921. június 15-ig. Előtte dorozsmai káplán volt. Ó-TEPLOMI...; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. szeptember 19.

⁵²¹ Branyiczki M. Colombiéra (1895-?) 1921-1924 között gyorsírást tanított Kalocsán. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

a kivilágításhoz, a többit mi pótoltuk. Minden ablakban 2 db gyertya égett. Az óplébániáról az urak föltámadás után átjöttek "Örvendetes Alleluját" kívánni. Utána a Nővérek a husvéti örömökre való célzattal 2 piros tojást és néhány deka cukorkát kaptak, utóbbi házilag készült. Dr. Hoffer Józsefné 2 kappant és egy nagy tálca almát küldött zárdánknak husvétra.

27. Husvét vasárnap, boldog lelki örömök napja. Tekintettel az Órangyal-társulat színelőadására⁵²² az exhortáció a nővéreknek d. u. 4 óraker volt. 6 óraker Színelőadás. Telt ház előtt játszottak.

28. Megismétlődik az előadás, kevesebb a nézőközönség most a városban több helyütt mulatságot rendeztek. De nem is annyira pénzért, mint inkább a lelki haszonért játszottak – s az megvolt.

29. Az elemi iskolákban folytatjuk a tanítást.

30. Ma kezdük a polg. iskolában az előadást.

31. Ma indult meg ismét a vasuti forgalom. Szaniszla és Colombiéra nővérek visszautaznak Bpestre. Növendékeink legnagyobb része ma érkezett vissza.

ÁPRILIS

1. Elsőpéntek, a szokásos fénnel ültük meg. A képzőben is megkezdttük a tanítást. Alig pár növendék hiányzik. Ma a városi közgyűlésen Toldy igazgató úr buzgolkodása folytán a képviselő testület megszavazta a Felügyelőbizottság által előirányzott fizetést.⁵²³ D. u. 1/2 5 óraker Jézus Szívének engesztelő imádása 5-ig.

2. A szőlőben folynak a munkálatok. 50 db törpe gyümölcsfát ültettek a kipusztult barackfák helyett. A gyümölcsfacsemetéket Tarna-krk (Heves m) -ből kaptuk ajándékba Gönczö Károly úrtól, egy IV. éves növendékünk⁵²⁴ édesatyjától.

3. Fehérvasárnap. Horváth Dénes⁵²⁵ ft. tanár úr gimn. tört. latin tanára bemutatkozott; Rozsnyóról jött.

4. Ma üli az Egyház Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepét, mert márc 25. nagypéntekre esett.⁵²⁶ Sz. mise után kápolnánkban sz. beszédet tartott Kovács F. képezdei hittanárunk, utána a kongreganisták felajánlása. A 11 órai vonattal érkezett Czeglédéről Lovas Emília és Hunyadi kisasszony polg. isk. tanítónő – kongreganisták. Tanulmányozni óhajtják a Mária Congregatió

⁵²² Az előadás bevételeit a társulat képenek és könyvének kiadására kívánták fordítani. Az előadás vallásos irányú volt, de tartalmazott deris elemeket is. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HIRADÓ 1921. március 27.

⁵²³ BKMÖL Kf. V. 171. a. 19722 és 4357ki/42kgy/1921.

⁵²⁴ Gönczö Mária az 1920/21-es tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének volt IV. éves növendéke.

⁵²⁵ Horváth Dénes, a rozsnyói katolikus főgimnázium csehektől kiutasított paptanára (áldozópap, tartalékos tábori lelkész, okleveles középiskolai tanár) 1921. április 1-től nyert alkalmazást ideiglenes helyettesi minőségben a kiskunfélegyházi főgimnáziumban. Tantárgyai: történelem és földleírás, ezenkívül vezette az ifjúsági énekkart. A főgimnázium következő évekre szóló értesítőiben már nem szerepel a neve. ÉRTESÍTŐ/Főgimnázium 1920/21.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HIRADÓ 1921. április 10.

⁵²⁶ Ha Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepe nagyhétre vagy Húsvét nyolcadára esik, Húsvét nyolcada utáni hétfőre teszi át az Egyház. VERBÉNYI István - ARATÓ Miklós Orbán, 1989. 257.

szervezetét s ezért részt vesznek a kongr. d. u. gyűlésén.⁵²⁷ Szelepcsényi ft. úr meghívta a nővéreket az irredenta előadásra⁵²⁸ tornatermünkben. Havi tanácsülés.

5. Felber Teréz⁵²⁹ IV. éves növendéknek el kell hagyni az intézetet. Tuberkolozisa megfertőzné a többi növendéket is. Amabilia nővérünkért felutaztak Bpestre⁵³⁰ a hajnali vonattal főnöknő és Konstancia nővér, Szekér Elvira jltnö. Columba nővér édesatyja 65.000 K ad át használatra határozatlan időre, hogy a pénzválság miatt kárt ne szenvedjen.

6. A hajnali vonattal visszajöttünk Amabilia kedves testvérrel. Szeretett jó Tisztelendő Anyánk levélben jelzi, hogy ápr. 19-én meglátogat bennünket Immaculáta házf. kíséretében. Örömmel nézünk a szép nap elé. –

7. Este 1/2 9 órakor katonák ismét csendben municiót szállítottak a souterrainbe.⁵³¹ Concessa nővérünk édesanyja megérkezett úgyszintén Albertina nővérünknek az unokahuga.

8. A hajnali vonattal Concessa nővérünk édesanyja elutazott Szegedre. Felvesszük Koncz Mariska⁵³² polg. isk. tanulót bennlakónak. Természetbeni adományokkal fizet.

9. Dr Strébl⁵³³ szomorú kijelentése kedv. Marcellina nővérünkről; gyorsorvadás hamarosan kiragadja közülünk. Értesítem szüleit.

10. Exhortáció a nővéreknek rendes időben; jelöltök nincsenek jelen.

11. Ma d. u. 6 órakor kezd meg a Zrinyi Gárda nőcsoporta lelki gyakorlatait tornatermünkben. Tarcsafalvi Lajos⁵³⁴ szegedi katonalelkész vezetése mellett.

12. néhai Ficsor Lászlóné Bense Terézia, zárdánk nagy jóltevőjének halálozási évfordulója. Kápolnánkban 1/4 8 órakor volt az elhunytért ünnepélyes Requiem. A tanítónőképző első osztálya tanulmányi kirándulást tett kocsikon Bugacra.⁵³⁵ Az igazgató úr, főnöknő, Vilma, Romuálda és Hildeberta nővérek is részt vettek.

13. Főnöknő néhány testvérrel és jelöltővel 1/2 7 órakor az új templomba ment szent misére. Bense Terézia jóltevőnkért ma itt énekes Requiem volt. Intézi kápolnánkban ma énekes nagymise volt sz. József tiszteletére, sz. József oltalma ünnep alkalmából. (husvét után 3. szerda) D. u. 1/2 5 órakor Mozi-ba ment az ifjúság „A gyermekszív rejtelméi” 4 felvonásos drámát

⁵²⁷ A Cegléden nemrég megalakult Úri Leányok Kongregációjának két tagja, Hunyadi Teréz prefekta és Lovass Emilia titkár a félegyházi kongregáció tanulmányozása végett érkezett. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. április 3., április 10.

⁵²⁸ A Katolikus Népszövetség tartotta népművelődési előadását, ahol bemutatásra került a „Tábornőznél” c. egyfelvonásos irredenta jelenet is. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. április 10.

⁵²⁹ Felber Teréz a Constantinum tanítónőképzőjének volt IV. éves tanulója az 1920/21-es tanévben. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

⁵³⁰ Lásd: 1921. március 18-i bejegyzés.

⁵³¹ Lásd: 1921. február 14-15-i bejegyzés.

⁵³² Koncz Mária neve csak az 1919/20-as értesítőben szerepel a polgári iskola növendékei között, akkor III. éves volt. A következő évi értesítőben nem szerepel a neve. ÉRTESÍTŐ 1919/20., 1920/21.

⁵³³ Dr. Strébl Miklós háziorvos.

⁵³⁴ Tarcsafalvi Lajos szegedi m. kir. gyalogezredbeli lelkészt, volt teológiai tanárt szónoki képességei miatt hívták „kis” vagy „második” Zadravecnek is (lásd ott). FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. március 6., április 3., április 10., 1922. április 9.

⁵³⁵ Bugac Kiskunfélegyházától nyugatra kb. 25 km-re fekszik, a Kiskunsági Nemzeti Park egyik legváltozatosabb területe. Európai ritkaságnak számít az itt található ősbörökás. Bugacpuszta Kecskeméti birtoka volt. Ma is kedvelt turistalátványosság. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 186.; SOMOGYVÁRI Zoltán, 1980. 81-83.

nézik meg.⁵³⁶

14. D. e. 9 óraker sz. misét mondott kápolnánkban ft. Tarcsafalvy – a Zrínyi Gárdának sz. beszédet is tartott. Közösen sz. áldozáshoz járultak.

15. Tisztelendő Anya értesít, hogy nem 19 hanem már 18-án érkezik. Örömmel várjuk! Délután a tanítónőképző tantestülete konferenciát tart. Igazgató úr nem jöhetett, el volt foglalva. Este az uraknak volt konferenciája tornatermünkben, Tarcsafalvy úr tartotta.

16. Két sz. misénk volt. Szomor ft. elhunyt nagynénjéért mondott nálunk sz. misét. Este 7 óraker felköszöntöttük ft. Lelkiatyánkat, Hajós Rezsó urat, nevenapja alkalmából. Ajándéku 12 kis zsebkendőt és egy albához való cingulust⁵³⁷ adtunk.

17. Szomor ft. úr ismét nálunk misézett 1/2 7 óraker. D.u. 1/2 4 óraker az Iparos és Gazdaleányok Mária Congregációja első beöltözését tartotta kápolnánkban. 34 tagot vett föl ebből az alkalmából Hajós Rezsó ft. úr az új Congregatiónak prézese. Szülők is nagy számban voltak jelen a lélekelmélő ünnepegen.

18. Szeretett jó Tisztelendő Anyánk kedves látogatásával örvendeztetett meg bennünket. D. u. 5 óraker érkezett Majsja felől. Kíséretében volt kedves Immaculata nővérünk, kalocsai házfőnöknő.

19. Tisztelendő Anya a kecskeméti gazdasági tanítónőképzőbe⁵³⁸ kirándult kocsin, kíséretében voltak Immaculata kedves nővérünk, kalocsai házfőnöknő és Margit nővér Félegyházáról. Útban visszafelé kedves Tisztelendő Anyánk óhajára betértünk a kecskeméti útban lévő Bense tanyára. Kedves Tisztelendő Anyánk új nevet adott ezen örökségnek „Margit” tanyának nevezte el. – Ma d. u. 5 óraker a majsjai vonattal érkezett Filoména⁵³⁹ kedv. nővér, szabadkai főnöknő, Vilhelmina⁵⁴⁰ nővérral. Csak átutazóban vannak, holnap hajnalban tovább utaznak Szabadkára.⁵⁴¹ Este Immaculata és Maristella nővérek zongorajátékában gyönyörködhattunk.

20. D. e. 1/2 10 kor Tisztelendő Anyánk megtekintette Columba nővérünk örökségét a Vereb tanyát a csongrádi határban. D. u. 5 óraker Immaculata kalocsai házfőnöknő és Maristella nővér Vecsésre utaztak a templomszentelés alkalmából ott tartandó kocerton szerepelnek.

22. Tisztelendő Anyánk tegnap elutazott Clarissa nővérral Vecsésre. – Átadta nekünk a „Szent fogadalmak katekizmusát” – és egy példányban „Kivonat a Codexban foglalt szerzetes jogból” és kéziratokat. A ház irattárába tettem. – Józsa⁵⁴² nővér a konyhából a kertbe megy

⁵³⁶ Az Apollóban április 13-án szerdán vetítették a filmet, ami az újság szerint „Montgomeri gyermekregénye filmen,” főszereplő Matyassovszky Ilona és Szécsi Ferkó. FÉLEGYHÁZI HIRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. április 10.

⁵³⁷ Helyesen: cingulum

⁵³⁸ A kecskeméti m. kir. gazdasági tanítónőképző 1910-ben kezdte működését, két éves tanfolyamot tartott okleveles tanítónők részére. MAGYARORSZÁG tisztai cím- és névtára, 1918.

⁵³⁹ Tumbász M. Filoména (?-?) 1920-1926 között szabadkai főnöknő. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

⁵⁴⁰ Antalkovics M. Vilhelmina (1877-?) kézimunka-tanárnő, 1916-1925 között Szabadkán működött. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁵⁴¹ Az Iskolanénék 1874-ben alapítottak zárdát Szabadkán. BKMÖL XII. 6. A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanének letelepülésének és fejlődésének rövid ismertetése. 1924.

⁵⁴² Beck M. Józsa (1889-?) házi nővér. Kiskunfélegyházán 1919-től 1922-ig a konyhán dolgozott, majd Szabadkán működött 1922-től 1935-ig. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

segédnek. Florentina nővérünk helyébe, aki nem tud átjönni Bácskából.⁵⁴³ Hajós ft. úrnak öccse Hledik Sándor úr meglátogatta intézetünket.

23. Polgármester Úr⁵⁴⁴ nevenapja. Írásban gratuláltam. Újságtartót kapott ajándéku.

24. D. u. a jelöltnök is jelen voltak a nővérek exhortációján.

25. Márk napja.⁵⁴⁵ Napirend: 5 óraker fölkelés, reggeli ima. 3/4 6 kor sz. áldozás utána reggeli. Ez alatt az ifjúság sorakozik 1/4 7-kor átvonultunk az Ó-templomba ott elvégeztük a Mindenszentek litániáját, eső miatt nem volt körmenet. 1/2 8 kor sz. mise kápolnámban Szentségkítéttel. Szentségimádásra kint van ma egész nap az Úr Jézus. Az ifjúság minden félóraban felváltva, d. e. a képzősnök és polgáristák, d. u. az elemi isk növendékei. Felnöttek – a városból – is szép számmal jöttek. 5 kor Szentségbetétel ngs. igazgató Úr tartotta. – D. e. 11 óraker érkezett vissza Clarissa növ. Tiburtia testvérrrel Vecsésről. 1/2 2 óraker tisztelendő Leopoldina⁵⁴⁶ generális Tanácsosnő Maristella testvérrrel jöttek Vecsésről. Nagy öröm a házban. Püspök Atyánk arcképe is megérkezett Vácztól, Vasas fényképész nagyítása, 295.20 K (kettőszázkilencvenöt-k 20 f) be került. – Szomorú hírt is közölt ma doktor úr: Hildeberta nővérünknek vakbél izgalma komoly aggodalomra ad okot.

26. Koncz Mariska polg. isk. bennlakó növ. erős ideggörcsöket kapott, a nap folyamán többször ismétlődött a baj, Gálfi⁵⁴⁷ doktor úr ajánlatára el kellett távolítani az intézetből. Rögtön elkülönítjük.

27. A holnap tartandó egyházi kerületi gyűlés miatt ma volt a szent gyónásunk.

28. Kedves vendégeink: Tiszt. Leopoldina és Tiburtia elutaztak Kalocsára. Csinger Teréz⁵⁴⁸ I. éves magántanuló bentlakásra kér helyet vizsgáig. A növ. csekély száma miatt felvesszük.

29. D. e. 10 óra után kedves Marcellina nővérünk nagy áhítattal és teljes öntudattal fölvette az utolsó kenet Szentségét lelkiatyánk: Hajós ft. kezeiből. –

D. u. 1/2 5. polg. isk. osztályozó konferencia. Toldy igazgató úr nem jelent meg.

30. Ma 151 gyermek végezte első gyónását az Ó-templomban.

MÁJUS

1. Első vasárnap. A zárda el. isk. tanulói közül 150 ma járult először a sz. áldozáshoz. 3/4 8 kor indulás, díszes bevonulás. 3 képeződnő vitte elől a zászlót, utána 8 fehér ruhás leány azután Kovács ft. úr pluvialéban az elsőáldozók előtt. A toronyban harangszó jelezte a menet indulását. A templomban orgonaszó fogadta az érkezőket. Sz. mise után ugyanily rendben

⁵⁴³ Előzmény: 1921. március 1-i bejegyzés.

⁵⁴⁴ Dr. Holló Béla.

⁵⁴⁵ Búzaszentelés, a vetések megáldásának ünnepe, körmenettel. VERBÉNYI István - ARATÓ Miklós Orbán 1989. 50.

⁵⁴⁶ Pfeiffer M. Leopoldina (?-?) 1905-ben választották általános tanácsosnővé. BKMÖL XII. 6. Házfőnőknök kinevezésének jegyzéke.

⁵⁴⁷ Gálfi József kiskunfélegyházi járási orvos, a főlegyházi tanítóképző intézeti orvosa 1912 és 1915, valamint 1918 és 1937 között. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1918., 1927; FEKETE János, 1990. 80.

⁵⁴⁸ Csinger Teréz az 1920/21-es tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének volt I. éves magántanulója. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

mentek vissza a zárdába, a tornateremben reggeli várt rájuk. A tehetősebb szülők előtte való nap tejet, kalácsot és süteményt küldtek, ebből került ki a reggeli. Utána első áldozási képeket osztott ki a főnöknő. Toldy igazgató úr is velünk reggelizett. D. u. 1/2 3 Szentséglátogatásra jöttek az első áldozók. Ma volt az első májusi ájtatosság a legm. Oltáriszentség kitétele mellett. Vasár- és ünnepnapokon 4 órákor, köznapokon 1/2 5 kor van májusi ájtatosság. Zongora órák miatt 1/2 7 kor vacsora.

2. Keresztjáró napok hétfője. 5 órákor fölkelés 3/4 6 kor sz. áldozás, 6 kor reggeli utána indulás a körmenetre az új templom-ba. Tanítványainkat mind el tudtuk helyezni a templomba s így ott hallgattak sz. misét. Sajnálom, hogy menet-jövet nem imádkoztuk a rózsafüzért, jövőre ezt szokásba kell hozni. Körmenet után idehaza azonnal sz. mise, utána 10 óráig minden fokon szünet, kivéve a tanítóképző IV. évf.-a nekik rendszeren 8 órákor kezdődik az előadás, ők körmeneten sem vesznek részt. 10 órákor dr Táby József és dr Kranovitz az elemi iskolában oltottak.

3-4. Káptalan, lelkiemegújulás sz. gyónás.

5. Áldozósütörtök. Az ifjúsági Leányegylet a hajnali vonattal kirándul Sz-Kútra. Horváth Dénes ft. úr is velük ment, ő mondja kint a sz. misét. Néhány házi testvér is kirándult velök. Szeged felől érkező hajnali vonattal jött meg Florentina testvérünk Bácskából 2 havi távollét után.⁵⁴⁹ Hála Istennek! 1/2 11 órákor a Horthy laktanya⁵⁵⁰ udvarán Palotás Fausztin⁵⁵¹ ezredes beszédet tartott a hazaszeretetről.⁵⁵² A képző int. növendékek és a polg. iskola növendékei tanítónőjük kíséretében jelen voltak.

6. I. péntek. A kápolnában a szokott ünnepség. Gyászjelentés Brigitta⁵⁵³ kedves testvéréről. Kápolnánkban e hó 30-án lesz érte sz. mise.

7. A tanítónőképző IV. éves növendékei megtekintik a villanytelepet és a pósta-távirda-telefon berendezést.

8. Mária Congregatioi tagfelvétel az Ó templomban. 31 új taggal gyarapodtak.

10. A tanítóképző I. oszt. kirándult Tisza-Ujjfalura⁵⁵⁴ Callista, Aloisia,⁵⁵⁵ Hildeberta, Lioba, Albertina testvér és a főnöknő velük tartottak. Minden jól sikerült. Csillag Béla úr, nagybérlő volt szíves vendéglátónk.

12. A tanítónőképző IV. oszt.-ban utolsó tanítás. A képző II. és III. éves növendékei

⁵⁴⁹ Előzmény: 1921. március 1-i és 1921. április 22-i bejegyzés.

⁵⁵⁰ A Horthy laktanya 1890-ben épült, először Ferenc József nevét viselte, majd Horthy Miklós nevét vette fel. Ma honvédségi közraktár. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 243.

⁵⁵¹ Palotás Fausztin (1855-1922) katonatiszt, népszínműveket és a nép életéből vett elbeszéléseket írt. Elkészítette a Ludovika Akadémia történetét. UJ IDŐK Lexikona, 1941. 4987.

⁵⁵² „Palotás Fausztin nemzetvédelmi tiszt, katonatudós tanulságos ismeretterjesztő beszéde a hazafias érzületek ápolását nagyban előmozdította.” FÉLEGYHÁZI HIRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. május 8.

⁵⁵³ Krausz M. Brigitta (1866-1921. április 30.) házi nővér. BKMÖL XII. 6. Tagebuch. A kalocsai anyaház krónikája. 1921. április 30.

⁵⁵⁴ Település Kiskunfélegyházától északkeletre, később egyesült Alpárral, Tiszaalpar néven. PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. II. 21.

⁵⁵⁵ Hippich M. Aloisia (1891-?) iskolás nővér, kézimunkamester, Kiskunfélegyházán a polgári iskolában 1912-től 1925-ig dolgozott, kézimunkát, szépirást és rajtot tanított, az internátusban, majd a jelöltőknél volt prefekta. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.; ÉRTESÍTŐ 1916/17.-1922/23.

kirándultak Szent-Kútra, nagyságos Toldy Jenő int. igazgató úr és Kovács hittanár úr is velük tartottak. 2 sz. misét hallgattunk kint. Egy kellemes nap emlékével térünk haza.

13. Szentségimádás a Kalmár kápolnában,⁵⁵⁶ ebéd után mentünk ki. A d. u. vonattal érkezett Kelle Kató.⁵⁵⁷

14. A déli vonattal érkezett főtisztelendő P. Oslay Oszvald⁵⁵⁸ sz. ferenczrendi Atya az Ifjúsági Leányegyletnek lelkigyakorlatokat tart. D. u. 1/2 5 órákor Hatvani Ilona esküdött kápolnánkban (püspöki engedéllyel) örök hűséget Rádi Sándornak.⁵⁵⁹ Az esketést Kovács Ferencz hittanár úr tartotta. Ma érkeztek meg hajnalban Aureliána k. testvérnek szülei is Budapestről. D. u. 6 órákor tornatermünkben az Úrnőknek tartott sz. beszédet P. Oszvald, nem nagy számmal, de az elittje volt jelen.

15. Pünkösöd ünnepe. Boros Rózsika, Boros Irma jelölt nővére érkezett Bpestről. P. Oslay kápolnánkban mondja a sz. misét, de az ifjúság kivonul az Ó-templomba. Ma kezdtük a sz. Alajos ájtatosságot.

16. Folynak a lelkigyakorlatok. Aureliána nővér szülei visszautaznak. Nepomuki ájtatosságra nem vonul ki senki a Sz. János térre, de az intézet a templomba se megy, ahol most tartják. D. u. 6 órákor a katonáknak tartott P. Oslay egy hazafias előadást.

17. Pünkösöd kedd. Minden fokon szünetel még a tanítás. Konstancia és Natália nővérek Halasra utaznak volt Leonóra⁵⁶⁰ nővérünknek a Constantinumból elvitt holmijaiért, nem hozhattak magukkal semmit, mert 4 óra hosszú út visz ki arra tanyára, hol a dolgok letétben vannak. Halászik Halasról majd értesítenek, mi van még ott és mikor mehetünk érte. Ma utazott el Kelle Kató is. Reggel közös sz. áldozással fejezték be a Leányegyleti tagok lelkigyakorlataikat. Utána többen sz. Ferencz világi szerzetesei közé léptek (III. rendiek) P. Oslay Horváth Dénes gimnáziumi tanár úrral kikocsizott Sz-Kútra, este 1/2 7 kor jöttek haza. Adná Isten, hogy sz. ferenczrendiek telepednének ott le!

18. Reggel 6 órákor P. Oslay kápolnánkban sz. beszédet tartott a nővéreknek a szerzetesi hivatás nagy kegyelméről. Sz. mise után megtekintette Kalmár kápolnát, Új-templomot, azután még néhány nővér sz. gyónását hallgatta meg. 12 órákor Horváth Dénes tanár úrral ebédelték nálunk – azután vonatra ment Szolnok felé.

19. Nincs a házban sz. mise. Kovács ft. a polg. isk-val kirándult Alpárra. Mind a 4 oszt. kint volt a világi tanítónőkkel együtt.

20. IV. éveseknek írásb. osztképesítő németből. Reggel 6 órákor sz. mise „Veni Sancteval” 7 órákor gyülekezés utána munka a tornateremben. Ma jött a 11 órai vonattal P.

⁵⁵⁶ A Kalmár-kápolnát Kalmár József és felesége, Fazekas Anna emelték családi célokra. 1876. november 1-én szentelték fel Szentháromság tiszteletére. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 241.

⁵⁵⁷ Kelle Katalin a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves hallgatója volt az 1919/20-as tanévben. ÉRTESÍTŐ 1919/20.

⁵⁵⁸ Oslay Oszvald ferences szerzetes, 1918-ban Gyöngyösön a Kapisztrán szt. Jánosról nevezett szt. ferenczrendi hittani intézet tanára volt, 1927-ben ennek az intézetnek igazgatója és egi házfőnök, később tartományfőnök. Ő hívta életre 1927-ben a Szegénygondozó Nővérek Rendjét két ferences harmadrendi közreműködésével. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1918., 1927.; PUSKELY Mária, 1990. I. 185.

⁵⁵⁹ A vőlegény nevét a helyi újság egyszer Rády Józsefnek, másodszer (az anyakönyvi rovatban) Rádi Sándornak írja. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HIRADÓ 1921. május 15.

⁵⁶⁰ Valter M. Leonóra (?-?) 1918/19-es tanévben az elemi népiskolában tanított Félégyházán. ÉRTESÍTŐ 1918/19.

Fábián⁵⁶¹ rendkívüli gyóntatónk Kecskemétről, d. u. visszautazott, 100 K. D. u. 5. Felügyelőbizottsági gyűlés: Móczár Olga mulaszt. vizsgarend. tandíj eleng. a polg. isk.

21. Írásbeli képesítő matematikából. Igazgató úr Majsára utazott; főnöknőt bízta meg a tétel felolvasásával. D. u. Heltai Nándor színész hazafias előadást tartott 3-4 ig. Belépődíj: 4 K.

22. Orbán képezdei tanár⁵⁶² temetésére ment a képző I. II. III. oszt. d. u. 4 óra emiatt a nővérek exhortációja már d. u. 3 óraker. Gratuláció írásban Zámbo Dezső⁵⁶³ volt lelkiatyánknak és Jenovay Dezső ügyvéd úrnak.⁵⁶⁴ Első 2 kehelykendőt, második 1 diványpármát kapott.

23. Boros Rózsi hazautazott. A gyakorló iskolánál nagyobb szabású k...et⁵⁶⁵ javítás.

24. Gyűlés a külső isk. tanítónőivel. Neheztelnek ránk, hogy hozzánk jönnek a jobb tanulók, vádolnak, hogy a rossz tanulókat kiküldjük. Bebizonyítjuk a vád hamis voltát, de az irigységet a szívekből nem tudjuk kitörölni. Határozatot hoznak néhány pontban kölcsönösen megállapodnak.

25. Az Úrnapi való tekintetből ma van a nővérek sz. gyónása.

26. Úrnap. Kápolnánkban 1/4 8 óraker sz. mise, az ifjúság bent hallgatja a sz. misét, mert az Ó-templomban 8 óraker kezdődik a nagy mise. 3/4 9 óraker indulás – fehérruhás, fátyolos leány, liliommal a kezében a baldachin mellett halad. Ifjúsági Leányegylet ma este 1/2 8 órai kezdettel színelőadást tart, címe: a két anya. Stepanko Albert⁵⁶⁶ min. biztos Budapestről ma érkezett meg. 6 óraker jött az intézetbe Toldy ig. úrral. Megtekintették a rajz, kézimunka és slöjd⁵⁶⁷ kiállítását még az nap. Min. biztos színelőadáson is jelen volt.

27. Negyedéveseknek szóbeli oszt. képesítővizsg. D. e. 3/4 9 óraker kezdtük. Elnök: Szedlacsek István⁵⁶⁸ csongrádi plebános úr d. e. 1/2 11 óraker érkezett méltóságos Kolossváry Mihály egyhm. főtanfelügyelő helyett. dr. Holló Béla városunk polgármestere felkért, hogy másoljuk le azon jegyzőkönyv kivonatát, melyet azon gyűlés alkalmából vettek föl, amelyen gr. Apponyi Albertet Félégyháza díszpolgárává választották.⁵⁶⁹

28. Felügyelő bizottságunk szépen, nyugodtan. Szedlacsek úr délben elutazott. Leányegylet ismét az előadást.

⁵⁶¹ Faragó Fábián.

⁵⁶² Orbán Béla (1873-1921. május 21.) 1919-től 1921-ig volt a félégyházi tanítóképző tanára. Erdélyből menekült. FEKETE János, 1990. 77.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. május 29.

⁵⁶³ Zámbo Dezső a félégyházi Új-templom plebánosa volt 1911. június 10-től 1945. március 25-ig. A „volt lelkiatyja” kifejezés arra utal, hogy 1914. januárjától 1920. júliusáig Zámbo Dezső volt a nővérek rendszeres gyóntatója. ÚJ-TEPLOMI...; BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

⁵⁶⁴ Május 22-én Dezső névnap van.

⁵⁶⁵ Nehezen olvasható, valószínűleg: klozet

⁵⁶⁶ Stepanko Albert 1918-ban a budapesti I. kerületi állami elemi tanítóképző és a II. kerületi tanítónőképző tanára. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1918.

⁵⁶⁷ lásd: slöjd.

⁵⁶⁸ Szedlacsek István címzetes apát, csongrádi plebános, 1927-ben a csongrádi kerület esperese és tanfelügyelője. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1927.

⁵⁶⁹ A polgármester azt akarta, hogy az Apponyinak kézbesítendő jegyzőkönyvi kivonat díszesebb legyen, ezért kérte meg a főnöknőt, hogy merített papírra írassa le annak szövegét kalligrafikusan. Később vita támadt ebből, mert felmerült a gyanú, hogy a szöveg megváltoztatására kérték a nővéreket. Az ezzel kapcsolatos politikai csatározásokhoz lásd: a FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. május 29-i, június 5-i és a CSONKAMAGYARORSZÁG 1921. május 27-i, május 31-i számait.

29. Az ifjúság sz. miséje után Toldy igazgató úr tartalmas beszédben méltatta Apponyit.⁵⁷⁰ D. u. 3. A zárdaifjúságnak ismétli a Leányegylet előadását és az ő évzáró ünnepélye. – A Népszövetség ismét előadást tartott tornatermünkben este 7-9 ig.

30. D. e. 12 órára befejeztük a képzőben a IV. évesek oszt. képesítőjét. Stepankó min. biztos a d. u. folyamán Bpstre utazott. Az osztályképesítő napjaiban a képző 3 alsó osztályában szünetelt a tanítás. d. u. 4 óraker a IV. III. II. I. évesek és a polg. isk. IV. o. tanulói kivonultak a vonathoz Zadravecz István⁵⁷¹ tábori püspök fogadtatására. Akiknek fehér ruhájuk volt abban jöttek. A Constantinum ifjúsága nevében Antal Etelka IV. éves növendék üdvözölte, szép rózsacsokrot nyújtott át. A fogadtatás után megtartottuk a IV. évesek osztályvizsgáját. Rövid volt.

31. Csak 10 óráig tanítottunk. Előkészületek a Pöspök Úr⁵⁷² fogadtatására. A városban senkinél sem tett látogatást csak nálunk. Az összes ifjúság a tornateremben gyülekezett. A nővérek, a hittanár és a 2 világi polg. isk. tanárnő a keleti bejáratnál várták. Lépcsőn, egész be a kápolnáig fehér ruhás kislányok egy-egy szál rózsával a kezükben. A ház nevében a főnöknő üdvözölte. Kíséretében voltak: Kemény Ede apát, tábori esperes. Dr. P. Szabó Pius⁵⁷³ táb. püsp. titkára. Szávits Miklós alezredes, dr. Papp Menyhért⁵⁷⁴ r. főkapitány, Kircherer Boldizsár főhadnagy. Míg a kápolnában imádkoztak Maristella nővér a harmóniumon játszott. Innen a torna terem színpadjára vonult a vendégsereg. Rövid programmunk itt állt: 1. Üdvözőlő dal (Hamupipőkéből) 2. Az ifjúság nevében Balogh Lenke⁵⁷⁵ IV. éves üdvözölte korunk Kapisztránját, és csokrot nyújtott át. 3. Horthy induló. Püspök úr néhány buzdító szót intézett az ifjúsághoz.⁵⁷⁶ – Azután megtekintette az intézet kertjét, in :matust. Megnézte Szávits alezredes kíséretében a souterrainben levő munitiot is. – Bense Pál bérlőnk a mai napon lefizetett 7572 K. 50 fillért. Tehát az egész évi bérllet ez évben kitett: 14.210 Koronát (tizennégyezerkettő-száztízkoronát). A Bense-pör ezzel véget ért.

⁵⁷⁰ Gr. Apponyi Albert születésének 75. évfordulója alkalmából országos ünnepséget rendeztek, ebbe kapcsolódott be a Constantinum is. „Az igazgató méltatta az egész intézet növendékserege előtt Apponyi tipikus magyar sorsát, mely elmélkedő hajlamai ellenére belesodorta a politika küzdelmeibe.” ÉRTESÍTŐ 1920/21.

⁵⁷¹ Zadravecz István (1884. június 30.-1965. november 13.) 1898-ban lépett be a ferences rendbe. Papi tanulmányait Rómában végezte, ahol 1907-ben pappá szentelték. 1908-tól teológiai tanár a bajai rendi főiskolán, 1911-től Gyöngyösön működött. 1914. augusztus 15-től 1920. július 26-ig Szegeden házfőnök. 1920. március 22-től 1927. március 1-ig tábori püspök. Híres volt gyűjtő hangú beszédeiről és prédikációiról. Mindvégig jobboldali nézeteket vallott. A Szentföld című kiadványt, majd a Katolikus Lexikont szerkesztette. A második világháború után letartóztatták, börtönben is ült. MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon II. 1060.; BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 88.; PÁL József, 1996. 35.

⁵⁷² Zadravecz István tábori püspök a Constantinumban május 31-én ½ 12 óraker tett látogatást, délután Kecskemétre utazott. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. június 5.

⁵⁷³ Dr. Szabó Pius plébános, püspökségi titkár. 1927-ben a Vallás- és Közoktatási Minisztérium I/b ügyosztályához volt szolgálatételre beosztva, az ügyosztály a m. kir. honvédséghez tartozó róm. kat. egyének lelki ügyeinek intézésével foglalkozott. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁵⁷⁴ Dr. Papp Menyhért 1918-ban Szeged város központi lovas rendőrtisztje, tiszteletbeli alkaptány. 1920. áprilisában a kiskunfélegyházi m. kir. államrendőrség főkapitányává nevezték ki. A belügyminiszter 1921 nyarán Debrecenbe helyezte. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. április 18., 1921. szeptember 11.

⁵⁷⁵ Balogh Lenke (1903-?) az 1920/21-es iskolai évben IV. éves tanítónő. Későbbi szerzetesi neve: M. Viktória. ÉRTESÍTŐ 1920/21.; BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁵⁷⁶ A beszéd teljes szövegét közli a FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. június 12-i száma.

JÚNIUS

1. Társulatunk fogadott böjti napja. Az 1919. évi októberi körlevél értelmében és inteniója szerint tartottuk meg.⁵⁷⁷ A IV. éveseknek bef. írásbeli kép. pedagógiából. Reggel 6 óraker sz. mise szentségkítéttel, mert még Úrnapi nyolcadában vagyunk. Az oltárra Jézus Szts. Szívének szobr. helyeztük. Jézus Szentséges Szíve a félegyházi ház főnöke!... D. u. a tanítónőképző és polg. isk. növ. gyónnak. Jézus Szíve ájt. sz. mise után, áldás Cibóriummal. Este hibabevallási káptalan.

2. Lelkimegújulás napja. Marcellina növ. édesanyja Adáról megérkezett. D. u. el. isk. növ. is mind meggyónnak.

3. Jézus szts. Szívének ünnepe. Mind más első péntek. Fáj, hogy nem ünnepelhetjük fényesebben, méltóbban! – Talán jövőre szünnap lesz. A képző II. éves növ. a Gyufagyárat⁵⁷⁸ tekint meg.

4. A Horthy-Lányok⁵⁷⁹ színelőadása.⁵⁸⁰ Este 8 kor kezdődik. Ezt többé nem engedem meg! –

5. Jézus Szíve vasárnap! Tagfölvétel az Órangyal Társ.-ba. d. u. 5 óraker Hothy-Lányok megismétlik előadásukat este. Exhóratio a nővéreknek d. u. 1/2 5 kor a rendes időben. A Terület-védő-Liga előadásán voltunk a tképezde IV. és III. éves növendékeivel a Városháza dísztermében d. e. 11 óraker.⁵⁸¹

6. Polg. isk. osztályozó konferencia. Évzáró vizsg az el. I. és a két II. o. ban. Hedvig⁵⁸² nővérünk, pécsi⁵⁸³ főnöknök, pár napra lejött hozzánk míg „Vizumot” kap Bpsten.

⁵⁷⁷ Ezt a napot nyilvánította a Társulat előljárósága a kommunizmustól való megmenekülés emléknapjává. Elrendelte, hogy e napon a Társulat minden házában a szentmisét a megmenekülésért való hálaadásként mutassák be, tartsanak könyörgést a házak további megoltalmazásáért, tartsanak szigorú böjtöt és keresztúti ájtatosságot. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1919. augusztus 21.

⁵⁷⁸ Félegyháza első gyufagyára 1889-ben épült, ami 1894-ben leégett. 1903-ban épült újjá a Szemere utcában. FEKETE János, 1997. 29.; FEKETE János, 1974. 131.

⁵⁷⁹ 1920 júniusában Horthy Miklós lányát, Paulát névnapja alkalmából Kiskunfélegyháza leányközsége küldöttségileg üdvözölte. A harminc főből álló küldöttséget Móczár Olga vezette. A lányok később pénzt gyűjtöttek, amiből nagybányai Horthy Paula nevére 20.000 koronás alapítványt tettek a kiskunfélegyházi Constantinum leánynevelőintézet szegénysorsú, jó magaviseletű, szorgalmas, keresztyén leánynevelőkeinek jutalmazására. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. május 23., július 4., 1921. május 29., június 5.

⁵⁸⁰ A program részletes leírását lásd: FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. június 5. A Horthy-lányok hangversenyük bevitelével annak az alapítványnak a tőkét kívánták kiegészíteni, amit Horthy Paula nevére alapítottak. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. május 29.

⁵⁸¹ A Területvédő Liga kiskunfélegyházi csoportjának alakuló közgyűlése 1921. június 19-én volt a Városháza közgyűlési termében. A Liga megszervezésében Sallay János és Szolnoky Lajos szereztek érdeket. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. június 19., június 26.

⁵⁸² Bezerédy M. Hedvig (?-1924. szeptember 24.) 1919-től 1923-ig pécsi főnöknő, 1923-1924 között a budapesti Ferenc József fiúnevelő-intézet főnöknője. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

⁵⁸³ Pécsen 1916 októberétől 1923. november 1-ig volt fiókházuk a nővéreknek. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

7. Marcellina nővérünk édesanyja Elvira⁵⁸⁴ jltnövel Budapestre utazott, h. útlevelét láttamoztassa. Az elemi III. és IV. oszt-ban vizsgák. Folyamodtunk a növ. vasúti kedvezményeért hazautazásra. Ozorai Károlyné Maristella nővérünk húga Bpestről meglátogatja nővérét.

8. Ozorai Károly úr is pár órai látogatásra jött. D. u. 1/2 5 órai vonattal már elutaztak. Magyar Júlia⁵⁸⁵ növ. mellhártya gyulladásban megbetegedett. Bóka Júlia Kecskemétről meglátogatja Ambrózia nővért.

9. Hedvig nővérünk visszautazott Bpestre.

10. Főnöknő Sylvána nővérel Kalocsára utazik.

12. A Tanítónőképző záróünnepsége. Szépen sikerült. Huszár Károly⁵⁸⁶ volt miniszter is jelen volt.⁵⁸⁷

13-14. A polg. isk. nincsen vizsgálat csak összefoglaló ismétlés az igazgató Úr jelenlétében. E két napon tartattak meg. 14-én d. u. érkezett vissza főnöknő és Sylvána nővér Kalocsáról magukkal hozták kedves Coelestina testvért, szünidejét itt tölti.

15. Vizsgálat a gyors- és gépíró tanfolyamon. 43 növendék kapott bizonyítványt. A Gyorsíró-Tanács kiküldöttje: Kováts Alajos a gazdasági-egyetem tanára. Igazgató úr nem volt idehaza.

16. Tegnap és ma tartjuk a polg. iskolában a magánvizsgákat.

17. A tanítónőképző I. oszt. oszt.vizsgája.

18. A tnkpző I. oszt. magánvizsgája. 4 tanuló jelentkezett.

19. Vasárnap. Exhortáció. Polg. isk. záróünnepélye. Irredenta verseket jobban megváltogatni.

20. I. éves növendékeink hazautaznak.

21. Egyházi zsinat kezdete Váczott.⁵⁸⁸ Sokat imádkozunk a zsinat üdvös kimeneteleért. Megérkeznek a vizsg. bizottság elnökei Szedlacek István csongrádi plébános és Stepankó Albert min. bizos. D. u. megkezdjük az oszt. képesítő vizsgát földrajzból a II. földra éveseknél. – Deák Gyula⁵⁸⁹ polg. isk. felügyelő a polg. isk. látogatására érkezett, de mivel ott a tanítást már

⁵⁸⁴ Szekér Elvira.

⁵⁸⁵ Magyar Júlia az 1920/21-es tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves növendéke volt. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

⁵⁸⁶ Huszár Károly (1882-1941) tanító, újságíró, a magyarországi keresztény-szocialista mozgalom egyik megalapítója. Vallás- és közoktatási miniszter 1919. augusztus 15-től 1919. november 24-ig. 1919 novemberében és 1920 márciusa között miniszterelnök. A Keresztény Nemzeti Egység Pártjának elnöke. BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 29.; SZABOLCS Ottó - ZÁVODSZKY Géza é. n. 174.

⁵⁸⁷ Huszár Károly a katolikus Népszövetség helyi nagygyűlése miatt volt Félégyházán, a rendezvényen beszédet is tartott. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. június 12.

⁵⁸⁸ Hanauer Á. István váci püspök 1921. június 21-ére hívta össze a váci egyházmegyei zsinatot. Félégyházáról Toldy Jenő, Sille István és Szaniszló Ferenc külterületi lelkész vettek részt. A kanonokokkal együtt 80 zsinati atya gyűlt össze, akik hat ülésen hozták meg a 30 fejezetből és 192 paragrafusból álló statutumot, amely a papság fegyelmeről, az anyagi javak kezeléséről, a lelkipásztorkodásról, az iskolaügyekről szólt, s amelyeket a főpásztor egyházmegyei törvényként hirdetett ki. Ez volt az első statutum Európában, ami az 1918-ban kiadott új kánonjog alapján készült. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. június 26., július 3.

⁵⁸⁹ Deák Gyula polgári iskolai felügyelő, 1927-ben az újpesti I. számú állami polgári leányiskolával kapcsolatos női kézimunka- és női szabóipari tanfolyam igazgatója volt. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1927.

mult héten befejeztük csak az épületet teret stb. és a polg. iskola irattárát nézte meg.

22. Folynak a képesítő vizsgák. Maristella és Fernanda nővérek Bpestre utaznak, utóbbi énekvizsgát tesz a VIII. ker. Conservatóriumban.

23. A III. évesek is befejezik ma az oszt. képesítővizsgát, d. u. sorra kerülnek a IV. évesek is. Szegedről 5 nővér (temesváriak)⁵⁹⁰ és ft. P. Bonaventura házfőnök⁵⁹¹ érkeztek – átutazóba vannak Majsára⁵⁹² – 2 órára betértek hozzánk. Ozsonnával kínáltuk meg őket.

24. Maristella és Fernanda nővérek visszaérkeznek Bpestről. Fernanda nővér vizsgája „jelesül” sikerült. Nem sikerült azonban a vasúti kedvm. jegyet kijárni növendékeink részére. A tervezett kirándulást azonban nem ejtjük el – csak azon tanulók jöhetnek kik az összes költségeket fedezni bírják. Varga Mihály⁵⁹³ majsai esperes úr reggel 5 óraker mondott sz. misét kápolnánkban, ő már visszajött az éjjel a váci zsinatról.⁵⁹⁴ – A képesítővizsgák folynak

25. Toldy nagys. úr sürgönyöz, hogy délben érkezik Vácziól. Szedlacsek ft. úr nálunk érkezik míg Toldy ngs. úr távol van. A vizsgálatok késő estig folynak.

26. Vasárnap. A vizsgálatok szünetelnek. Készülnek a hivatalos iratok. D. u. 3 óraker Rónay Paula nővér⁵⁹⁵ konferenciát tart tomatermünkben a Nőegylet számára. 1/2 5 óraker a nővérek exhortatioja. 5 óraker a Gyakorlóisk. záróünnepsége. 7 óraker a Népszövetség tart előadást tomatermünkben.

27. A IV. évesek bef. képesítője folyik szép sikerrel.

28. A képesítő vizsgálat utolsó napja. Képesítést nyert 38 rendes és 1 magántanuló növendék. Német nyelvre képesítést nyert 2 tanuló. Munkamestermői bizonyítványt kapott: Mikkely Irén, Ágnes nővér a bpesti Margit intézetből.⁵⁹⁶ – Előkészületek a kirándulásra. Stefánia⁵⁹⁷ és Priscilla⁵⁹⁸ nővérek érkeznek Kalocsáról.

29. Péter-Pál ünnepe. Hálaadó sz. mise az Ó-templomban. A kirándulók a hajnali vonattal indulnak összesen: 55, Toldy nagys. úr is velük tart. Az állomásfőnök jóvoltából külön kocsi kaptunk. A főnök és 4 nővér van a kirándulók kíséretében. A kirándulás célja: Budapest – Esztergom nevezetességeit megtekinteni. Bpesten Kováts Alajos egyetemi tanár kalauzolt,

⁵⁹⁰ A Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek 1858-ban érkeztek Temesvárra. Szegeden 1873 óta volt iskolájuk, 1823-tól Szeged lett az anyaházuk. TÖRÖK József, 1990. 186-187.

⁵⁹¹ Peri Bonaventura 1920. július 26-tól 1922-ig a szegedi ferences rendház főnöke, utána a New Yorkban létesített magyar ferences rendház főnöke. PAL József, 1996. 35.

⁵⁹² Majsán is a temesvári iskolanővéreknek volt rendháza. Lásd: 1920. február 4-i bejegyzés.

⁵⁹³ Varga Mihály címzetes apát, pápai káplán, kiskunmajsai plébános. 1918-ban a kiskunfélegyházi terület esperese és tanfelügyelője, 1927-ben a kiskunági főesperesség majsai kerületének esperese. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918., 1927.

⁵⁹⁴ Lásd: 1921. június 21-i bejegyzés.

⁵⁹⁵ Budapesti szociális missziós nővér. A FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. június 26-i számában Rónai névalak szerepel.

⁵⁹⁶ Valószínű, hogy a budapesti Isteni Megváltó Leányai I. kerületi Szent Margit leánygimnáziumáról van szó (Horthy M. út. 62.). MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁵⁹⁷ Szolnoky M. Stefánia (1891-?) Kalocsán végezte a polgári iskolai tanámoképzőt 1918 és 1921 között, 1921-től 1927-ig Síklóson főnök. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁵⁹⁸ Oszoli M. Priscilla (1886-?) házi nővér, 1919-1921 között Kalocsán dolgozott a konyhában, 1921-től 1925-ig Kiskunfélegyházán működött, itt is konyhai munkát végzett. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

Esztergomba is elkísért. Az elszállásolás Bpsten a Marianum⁵⁹⁹ és sz. Anna Collégiumban, Esztergomban 1 napig tarózkodtunk. Július 2-án a hajnali vonattal érkezünk szerencsésen vissza. A jó Istennek szerető Gondviselése kísért utunkban, amiért örök hála és imádás sz. Nevének! – A szépen sikerült kirándulás kedves emlékekkel és gazdag ismeretekkel teltette a növendékek fogékony lelkét! –

JÚLIUS

1. Első péntek. A szokásos Istentisztelet d. e. és d. után. Cserkészek érkeznek Szegedről⁶⁰⁰ ft. Kerkai piarista tanár,⁶⁰¹ parancsnok vezetése mellett. 17 cserkésznek élelmezését ellátta a zárda megfelelő fizetés ellenében.⁶⁰²

2. Ötéves találkozóra jöttek volt növendékeink. 8 óraker énekes sz. mise kápolnánkban. A cserkészek remekül énekeltek.

3. Tornatermünkben a cserkészek a nagy közönség számára előadást rendeztek. A parancsnok úr meghívására mi is jelen voltunk. Soká késett a villanyáram s így 9 órán túl is tartott a játék. Napirendünket ezzel zavarták. Föl is tettem magamban, hogy ily későn soha többé nem megyünk előadásra, sőt azt sem engedem meg, hogy este 7 órán túl tornatermünkben bármiféle előadás legyen. A zárdai fegyelem az első!

4. Növendékeink vágya teljesült, lelkigyakorlatokat tarthattak volt növendékeink. A lelkigy. vezetője ft. P. Jámber László⁶⁰³ Budapestről. Szép számmal jöttek vidékről is, számszerint: 34. Szerény díj ellenében a zárdában kaptak szállást és ellátást. – Cserkészek búcsúznak. –

5. Főt. Lelkiatyánk Vácra utazik lelkigyak.-ra. Vona Teréz⁶⁰⁴ és Molnár Irén⁶⁰⁵ folyamodványát benyújtottam a püsp. úr útján kérem felvételüket a Gazdasági Tanítónőképzőbe (Kecskemétre).

6. Folynak a tanítónők lelkigyakorlatai. Kovács hittanár úr elutazik.

7. Lelkigyakorlatokat befejezik a tanítónők. Konstancia nővér Elvira jelöltővel Bpstre

⁵⁹⁹ Valószínű, hogy az Angolkisasszonyok r. kat. „Sancta Maria” leánygimnázium és tanítónőképző internátusáról van szó. (Bp. IV. Váci u. 47.) MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁶⁰⁰ A szegedi Zrínyi csapat 40 tagja a kiskunfélegyházi Mikes csapat közreműködésével 1921. július 2-án és 3-án előadásokat rendezett a csapatszervező testület védnöksége alatt. A tiszta jövedelmet a félegyházi cserkészet céljaira fordították. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. június 26.

⁶⁰¹ Dr. Kerkai József piarista tanár, a szegedi cserkészek főparancsnoka volt. 1927-ben Nagykanizsán a kegyesrendi r. kat. reálgimnáziumban tanított. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. június 26.; MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁶⁰² „A legnagyobb elismerés és köszönet illeti (...) az Iskolánőveket, kik egy napra ellenérték nélkül vendégül láttak 17 fiút, mely nemes áldozat kb. 1000 K ajándékot jelent.” FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. július 10.

⁶⁰³ Jámber László, jezsuita atya. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. február 29.

⁶⁰⁴ Vona Teréz az 1920/21-es tanévben végezte a Constantinum tanítónőképzőjének IV. osztályát. 1923-ban a kecskeméti gazdasági tanítónőképzőben gazdasági szaktanítói oklevelet szerzett. Későbbi szerzetesi neve: M. Antonetta. ÉRTESÍTŐ 1920/21.; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsai jegyzőkönyvek. 1925. július 1.

⁶⁰⁵ Molnár Irén (1899-?) Kiskunfélegyházán született. Elemi iskolai tanítónői oklevelét a Constantinumban szerezte 1918-ban. Későbbi szerzetesi neve: M. Amabilia. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai; ÉRTESÍTŐ 1917/18.

utazik a jelölt nő útlevele ügyében. Aureliana testv. Kalocsára utazik, ott tart lelkigyak. Boros Irma és Griffaton Ilona is vele mennek. Utóbbiak számára sikerült 2-2 új talárt, új fátyolokat s egyéb szükséges zárdai - vászonféhémeműt beszerezni. Meg is varrtak már mindent. – A déli vonattal Ambrózia és Amabilia testvérek utaztak Bpestre. Előbbi innen Keszthelyre az Irgalmas nővérek zárdájába, utóbbi a klinikán megmutatja beteg karját meg lábát. A tanítónők, kik itt tartottak lelkigyakorlatot, is nagyobbreszt ma utaznak el. – A d. u. vonattal Alfréda és Adalberta⁶⁰⁶ nővérek érkeztek Kalocsáról, – itt tartanak lelkigyakorlatot. Dr. Strébl, háziorvosunk kölcsönkért egy pianinot, azon a címen, hogy Hofferék is kaptak egy nyáron. De ezt nem engedem meg többé! –

8. Toldy ngsz úr, ma küldte be lemondását az igazgatói állásról. A helyi közlönyben is közölte.⁶⁰⁷ – Konstancia nővér hajnalban hazaérkezett. Útlevelet a jelölt nő számára nem kapott.

9. A déli vonattal érkeznek Amabilia nővér és Elvira jelölt.

10. Vereb Ignác és felesége, Columba nővérünk szülei kijelentik, hogy a csongrádi úton levő 12 1/2 hold földjüket átadják a zárdának, de ennek fejében a zárdá köteles őket eltartani. Szerződést még nem kötöttünk, eddig csak szóval történt az egyezkedés.

11. Öt jelölt nő indul Jánoshalma felé onnan Bácskába. Útlevelük nincs, csak az Isteni Gondviselésben bízva. A Felügyelőbizottság gyűlést tart a Constantinum anyagi ügyeiről. Coelestina k. testvérünk sógornője érkezik Szegedről 3 gyermekével látogatóba jöttek. Tíz napig nélkülöztük a villanyvilágítást, mert a város nem fizette ki a már igen nagyra megnőtt villanyszámlát.⁶⁰⁸ Ma egyenlítették ki a számlát s így ismét kigyult házunkban a villany.

12. Két sz. misénk volt. Szomor és ifj. Zámbo Dezső ft. urak miséztek kápolnánkban. Ma kezdődik a nagy takarítás. Jönnek a kőművesek. 3 év óta nem volt tisztogatás ebben a nagy házban.

13. Nincs sz. mise kápolnánkban.

14. Tisztelendő Mária Michaela gen. helynöknő⁶⁰⁹ és nővére Mária Helena⁶¹⁰ jánoshalmi főnöknő megörvendeztettek kedves látogatásukkal. Kirándultunk a tanyára, a szőlőbe. –

⁶⁰⁶ Szuturovics M. Adalberta (1885-?) házi nővér, 1911-1934 között Kalocsán dolgozott szakácsnőként. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁶⁰⁷ FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. július 10. Toldy Jenő ó-templomi plébános a Constantinum igazgatói tisztségéről beadta lemondását a Püspöki Hatósághoz. Az 1921. júniusi váci zsinat az egyházmegye eddigi három főesperességét még kettővel egészítette ki: a kiskunsági és a szolnoki főesperességgel. A kiskunsági főesperességnek két esperesi kerülete lett: a kiskunfélegyházi és a kiskunmajsai. A félegyházi kerület esperesévé a főpásztor Toldy Jenőt nevezte ki. Toldy ezért mondott le igazgatói tisztségéről. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. július 3., július 24.

⁶⁰⁸ A városi villanymű üzemvezetősége a Constantinum nyolc hónap alatt fogyasztott áramdíjának kifizetését kérte a tanácstól, azzal a megjegyzéssel, hogy ha nem kapja meg az összeget, az intézet világítását kikapcsolja. A tanács nem utalta ki az összeget, mert szerinte a Constantinum saját pénztárából tartozik az áramfogyasztást fizetni, a kikapcsolás ellen nem tett észrevételt. FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1921. július 3.

⁶⁰⁹ A generális helynöknő az Iskolanővérek Társulatának általános főnöknőjének helyettese, akit a Társulat káptalanja választ meg. BKMÖL XII. 6. A társulat szabályai. 1930. 37-38.

⁶¹⁰ Kákonyi M. Heléna (?-?) 1918-tól 1924-ig jánoshalmi főnöknő. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

Megérkezett főt. P. Fónay⁶¹¹ S. J. Egerből. Ő tartja a nővéreknek a lelkigyakorlatokat. 34 nővér vesz azokon részt, a tomateremben van az előadás. D. u. 5 óraker „Veni Creator”-ral kezdetét vette a szent gyakorlat. – E hó 9-én vettük meg a két kis fehér poni lovat: 1700 Koronáért a kincstártól. Bánhydy⁶¹² Gábor ezredes úr jóvoltából jutottunk ily olcsón hozzá. Ma fizettük ki. –

15. A reggeli vonattal kedves vendégeink már elutaztak.

16. Kolossváry mélt. úr jelzi, hogy Gazd. Tanítónőképzőbe kérvényünk a legmelegebb ajánlással ment a minisztériumba.

17. Jótékonycélú előadásra kérnek székeket a Korona-szállodába⁶¹³ – a zárdából nem adunk ki semmit.

18. A váci püspök kinevezi a főnöknőt a Tanítónőképző igazgatójává.⁶¹⁴ –

19. Ma készültek el az iskolai évvégi értesítők 400 db. – Aureliana növ. megjött Kalocsáról.

23. Befejezzük a lelkigyak. Főt. Fónay Gábornak 2000 Korona honorariumot adtunk.

24. Vona Terézia okl. tanítónő belépett a jelöltök közé. A Gazdasági Tanítónőképzőt végzi majd Kecskeméten, addig nálunk marad.

25. Schuster Constantin váci püspök, alapítónk halálának évford.⁶¹⁵ sz. misét, áldozást följajánltuk érte.

26. Amabilia és Adalberta testvérek Kalocsára utaznak. Gaál János gazdálkodótól két tehenet és 2 borjút vettünk 32000 koronáért.

29. Kovács Flóra hajnalban Kanizsára utazott.

30. Főnöknő, Hildeberta és Lioba nővérek Kecskemét-Fülöpszállás felé Kolozsvárra utaztak lelkigyakorlatra.

AUGUSZTUS

3. Konstancia és Myra nővérek Bpestre utaztak az írógép ügyében, a missiónál is érdeklődnek.

6. Coelestina és Inviolata⁶¹⁶ nővérek Kalocsára utaznak. Előbbi aug. 9-én 25 éves jubileumot ül.

8. Sylvana nővérünk súlyosan megbetegszik.

⁶¹¹ Fónay Gábor jezsuita, 1927-ben Kalocsán a Jézustársasági Érseki Reálgimnázium rendes tanára volt. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1927.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. július 31.

⁶¹² Vö.: 1921. január 1-i bejegyzés: Bánhydi.

⁶¹³ A Korona 1886-ban épült Félégyházán a Duttyán vendéglő helyén. Működött benne szálloda, vendéglő, színházterme pedig előadásoknak, rendezvényeknek adott helyet. Ma művelődési ház és étterem működik itt. BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet, 1998. 243.

⁶¹⁴ Mivel Toldy Jenő eddigi intézeti igazgató – esperessé választása miatt – lemondott tisztjéről, a püspöki hatóság Hirmann M. Margit főnöknőt nevezte ki igazgatónak és Toldy Jenőt kinevezte a Constantinum püspöki biztosává. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. július 24. BKMÖL XII. A kiskunfélegyházi zárda iratai. Hanauer Á. István váci püspök 1921. július 12-én kelt, 3118/1921. számú levele.

⁶¹⁵ Schuster Constantin 1899. július 23-án hunyt el.

⁶¹⁶ Juhász M. Inviolata (1893-?) mennyiségügyi és természettudományi szakcsoport tárgyaira képesített polgári iskolai tanárnő. 1920-1932-ig Kiskunfélegyházán a polgári iskolában tanított. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

9. Szekér Ágoston⁶¹⁷ fővárosi tisztviselő meglátogatja Elvira jelöltöt.⁶¹⁸
10. Ifigénia testvér megérkezett Inviolata testvérrel Kalocsáról.
11. Főnöknő megérkezik Coelestina és Lioba testvérekkel Kalocsáról.
12. Hildeberta nővér utazása közben rosszul lett Szent-Lászlóná⁶¹⁹ kiszállt, onnét kocsin hozta haza a főnöknő.
13. Felügyelőbizottsági gyűlés a Const. ügyekben. Kecskemétről belépett egy jelöltő házimunkához Kovács Erzsébet⁶²⁰ a neve.
16. Romualda és Aloisia nővér Kecskemétre utaztak az ottmaradt holmikért.
17. Calasantia nővérünk Amerikában működő bátyjától 275 Doll. kapott szegény házuk fölgéelyezésére, ezt a mai napon Konstancia testvérünk beváltja Bpsten Calasantia nővérral.
18. Megjötték az utazók. 102.300 Koronát kaptunk a Dollárokért. A missiótól pamutot, kelmét gyermekruhákra és gyermekpólyákhoz – földolgozásra, amiért az anyagnak 1/3 részét a zárdánk kapja. – Egy szép nemzeti színű zászlót is vettünk: 1500 Koronáért.
20. Tisztelendő Anyánk nevenapja, örömnap! –
21. Mélt. Kolossváry Mihály prelátus úr örvendeztetett meg bennünket látogatásával. –
23. Elekta és Ilma⁶²¹ nővérek érkeznek üdülésre Fházára.
25. Blandina nővérünk jött.
26. Calasantia nővérünk hazajött a Szív Gárda ünnepegről Bpestről ahová e hó 22-én utazott Felicitas nővérral utóbbi még szabadságot kér aug 29.-ig. Clarissa, Ágnes és Fernanda nővérek Vecsésre utaznak, utóbbit odahelyezte Tiszt. Anya.
28. Sz. Ágoston ünnepe. Énekes szt. mise kápolnánkban a legm. Oltáriszentség kitétele mellett. Napközben 1/2 órai Szentségimádást tartottak a nővérek. Alakuló értekezlet az el. isk tanítónőkkel.
29. Iratközás az el. és polg. iskolákban. Az elemi iskba annyi tanuló jelentkezett, hogy vissza kellett utasítani nagyon sokat. A nép zúgolódott. Toldy ngs. úr azt tanácsolta nekik keressenek orvoslást a polgármester úrnál. Úgy is tettek. Asszonyok, gyermekek nagy csoportban vonultak föl a városházához. Dr. Szolnok Jajos városi képviselő bejött a délelőtt folyamán és kérte a főnöknőt, hogy a nép kérését ne utasítsa vissza – Egy ember szavára, asszonyi lelkesedésre nem lehet jövőt építeni. D. u. 5 órakor gyűlést tartott a Felügy. Bizottság és oda nyilatkozott, hogy 2 tanerő fizetését vállalja azon esetben, ha a város nem szervezné meg a két új tanítónő állását a zárdában, okul adván azt, hogy sok tanítót fizet már is a város, akiknek igen csekély számú növendékek van. Mindezt még ma este megírtam kedves Tisztelendő Anyánknak. – Jól esett, hogy a nép bizalma és ragaszkodása ujabban felénk fordult.

⁶¹⁷ Szekér Ágoston a budapesti Polgármesteri Hivatal Tanácsi IV. (katonai és illetőségi) ügyosztály kezelő főtisztje volt 1918-ban, ugyanezen ügyosztály segédhivatali főigazgatója 1927-ben. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918., 1927.

⁶¹⁸ Szekér Elvira jelöltő.

⁶¹⁹ Értsd: Jászszentlászló.

⁶²⁰ Kovács Erzsébet (1899-?), házi nővér, későbbi szerzetesi neve: M. Gonzalva. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁶²¹ Ugri M. Ilma (1893-?) okleveles óvónő és énektanítónő. Budapesten irodavezető és vezette a Mária Kongregációt 1918 és 1920 között, Kalocsán mint ének-zenetanítónő működött 1920-1921 között. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

30. Coelestina és Alfréda k. nővérek visszautaztak Kalocsára. A polgármester úr 7 órakor már a zárdában volt érdeklődött a tegnapi események után, felvilágosítást kért a tanítónők fizetéséről. A helyzet odafejlődött, hogy a zárdában már mind a 4 elemi osztályt párhuzamossá kell tenni, ez pedig 4 tanítónői állás szervezését jelenti (mert már a meglevő kettő csak ideiglenes volt) ezt az ügyet a városi közgyűlés elé kell vinni, mert csak az dönthet ebben az ügyben. – A beiratkozások ma is folynak. – A déli vonattal Clarissa és Ágnes nővérek megérkeztek Vecsésről. –

31. Ma már kevesebben jelentkeznek. A három nap folyamán iratkoztak az elemi isk-ba: 569, a polg. isk-ba 217 tanuló.

SZEPTEMBER

1. Iratkozás a tanítóképzőbe. Az el. és polg. iskolában ma megkezdődött a tanítás. A „Veni Sancte” a kápolnában volt. D. u. javítóvizsgák. Blandina nővérünk Bpestre utazott, tanulmányait folytatja.

2. Iratkozás a képzőben. I. Péntek. Énekes nagymise Szentségkítéttel; d. u. 1/2 5 órakor Szentségimádás a Zrinyi Gárdával.

3. Az esti gyorsvonattal érkezett meg k. Tisztelendő Anya és Aquina tiszt. tanácsosnő Váczi, megleptek bennünket.

4. „Veni Sancte” az Ó-templomban.

5. Tisztelendő Anya Csongrádra utazott kocsin. Dr Stréblné idekölsönözte fogatát, d. u. 3 órakor jöttek vissza. Rövid ideig örülhettünk magas vendégeinknek még aznap d. u. 4 ó 50 perckor Bpestre utaztak. Ma a képzőben is megkezdték a tanítást. Előkészületek a Püsp. úr fogadtatására.

6. Énekpróba a képző I. o-ba. A bérmlázók gyónnak.

8. Elekta és Ilma nővérek a d. u. vonattal Bpestre utaznak.

10. D. u. 6 órakor kivonulunk az Ó-plebaniára a Püspök úr fogadtatására.⁶²² Fehérruhás lányok állnak a plebánia udvarán egészen föl a püsp. úr szobaajtáig. A bokrok között az udvaron, lampionokkal álltak növendékeink. Az iskolások ünneplő ruhában a templomtól a kapuig az útvonal mentén, ki gyertyával, ki lampionnal. Ilyen ünnepélyes fogadtatást Félégyháza még nem látott.⁶²³

11. Csak a tanítóképző és a bérmlázók mentek ki a templomba, az ifjúság többi része a kápolnába hallgatta a sz. misét. Reggel 1/2 8 ra fehér ruhás lányokkal átmentünk a plebániára, h. a Pp. úr fehérruhás lányok sorfala között vonulhasson a templomba; ezt minden alkalommal. Bérmlás alatt a Tanítóképző énekkara fölváltva énekelt 1/2 12 ig. Két nővér fölszolgált, a Pp. úrnak reggelivel a sekrestyében. 1/2 1 órakor a Constantinum tisztelgett a Pp. úrnál az Ó-

⁶²² A püspök bérmálni jött Félégyházára. Programja szerint szeptember 11-12-én az Ó-templomban, 13-14-én az Új-templomban, szeptember 15-én Alpáron, 16-án Pálmonostorán bérmált. Szállása az Ó-templomban volt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. augusztus 7.

⁶²³ A püspök szeptember 10-én este 7 órakor érkezett gyorsvonattal. A városi tanács felkérte a Kossuth utcai, piactéri házak tulajdonosait, hogy házaikat a püspök itt-tartózkodása alatt zászlókkal díszítsék. Az ifjúság rendezett menetben vonult a fogadásra, az állomásnál a tanács élén a polgármester fogadta a püspököt és díszbevonulással az Ó-templomba kísérték. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. szeptember 4.

plebánián. Megkülönböztetett figyelemben részesített bennünket a mi szeretett Pp. atyánk. – D. u. a szolozsma-ima alatt meglepett bennünket. Meghívtuk a társalgóba. Egyeseknek audientiát is adott a Főnöknő szobájában. Este 7 óráig volt nálunk. Házunk – különösen a lépcsőház – szépen fel volt díszítve. A képző alján jobbra és balra két nagy transparent állt, fönt a bejárattal szemben a mélt. Püsp. úr címere transparentnek festve. Ezen festmények készítésében óriási része van kedves szündefei vendégünknek, Cölesztina nővérünknek.

12. Tanítás minden fokozaton szünetel. Bérálás az Ó-templomban. Növendékeink ismét énekelnek bérálás alatt a kóruson a Püsp. úr kívánja ezt így, hogy a nagy szentség kiosztása közben senki se csevegjen. Este 6 óraker egy 30 perces előadást rendeztünk Püsp. úr tiszta a tornateremben, válogatott vendégkoszorú és a képző-növendékeiből alakult énekkar várta a magas vendéget lent a teremben. A portán a nővérek fogadták. Az udvaron fehér ruhás lányok sorfala között vonultunk a tornaterembe. Cserkészek is díszfalat álltak a kapu alatt. Tornatermünket ezen alkalomra a nővérek gyönyörűen feldíszítették papirkoszorúkkal, lampionokkal, a transparenteket is elhelyeztük ide. A rövid műsor pontjai: 1. Ecce sacerdos, 2. Üdvözlőbeszéd és 3. képek szt. István diakonus⁶²⁴ életéből. A képek alatt megfelelő énekek. Hála Istennek, reményen felül jól sikerült minden! Utána a Püsp. úr ismét feljött a Clausurába ahol kedélyesen elbeszélgettünk s előadtuk családi nótáinkat: Nővérkéim szeressék egymást! Hidegen, nyugodtan, vígan előre!... – Egy ilyen kedves nap emlékével tértünk nyugovóra.

13. Új-templomban bérálás, mi minden fokon tanítunk. Kapisztrána⁶²⁵ nővér és két jelöltő: Horváth Juliska⁶²⁶ és András Margit⁶²⁷ érkeznek Kalocsáról, mindhárman az el. isk. tanítanak.

14. Bérálás az új templomban, Bartha, az ottani kántor, kérte énekkarunkat kíségetőül. 10 óráig a Tanítóképző, 10-11-ig a polg. isk. 3. 4. oszt-a énekel bérálás alatt.

15. Már 1/4 6 óraker volt sz. mise kápolnánkban ft. és nagyságos Horváth Elemér⁶²⁸ püsp. titkár, pápai kamarás úr mondotta ily korán, mert 6 óraker Püsp. úrral már Alpárra indult.

16. Ismét korán van a sz. mise, főt. nagys. titkár úr mondta. 1/2 8 óraker Pálmonos-torára⁶²⁹ indul a Püspök úr ahonnét Sövényházára⁶³⁰ megy. Búcsuzóul átvonul az ifj. a pápai zászló alatt a plebániára. Fehér ruhás lányok sorfala között robogott ki kocsija. Áldása és szeretete itt maradt! –

⁶²⁴ Szent István diakonus, a hetvenkét tanítvány egyike, az első vértanú (hitéért megkövezték). Ünnepe: december 26. JÖCKLE, Clemens, 1995. 150.; SCHÜTZ Antal, 1995. 867-870.

⁶²⁵ Prucser M. Kapisztrána (?-?) elemi iskolai tanítónő, 1920-tól 1922-ig a Constantinum elemi iskolájában tanított. ÉRTESÍTŐ 1920/21.

⁶²⁶ Horváth Júlia a Constantinum elemi iskolájának II/B. osztályában tanított az 1921/22-es tanévben. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁶²⁷ András Margit a Constantinum elemi iskolájának I/B. osztályában tanított az 1921/22-es tanévben. Későbbi szerzetesi neve: M. Elfrida. ÉRTESÍTŐ 1921/22.; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1922. június 20., 1923. június 12.

⁶²⁸ Horváth Elemér 1918-ban váci püspöki szentszéki jegyző, pápai titkos kamarás volt. 1927-ben a váci római katolikus püspöki papnevelő és teológiai főiskola igazgatója. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918., 1927.

⁶²⁹ Település Kiskunfélegyháza közelében.

⁶³⁰ Település Kiskunfélegyházától délre, Csongrád vármegye Tiszánineni járásában. LELKES György, 1998. 532.

17. Ma kezdődött a hat hetes tánctanfolyam intézetünkben. Menczel Vilmos a tánctanár, szerda és szombat d. u. 4-6-ig.

18. A bérmlási ünnepek miatt csak ma tarthatjuk a törvényfelolvasást d. e. 1/2 9 óraker.

20. A tképző I. II. III. o. kirándult Alpárra, Töserdőbe.⁶³¹ Kovács hittanár úr is velünk jött. D. u. Halas felől érkező Rolendisz⁶³² nővér Kalocsáról a mosóházban segít; most 38 nővér van a házban. Vele jött Keller Katalin⁶³³ aspirans, a képző I. o. lesz növendéke.

21. Lilioza⁶³⁴ ujoncznő jött az édesanyjával Kalocsáról.

22. Főnöknő Annuntiata⁶³⁵ nővérral és Lilioza ujoncznővel a déli vonattal Bpestre utazik, utóbbi vakbél operációra megy. Főnöknő a Misszionak átadja a szegény gyermekek javára készített ruhákat, mégpedig: 26 db tarka pólót, 10 db fehér pólót, 36 db rózsaszín flanel ruha kis leányok és 74 db nadrág, különböző korú kislányok számára.⁶³⁶ Ma volt itt Kecskemétről ft. P. Fábán rendkívüli gyóntatónk.

24. Főnöknő Szekér Elvira jlt nővel visszajön Bpestől. Ágnes nővérünk gyenge egészsége miatt nem folytatja a tanulást. A növeldében működik ezután mint segéd prefekta.

27. Gratulálunk Kolossváry mélt. úrnak,⁶³⁷ névnapjára ajándékul – a missiotól kapott pamutból – a nővérek és jelöltök 6 pár rövid harisnyát és 1 pár kesztyűt kötöttek.⁶³⁸

28. Mosóporral próba – lent a mosóházban.⁶³⁹

29. Szüret a szőlőnkben. Szép eredménnyel (6) hektó borunk termett. A képző új tantervére vonatkozó észrevételeinket ma küldtük Vácra.

30. Viktus asszony érkezett Kalocsáról.

⁶³¹ A biológiai-történelmi tárgyú kiránduláson a növendékek Alpáron misét hallgattak, megtekintették a földvárat. Töserdőben növényeket gyűjtöttek és virágot szedtek. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. szeptember 25.

⁶³² Welly M. Rolendisz (1899-?) házi nővér, Kiskunfélegyházán „mindenes” (konyhai, ruhatári, mosóházi munkát is végez) 1921 és 1928 között. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁶³³ Keller Katalin (1905-?) elemi iskolai tanítóőri oklevelét a Constantinumban szerezte 1926-ban. Későbbi szerzetesi neve: M. Andrezia. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.; ÉRTESÍTŐ 1925/26.

⁶³⁴ Szarvas M. Lilióza, 1921/22-ben ujonc, 1922-ben tette le szerzetesi fogadalmát egy évre. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsai jegyzőkönyvek. 1922. június 20.

⁶³⁵ Tukats M. Annuntiata (1890-?) pedagógiai, filozófiai szakcsoportra képesített tanítónőképző-intézeti tanárnő. 1912-1921 között Kalocsán dolgozott a tanítónőképzőben, Budapesten egyetemi tanulmányokat folytatott 1921-től 1923-ig. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁶³⁶ Lásd: 1921. augusztus 18-i bejegyzés.

⁶³⁷ Mihály nap szeptember 29-én van.

⁶³⁸ Lásd: 1921. augusztus 18-i bejegyzés.

⁶³⁹ Ekkor mutatták be az új mosószer, a Mythost. A reklám szerint fele annyiba került, mint a mosószappan, csekély fáradsággal, csak közönséges forrázással, vegyi úton távolította el a ruhából a szennyeződést. Szeptember 28-án délelőtt 1/2 11-kor a tanítóképzőben, délután 14 óraker a zárásban volt nyilvános mosópróba. Az új mosószer magyar találmány és magyar gyártmány volt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. szeptember 18., szeptember 25.

OKTÓBER

1. Rózsafüzér ájt. a sz. misével kapcsolatban. Sz. mise alatt rózsaf. imádkozik az ifjúság 2 karban felváltva. Áldozás után lor. litánia.⁶⁴⁰ Szent vagy Uram! Cziboriummal áldás. Vasárnaponkint d. u. 1/2 4 óraker lit. Monstranciával áldás.
2. Havi házitanácskozás. Bérlő megfizeti az I. félévi bérletet.
3. Főtiszt. Borsányi Balázs sz. ferenczrendi szerz. Szegeдрől, tertiariusok vezetője, meglátogatta az intézetet.
4. Püsp. úr kinevezte Hajós ft. urat, a jelöltnök gyóntatójává.
5. Szabó Mariska,⁶⁴¹ el. isk. tanítónő megkezdi tornaóráit a tanítóképzőben. Stefan Juliska 3. éves jelöltnő megérkezik Futakról.⁶⁴² Este hibabevallási káptalant tart.
6. Lelkimegújulás napja. Nincs szünet. Az ifj. 9 óraker az Ó-templomban vonul. Requiem.⁶⁴³ Utána minden tanítónő saját osztályban beszél a nap jelentőségéről.
7. I. Péntek. Szokott fénnel ültük. Clarissa és Ágnes testv. Jánoshalmára utaztak – utóbbinak édesatyja halálos beteg.
8. Mária, Magy. Nagyassz. ünnepe. Nagymise kápolnánkban a legm. Oltáriszentség kitétele mellett.
9. D. u. 1/2 5 óraker átutazott Horthy Miklós öfömlétsága, a kormányzó.⁶⁴⁴ A Constantinum is kivonult nemz. színű zászlóval. Fehér ruhás lányok. Mészáros Irén III. éves képezédszű pár szóval üdvözölte és szép csokrot nyújtott át.⁶⁴⁵
10. Főnöknő, Maristella és Albertina nővérek Bpestre utaznak. Utóbbit operálják. Főnöknő átadja a Missiónak a szegény gyermekek részére kötött dolgokat, mégpedig: 87 db sapkát, 107 db kisebb-nagyobb-kabátját.
11. A hajnali vonattal Főnöknő és Maristella nővér visszajönnek Clarissa és Ágnes nővér is megérkeznek. Levél Tiszt. Anyától, hogy a Mária Congregatío részt vehet a Kath. Nagygyűlésen.⁶⁴⁶ Deák Gyula polg. isk. felügyelő megérkezett.
12. Felügyelő úr látogatja a polg. isk. előadásokat. D. u. 5 óraker konferencia a polg. isk.

⁶⁴⁰ Lorétói litánia.

⁶⁴¹ Szabó Mária (1894-?) Okleveles elemi iskolai tanítónő, oklevelét 1912-ben szerezte a Constantinumban. Az 1921/22-es tanévben testgyakorlást tanított a Constantinum tanítónőképzőjében. BKMÖL Kf. V. 192. A kiskunfélegyházi római katolikus elemi népiskolánál működő rendes tanítók törzskönyve.; ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁶⁴² Futakon 1900 óta volt házuk a nővéreknek. A szerb hatóság 1921. szeptember 2-án lefoglalta. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknök kinevezésének jegyzéke.

⁶⁴³ A 13 aradi vértanú lelki üdvéért Kovács Ferenc hittanár mondott az Ó-templomban requiemet, ahol a Constantinum énekara énekelt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. október 9.

⁶⁴⁴ Horthy átutazóban a városba érkezett és a vasúti állomáson kiszállt kocsijából. Fogadására kivonult a város tanulóifjúsága, a pártok és az egyesületek képviselői is. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. október 16.

⁶⁴⁵ Mészáros Irén fehér rózsacsokrot adott át a kormányzónak a város leányifjúsága nevében, Vogt Kató polgári iskolai IV. osztályos tanuló pedig a Constantinum leánynevelő-intézet nevében adott át egy vörös rózsacsokrot. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. október 16.

⁶⁴⁶ A budapesti katolikus nagygyűlés keretében került (volna) sor a Mária Kongregációk díszgyűlésére is. A nagygyűlés tervezett időponja: 1921. november 12-15. volt, de elmaradt. (lásd 1921. november 8-i bejegyzést.) FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. november 6., 1921. november 13.

irodájában.

13. Sebőkne polg. isk tanárnő 6 hónapi szabadságot kér.

14. Requiem a Jelöltnök nagy jótevőjéért: Bense Teréziáért.

15. Énekes nagymise a legm. Oltáriszentség kitétele mellett sz. Terézia⁶⁴⁷ tiszt. Megemlékezés bold. eml. Tiszt. Anyáért.⁶⁴⁸ Főnöknő Vona Terézia jltnőt átkiséri a Gazdasági Tanítónőképzőbe. Az I. félévi tartásdíj és felszerelések címén fizettünk ezért 3500 Koronát.

17. Főnöknő Ifigénia testv-rel Bpestre utazik, utóbbit operálják, már 5 éve szenved bajában.

18. Főnöknő visszajön Bpestről magával hozza Albertina nővért és Iuvenalis⁶⁴⁹ nővért. Kedves Tisztelendő Anyánk küldte utóbbit Sebőkne helyettesítésére.

19. Polg. isk. jkvt elküldtük Deák Gyula felügy. úrnak. A d. u. folyamán Padány Andor⁶⁵⁰ pestm. főtanf. meglátogatta az intézetet.

20. A városban nagy vörhenyjárvány⁶⁵¹ van. Dehény Rózsa⁶⁵² növendékünk és Cseh Rozsi takarítólányunk is megkapták. Utóbbit azonnal járványkórházba szállította házi orvosunk.

22. Váczról megjött a Tárgyfelosztás és Órarend jóváhagyása, Bpestről a polg isk jkv továbbítás végett.

23. A tanítónőképző és el. isk. havi rendes értekezlete. A ifj. Leányegyesület alakuló gyűlése.

25. Leonida nővérünk Kalocsára kísérte két jltnönket, Karsai Juliát⁶⁵³ és Vakulya Ágnes⁶⁵⁴ Tiszt. Anyánk eldisponálta⁶⁵⁵ őket.

26. Két Angolkisasszony Kecskemétről – színházi ruhákért jöttek, 2 hét mulva visszahozzák. Három polg. isk. növendékünk vörhenyben fekszik. Az egyiknek állapota igen súlyos: Harting Piroská-é,⁶⁵⁶ ma délben Kovács hittanár úr feladta neki az utolsó kenet szentségét. Édesanyját értesítettük. A bennlakó polg. isk. növendékeket hazaküldjük.

27. Leonida növ. visszaérkezik. Újabb megbetegedések a képző növ. között. Hartingné megérkezik. Doktor úr este is bejön a betegekhez.

29. Ma éjfél után 1 óraker befejezte beteg növ. Harting Piroška ifjú életét. A polg. isk 3.

⁶⁴⁷ Avilai Szent Teréz karmelita apáca, egyháztanító volt, a karmelita rend megreformálásában fontos szerepet játszott. Ünnepe: október 15. JÖCKLE, Clemens, 1995. 340-341.

⁶⁴⁸ Franz M. Terézia.

⁶⁴⁹ Várkonyi M. Iuvenalis, 1921-ben helyezték Félegyházára, a polgári iskolában tanított, Sebők Lajosné helyettesítette. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁶⁵⁰ Az 1921/22. tanévről kiadott Értesítőben Padányi Andor név szerepel. Padányi Andor 1927-ben a Vállás- és Közoktatási Minisztérium Katolikus Tanügyi Tanácsának előadó tanácsosa, az Országos Ifjúsági Irodalmi Tanács tagja. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁶⁵¹ A vörheny (skarlát) hirtelen keletkező lázzal, heves torokfájdalommal és a bőrfelületen vörös pírrel járó betegség.

⁶⁵² Dehény Rózsa a Constantinum polgári iskolájának III. éves növendéke volt az 1921/22-es tanévben. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁶⁵³ Karsai Júlia (1901-?) Kiskunfélegyházán született, házi nővér, későbbi szerzetesi neve: M. Dativa. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁶⁵⁴ Vakulya Ágnes (1904-?) Kiskunfélegyházán született, házi nővér. Későbbi szerzetesi neve: M. Dária. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁶⁵⁵ áthelyezte

⁶⁵⁶ Harting Piroška a Constantinum polgári iskolájának III. éves növendéke volt az 1921/22-es tanévben. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

oszt-nak volt növendéke. Élt 13 évet. Mentőkocsin vitték ki a Szabó-ház kapuján a felsőtetetőben levő hullaházba, ott ravatalozták föl. Ágyneműjét is ugyanazon kocsiban küldték a ragálykórházba fertőtlenítés végett. – Hildeberta nővér is oly rosszul volt ma éjjel, hogy 1/2 2 órákor orvost kellett hívni. Sokat szenvedett reggelig, azután jött a nappal és vele az enyhülés. Mindenszentek ünnepe alkalmából – de a betegség terjedésének megakadályozása végett is – vidéki növ. legnagyobb része hazautazott, csak 18 maradt itt. Nov 4-ig a tanítás szünetel. Betegszobát dezinficiálják.⁶⁵⁷ – Déli vonattal Vona Teréz jeltő jött haza 3 napi szabadságra. A gyászra való tekintetből, a mai napra kitűzött táncvizsga elmarad, bár a meghívókat és programokat már szét is küldték. Az okt. 30 - nov. 2-ig tervezett ifj. lelki gyakorlatok is elmaradnak tavaszra. – A déli vonattal érkezett Fernanda nővér Vecsésről, a zenében vesz oktatást a szünnapok alatt Maristella nővértől.

30. Délelőtt 11 órákor volt kedves kis Piroskánknak temetése. Kovács Ferencz int. hittanár kísérte utolsó útjára az egyház imáival és áldásával. Növendékeink nem voltak a temetésen. Ezalatt idehaza a kápolnában imádkoztak érte. Polg. isk. III. oszt. és az internat. növ. 1-1 koszorút küldtek koporsójára. Mélyen megrendített és elszomorított e fiatal életnek ily gyors hervadása - elmúlása! „Gott hat es zugelassen, es bleibt uns nur zu schweigen und zu beten.”⁶⁵⁸ – A mai nap folyamán sikerült Juhász Amália jltőnek átjönni Bácskából, folytatja tanulmányait a képző II. o. ban.

31. Két Angolkisasszony visszahozta a színházi ruhákat Kecskemétről: Mater Bende és Mater Ulrich.

NOVEMBER

1. Napsütéses szép idő van. D. e. és d. u. két csoportba vonulnak ki a Nővérek és jelöltők, növ. a temetőbe. D. u. 3 órákor a polg. isk növendékei, testületileg vonulnak ki Pásztor Ferenczné,⁶⁵⁹ volt polg. isk. tanárnő sírjához. 1/2 4 órákor kápolnánkban litánia a legm. Oltáriszentség kitétele mellett. Este 1/2 8 órákor rózsafüz. s egyéb imák kápolnánkban jelen van az egész háznép. Az esti gyorsvonattal érkeztek Annuntiata és Ifigénia testv. Fernanda nővér visszautazott Vecsésre.⁶⁶⁰

2. Fél nyolckor énekes Requiem kápolnánkban, a polg. isk növ. is jelen voltak. Szomor Béla pesti hittanár is mondott nálunk 3 sz. misét. Főt. Lelkiatyánk 11-12 szintén még 2 sz. misét mondott nálunk. A nővérek ezek alatt végeztek el az erre a napra előirt imáikat. A d. u. vonattal Annuntiata nővér visszautazott. A 3 beteg, hála Istennek már jobban van. Este hibabevallási káptalan házi és isk testv. együtt.

3. Nov. havi Lelkimegújulás. Elmélkedés: A tök.⁶⁶¹ való törekvés kötelességéről. Ma készül az 5 nővér lelkimagányban a holnapi fogadalomtételre. A növ. visszajönnek az ünnepek

⁶⁵⁷ fertőtlenítik

⁶⁵⁸ Az Úr engedte ezt, nekünk nem maradt más, csak hallgatni és imádkozni.

⁶⁵⁹ Pásztor Ferencné Gluzek Etelka (?-1915. december 5.) polgári iskolai nyelv- és történettudományi szakcsoportra képesített tanárnő. 17 évig dolgozott a főlegyházi polgári lányiskolánál. ÉRTESÍTŐ 1911/12. és 1915/16.

⁶⁶⁰ Lásd: 1921. október 29-i bejegyzés.

⁶⁶¹ Tökéletesség, illetve tökéletesedés.

alkalmából kapott szünetről.

4. Reggel 6 óraker sz. mise kápolnánkban főt. Lelkiatyánk mondja. Szerencsére még reggel is volt villanyáram – így fényesebb volt minden. Az oltáron fehér krizantemiumok és kertünk élő piros rózsái – szép jelképei az áldozatnak – mit ártatlan ifjú lelkek szeretetből Istenért – hoztak. Evangelium után sz. beszéd – azután csendben folyt a szertartás áldozásig. A következő 5 nővér tett fogadalmat: Mária Aureliána és Mária Makrina⁶⁶² 3 évre; Mária Ágnes, Mária Marcellina és Mária Józsa harmadízben egy évre. A jelöltök énekeltek sz. mise alatt. Sille⁶⁶³ ft. édesanyja tegnap meghalt,⁶⁶⁴ 3 nővér 1/2 8 kor az új templomba ment, ott sz. misét hallgattak az elhunytért. D. u. 4 óraker temetésre ment 5 nővér. Szép koszorút küldtünk a megboldogultnak koporsójára. I. péntek is van ma. Reggel 7 óraker a szokásos fényel megültük Jézus szt. Szívének e napját. 9 óraker az ifjúság az Ó-templomba vonult az elh. hőskért tartott gyászmisére. Ma folytatjuk Mindenszentek után minden fokan a tanítást. Este 6 óraker ft. Lelkiatyánk bejött kápolnánkba Szentségimádásra. Most átadtuk neki a számára kötött meleg ruhadarabokat, viszonzni akarván némikép a máj nap és egyéb sok szívességét, amit nem lehet anyagi értékkel soha eléggé megfizetni. Átadtunk: 1 kötött kabátot, 3 pár rövid hárisnyát, 1 pár szürke kesztyűt és 1 fehér keskeny nyakszálát – mind a nővérek munkája. – A három vörhenybeteg állapot kedvező, közel a teljes gyógyulás.

5. Tegnap kezdtük fűteni az iskolákat. Kárpáti Károly gondnok urat pár szóban üdvözlöttük nevenapja alkalmából.⁶⁶⁵ Egy kis fogast küldtünk névnap ajándékba; famunka kézi festéssel. Sebőkne elköszönt – gyógykezelési magát Pesten – ezzel megkezdi szabadságát, kért, hogy nov. 7-től számítsák ezt neki be.

6. Új órarend a polg. iskolában.

8. Értesítés, hogy a kath. Nagygyűlés elmarad.⁶⁶⁶

10. Beköszöntött a tél nagy hózivattal. Dehény Rózsikát édesanyja ma vitte haza.

11. A képző I. osztályát áthelyeztük a földszinti I. sz zeneszobába, hogy a fűtőanyaggal takarékoskodhassunk.

12. Módszeres konf. a tanítónőképző tantestületével.

13. Szt. mise után megalakult a Tanítónőképzőben az „Önművelődési kör”⁶⁶⁷ vezetője: Mária Ambrózia.

14. Scherer Sándor főigazgató a Tanítónőképző látogatására jött. Hildeberta nővér ma mehetett ismét iskolába. Főtisztelendő Lelkiatyánk a szokásos szentségimádás alatt nem tette ki a legszentebbet. Sok nővérek ez nagy szomorúságot okoz. Valami nagy oka lehet – félünk, hogy bennünk van.

15. Cserkészeknek vaskályhát és egy Rákóczy képet adományoztunk.

16. Scherer nagys. úr az első órában még látogatta a képzőintézeti előadásokat – 9 óraker

⁶⁶² Palásti M. Makrina (?-?) házi nővér, működött Félégyházán is. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsai jegyzőkönyvek. 1921. június 21.

⁶⁶³ Helyesen: Sille.

⁶⁶⁴ Özv. Sille Sándorné köngyszegi Prenoszil Vilma (1843-1921. november 2.). FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. november 6.

⁶⁶⁵ Károly névnap november 4-én van.

⁶⁶⁶ Előzmény: 1921. október 11-i bejegyzés.

⁶⁶⁷ A tanítónőképző Ráskai Lea Önképző köre 1921-ben alakult meg, célja, hogy a leendő tanítónők szokják és gyakorolják a nyilvános fellépést, tapasztalatokat szerezzenek rendezvények megszervezésében.

a tantestülettel értekezletet tart – a délelőtti gyorsvonattal elutazott. Ma jött Fehér András⁶⁶⁸ szentesi plébános úr. Szentesen nehezen megy a zárda-alapítás, sok az akadály.⁶⁶⁹ A plébános úr szívvel-lélekkel az ügy mellett van. Főnöknő ma két váltót írt alá – a bankból csak így kaphattunk pénzt. Toldy nagys. úr és Zámbo plébános úr kezesek. Az egyik váltó 10.000 (tízezer) a másik 15.000 (tizenötezer) Koronáról szól, lejárat január 31. Toldy nagys. 35.000 (harmincötezer) K-t kölcsönzött márc. végéig.⁶⁷⁰ Ezen az összegben kukoricát kell venni, mert az árak napról napra magasabbra szöknek. Nyéki Mária⁶⁷¹ növendéket hazavitte az édesatyja, ő is vörhenyes volt.

17. A főnöknő születésnapja alkalmából a nővérek 1/2-1/2 kg pamutot kaptak.

18. Toldy nagys. úr születésnapja alkalmából a zárdában misézett, reggeli után gratuláltunk neki. Névnap ajándékkul 6 pár rövid harisnyát adtunk.⁶⁷² D. u. 5 órákor színelőadást rendeztünk Calderon⁶⁷³-Králik⁶⁷⁴: a szt. mise titkai került színpa.

19. Igazgatói szünnap. d. u. 4 órákor Mozi „Baranya visszafoglalását”⁶⁷⁵ nézték meg.

20. Vasárnap. Az ifj-nak elmaradt az exhortációja és helyette a Szív Gárda nagy próbáját nézte meg. D. u. 3 órákor a szülőknak adták elő – 2300 K bevételük volt. Belépődíj felnőtteknek: 10, ifjúságnak: 5 Korona volt.⁶⁷⁶ A hajnali vonattal Vilma nővér hugával Baráth Mariskával⁶⁷⁷ Bpstre utazott, hogy ott átadja rokonainak. Ez a kislány is vörhenyes volt.

21. Dezinficiálják⁶⁷⁸ a betegszobát a vörheny után. Vilma nővér visszajön.

22. Az ifj Moziba megy, megtekinti az Uránia-Moziban⁶⁷⁹ Egyiptomi József történetét.⁶⁸⁰

24. Jelentés ment Vácra, Sebőkné helyettesítéséről.

25. Polg. isk. konferencia.

26. Kürtös Károly⁶⁸¹ székesfővárosi számtanácsos a Zrinyi Gárda kiküldöttje érkezett

⁶⁶⁸ Fehér András szentesi plébános, 1927-ben a váci püspöki szentszék tanácsos plébánosa, címzetes apát, a csongrádi főesperességen belül a hőmezővásárhelyi kerület tanfelügyelője és esperese volt. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1927.

⁶⁶⁹ Szentesen nem alapítottak házat a nővérek.

⁶⁷⁰ Lásd: 1922. január 12-i bejegyzést.

⁶⁷¹ Nyéki Mária az 1921/22-es tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének I. éves tanulója volt, de nem fejezte be a tanévet, kimaradt az iskolából. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁶⁷² Toldy Jenő 1871. november 18-án, Jenő napon született.

⁶⁷³ Calderon de la Barca (1600-1681) Spanyol drámaíró, 1651-ben szentelték pappá, a királyi tiszteletbeli káplánja. Calderont határozott ideológiai szándék vezette, színháza az ellenreformációs katolikus gondolkodás kifejezője. VILÁGIRODALMI Lexikon, 1970. I. 1239-1240.

⁶⁷⁴ Králik Ferenc (1863-1898) katolikus lelkész, költeményeket, cikkeket írt katolikus lapoknak. SZINNYEI József, 1891-1914. VII. 193.

⁶⁷⁵ Az Apolló mozi játszotta. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. november 13.

⁶⁷⁶ A bevételt a gárdisták zászlójának költségeire fordították. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. november 20.

⁶⁷⁷ Baráth Mária az 1921/22-es tanévben a Constantinum polgári iskolájának III. éves növendéke volt. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁶⁷⁸ fertőtlenítik

⁶⁷⁹ Az Uránia mozi a mai mozi helyén, a Szent János téren állt, az 1920-as években több neve is volt: Petőfi mozi, Uránia mozi, Korzó mozi. FEKETE János, 1988. 3.; BKMÖL Kf. V. 175.b. 3166/1914., 7086/1916., 8618/1916., 461/1921., 6654/1922.

⁶⁸⁰ Az olasz filmet az újság „József, Jákob fia” címen hirdeti. A film bibliai történetet mond el öt felvonásban. FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1921. november 20.

városunkba, holnap előadást tart a Gárda működéséről Tomatermünkben.⁶⁸²

27. D. u. 1/2 5 kor az Ifjúsági Leányegylet Mária Kongregatiója színelőadást tart a nagy közönség számára. Előadják „Az áldozat” című népszínművet,⁶⁸³ melynek szerzője Maristella nővérünk, megérezni rajta a jóakaratot, de technikája gyöngé.

28. Rendes havi értekezlet az el. isk. tanítónőkkel d. u. 5 óraker.

29. Hibabevallási káptalan a házi testvérekkel.

30. Ellenőrző konf. a tanítónőképző tantestületével, este hibabevallási káptalan az isk. nővérekkel. Gratulálunk Szelepcsényi ft. úrnak névjegyén.⁶⁸⁴ Ő neheztel ránk mert a Népszövetségnek nem adjuk a színpadot.

DECEMBER

1. Lelkimegújulás napja.

2. I. Péntek. Szokásos fénytel – énekes nagy mise Jézus Szents. Szívének tiszt. Zrinyi Gárda nem tart imádást a Monstranciában kitett legm. Oltáriszentség előtt, csak Szentséges litána volt 1/2 5 kor.

3. Xav. sz. Ferencz⁶⁸⁵ ünnepe. Kovács hittanár úr nevenapja.⁶⁸⁶ Ajándékel tőlünk egy kötött kabátot és 1 pár kesztyűt kapott. Az ifj. önképzőkör gyűlése 1/2 4 - 1/2 5-ig. Délben 12-1-ig az alkohol káros hatásairól előadást tartott egy nyug. színész. Ma láttam az új szolgálókat, kit Sándor helyett fogadtunk, csak 1 hónapra szegődött egyenlőre. Csonka Sándor a neve, illetudó, okos fiúnak látszik. Sarlós Olga polg. isk. II. o. növendéke vörhenybe esett, ma érkezett az édesanyja is – itt marad és ápolja kislányát.

4. d.u. 5 óraker a Tertiarusoknak díszgyűlésük van tomatermünkben, növendékeink is szerepelnek a programban.⁶⁸⁷

5. Takács Mariska Cordula⁶⁸⁸ nővérem a kis huga érkezett meg Pécsről. Portán fog segíteni. 6 óraker tartjuk meg a Mikulás estét igen szerény keretekben és hozománnyal, külső IV. éveseket nem hívtam meg, se Toldy nagys. urat, senkit, csak szűk családi körben.

6. A kormányzó Ő-főméltóságának nevenapja⁶⁸⁹ alkalmából minden fokozaton szünet. Istentiszteletre nem mentünk az Ő-templomba sem. Kelle Katóka érkezett nagynénje

⁶⁸¹ Kürtös Károly 1927-ben Budapesten az V. kerületi adószámveteli osztály vezetője, számtanácsos. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁶⁸² Kürtös Károly délelőtt a főgimnázium tornacsarnokában tartott beszédet, délután a zárdában. Kiemelte a gárdaszervezet szükségességét, s a világi emberek hitvalló, apostoli tevékenységének fontosságát. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. december 4.

⁶⁸³ A mű négy felvonásos dráma volt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. november 20.

⁶⁸⁴ November 30-án András névnap van.

⁶⁸⁵ Xavéri Szent Ferenc (1506-1552) jezsuita, Ázsiában végzett missziós szolgálatot, a jezsuita rend első indiai provinciálisja. Ünnepe: december 3. JÖCKLE, Clemens, 1995. 94.

⁶⁸⁶ December 3-án Ferenc névnap van.

⁶⁸⁷ A Ferences Harmadrend tagjai felkérték Borsányi Balázs szegedi ferences atyát, hogy a tagok és a hívek részére ádventi lelkigyakorlatot tartson december 1-től 4-ig az Ő-templomban. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. november 27.

⁶⁸⁸ Gábor M. Cordula (?-?) házi nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1909. június 18.

⁶⁸⁹ December 6.: Miklós névnap (Horthy Miklós).

látogatására.

7. A félegyházi ifj. Mária Congregatio 10 éves fennállásának alkalmából nagyobb-szabású színelőadást rendez d. u. 5 órakor. Magna Peccatrix⁶⁹⁰ került színre. Szép bevételük volt. 3.000 Koronát a ház javára ajánlottak fel. Színpadunkat kérte az egyetemi ifjúság – megtagadtuk.⁶⁹¹ Este több vidéki Congreganista érkezett az ünnepre.

8. A 8 órai sz. mise után a Congreganistáknak szent beszéd a káplonában, utána felajánlás. d. u. litánia 5 órakor a Margit-Congregatióba tagfelvétel káplonánkban. A vidéki Cogreganisták a mi vendégeink voltak.

9. A reggeli vonattal a legtöbb Congreganista hazautazott. Fouri sz. Péter rendalapítónk ünnepe.⁶⁹² Énekes latin, magy. mise a legm. Oltáriszentség kitétele mellett. György Veronka⁶⁹³ jelöltő nővérrel esett, Nagy Rózsát hívtam be ápolónőnek.

10. Polg.mester úr⁶⁹⁴ jött a Népszövetség küldöttsége élén, hogy a termet 3 előadásra adjuk át, tekintve azt, hogy karácsonyi darab – Kivételesen még 3 előadást megengedünk, de este 7 órakor be kell fejezni.

14. Marietta⁶⁹⁵ és Leonida nővérek Czeglédre utaztak, előbbinek édesanyja halálos beteg.

15. Fötiszt. P. Fábián Kecskemétről, rendkívüli gyóntatónk itt volt.

16. A polg. isk tantestületével módszeres konferencia. Megjöttek a polg. isk tanárnők vasuti arcképes igazolványai. Jenovay ügyvéd úr felkeresett a Bense ügyben. Kérek Kalocsáról Meghatalmazást, a perképességem igazolását – sajnos még ilyesmi is kell. A Mária Congr. a Cserkészeknek 200 koronát ad.

18. Az Órangyal-társulat díszgyűlése keretében „Szűz Mária halála” című színdarabot ad elő d. u. 5 órai kezdettel. Toldy nagys. úr két nővért kért át d. u. 3 órára az Ó-templomba, hogy segédkezzenek a tertiarusok beöltöztetésénél. Kristóf Ferenc és Kristóf Mariska Budapestről meglátogatták nagynénjüket.

21. Sarlós Olga és édesanyja a hajnali vonattal hazautaznak. Pór Ilona⁶⁹⁶ meghozta Kalocsáról a meghatalmazást. Tiszteendő Anya is tiltakozik, hogy színpadunkat a városbeliek színelőadásra használják. Megjött a Jézusnévnap körlevél. Évi szentünk az 1922. évre

⁶⁹⁰ Krane Anna bárónő „Magna Peccatrix” (Bűnbánó Magdolna) c. bibliai tárgyú regényének dramatizált változatát adták elő 5 felvonásban, 32 szereplővel. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. december 4., december 11.

⁶⁹¹ Nagyszabású irodalmi estélyt rendezett a Délvidéki Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesületének szegedi csoportja a főgimnázium tomacsarnokában. A befolyó jövedelemet a délvidéki menekült egyetemi hallgatók segélyezésére fordították. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. december 4.

⁶⁹² Fourier Szent Péter †1640. december 9.

⁶⁹³ György Veronika (1901-?) elemi iskolai tanítónői diplomáját 1923-ban a Constantinumban szerezte. Későbbi szerzetesi neve: M. Leonilla. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁶⁹⁴ Dr. Holló Béla.

⁶⁹⁵ Virág M. Marietta (?-?) házi nővér, Félegyházán dolgozott kápolnásként és varrónőként is. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1916. június 3.

⁶⁹⁶ Poór Ilona, jelöltő. Későbbi szerzetesi neve: M. Parencia. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1923. június 12., 1924. június 9.

Kalazanti sz. József,⁶⁹⁷ a kath. iskolák védőszentje. Marietta és Leonida nővérek megérkeznek.⁶⁹⁸ Ifigenia és Albertina növ. Bpestre utaznak.

22. Ma kezdtük a karácsonyi szünetet a képzőben és a polg. leányiskolában. Növendékeink hazautaznak, egynek kivételével aki megszállott területről való. d. u. 5 órákor a Népszövetség színelőadást tart⁶⁹⁹ tomatermünkben.

23. Ma az el. isk.-ban is megkezdjük a szünetet. Kezdődik a nagy takarítás. Ifigenia, Annuntiata és Albertina nővérek visszajönnek Bpestről. A tanítóképző és el. isk. tanítónők is megkapják arckép. vasuti igazolványukat. Gratulálunk mélt. Püsp. Úrnak karácsony és névnap⁷⁰⁰ alkalmából – úgyszintén Kolossváry méltóságos úrnak, Sile⁷⁰¹ tanár úrnak.

24. Gratulációk a városi ismerősöknek. D. u. 1/2 4 órákor estebéd, 5 órákor a jelöltnek, 6 órákor a nővérek karácsonyesti megnyitás.⁷⁰² A nővérek pamutot, almát, diót, cukorkát, és képecskéket kaptak. – Megvolt a legnagyobb az éjféλι sz. mise sz. áldozással – és vele a karácsonyi öröm – és béke meleg testvéri körben. Reggel 10 szegény tanuló kapott ajándékot.

25. A nap folyamán csak 4 sz. misénk volt. Az ifjúság a nagyteremben hallgatta a 2 sz. misét, amelyeket Kovács ft. 8 órai kezdettel mondott. Lélekemelő volt a gyermekek éneke, biztosan és szépen énekeltek az el. isk. növendékei is, a testvérek vallásos buzgóságát dicséri a szép esemény. Litánia nem volt. A Leányegylet 1/2 4 órai kezdettel Madarász Floris⁷⁰³ dr. piarista tanár: A tékozló fiú című darabját⁷⁰⁴ adta elő telt ház előtt.

26. Mélt. Püsp. atyánk nevenapja⁷⁰⁵ sz. áldozást, imáinkat és jó cselekedeteinket felajánltuk érte. A Leányegylet megismétli színelőadását. – A közalapítványi kir. ügyvizsgátošagtól 14519/1921. sz. alatt tájékoztató jelentést kér a Bense-féle hagyatékról. A színelőadásból Maristella nővér 12.000 K-t átad a ház javára.

27. Clarissa nővér Tiszt. Anya engedélyével Vecsésre utazott. Szt. János⁷⁰⁶ áldás.

29. Levél Szentestről a megindítandó zárda ügyben. Mindenről értesitem Tisz. Anyát. D. u. 2 órákor módszeres konferencia a tanítóképző tantestületével. – A szőlőt takarják napszámosok. – Havi tanácsülés. II. Félévi számla jóváhagyása.

30. Módszeres konferencia az el. isk. tantestületével.

31. Szomor ft. 8 órákor sz. misét mondott kápolnánkban. Kárpáti gondnok úr nem jött elszámolni, pedig jó lett volna. 5 órákor évvégi hálaadás Monstranciával. 1/2 7 kor Toldy nagys. úr Szelepcsényi András káplán úr és Tóth József Kalmár kápolnai lelkész voltak itt a

⁶⁹⁷ Kalazanci Szent József (1556-1648) Rómában a csavargó gyerekekről gondoskodott, ingyenes népiskolát nyitott számukra. A piarista kongregáció megalapítója, 1621-ben a rend generális főnöke lett. 1767-ben avatták szentté. JÖCKLE, Clemens, 1995. 185.

⁶⁹⁸ Lásd: 1921. december 14-i bejegyzés.

⁶⁹⁹ A karácsonyi jótékony célú irredenta estély bevételét a helyben állomásozó katonák karácsonyi ajándékára fordították. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. december 18.

⁷⁰⁰ Hanauer Árpád István névnapja: december 26. (István)

⁷⁰¹ Helyesen: Sille István.

⁷⁰² Nehezen olvasható szó.

⁷⁰³ Madarász Flóris (1872-1915) irodalomtörténész, 1889-ben lépett be a ciszterci rendbe, 1895-ben szentelték pappá. Tanított Székesfehérváron, Baján, Egerben. SZINNYEI József, 1891-1914. VIII. 227.

⁷⁰⁴ A tékozló fiú c. dráma 1905-ben jelent meg. Uo.

⁷⁰⁵ István nap (Hanauer Á. István).

⁷⁰⁶ Szent János evangélista, apostol, Jézus szűk tanítványi köréhez tartozott. Ünnepe: december 27. JÖCKLE, Clemens, 1995. 167-170.

nővéreknek „Boldog új évet” kívánni a **Communitásnak**. Lefekvés este 9 órakor. Néhányan Szentségimádással várták be az éjfélt. Ezer hála és imádás, a letűnt évben fölöttünk örökdő, gondviselő Szent Szív szeretetének!

1922
JANUÁR

1. In nomine Jesu!⁷⁰⁷ E szent név felé fordulunk reményünkkel, kívánságunkkal, hogy ez új év is boldog legyen! Délben összejött káplonánkban szerzetesi kis családunk és itt megújítottuk Jézus szts. Szívének tett felajánlásunkat. D. u. 3 órakor Szentséges litánia, 1/2 5 órakor Exhortatio a nővérek és jelöltnőknek.

2. Jézus sz. neve ünnepe. A lélek ünnepe, minden külső pompa nélkül. Csendes örömök közt folyt le a nap.

4. Juhász Amál jltnő visszajött szünidei útjáról. Fát hordatott be Kárpáti gondnok úr. Hibabevall. kápt. este.

5. Lelkimegújulás. A délelőtti vonattal érkezett meg Clarissa nővérünk Vecsésről. Annuntiata nővér ma délben visszautazott Budapestre. Dr. Mátray Ferenc⁷⁰⁸ jászapátúból meglátogatja testvérét, Ambrózia nővérünket.

6. I. Péntek. Mindannyiunk szomorúságára nincsen házunkban sz. mise. 3 királyok ünnepe lévén, az Ó-templomba kell mennünk sz. misére. Litánia sem volt. 3/4 9 kor kezdtük a házzszentelést körmenetileg kísértük a ft. hittanár urat, 10 órakor már befejeztük.

7. Mátray úr elutazott.

9. Az elemi isk. megkezdtük a tanítást, szép számban jelentek meg a tanulók. Bennlakó tanítványaink visszautaznak a karácsonyi szünetről.

10. Tanítás a polg. isk. és tanítónőképzőben. Este 1/2 5 kor Ambrózia növ. és főnöknő a városháza dísztermében tartott előkészítő bizottság ülésén, a Gyermekvédő akció ügyében, résztvett.⁷⁰⁹

12. Visszafizettük adósságunkat: a két váltót és Toldy ngs. úrnak a 35.000 Koronát összesen 60.000 (hatvanezer) koronát.⁷¹⁰

15. Takács Mariska édesatyja jött Magyarkesziből hazaviszi kislányát, majd szeptembertől kezdve taníttatja. Sz. mise volt káplonánkban. A gyengélkedő növ. idehaza maradtak.

16. Két vendég-pap is nálunk misézett s így Istennek hála három szentmisénk volt.

⁷⁰⁷ Jézus nevében.

⁷⁰⁸ Dr. Mátray Ferenc 1918-ban Jászapátiban a kir. kat. főgimnázium rendes tanára volt, 1927-ben Jászapátiban a Kir. Katolikus gr. Széchenyi István reálgimnázium rendes tanára. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918., 1927.

⁷⁰⁹ A Vöröskereszt anya- és csecsemővédelmi akciója vetített képes előadással egybekötött vándorkiállítás rendezett, Félégyházán 1922. január 19-22. között voltak a programok. E tárgyban 1922. január 10-én volt az alakuló gyűlés a város közgyűlési termében. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HIRADÓ 1922. január 15.

⁷¹⁰ Lásd: 1921. november 16-i bejegyzés.

Főtiszt. Kristofcsák Ferenc⁷¹¹ besenyői plébános és Szomor Béla hittanár urak. –

18. D.u. 4 óraker az Ifjúság a tomatereiben üdvözlí a főnököt, igazgatót.⁷¹² Előtte a polg. isk. Tantestülete gratulált.

19. Igazgatói szünnap.⁷¹³ 8 óraker van a sz. mise kápolnánkban. Az Országos Csecsemővédő-egyesület⁷¹⁴ 1/2 5 óraker tartja Tomatermünkben I. előadását.⁷¹⁵ Képez-désznőink is jelen vannak.

20. A képzőben a d. u. órák elmaradnak, hogy a növ. iskolára készülhessenek, este jelen vannak a Csecsemővédő folytatóság előadásán. Egy új növendék jelentkezik a képző III. o-ra.

21. Német M.⁷¹⁶ I. éves jelöltő visszajött Diósvizlőről.

22. Havi házi tanácskozás. A fházi Gazdalegények-köre helyet kér a Constantinumban. Febr. 2-án tartják majd alakuló gyűlésüket.⁷¹⁷ Myra nővért bíztuk meg az ő vezetésükkel. – György Veronka jltő Istennek hála már elhagyhatta a betegszobát. Nehogy esetleg fertőzést vigyen a jltők közé – 1 hétig a városban tartózkodik ápolójánál Nagy Róza, vallásos lelkű, idősebb magánzó leányánál. Étel és fűtőanyagot a zárdából visznek nekik. –

23. Szent Atya XV. Benedek pápa halál híre.⁷¹⁸ Intézetünk homlokzatára kitűzzük a gyászlobogót. Sz. szab. 130. pontja értelmében felajánlunk érte 3 szt. áldozást, 3 sz. misét, 3 rózsafüzért, halottas zsolozsmát I nocturnussal, 14 napon át asztal után a De profundis zsolnárt.

24. Nyéki Mária I. éves képz. növ. szülei érkeznek beteg kislányuk látogatására. Az eset komoly aggodalomra ad okot. Tüdő- és mellhártyagyulladásban szenved az amúgy is gyenge kislány: Bizunk a jó Istenben.

25. A városban székely színészek hangversenyt rendeztek az ifjúság számára.⁷¹⁹ Tekintettel a sz. Atya gyász esetére a Constantinum nem megy el. A képző III. o. növendékei a délután folyamán megtekintették a Cementgyárat Maylát-cégnél.⁷²⁰

27. Polg. isk. félévi osztályozó konferencia. Haubner polg. isk. tanár nevenapja alkalm.

⁷¹¹ Kristofcsák Ferenc 1918-ban óbesenyői plébános, a csanádi püspökség csanádi kerületének alesperese és kerületi iskolafelügyelője volt. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1918.

⁷¹² Margit névnap: január 18.

⁷¹³ Az igazgatónő névnapja miatt.

⁷¹⁴ Pontos neve: Anya- és Csecsemővédő Országos Stefánia Szövetség. 1915-ben alakult társadalmi egyesülés, támogatta gróf Apponyi Albert. 1917-től állami megbízás alapján a társadalom, a helyhatóságok és az állam együttes anyagi és erkölcsi támogatásával szervezte meg a várandósok, szoptató anyák, újszülöttek, csecsemők és három éves korhatárig a kisdetek egészségí és szociális védelmét. UJ IDŐK Lexikona, 1941. 433., 5516.

⁷¹⁵ Lásd: 1922. január 10-i bejegyzés.

⁷¹⁶ Németh Mária, neve az 1921/22-es évre kiadott évkönyvekben a tanítónők képző I. osztályából kimaradt növendékek neve között szerepel, szülei nem egyeztek bele, hogy belépjen a Társulatba. ÉRTESÍTŐ 1921/22.; Lásd még: 1922. január 21-i bejegyzés.

⁷¹⁷ A Gazdalfjak Katolikus Legényegyletének alakuló gyűlése 1922. február 2-án volt 1/2 11 óraker volt a Katolikus Népszövetség helységében. A Katolikus Gazdaleányok Egyletének alakulása aznap du. 3 óraker történt a zárdá tomatermében. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. január 29.

⁷¹⁸ XV. Benedek pápa (Giacomo della Chiesa márki) (1854-1922) pápa: 1914. szeptember 3-tól 1922. január 22-ig. MATZ, Klaus-Jürgen, 1994. 354.

⁷¹⁹ Az elszakított Erdélyből kiűzött művészek rendeztek délután a tanulóifjúság, este pedig a nagyközönség számára művészestélyt. A szegényes propaganda és a farsangi mulattságok miatt viszonylag kevesen voltak jelen. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. január 29.

⁷²⁰ Az Újszászy és Mayláth építőcég műkö- és cementgyáráról van szó. BOROVSZKY Samu, é. n. 392.

(28)⁷²¹ szürke pamutból kötött sálát és 1 pár kesztyűt kapott.

28. Requiem (énekes) elhunyt XV. Benedek pápáért – házikápolnánkban. Az összes osztályokból voltak növendékek a nagyteremben ezen alkalomból. – György Veronka ma tért vissza a jelöltnök közé. Német Mária I. éves jelöltnőt hazabocsájtottuk, mert nem kapta meg szülei beleegyezését a zárdába lépéshez. Flávi⁷²² nővér halál hírért vettük. R.i.p. Tanítónőképző félévi oszt. konferenciája.

29. El. isk. tanítónők jan. havi értekezlete. Házi tanácsülés. Exhortatio a növ. és jltnőknek.

30. D. e. 9 órakor gyászmisére vonult az ifjúság az ó-templomba, XV. Benedek pápáért. d. u. 6 nővér Bellonyiné tanítónő temetésén⁷²³ vett részt.

31. Értesítő kiosztás utána szünet. Hibabevall. kápt. Egy új 3. éves képz. növ. érkezett.

FEBRUÁR

1. Lelkimegújulás napja. Vereb Ignác bácsi,⁷²⁴ intézetünk nagy jóltevőjének nevenapja. Főnöknő és Columba nővér meglátogatták a jó öregget és kifejezték jókívánataikat.

2. Ünnepek. Sille ft. úr sz. misét mondott kápolnánkban, a gyengélkedők nem mentek ki a hideg templomba. Sz. mise után rövid sz. beszéd és följánlás a Congreganistáknak kápolnánkban.

3. I. péntek. A szokott fénnel és új szeretettel ünnepeltük. Énekes nagy mise (latin). Ma Balázs-áldás is volt, az el. isk. szentmise után feljöttek a díszterembe, ott részesültek a sz. áldásban.

6. Blaskó Mária a Szeged-felöli gyorsv-tal érkezett. Csak pár órát töltött nálunk. A Szív-Gárdistáknak a tornateremben mesedélután tartott, a terem fűtve volt. Iuvenális nővér is influenzás.

7. Ágnes, Iuvenalis, Clarissa és Sylvana nővérek betegek - influenza.

8. Budapestről 5 q sőt kaptunk alamizsnaképen.

11. Lourdesi B. A.⁷²⁵ ünnepe, kápolnánkban búcsú. 7 órakor énekes nagymise. Házi tanácsülés Bense-ügyben.

12. Cserkészek d. u. 5 órai kezdettel színelőadást adtak tornatermünkben.⁷²⁶

⁷²¹ Január 28-án van Károly névnap.

⁷²² Helyesen: Flávia. Söti M. Flávia (1893-1922. január. 23.) A nővér Magyarokánzsán hunyt el. BKMÖL XII. 6. Tagebuch. A kalocsai anyaház krónikája. 1922. január 28.

⁷²³ Bellóny Rezsóné Bányai Etelka (1869. december 15.-1922. január 29.). kiskunfélegyházi tanítónő. Szatmáron végezte a tanítónőképzőt 1885 és 1889 között, Félegyházán 1890 óta működött. Férjével, a tanító Bellóny Rezsóval együtt széngázmérgezést szenvedtek, amibe a feleség 1922. január 29-én belehalt. Temetése január 30-án ment végbe. BKMÖL Kf. V. 192. A kiskunfélegyházi római katolikus elemi népiskoláknál működő rendes tanítók törzskönyve.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. február 5.

⁷²⁴ Vereb M. Columba nővér édesatyja.

⁷²⁵ Boldogasszony.

⁷²⁶ A félegyházi cserkészek fogadalmi ünnepséggel egybekapcsolt műsoros előadást rendeztek. A programban szerepeltek ének- és zongoraszámok, szavaltatok, színjátékok. A bevételt a cserkészotthon köl-

13. Mészáros János eddigi szolgánkat a város megvásárolta mezőőrnek – s így elhagyja szolgálatunkat. Derék becsületes, ügyes, okos és hűséges volt. Helyette Nagy Jánost és feleségét Dobák Piroskát fogadtuk. Teljes ellátást és havi 1000 koronát kapnak fizetésül. Huszár akció⁷²⁷ ösztöndíj fejében 3000 K-t küldött a mai napon a tanítónőképző legtehetségesebb és legszorgalmasabb tanulójának Vékony Rózának.⁷²⁸ – Rendkívül hideg van: 21°C mutat a hőmérő.

14. Hála Istennek a beteg nővérek már elhagyhatták az ágyat. Constantia nővér Elvira jltnövel Budapestre utazott a szegények cipőügyében. Az esti gyorsvonattal már vissza is érkezett 100 pár cipőt hozott a Szív Gárda vezetőségétől = gyermekcipők, párja = 190 Korona.

15. Ft. Lelkiatyánknak⁷²⁹ születésnapja, csak imánkat és jókívánatainkat adhatjuk: Éljen a mi Istentől rendelt Lelkiatyánk!

16. Az ifjúság déli 1 órákor kivonult a Városházához, Petőfi segesvári szobrát⁷³⁰ hozták 6 szürke lovon.

18-án Ifigénia nővérünk a hajnali vonattal Szegeden át Kanizsára utazott. Édesanyja beteg és családi ügyben. Útlevelet Annuntiata nővér szerzett nekik. D. u. 5 órai kezdettel a helybeli Nőegylet tornatermünkben jótékony célú előadást rendez.⁷³¹ Színre került: A nagymama.⁷³²

19. Toldy nagys. úr a Felügyelőbizottság elnöke a tanítás szünetelését kívánja, mert a Constantinum költségvetése nem bír több fűtőanyagot beszerezni. Fájó szívvel vettük ezt tudomásul, mert amikor ez a legjobb munkaidő!

22. Polg. isk. növendékei közül Hunyadi Katalin⁷³³ részesült a Huszár-akció 3000 Koronás ösztöndíjából. Püsp. úr levele a bőjti fölmentés tárgyában. Sürgöny Kalocsáról, hogy Tiszt. Eulália⁷³⁴ és Modesta⁷³⁵ nővérek jönnek holnap.

segeire és a táborozási alpra fordították. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. február 5.

⁷²⁷ Huszár Károly volt kultuszminiszter alapítványa szorgalmas tanulók segélyezésére. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. február 19.

⁷²⁸ Vékony Róza az 1921/22-es tanévben a kiskunfélegyházi tanítónőképző III. éves tanulója volt. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁷²⁹ Hajós Rezső.

⁷³⁰ 1921. őszén dr. Porst Kálmán, a helyi főgimnázium igazgatója szorgalmazta a háború idején Segesvárról Pestre menekített Petőfi-szobor megszerzését. A helyi képviselőtestület december 27-i ülésén magáévá tette a kezdeményezést, közben azonban Kiskörös is igényt támasztott a segesvári szoborra. 1922. január 8-án a Petőfi Társaság végül Félegyháza javára döntött, a szobor február 16-án érkezett meg a városba. IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 359-360.

⁷³¹ A Nőegylet először a Koronában, majd a Constantinumban, s harmadjára ismét a Koronában mutatta be a darabot. A három előadás bevételelet olesó, állami kedvezménnyel gyártott cipők beszerzésére fordították, amiket szegény iskolás gyermekeknek adtak. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. február 19.

⁷³² Csiky Gergely 1891-es vígjátéka. A műkedvelő előadás néhány szereplője felutazott Pestre a darab tanulmányozása végett, mert a Nemzeti Színházban ezt a darabot nemrég játszották. Sikertelen innen az előadáshoz szükséges néhány kelléket megszerezni. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. január 29.; MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon I. 316.

⁷³³ Hunyadi Katalin az 1921/22-es tanévben a Constantinum polgári iskolájának IV. éves növendéke volt. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁷³⁴ Schreiner M. Eulália (?-?) 1917 óta általános gondnoknőként működött Kalocsán. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1917. július 6.

⁷³⁵ Maas M. Modesta (?-?) házi nővér, Félegyházán a növendékek ruhatárát gondozta. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1915. június 20.

23. Nem Eulália t. hanem Norbertina⁷³⁶ nővér jött Modesta testvérrel. Utóbbi ide van helyezve. Janka nővér pedig Kalocsára megy.

25. Kovács ft. úr Vácra kísérte Sille ft. urat, s így ma nincs sz. mise a házban. A hajnali vonattal Konstancia nővér Bpestre utazott Hunyadi Katalin kísérte, a szegény gyermekeknek cipőt hoz. Norbertina nővér reggel 5 ó 20 perckor Majsa-felé Kalocsára utazott Janka nővérrel. – Vereb Ignác felbontja a szerződést⁷³⁷ – aminek mi is örülünk – mindig elégedetlenek voltak és túlsokat kívántak tőlünk. Az esteli vonattal Konstancia nővér visszajött Bpestől. Stürgöny Kalocsáról.

26. Farsangvasárnap. A képezdei ifjúság 12 óraker megý át az Ó-templomba adorálni. A jelöltñök 1/2 1 óraker, a nővérek 1 óraker. – Nyéki Mária I. éves képezdésznőt edesatyja hazaviszi. Anyja a mai napig itt volt, leányát ápolta – ma ő is hazament. – Litánia a legm. Oltáriszentség kitétele mellett 1/2 4 óraker. 1/2 5 óraker Exhortatio, a nővéreknek és jelöltñöknek. 5 óraker az Ifj. Leányegylet farsangi előadást tart a tornateremben, a befolyt jövedelem az Ó-templomi harangalap javára megy.

27. Farsang-hétfő. 1/2 8 óraker csendes szt. mise kápolnánkban a legm. Oltáriszentség kitétele mellett, adoratiók mint tegnap. A Bense-féle ügyben alapítólevél-tervezet készűl. –

28. Főnökñ Szekér Elvira jltñövel Kalocsára utazik gazdasági ügyekben. Az Ifjúsági Leányegylet megismétli szini előadását. Tiszta jövedelem: 8000 K. –

MÁRCIUS

1. Kápolnánkban sz. József szobrát állítjuk az oltárra. Sz. mise után sz. József litánia, áldás Cibóriummal. Lelkimegújulást tartanak a nővérek. 11 óraker az ifjúság átvonul az Ó-templomba hamvazkodásra.

2. Minden fokon megkezdődik a tanítás, még fűtünk. Délután főnökñ visszajön Kalocsáról, magával hozza Magó Juliska⁷³⁸ I. éves jelöltñöt, hogy az I. képzőbe járó egyetlen jelöltñöknek legyen társa.⁷³⁹

3. I. Péntek. Énekes nagymise a legm. Oltáriszentség kitétele mellett. D. u. 1/2 5 óraker Sztségimádás Monstranciával.

5. Reggel már annyira világos, hogy a hórakat karban végezhetjük a kápolnában. Eisler Irma volt növendékünk meglátogatott bennünket és Kakuk Ilona⁷⁴⁰ férjével.

⁷³⁶ Patócs M. Norbertina (1882-?) Kalocsán működött óvónőként 1907-1943 között. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁷³⁷ Lásd: 1921. július 10-i bejegyzés.

⁷³⁸ Magó Júlia (1906-?) az 1921/22-es tanévben a főlegyházi tanítónőképző I. éves tanulója. Elemi iskolai tanítónői oklevelét 1926-ban szerezte meg a Constantinumban. 1929-ben Kalocsán megszerezte a magyar és történettudományi szakcsoportra képesített polgári iskolai tanárnői oklevelet. 1932-től 1948-ig a Constantinum tanítónőképzőjének és mezőgazdasági iskolájának tanárnője. Későbbi szerzetesi neve: M. Filoména. ÉRTESÍTŐ 1921/22., 1925/26.; BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai; FEKETE János, 1990. 92.

⁷³⁹ A másik I. éves jelöltñ a tanítónőképzőben: Keller Katalin. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁷⁴⁰ Kakuk Ilona az 1916/17-es tanévben a Constantinum Mária-Kongregációjának egyik pénztárosa. Neve nem szerepel a tanulók névsorában, pedig mint az összes többi kongregációs tisztségviselőnek, neki is

7. Juvenális nővérünk ma tette le fogadalmát 1 évre. Kedves családi ünnepélyünk volt reggel 6 órakor. Hajós Rezső ft. Lelkiatyánk mondta a korai sz. misét, melyen a nővérek és jltnök voltak csak jelen. Evangélium után rövid sz. beszéd volt. 1/2 8 órakor az ifjúság számára csendes sz. mise. 8 órakor Fehér András szentesi plébános úr mondott kápolnánkban sz. misét. A szentesi zárda ügyében látogatott meg bennünket. – Főtisztelendő Lelkiatyánknak a mai ünnepély alkalmából díszes, fehér selyemre festett stólát ajándékoztunk, azért ma, mert születés- és névnapra nem fogad el semmi ajándékot. Fehér plébános úr meg is áldotta mindjárt. Morvay Erzs⁷⁴¹ I. éves növendékünk 8 napi szünetre – egészségi okokból – hazament. – A fűtést az iskolában beszüntettük. A képző I. oszt. is fölment az új épületbe.

8. Hibabevallási kápt. az isk. testvéreknek, a házi nővéreknek jövő héten.

9. Faragó Fábán újcsk. sz. Ferenc-rendi házfőnök – mint rendkívüli gyóntatónk – jött, még nincs megerősítve újabb 3 évre. 100 K utiköltséget és 1 rúd háziszalámít adtunk neki, utóbbi alamizsnaképen.

10. Salézia⁷⁴² és Rajmunda⁷⁴³ nővérek halálhíre. Kedves Tisztelendő Anyánk előbbiről emléksorokat is küldött. Kongregatióink legidősebb (88 évet élt) és alapítótagja, szép csendes halállal költözött át az Úr örök házába. Hosszas betegségében 5-ször vette fel az utolsó kenet szentségét. – D. u. a Tanítónőképző tantestületével konf. a tanképző évvégi vizsg. rendjének tervezetéről.

12. A Mária-Congr. gyűléseit d. u. 3 órakor kezdi ezentúl, a külső növendékek különben nem vehetnek azon részt. A nővérek exhortatója ma 1/2 órával később. Gyönyörű tavaszi idő van, a szabadban 14°R⁷⁴⁴ meleg.

13. A házi nővérek hibabevallási káptalanja.

15. Március 15. Nemzeti ünnep. Iskolai szünnap. Vettünk 2 új nemzeti színű lobogót, mert nem volt már egy sem, hogy az int. homlokzatára tűzzük, a 2 db. 900 K. Ez évben Fh.⁷⁴⁵ különös pompával ülte e napot.⁷⁴⁶ Kápolnánkban r. 1/2 8 órakor a szokásos szt. mise; utána a gyakorló iskola ünnep. a tomateremben. 1/2 10 órakor sorakozás, utána kivonulás a Városháza tere. Ott 10 órakor táborig. sz. mise, utána hosszú program: énekszámok, szavaltatok – innen felvonulás a Petőfi-emléktáblához.⁷⁴⁷ Az intézet növendékei borostyánkoszorút vittek nemzeti

növendéknek kellett lennie. Csak Kakuk Erzsébet és Kakuk Margit név szerepel a korábbi értesítőkben is. ÉRTESÍTŐ 1916/17.

⁷⁴¹ Morvay Erzsébet a Constantinum tanítónőképzőjének volt I. éves növendéke az 1921/22-es tanévben. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁷⁴² Michael M. Szalézia (1834-1922. március 7.) egyike annak a tizenkét nővérnek, akik 1860-ban jöttek Kalocsára. Tanítónő, a nevelőintézet főfelügyelője, volt főnőknő Baján és az újvidéki zárdában is, sokáig vezette az anyaház anyagi ügyeit. BKMÖL XII. 6. Tagebuch. A kalocsai anyaház krónikája. 1922. március 7.; FRANZ Mária Terézia, 1925. 53.

⁷⁴³ Hiebl M. Rajmunda (1857-1922. március 7.) iskolás nővér, Kunbaján hunyt el. BKMÖL XII. 6. Tagebuch. A kalocsai anyaház krónikája. 1922. március 13.

⁷⁴⁴ R°: a Réaumur hőmérsékleti skála fokának rövidítése. ÚJ MAGYAR Lexikon, 1960. V. 505.

⁷⁴⁵ Félégyháza

⁷⁴⁶ A piactéren Szelepcsényi András ünnepélyes táborig. misét mondott, utána a református lelkész tartott beszédet. A Polgári Daloskör, a Gazdáiifjak és Leányok vegyeskara is énekelt, szavaltatok, Petőfi-népdalok is elhangzottak. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. március 5.

⁷⁴⁷ Kiskunfélegyházán a mai Petőfi utca 7. számú háza az ún. „Petőfi-ház.” A Petrovics-lakóház helyén álló épületen emléktáblát helyezett el a város: „Itt élte gyermekéveit Petőfi Sándor — A nagy költő emlékének tisztelői — 1861” FEKETE János, 1974. 120.

színű szalaggal díszítve. Koszorú és szalag 900 Korona, pedig a csináltatás ingyen volt, – de gyönyörű körkoszorú. Újfalusi Rózsa IV. éves tñjelölt e szavakkal nyújtotta át: Borostyánkoszorút – városunk nagyszülöttjének (Petőfinek), a magyar szabadság nagy hősenek, lángelkű költőnknek! – a félegyházi lelkes honleányok. – Móczár Mária I. éves tñjlt pedig elszavalta az emelvényről Petőfinek: Magyarokhoz című költeményét – magyar ruhában volt. Szépen sikerült minden. Hála Istennek! Buzás Ilona tñtőnek itt volt az édesatyja Kecskemétről.

16. Válasz Vácra, hogy a polg. isk. nem óhajtunk világi gazd. tanárt.

17. Szerelemhegyi Olgát⁷⁴⁸ fölkértem, hogy beteg Amabilia testvérünket segítse ki a zongoraórak adásában; szívesen teszi ingyen, hálaból volt tanítónője iránt.

18. Reggel 7 óraker énekes nagy mise a legm. Oltárszentség kitétele mellett sz. József tisz. -re. 19. vasárnapra esik, amikor kápolnánkban nincs sz. mise.

19. Ifigénia nővér visszaérkezett Bácskából. Molnár Piroska, tavaly végzett növendékünk (tanítónő) megőrült. Főnöknő és Ambrózia nővérünk meglátogatták lakásán, mert vágyott nővérek után, ételt, orvosságot csak tőlünk fogadott el.

20. Szegény beteg kisleány bejött hozzánk. Apja és Toldy ngs. úr könyörögtek, hogy adjunk neki pár napra helyet. Nem merem, mert a mi intézetünk nevelő intézet, az ifjúságra veszélyes az ittléte. Egy éjszakára itt volt betegszobánkban 2 jelöltő volt mellette.

21. A beteg leány csendben volt egész éjjel – még sem merem a házban tartani. Megüzentem szüleinek, hogy vigyék gyógyintézetbe. Csellel lehetett csak rábírní, hogy távozzék. Ambrózia nővér átkísérte Szentesre. A vonatnál hozzátartozói is beszálltak, s vele utaztak. Ambrózia nővér még ma este visszajött.

22. Pelyva Mancsi⁷⁴⁹ helybeli leány óhajt nálunk belépni, este beszállította ruháit. Föt. P. Komárik István⁷⁵⁰ a d. u. vonattal érkezik Szegedről a tñképző és polg. isk. tanulóknak tart lelkigyakorlatot, az elemi isk. tanít. Az előadások a tornateremben vannak. Khírer Mária, Dömsödi Ilona⁷⁵¹ szentesi tanítónők színdarab ügyben vendégeink.

23. A Constantinum keleti frontja elé a város fürtös juharfákat ültetett 2 db-t. P. Komárik számára psp. úrtól a nővérek gyóntatására jurisdictiót⁷⁵² kérünk.

24. A kért jurisdictió megjött. Ft. P. Komárik 1/2 7-kor, Kovács ft. úr 1/4 8 óraker misézett. D.u. az ifjs. sz. gyónását végzi.

25. Szűz Anyánk legnagyobb ünnepe,⁷⁵³ a lelkigyakorlatokat végző ifjúság nem ment ki az Új-templomba a sz. misére, kápolnánkban 1/2 8-kor volt sz. mise, fogadalomújítás (Congreganistáknak), utána jócselekedetek felajánlása, ezután hazamentek a külsők reggelizni s

⁷⁴⁸ Szerelemhegyi Olga az 1915/16-os tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves növendéke volt. ÉRTESÍTŐ 1915/16.

⁷⁴⁹ Az 1922/23-as tanévben a tanítónőképző I. éves tanulói közül Pelyva Mária kimaradt, nem végezte el az első osztályt. ÉRTESÍTŐ 1922/23.

⁷⁵⁰ Komárik István jezsuita, 1918-ban Kalocsán a jézustársasági kath. érseki főgimnáziumban rendes tanár. A kalocsai nővérek rendkívüli gyóntatója 1910. áprilisa és 1913. májusa között. Hajóson a nővérek rendkívüli gyóntatója 1927. októbere és 1932. októbere között. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1918.; BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánkent.

⁷⁵¹ Dömsödi Ilona az 1917/18-as tanévben volt IV. éves tanulója a Constantinum tanítónőképzőjének. ÉRTESÍTŐ 1917/18.

⁷⁵² jogosultságot

⁷⁵³ Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepe.

így 9 órai sz. beszéd elmaradt. D. u. Dr. Porst Kálmánnak 20 éves fiát temették,⁷⁵⁴ az ifjúság nem vonult ki, 4 nővér azonban képviselte az intézetet. Ambrózia nővérnek vendége érkezett, Szabó Ilonka kisasszonyban. Keszthelyről⁷⁵⁵ ismerősök.

26. A 1/2 8 órai sz. mise alatt sz. beszéd, sz. áldozás, utána búcsúimák - ezzel befejezték a nővérek a lelkigyakorlatokat. Ft. Péternek 1000 K. tiszteletdíjat adtunk. Minden résztvevő növendék 10 Koronát fizetett. A déli vonattal P. Komárik elutazott. D. u. a nővéreknek exhortató.

27. A tanítást minden fokon folytatjuk.

28. D.u. 1/2 5. A tanítónőképző tantest. rendes havi értekezlete. Este 1/2 8 órakor Pelyva Mária édesanyja kíséretében jött, hogy mint jelöltő a zárdába felvétessék. Megható volt, amint az édesanya könnyek között adta rá, előtte térdelő leányára, anyai áldását. –

29. D. u. 1/2 5 órakor a polg. isk. tantest. rendes havi értekezlete.

30. A déli vonattal érkezett Barótné Stegmüller Mária⁷⁵⁶ ngs. úrnő, a gazd. isk. igazgatónője – felkértem, hogy gazdag tapasztalataiból és ismereteiből adjon az életbe kilépő növendékeinknek. A d. u. folyamán a tanképző növ. tartott érdekes előadást.

31. A délelőtt folyamán 8-10-ig ismét a tképző növendékeihez szolt, 10 óra után pedig a polg. isk. 4. oszt. növendékeinek beszélt az okszerű gazdálkodásról – munkaszertetről, a déli vonattal elutazott kedves vendégünk. Marietta nővér lábát operálta a doktor.

ÁPRILIS

1. Ma fejezte be a helybeli kath. Nőegylet 3 napos lelkigyakorlatait ft. P. Tarcsafalvi ferenczrendi katonapáter tartott gyűjtő beszédeket intézetünk tornatermében d. e. 9- és d. u. 3 órakor a nőknek, este 6 órakor a férfiaknak. Ma 3 sz. mise volt kápolnánkban. ifj. Zámbo Dezső és Tarcsafalvi ft. urak is nálunk miséztek. A nőegyletnek a bef. beszéd és közös sz. áldozás is itt volt a kápolnában. A lourdesi Szűz szobrát visszaállítjuk az oltárra. Budapestről Zrinyi-Gárda 2 vezető férfiak: Stadler Nándor⁷⁵⁷ fővezér és Telkes László⁷⁵⁸ tiszt – a déli vonattal érkeztek. Nálunk étkeztek.

2. D. u. 1/2 3 órakor a Zrinyi-Gárda díszelőadást tartott tornatermünkben.⁷⁵⁹ A tanítónőképző növendékei is részt vettek azon – ének és zene-számokkal.

⁷⁵⁴ ifj. Porst Kálmán (1902-1922. március 23.) joghallgató. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. március 25.

⁷⁵⁵ Lásd: 1921. július 17-i bejegyzés.

⁷⁵⁶ Baróthyne Stegmüller Mária gazdasági tanárnő, 1918-ban a földművelésügyi minisztérium gazdasági szakoktatásért felelős ügyosztályának dolgozója volt. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918.

⁷⁵⁷ Stadler Nándor az O.K.H. főtisztviselője, fővárosi törvényhatósági bizottsági tag, a Zrinyi Gárda fővezére. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. március 25.; MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁷⁵⁸ Telkes László a Zrinyi Gárda tisztje, közigazdasági egyetemi hallgató, a Baross Gábor Kör ifjúsági elnöke volt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. április 2.

⁷⁵⁹ Ekkor tettek a tagok egy évre szóló fogadalmat is. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. április 9.

3. Szomorú hír érkezett IV. Károly magyar király⁷⁶⁰ haláláról.

4. A kaszárnyába kölcsön kértek a Constantinumból gyászlobogót, mivel nekünk 2 volt, egyet odaadtunk kölcsön. Kisegítjük a hazát! Toldy nagys. úr kéri, h. a nővérek díszítsék királyi jelvényekkel a templomban felállított ravatalt. Megtesszük! – Az esti gyorsvonattal érkezett meg kedves Tisztelendő Anyánk. Meglepetésszerű jöttével nagy örömet szerzett!

5. Tragikus sorsú koronás apostoli Királyunk lelki üdvéért, ma d. e. 9 órákor az Ó-templomban gyászmisére vonul ki az ifjúság, a tanítás szünetel egész nap. A halálról ma tudtuk meg a részleteket. Ófelsége IV. Károly Szent István koronájával megkoronázott magyar apostoli Király száműzetésben ápr. 1-én d. u. 1 órákor Madaira szigetén⁷⁶¹ meghalt, áldozatul a szörnyű tragikumnak, mely ezeréves nemzetünket s a Nagymagyarország Szent Koronáját egykép földre tiporta! Délután az ifjúság nagy része husvéti gyónását végzi. A váci püspök úr levéltárosa: Kovács Sándor⁷⁶² volt ma vendégünk, a gimn. ifjúságnak ő tartott lelkigyak. Tiszt. Anyánk ma egész nap fekszik.

6. Az el. isk. növendékei végzik husv. gyónásukat.

7. Első péntek! Szokott fénnel – és szeretettel ünnepeltük. 10 órákor kezdetét veszi a husvéti szünet. A növendékek hazautaznak, csak 8 marad idehaza. Polg. és el. isk. tanít. d. u. 1/2 5 kor litánia Szentségkítéssel.

8. Délben kedves Tiszt. Anyánk elutazik, vele mennek a főnöknő és Leonida nővér Czeglédre. Ma van utolsó tanítás husvét előtt a polg. és el. isk. Utóbbiban értesítő kiosztás. Blandina és Ancilla nőv. Budapestről érkeztek szünetre.

9. Kovács Ferencz hittanár úr a déli vonattal a Péteri-tóhoz rándult Cserkészeivel.⁷⁶³ Főtiszt. Lelkiatyánk lázas, nem tarthat ma a nővéreknek exhort.

10. Kápolnánkban ma nincsen sz. mise. A beteg nővéreket Szelepcsényi tiszt. úr áldoztatta. Déli vonattal főnöknő és Leonida nőv. visszaérkeznek Czeglédre. Hajós ft. úr 1/2 6 órákor megtartja az exhortatiót.

11. Még mindig nincs sz. misénk. Este 1/2 8 órákor hibabevallási káptalan az összes nővéreknek.

12. Lelkimegújulás és husvéti sz. gyónásunk napja. Ifigénia nővérünk és Koch Hedvig jltő Budapestre utaznak. Marcellina testvérem az édesanyja 3 heti itt-tartózkodás után visszautazott Bácskába. Ma sem volt sz. mise idehaza. Nagy takarítás mindenfelé.

13. Nagycsütörtök: 6 órákor fölkelés, reggeli ima, elmélkedés, zsolozsma. 3/4 9 órákor Szelepcsényi ft. úr megáldotta 3 betegünket, s 1 portás, 1 a konyhából, a többi nővér az Ó-templomban szent mise alatt áldozik, utána reggeli, 1/4 1 órákor rendes ebéd. 10 órától kezdve 1/2 órai szentségimádást tartanak a nővérek a kápolnában. A gyengélkedők 8-9-ig este, az erősebbek éjjel 11-12 tartanak Szentségimádást. A Gazdasági kertben faiskolát létesítünk.

⁷⁶⁰ IV. Károly (1887-1922. április 1.) a Habsburg-Lotharingiai-házból származó magyar király, uralkodott 1916. november 21-től 1918. november 13-ig, ekkor lemondott. MATZ, Klaus-Jürgen, 1994. 363.

⁷⁶¹ Helyesen: Madeira

⁷⁶² Kovács Sándor 1918-ban a váci püspökség egyházmegyei irodáján iktató, 1927-ben az egyházmegyei hivatal jegyzője, pápai tiszteletbeli káplán, püspöki titkár. MAGYARORSZÁG tiszt. cím- és névtára, 1918., 1927.

⁷⁶³ A kirándulás öt napos volt, április 14-én jöttek meg. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. április 23.

14. Nagypéntek. 1/2 7 kor fölkelés, reggeli ima, zsoltó, reggeli. Pár perccel 9 óra előtt indulás az Ó-templomba. Szertartások alatt végeztük az elm. délelőtti 1/2 órai Szentségimádást részl. lelkiismeretvizsgálást. 12 órakor leves, utána kivonulunk a szt. Sírhez 1/2 órai Szentségimádásra. 3/4 4 órakor kápolnánkban Sztsim. 4 ór. estebéd utána szokásos imák – lit. a fájd. Szűz A. tiszt. Elmélk. mindenki priv. végzi. 8 órakor esti ima. 4 betegünk van: Kapisztrána, Amabilia, Marietta és Marcellina nővérek. Kolossváry mélt. úrnak jókív. húsvétra.

15. Nagyszombat. A kódex szerint csak szt. mise alatt v. közvetlenül utána lehet áldozni.⁷⁶⁴ Lelkiatyánk engedelméből áldozhatnak azon nővérek akik óhajtanak. 6 órakor fölkelés, reggeli ima, elmélkedés. 1/2 8 órakor kezdődnek a szertartások. 9 órakor sz. mise. Sz. áldozás után Vespera. Szt. mise után azonnal ájtottunk kápolnánkba, itt Kovács ft. úr 3/4 10 órakor megáldoztatott bennünket: jelöltök- és testvéreket. 10 órakor⁷⁶⁵ reggeli. Husvétü üdvözeteket szétküldtük a délelőtt folyamán. 12 órakor ebéd utána 1/2 órai Szentségimádás a szt. sírnál. 3/4 6 órakor az Ifjúság az iskolaudvaron gyülekezik; négyes sorokban, zászlóval kivonul az Ifjs. a föltámadási körmenetre. – Szép rendben folyt minden. 7 órakor ft. Lelkiatyánk, utána Toldy ngs. és a ft. urak jöttek „Allelujás” üdv. 1/2 8-kor vacsora, 1/2 9 kor esti ima. Gyönyörű időnk, meleg - derűs napunk volt!

16. Husvét-vasárnap, lelkiörömmel teljes nap! D. u. 5 órakor köszöntöttük ft. Lelkiatyánkat nevenapja alkalmából. Semmi materialis ajándékot sem adtunk, az volt határozott kívánsága. Szégyeltem szegénységünket, annyi lelki jóssággal szemben! – Jelöltök is felköszöntötték pár szóban, 3 db kehelykendőt adtak neki, de ő nem vitte el, a ház őrizze elhelyezéseig. 1/2 3 órakor Szentséges litánia volt Kovács ft. úr tartotta.

17. Husvéthétfő. A d. e. mint tegnap. D. u. 5 órakor a Leányifj. Margit Mária Congregatió tagfelvétele volt kápolnánkban, Szt. beszéd. Sztséges litánia. Az új-templomi új káplán bemutatkozott: Balázs László.⁷⁶⁶

18. Benlakó növendékek visszaérkeznek. Nagy zivatar: mennydörgés, villámlás!

19. Ifigénia nőv a hajnali vonattal érkezik. Blandina és Ancilla nővérek visszautaztak Bpestre. Kapisztrána nővérünk beteg.

20. Minden fokon folytatjuk a tanítást. Alkalmommal Kalocsára küldtem Calasantia és Vilma nőv. keresztlev. Maristella nőv. összes eredeti okm. Tarjányi E.⁷⁶⁷ post.⁷⁶⁸ anyak. kiv. Vidéki Marcsa⁷⁶⁹ post. Hatósági erkölcsi bizony.

21. Megkezdődik az I. áldozók oktatása, d. u. 5 órakor, nagyszámuk miatt 2 csoportba Myra nővér fogl. velük. Kovács ft. úr hetenkint 2-szer, kedd és pénteken.

⁷⁶⁴ „áldozni”: utólagos betoldás.

⁷⁶⁵ Az eredetiben is át van húzva a második „k” betű.

⁷⁶⁶ Balázs László az Új-templom káplánja volt 1922. április 16-tól 1923. június 6-ig. Sándorfalváról helyezték Félégyházára. 1923 nyarán pedig Jászkarajenő lett az új szolgálati helye. ÚJ-TEPLOMI...; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. április 23., 1923. július 15.

⁷⁶⁷ Tarjányi Erzsébet (1899-?) Kiskunfélegyházán született, 1920-ban lépett be a Társulatba. Házi nővéreként működött, 1945-től 1947-ig a Constantinum szakácsnője. Későbbi szerzetesi neve: M. Bibiõna. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁷⁶⁸ postulans=jelöltök

⁷⁶⁹ Vidéki Mária (1894-?) Kiskunfélegyházán született, 1920-ban lépett be a Társulatba. Házi nővéreként működött, későbbi szerzetesi neve: M. Piroska BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

23. Bense-féle ügyben Jenovay ügyv. és Táby László fldb.⁷⁷⁰ úrnál volt főnöknő és Constancia nővér. Tanítónőképző havi konferenciát tart. Az ifjúság Miklósi színtársulat⁷⁷¹ előadásában megnézi Edm. Rostand⁷⁷² - Ábrányi E.⁷⁷³ „Sasfők”⁷⁷⁴ drámát. Minden tekintetben kifogástalanul játszottak. A nővérek exhortatóija a szindarab miatt 6 óraker volt. Dr. Holló Béla polgm. úrnak írásb. gratul.,⁷⁷⁵ ajándékba egy szép 3 ágú fogast – festéssel kapott. (600 K. ért.)

25. Szt. Márk napja. Boldog nap a Constantinumban! E napon Szentségimádás házikápolnánkban! A körmenet miatt változás a szokott napirendben. 5-kor fölkelés, reggeli ima, készület a sz. áldozáshoz, 3/4 6 óraker sz. áldozás, bennlakó növendékek is áldoztak. Elég, ha 1/4 7 óraker indulunk. Útközben rózsaf. és mindszent. lit. imátkoztuk. 3 evang. után indulhatunk visszafelé. 1/2 8 óraker kápolnánkban Szentségkitétel csendes szent misével, alatta az ifj. énekel. Nem szabad elfelejteni előttevaló héten mindkét plébánia templ. kihirdettetni: Tanítás e napon a zárdában szünetel. 6 óraker Toldy ngs. úr tartotta a Szentségbetételt.

26. A polg. isk. rendes havi értekezlete.

27. A hajnali vonattal érkezik ft. Borsányi Balázs sz. ferenczrendi szerz. pap Bajáról a Szív Gárdistáknak hadgyakorlatot tart. D. u. 3 óraker van az első sz. beszéd, csak el. isk. tanulóknak. Tanítás 2 napra szünetel. A tknépző 2 osztálya d. u. 1/2 5 óraker részt vesz azon gyászünnepegen, melyet az alsó temetőben Dr Kiss Béla⁷⁷⁶ commün mártýr sírjánál tartottak. – Jenovay ügyvéd úr fölkeresi főnöknőt, ma vonja vissza a Bense-bérlővel folyó pert.

28. Hajnali vonattal érkezik Blaskó Mária ő is vezető a Szív Gárda hadgyakorlatain. Ma d. e. 2 előadást tart, mert a jó Páter beteg. – Bense-bérlő bejött, megmondtuk neki, hogy nem tesszük le a pert, meglepődött. Furfangos ember, csak már megszabadulnánk tőle. Többen jönnek a Bense-féle Eötvös utcai ház eladási ügyében. Még nem határoztunk.

29. Készületek a Szív-Gárda Zászlószentelésére. A zászlót Blerbauer pesti cég készítette 6000 (hatezer) Koronáért. Nem drága. A fehér selyemzászló egyik oldalán a gyermek Jézus szíve, másik oldalán Sz. Mihály arkangyal képe „Sz. Mihály csapat” zászlója. A Szív-Gárdisták maguk gyűjtötték össze a zászlóra a pénzt. Zászlóanyai tisztségre fölkértük Dr. Nógrády Istvánnét (Hoffer Lenkét), mivel egészségi okokból nem jöhetett le Bpestről – édesanyját dr. Hoffer Józsefnét kértük fel, hogy kedves leányát helyettesítse. Mindkettő elfogadta. Délután

⁷⁷⁰ földbirtokos

⁷⁷¹ Miklósy Gábor színtársulata rendszeresen vendégszerepelt Kiskunfélegyházán. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. október 29.

⁷⁷² Rostand, Edmond (1868-1918) francia drámaíró, költő. ÚJ MAGYAR Lexikon, 1960. 5. 610.

⁷⁷³ Ábrányi Emil (1850-1920) költő, újságíró, műfordító. Tagja a Petőfi és a Kisfaludy Társaságnak. Költészetében a haza, a hazafiság, szabadság, becület, testvériség a fő téma. Művei hálás szavalati darabok. ÚJ MAGYAR IRODALMI Lexikon I. 4.

⁷⁷⁴ Edmond Rostand drámája, 1900-ban készült, I. Napóleon és Mária Lujza fiáról, a Metternich által rövid porázon tartott reichstadti hercegről szól. Ábrányi 1904-ben fordította magyarra. ÚJ MAGYAR Lexikon, 1960. 5. 610.

⁷⁷⁵ Április 23-án Béla névnap van.

⁷⁷⁶ Dr. Kiss Béla volt szentesi főjegyző. 1919. április 29-én a Szentesről jövő vonaton Molnár István, a Vörösezred parancsnoka vérszótörvényszéket tartott és a félegyházi vasútállomáson kivégeztette Kiss Bélát, Návay Lajost és Návay Ivánt. Kiss Béla hamvait a kivégzés helyéről, ahol el voltak mind a hárman hantolva, a félegyházi ún. alsótemetőben helyezték el a rokonok, a sír gondozását pedig a Daloskör vállalta magára. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1920. november 7., 1921. április 29., 1921. május 1., 1921. május 8.

próba az iskolásoknak 2 Korona belépődíjjal.

30. Reggel 1/2 7 óraker sz. mise kápolnánkban, a Szívárdisták is itthon áldoztak. 1/2 8 után 70 fehérruhás kislány a Szívárda zászlóval a Zászlóanya lakására megy fölkerik a szent actushoz. Harangzúgás orgonaszó kíséretében vonul a menet a szentélybe. Toldy ngs. úr csendes sz. misét mond. Evangélium után sz. beszéd, megáldja a Zászlót (ev. oldalán) utána a Gárdisták-fölvétele. Jelvényeket nem a templ.-ban veszik föl, már azzal indulnak, h. a templ. szert. rövidebb legyen. A Zászlóanya és főnöknő az olt. előtt 2 imazsám. térdeltek a szert. alatt. Zárdából a templomba szőnyegeket vittünk a szentélybe, hogy a kis csöppségek föl ne fázzanak amikor letérdelnek. Sz. mise után szép menetben harangszó mellett a tornaterembe hoztuk haza a zászlót. Bevonuláskor a Szív G. indulójukat énekelték. F. P. Borsányi néhány buzdító szót intézett hozzájuk, utána a képzősnök a szinpadon a Zrínyi-Gárda indulót énekelték. Ezután egy nagyobb Szív Gárdista szép virágcsokrot adott a Zászlóanyának – 3 fehérruhás kislány hazakisérte a Zászlóanyát. D. u. 5 óraker allegórikus játék volt tornatermünkben 10 Korona (tíz) belépő díjjal. Helyes, és szépen sikerült ünnepség volt. 4 óraker 70-80 Szív-Gárdista nagy oszonnát kapott a növ. ebédlőben a Zászlóanyától dr Hoffer Józsefné-től. Habos kávé, torta, egyéb sütemény, alma, dió, szőlő, a nővéreknek, kik annyit fáradtak a gyermekekkel, szintén ilyen uzsonnát küldött. D. u. a Zászlóanya sürgönyét vettük: „Főtiszt. Főnöknő legnagyobb sajnálatomra ünnepségükön nem jelenhetek meg. Hálás szívvel mondok köszönetet a kitüntető meghívásért és a jó Isten áldását kérem mindnyájukra, tiszteletteljes kézcsókkal: Nógrádi Istvánné.” A Szív-Gárda is sürg.: „Dr. Nógrády Istvánnéknak⁷⁷⁷ Bp. Andrászi út 68. A zászlószentelés alkalmából üdvözlök a Zászlóanyát hálás kézcsókkal a Szívárdisták.” Ft. Péter az esti vonattal, Mária a hajnali vonattal visszautazott. A d. u. ünnepélyen befolyt összegből fedezte a Szív-Gárda kiadásait: 500 K (azaz ötszáz) Koronát adott a háznak a színházi kelengyék használat. 500 K (ötszáz K) Máriának szegény papok ruhasegélyére, 1000 (egyezer) Koronát ft. P. Borsányinak tiszteletdíjképen.

MÁJUS

1. Négy nővér a Kalmár káp. megy 1/2 8 órára. Requiem † Kalmár Józsefnéért. A májusi ájtatosság a mai napon (első) a legm. Szentség kitétele mellett volt d. u. 1/2 5 óraker. Köznapokon ebben az időben, vasár- és ünnepnapon 4 óraker lesz a litánia. A napirendben 1/2 órai eltolódás, elmélkedés 6 óra, sztségimádás 1/2 7, vacsora 3/4 7 kor. Lelkiolvasást 1/4 3 óraker tartjuk! –

2. Himlő elleni oltás az el. isk.-ban.

3. A hajnali vonattal Főnöknő, Natália és Albertina nővérek Bpestre utaznak, két utóbbi egészségi okokból.

4. Főnöknő és Natália nővér a déli vonattal vissza érkeznek. Eördögh Angyalka Héjjasné,⁷⁷⁸ Bóka-Papp Júlia és Gáspár Erzsi⁷⁷⁹ volt növendékek meglátogatták volt

⁷⁷⁷ A krónikát vezető nővér következetlen a névalak írásánál.

⁷⁷⁸ Eördögh Angyalka az 1917/18-as tanévben volt a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves növendéke. ÉRTESÍTŐ 1917/18.

tanítónőiket.

5. I. Péntek. Énekes nagymise Szentségkítéssel. D. u. 1/2 5 kor litánia Szentségkítéssel. Kegyelemk napja.

6. Szekér Elvira jltóné édesatyja Bpestről látogatóba jött.

7. A nővérek exhortatioja a Mária-Congr. tagfelvétele miatt már 4 óraker volt. Dr Nógrádi Istvánné Hoffer Lenke, a Szívárdisták zászlóánya ma tette látogatását az intézetben. 21 tagot vett föl a Congregatio. Az ünnepség d. u. 5 óraker kezdődött az Ó-templomban. Zászlóval, ünnepélyesen vonult ki a Congr. Toldy ngs. úr tartotta az ünnepséget ministentiával. Az alpári búcsúsok éppen 6 óraker jöttek és 1/4 órai zavart okoztak. A jövőre nézve azt a következtetést vontuk le, hogy az intézet kápolnájában tartjuk ezután a tagfelvételt, nem leszünk senkinek alkalmatlanok.

8. Maristella és Juvenális növ. Bpestre utaztak családi okokból.

9. A tképző I.- és II. éves növendékei botanikai kirándulást tettek Sz-Kútra, ma tartják madarak és fák napját. A polg. isk. I. III. és IV. o. Alpárra és Töserdőbe ment ugyancsak ily célból.

10. Prágai Mária⁷⁸⁰ a Kath. Tanítónők Országos Szövetségének kiküldöttje, a tképző IV. éves növ. és a helybeli tanítónőkhöz d. u. 3 óraker beszédet tart. – Sürgöny érkezett: Prágai Mária nem jöhet, az előadást jövő kedden óhajtják tartani. Főnöknőnek 2 nővére jött látogatóba Bajáról, az egyik még ma este visszautazik. –

11. Utolsó tanítás a Tanítónőképző IV. oszt.-ban. – Másik vendég is elutazott az esti vonattal.

12. Maristella és Juvenalis nővérek megérkeztek a hajnali vonattal.⁷⁸¹ Tiszt. Michaela írt, h. Juv.⁷⁸² nővért azonnal Vecsésre küldjem kiségitőnek Annetta növ. helyett, épültem Juv. nővér engedelmességén; a d. u. vonattal el is utazott Vecsésre.

13. Szentségimádásra a Kalmár kápolnába a déli órákban mentek a Nővérek felváltva, növ. jelöln. egy csoportba. Budapestről Angelina növ. ér. hozta a „szabad jegyet” Albertina növ. vitte Rókus kórh.-ba. d. u. vonattal el is utaztak. Két ferenczrendi növ. kért szállást, gyűjtenek a városban. Püsp. úr értesít, h. a képesítőkre min. biztos Dr. Saly László⁷⁸³ pápai kam. közp. papn. tanulmányi felügyelője. Florentina növ. testvére Juliska, férjével és kis lányával együtt Romániából szöktek. Gazdaság körül alkalmazzuk. Este a katonák vitték a lövegeket a souterrainból.

14. Ma tartotta Kovács ht. úr az ifj. az utolsó exhortatiót. Alajos ájtatosság exh. után az ifj. is (képző és polg. IV. o) Házi tanácskozás a tanácsosnőkkel. 4 óraker lit. a legm. Oltiszt.

⁷⁷⁹ Gáspár Erzsébet az 1917/18- as tanévben volt a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves tanulója. ÉRTESÍTŐ 1917/18.

⁷⁸⁰ Prágai Mária polgári iskolai tanár. 1927-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Katolikus Tanügyi Tanácsának egyesületi kiküldöttje volt. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁷⁸¹ Lásd: május 8-i bejegyzés.

⁷⁸² Juvenalis

⁷⁸³ Dr. Saly László 1918-ban a Budapesti Tudományegyetem Hittudományi karán tanárhelyettes. A hittudományok doktora, a győri egyházmegye áldozópapja, pápai tiszteletbeli kamarás, a budapesti központi papnevelőintézet tanulmányi felügyelője, 1927-ben még a budapesti Lord Weardale leányotthon lelkésze is. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918., 1927.

kitétele mellett. 5 óraker szülői konferencia a polg. isk növ. szülőivel. Szépen sikerült.

15. A gyakorló isk. és el. I-II. oszt. „Madarak fák napja”-t előbb a színpadon azután a lövöldébe vonultak.

16. Angelina növ. hazakísérte Albertina nővért, hajnalban már visszautazott. Prágai Mária polg. isk tanárnő ma d. u. 5-6-ig tomatermünkben megtartotta mult héten jelzett előadását.⁷⁸⁴

Külső iskolai tanítónők szép számmal jelentek meg. A hajnali vonattal ő is visszautazott Bpestre. Két Hermina-úti növ.⁷⁸⁵ érkezett könyörödományt gyűjtenek elaggettjaik számára.

17. Hibabevallási káptalan.

18. Lelkimegújulás napja. A tknépző növendékeinek tervezett kirándulását a mai napon kellett megtartani s így 4 nővér ma nem tartja a havi lelkimegújulást, az ifjúsággal Alparra és Töserdőbe vonult.

19. Írásbeli képesítővizsgálat a IV. évf. Reggel 6 óraker sz. mise, 7 óraker gyülekez az intézet tomatermében. Szabályszerűen folyt le.

20. Írásbeli képesítő mennyiségtanból. Gróf Bethlen István⁷⁸⁶ miniszterelnök kortesútjában Fházára jön.⁷⁸⁷ Párthívei felkérték a Constantinumot is, hogy fogadtatására kivonuljon, azzal ámitottak, hogy a többi intézet is kivonul. Később kiderült, hogy ez csak taktika volt. Tehát se áll. tanítóképző, se városi el. iskola se Const. nem vonult ki. Iskola, pláne zárda maradjon távol a pártpolitikától. Alpolgármester⁷⁸⁸ meghívta a hatóságokat a város dísztermébe a min. elnök üdvözlésére. Elfogadtuk a meghívást, de a jó Isten megőrzött és megkímélt ettől a lépéstől is, mely a népre bizonyára nem jó hatással lett volna. Miniszterelnök különvonata későn érkezett,⁷⁸⁹ este apácák nem hagyhatják el a zárdát. –

21. A nővéreknek d. u. exhortató.

22. Keresztjáró napok elseje a Püsp Rendtartás alapján d. e. szünetel a tanítás, csak A/I és A/II. o. tanított, mert különben egész héten csak 2 d. u. volna tanítása. Napirend mint más években. A körmeneten az ifjúság szép hangosan imádkozta a Rózsafüzért és Mindenszentek lit. D. u. 1/2 óraker konferencia az el. isk. tantestületével.

23. Napirend, mint tegnap. Írásbeli dolgozatokat Vácra küldtem. Zámbo Dezső esperes úrnak, volt gyóntatóknak névnapj gratuláció⁷⁹⁰ – írásban. Jenovay Dezső likör tálca, rischeliu

⁷⁸⁴ Lásd: 1922. május 10-i bejegyzés.

⁷⁸⁵ A budapesti Hermina úton a Ferences Mária Misszionárius Nővéreknek volt anyaháza. PUSKELY Mária, 1990. 124.

⁷⁸⁶ Bethlen István, gróf (1874-1947) A Horthy-rendszer egyik vezető politikusa, miniszterelnök, az MTA tagja. 1919-ben kezdeményezésére alakult meg a Nemzeti Egyesülés Pártja. 1920-ban tagja a magyar békedelegációnak. 1921-től 1931-ig miniszterelnök, lemondása után is jelentős szerepet játszott a politikai életben, mint a kormányzó egyik tanácsadója. MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon II. 206.

⁷⁸⁷ Gróf Bethlen István miniszterelnökkel együtt érkezett Gömbös Gyula államtitkár, az Egységes Párt ügyvezető alelnöke, Preszly Elemér, Pest vármegye főispánja és még több politikus. A piactéren tartott gyűlésen beszédet mondott dr. Porst Kálmán, az Egységes Párt helyi képviselőjelöltje, Bethlen pedig tájékoztatást adott az Egységes Párt programjáról. Este bankett volt a vendégek tiszteletére. Bethlen az éjjelt hálókocsijában az állomáson töltötte, s reggel 1/2 óraker Kecskemétre indult tovább. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. május 25.

⁷⁸⁸ Dóczy Pál ideiglenes polgármester-helyettes. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. május 25.; BKMÖL Kf. V. 171. a. 13590ki/167ky/1921.

⁷⁸⁹ A miniszterelnök különvonata délután 6 óra után néhány perccel futott be. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. május 25.

⁷⁹⁰ Május 23-án Dezső névnap van.

betétel – névnap ajándékul. Nevezett ügyvéd úrnak lekötelezettjei vagyunk, peres ügyeinket ő vezeti. Sajnos, nem adja ki kezéből. – Első áldozók sz. gyónása.

24. Ma az új templom jön körmenetileg az ó-templomba. Elég, ha 1/2 7 kor áll ki az ifjúság a piac térre, utána a zárásban sz. mise – ennek végeztével ismét kivonul az ifjúság zászlóval, s ott marad, míg a körmenet elvonul. Jelöltök tegnap, a nővérek egy része is, a nővérek másik része ma végezte sz. gyónását.

25. Áldozó csütörtök. Elsőáldozóink: 144, ma járultak először az Úr asztalához. Zászlóval, – főtiszt. hittanár úr pluvialéban – vonult ki az elsőáldozókkal. 6 gyertyatartó és az áldoztató kendőt két leány a zászló után vonult – azután a hittanár úr – nyomban az elsőáldozók. Toldy ngs. úr mondta a sz. misét, sz. beszédet. – Az ünnepség után ugyanúgy vonult vissza a menet a tornaterembe. Itt 160 gyermeknek volt terítve. 1/2 3 kor bejöttek az elsőáldozók Szentségimádásra, azután játszottak az udvarban. 1/2 4 óraker litánia a legm. Oltárszentség kitétele mellett. A gym. ma tartja tornaünnepségét⁷⁹¹ a népkertben. Meghívták az intézetet is. Nem vonultunk ki, de külső növendékeink szülői felügyelet alatt mehetnek. – Egy emlékkép az elsőáldozók számára: 10 K, a tehetősebbek maguk megfizették a szegényeknek sz. Antal⁷⁹² persely pénzéből adtuk.

26. Eladtuk egyik tehenünket 26.000 Koronáért – nem volt egészséges faj állat. Árán lisztet vettünk. Bense bérlő fizetett 7105 K második félév bérösszeg fejében, a pótlás júniusban. Polg. isk. konferencia. Nem tartunk vizsgát csak összefoglaló ism. erre szülőket is meghívjuk.

28. Déli vonattal érkezett Dr. Saly nagys. úr min. biztos, az oszt. képesítővizsgálatokra. D. u. 4 óraker ő tartotta a litániát, utána előértekezet. Columba és Albertina Bpestre utaznak. – Az egyesült keresztény nemzeti Párt⁷⁹³ képviselője⁷⁹⁴ személyesen felkért, hogy adjuk rá szavazatunkat. Nem volt szándékunk szavazni, hogy mégis megtettük, erre Toldy nagys. úr tanácsa bírt, aki hangsúlyozta, hogy a Constantinum érdeke jelen esetben kívánja. Nem minden nővér szavazott, akinek szavazó lapja volt, három visszalépett, egy elutazott s így 13-an szavaztunk, senkit se kényszerítettem, senkit sem befolyásoltam.⁷⁹⁵

29.-30 Képesítő vizsgálatok folynak. dr Saly nagys. úr nálunk misézik. 1/2 7 óraker Saly ngs. úr az Ó-templomba konferencia beszédet tart.⁷⁹⁶ Constantinum is kivonult. 30-án 4 óraker

⁷⁹¹ A kiskunfélegyházi főgimnázium a szentesi és csongrádi állami főgimnáziumokkal együtt a lövöldei játéktéren d. u. 5 órai kezdettel tornaversenyt és zenés tornaünnepélyt rendezett. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. május 21.

⁷⁹² Pádúai Szent Antal (1195-1231) ferences szerzetes, életét az igehirdetésnek szentelte. Élete végén remeteségben élt. Ünnepe: június 13. A házastársak, asszonyok, gyermekek, utazók védőszentje. JÖCKLE, Clemens, 1995. 36-37.

⁷⁹³ Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja (ekkor már egyesült a Kisgazdapárttal).

⁷⁹⁴ Dr. Porst Kálmán. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. május 25.

⁷⁹⁵ Az 1922. május 28-i nemzetgyűlési képviselőválasztáson három jelölt indult: dr. Horváth Zoltán, dr. Porst Kálmán, ögróf Pallavicini György. Az összesen leadott 4332 szavazat közül Horváth Zoltán kapott 2483-at, Porst Kálmán 1638-at, Pallavicini György 211-et. FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1922. május 29.

⁷⁹⁶ Dr. Saly László egyetemi tanár szociális kérdésekkel foglalkozó, tudományos alapokon álló közérdekű konferenciákat tartott május 29-30-31-én az Ó-templomban. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. május 28.

az Ifj. Apolló-Moziban oktató előadást nézett-hallgatott.⁷⁹⁷

31. D. e. osztképesítő fizik. utána oszt.vizsga dr Saly ngs. úr is jelen volt. d. u. zárórtekl. a tanári kar fényképezette le magát. Kirándulás a gazdasági kert- és közel szőlőbe. Befejező májusi ájtatosság Te Deum-mal Legm. Olt. szentség kitétel. dr. Saly nagys. úr tartotta utána rövid, felemelő sz. beszédet mondott. A hajnali vonattal elutazott, kocsinkat fölajánlottuk neki.

JÚNIUS

Jézus szts. Szívének szobrát helyeztük az oltárra, kertünk nyíló piros és fehér rózsáival díszítjük az oltárt. Jézus Szíve ájt. sz. mise után a pap mondja el a litániát, utána áldás ciboriummal.

1. Társulatunk fogadott börtje.⁷⁹⁸ Lelkimegújulást tartottunk. Albertina növ. megjött Bpestről.

2. I. Péntek. Pedagógiai írásbeli 7 órakor a tornateremben. IV. évesek az Ó-templ-ba mentek sz. misére, mert kápolnánkban csak 7 órakor lehetett a sz. mise, ma végezték az el. és polg. isk. növendékei az iskolai év közös sz. áldozását, sokan voltak. D. u. 1/2 5 kor Jézus Szíve letenye⁷⁹⁹ a Legm. Oltárszentség kitétele mellett. – Bükkfát szállítottak a háztartáshoz.

3. Ifjúsági Leányegylet nagy próbát tart, a holt napi Záróünnepélyről – a Const. növ. 6 Kor. belépődíjat fizetnek.

4-5 Pünkösöd. A nővérek exhortációja 5-én hétfőn d. u. van.

6. Elemi isk. megkezdődik a tanítás – polg. isk és képzőben szünet. Szabó Elemér⁸⁰⁰ kecskeméti tanfelügyelő látogatja d. e. és d. u. elemi iskoláinkat, hála Istennek, legm. megelégedését fejezte ki.

7. Tanf. úr a polg. isk. is meglátogatja csak röviden.

8. F. P. Fábrián⁸⁰¹ rendkiv. gyóntatónk sürg.⁸⁰² hogy csak holnap jön. Unterreiner Károly kapl. úr Bácsalmásról Szilvána nővérünk rokona látogatóba jött.

9. A hajnali vonattal érk. ft. P. Fábrián, 1/2 6-kor sz. misét mondott kápolnánkban, utána gyóntat az alsó fogadószob.-ban, mert kápolnánkban még kettő sz. mise van. Unterreiner úr 9 órakor, Pater Fábrián 12 órakor elutazott. D. u. 1/2 4 órai vonattal Majsza felől Kováts Alajos tanár úr érkezett gyorsíró vizsgálatra. Ezt 5 órakor megkezdtük, a befolyt vizsgadíjból 600 K-t adtunk elnöknek Kováts Al. tanár úrnak. Kováts úr éjszakára nálunk aludt, mert Toldy ngs. úr nincsen idehaza, Mikofalvára⁸⁰³ ment a passiójátékot megtekinteni.

10. A déli vonattal Kováts t. úr elutazott. D. u. 4 órakor próba a tornateremben a tanképző záróvizsgálatához. Ma d. u. Szolnok felől érkezett Balogh Lenke s fölvételt kér. A mi Urunk Jézus szeretetének drága zálogát tekintem abban, hogy őt – e választott lelket – Társulatunkba

⁷⁹⁷ A helyi újságok nem írják, hogy milyen filmről van szó.

⁷⁹⁸ Lásd: 1921. június 1-i bejegyzés.

⁷⁹⁹ litánia (régies)

⁸⁰⁰ Bárfai Szabó Elemér a kecskeméti Királyi Tanfelügyelőség vezetője. KECSKEMÉT th. város Évkönyve. 1922. 79.

⁸⁰¹ Főtisztelendő Pater (Faragó) Fábrián.

⁸⁰² sürgönyözött

⁸⁰³ Helység Heves vármegye Pétervásári járásában. LELKES György, 1998. 402.

küldte. Hála érte!

11. Záróünnepély a Tanítónőképzőben d. u. 5 órai kezdettel. Mivel a Felügyelőbizottságnak egyházi elnöke⁸⁰⁴ nincs idehaza, a világi elnököt dr. Bíró Lászlót⁸⁰⁵ kértem fel, hogy elnököljön. Művelt közönség szép számmal volt jelen. A progr. kissé hosszú volt, 22 szám. Istennek hála, jól sikerült!⁸⁰⁶ Utána jótékony esőt adott a jó Isten, amiért már többször imádkoztunk. Te Deummal fejeztük be a napot. –

12. Konf. a tanítónőképzőben, tavalyi képesítői észrevételekről.

13. Vizsgálatok az elemi A (I-II-III. és IV. oszt-ban.) Ambrózia és Albertina nőv. Budapestre utaztak egészségi okokból.

14. Vizsgálatok a B (I-II-III-IV) oszt-ban. Ambrózia nővér visszajött.

15. Úrnappja. Fehérruhás leányok kivonultak a legszentebb⁸⁰⁷ kíséretére. D. u. 5 óraker ünnepies fölvétel az Őrzőangyal gyűlés társulatba Toldy ngs. úr tartotta az Ó-templomban.⁸⁰⁸ 6 óraker a tnképző I-II-III. évf. tomavizsgálója az udvaron.

16. Tanítónőképző I. o. osztályvizsgálata. Igazgató elnökölt.

17. Tnképző II. o. osztályvizsgálata d. e. D. u. I. és II. évesek közül többen elutaznak. Bálint család, főnöknő rokonai jöttek Bajáról látogatóba.

18. D. u. 5 órai kezdettel a Polg. isk szépen sikerült záróünnepsége.⁸⁰⁹

19. Befejező összefogl. a polg. isk I. II. o-ban. Gyakorló isk. vizsgálata.

20. Bef. összefogl. a polg isk III. IV. oszt.ban. Nyilvános vizsg. a polg. isk. ezután nincsenek min. rend értelmében, de hogy a szülő és felügyelőbizotts. tagok betekinthessenek az isk. eredményébe, meghívtuk e napon a szülőket és a felügyelőbizotts. tagot.

21. Magánvizsg. a polg. isk-ban. 12 tanuló jelentkezett. Az esti gyorsv. érkezett dr. Saly min. bizt.

22. A III. évf. oszt. képesítője.

23. A III. évf. oszt. vizsgálata, magánt. oszt. vizsg. és parallel a IV. évesek befej. képesítő vizsg. „Jézus Szíve péntek” gyóntatótyánk pappászentelesének 10. évf. ő is a kápolnánkban mondta sz. miséjét, utána grat. ajándékul a Constantinum képét festményben. A nővérekkel együtt reggeli imánál elmondtuk Tiszt. Anya által küldött felajánlási imát.

24. Kápolnánkban ismét 3 sz. mise. Hajós ft. primiciájának 10. évf. Ő 1/4 10 óraker mondta sz. miséjét. A IV. évesek képesítővizsgálata folyik.

25. D. u. 5 órai kezdettel a Gyakorlóiskola záróünnepsége, belépődíj 10 K.

26. A IV. évesek képesítőt befejezik.

⁸⁰⁴ Toldy Jenő.

⁸⁰⁵ Dr. Bíró László 1915-1918 között volt Kiskunfélegyháza polgármestere. IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 559.

⁸⁰⁶ A műsor ének- és zeneszámokból, szavalatokból, hazafias és vallásos darabokból állt. „Az énekszámok közül nagy tetszést aratott néhány irredenta és egy szatirikus dal, aktuális, társadalmunk fonákságát ostromló tartalmával.” FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. június 18.

⁸⁰⁷ Értsd: oltáriszentség.

⁸⁰⁸ A polgári leányiskolában fennálló Őrangyal társulat ünnepélyén 36 növendéket avatott taggá Toldy Jenő. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. június 18.

⁸⁰⁹ Műsorra került két szindarab, szavalatok, ének- és zongoraszámok. „Dicséret illeti a rendezést a Petőfi-számok beállításáért, úgyszintén csak helyeselni tudjuk gyakorlati és pedagógiai szempontból is a német nyelvű költeményt.” FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. június 25.

27. A min. biztosnak dr Saly nagys. úrnak nevenapja.⁸¹⁰ A tantestület 11 órakor gratulált, az ifjúságtól semmi ünneplést nem fogadott el. A d. e. folyamán 1/2 9 órakor volt 4 jelölt kántorképesítője - gyönyörűen sikerült. Utána kiegészítő kép. német nyelvből 3 jelölt. Ezután Munkamesternöi kép. gyakorlati része. 5 órakor az intézet tornatermében az új tanítónőknek nagy ozsonna, melyre kir. bizt. Toldy ng. urat és Kovács ft. urat is meghívták és pompásan megvendégelték. Holnap d. u. Horthy őfőmélt. fogadtatására kivonulunk vasúthoz.⁸¹¹

28. Oklevelek aláírása. Min. bizt. a 8ó²⁵ vonattal Bpestre utazott.

29. Péter-Pál – nagy Te Deum! A növ. nagy része tegnap és ma elutazott.

JÚLIUS

1. A tanítónők lelkgyak. már érkezett 2 résztvevő.
2. vasárnap. Főtiszt. P. Badalik Bertalan⁸¹² domonkosrendű atya a gyorsvonattal érke. ő vezeti a tanítónők lelkigyakorlatait.⁸¹³ Összesen 24 tanítónő jelentkezett. Napi 100 K és 2 kg liszt, 20 dkg cukor az ellátási díj.
3. Főnöknő Konstancia nővérrel Bpestre utazik bevásárl. és államsegélyünk ügyében. Juvenalis nővérünk megérkezett Vecsésről.
4. A d. u. gyorsal Főnöknő és Konstancia növ. visszajöttek. Eredménnyel jártak.
5. A lelkgy. a 8 órai misével befejeződtek.
6. Fernanda nővér érkezett Vecsésről, szünidőben zongorát gyakorol.
7. I. Péntek. Szomor ft. énekes nagymisést mondott Jézus szt. Szíve tiszt. Albertina és Lioba nővérek Bpestre utaztak. Blandina nővér kis hugával Fazekas Bözsikével érke. utóbbi itt nyaral, előbbi ide van helyezve. Vácra elmentek a képesítői iratok. 400 db. iskolai ért. kész.
8. Főnöknő Balogh Lenke jltnövel Kalocsára utazik lelkigyakorlatra. A Missiók nővérek két kültagja érkezett Bpestről gazdasági ügyekben.
10. Fezekas Ágostonné,⁸¹⁴ Blandina nővérünk édesanyja érkezett Bpestről.
12. 7 postulans Callista nővérrel Kalocsára utazott.

⁸¹⁰ Június 27-én László névnap van.

⁸¹¹ Horthy Miklós 1922. június 28-án szerdán du. 5 órakor érkezett különvonaton Kecskemétről Fegyvárára. Látogatása katonai jellegű volt, az itt állomásozó zászlóalj felett tartott szemlét. Kíséretében volt többek között Preszly Elemér főispán és Agoraszó Tivadar alispán is. A pályaudvari fogadáson jelen volt a katonaság, a városi tanács, a képviselőtestület tagjai, a hitfelekezetek tagjai, az iskolák tantestületei is. A kormányzó meghallgatta az állomásparancsnok jelentését, a polgármester üdvözlő beszédét, s szemlét tartott a honvéd zászlóalj felett. Ezután lelkesítő beszédet intézett a legénységhez, majd vonatra ült és továbbutazott Szegedre. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. június 18., július 2.; FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY július 2.

⁸¹² Badalik Bertalan budapesti domonkosrendi plébános, hitszónok. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. június 25.

⁸¹³ „A Constantinum kongregációja a múlt évtől kezdve szokásba hozta, hogy külső tagok részére a szünidő elején nyári lelkigyakorlatot rendez.” FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. június 25. Lásd: 1921. július 4-i bejegyzés.

⁸¹⁴ Fazekas Ágostonné született Fazekas Franciska, Fazekas M. Blandina nővér édesanyja. Első férje, dr. Fazekas Kálmán fegyvári főügyész halála után férjhez ment Fazekas Ágostonhoz, aki 1906-tól 1918-ig Pest vármegye alispánja volt. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.; PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára, 1939. I. 93.

15. Callista nővér Balogh L. jelölt nővel visszajött Kalocsáról.
16. Ozoray Károly úr műszaki tanácsos Bpestről látogatóba jött Maristella nővérünkhöz. Baksay Károly váci kanonok úr rövid látogatást tett intézetünkben.
17. Maristella nővér vendégei elutaztak. Maristella növ. és Elvira jlt nő Kalocsára utaztak előbbi rövid üdülésre Búrtanyára⁸¹⁵ megy.
19. Főnöknő, Lióba növ. hazajönnek lelkigyakorlatukból, velük jött Szaniszla és Carola nővérek, utóbbi itt tart lelkigyakorlatot.
20. Polyxéna,⁸¹⁶ Izidóra⁸¹⁷ és Placidia⁸¹⁸ növ. érk. lelgy. Kalocsáról.
21. Megtörtént a megszállott területen honos nővérek optálása.⁸¹⁹ D. u. vonattal érkeztek Bácsalmás,⁸²⁰ Kunbaja,⁸²¹ Mélykút⁸²² és Jánoshalmáról nővérek lgyba.⁸²³ Ft. P. Kostyalik János S. J. Kalocsáról szintén most érkezett meg. Ő tartja a lelkigyakorl. Esti gyorsal érk. Georgia⁸²⁴ és Ventura⁸²⁵ nővérek.
22. Renata⁸²⁶ nővér a 11 órás v. érkezett Vecsésről. Kovács ft. hazajött.
24. Főnöknő Kecskemétre ut. a Gazdasági isk. egy jlt nőt óhajt felvétetni, sikertelen a fáradozás, az idén nincs föl vétel.
25. Püsp. Úr belegegyezik, h. államsegélyt kérjünk.
27. Erzs. Nőegylet gyűlést tart a zárdában.
30. Vasárnap. A lelkigyak. befejezték 8 óra előtt. 2 nővér örökfog. 4 nővér 1 évre újította fogadalmát. Ft. Pater a déli vonattal Kecsk. felé, elutazott. 1000 K (egyezer) Korona tiszteletdíjat kapott. A nővérek személyenkint 500 K fizettek tápdíj fejében.
31. A nővérek közül többen elutaztak. ifj. Zámbo ft. úr is sz. misét mondott kápolnánkban. Hála a sok kegyelemért!

⁸¹⁵ A Kalocsai Iskolanővérek Társulatának ajándékozta Povischil Richárd prépost 1916-ban öt holdnyi területű, négy épülettel rendelkező, mindennel felszerelt szőlőkertjét, az ún. Búrtanyát. A nővérek pihenő- és üdülőhelyként használták. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1916. április 26., 1919. január 24.

⁸¹⁶ Peich M. Polyxéna (1878-?) kézimunka- és rajztanítónő. 1916-1923 között Kalocsán tanított a polgári iskolában, az óvónőképzőben és az elemi iskolai tanítónőképzőben. 1923-tól 1929-ig újdíeki főnöknő. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁸¹⁷ Labancz M. Izidóra (?-?) házi nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1912. június 12., 1917. május 1.

⁸¹⁸ Kamaszi M. Placidia (1900-?) házi nővér, Kalocsán segédszakácsnő 1920 és 1923 között. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁸¹⁹ optál: az optáció jogával él. Optáció: elcsatolt terület lakójának az a joga, hogy választhat a régi és az új állampolgárság között. MAGYAR ÉRTELMEZŐ Kéziszótár 1972. 1037-1038.

⁸²⁰ A bácsalmási zárda alapításának dátuma: 1882. FRANZ Mária Terézia, 1925. 135.

⁸²¹ A kunbajai zárda alapításának dátuma: 1878. FRANZ Mária Terézia, 1925. 135.

⁸²² A mélykúti zárda alapításának dátuma: 1901. FRANZ Mária Terézia, 1925. 136.

⁸²³ lelkigyakorlatba

⁸²⁴ Balogh M. Georgia (?-?) 1919-1920 között bácsi főnöknő. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

⁸²⁵ Ott M. Ventura (?-?) BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1921. október 15.

⁸²⁶ Hermann M. Renata (?-?) házi nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1911. június 30.

AUGUSZTUS

1. Fernanda és Adolfina⁸²⁷ nővéreket ide disponálta k. Tisztelendő Anya. Új templomban Szentségimádás. A növ. és jltnök főlváltva mennek adoralni. Főnöknő, Natália és Albertina növ Budapestre utaznak a d. u. vonattal.

3. Főnöknő és Natália növ. visszajönnek, Albertina növ. még egy napra fönt maradt gyógykezeltetés végett, röntgenezik. A drágaság óriási arányban növekszik, a Korona már 0.25. Benned bízunk Uram! –

4. I. Péntek. Az Úr az Ő nagy szeretetében megadta a kegyelmet, hogy dacára a szünidei szokásoknak, a legm. Oltáriszentség kitétele mellett volt 1/2 8 órai szt. misénk. A nagy kegyelem utáni vágyunk jutalmául még egy sz. misénk volt a kápolnánkban: Szomor ft. mondotta. – Szentségimádás az Ő-templomban. Főlváltva mentek a nővérek – 5 órakerkeztet helyett Szentségbetételre csoportba vonultunk ki. Hála a sok kegyelemért! – Ma érkezett a gyászjelentés Myra nővérünk édesanyjának haláláról. Mindannyian imáinkba foglaljuk az elköltözött jó édesanyját! –

7. Commün utáni visszatérésünknek 3. évfordulója.⁸²⁸ Hálaadó sz. mise kápolnánkban. Mihálovits Ernő lajosmizsei plebános mondta 1/2 8 órakerkeztet a szt. misét. Hajós ft. úr öcsce látogatása.

8. Makrina nővérünk édesanyja ma éjjel meghalt.⁸²⁹ Kápolnánkban 1/2 8 órakerkeztet a szt. misét mondott érte Kovács ft. úr. Imádkoztunk érte és a nővérek szép koszorút kötöttek neki. Koporsószentelésre 2 nővér kiment a házhoz, temetésre többen is.

9. Balogh Teruska tanítónő Újszászról meglátogatta hugát B. Lenkét.⁸³⁰

10. A déli vonattal Kalocsára utaztak Romualda növ Juhász Amál Pelyva Mancsi és Balogh Lenke jlt, utóbbi ott marad, h. a zenében tovább képezze magát. Rom. nővér 2 unokahugának beöltöztetésére ment.

12. Szekér Ágost fővárosi tisztv. érkezett leánya⁸³¹ látog. Faddi Margitka látogatta meg Clarissa nővért. A jelöltnök 4 nővérrel Szentkúton vannak kiránduláson. Kovács ft. úr is velök ment, ott szt. misét mondott.

13. Kristóf Ferencz Bpestről – a Belügyminisztériumból – jött nagynénje, a főnöknő látogatására. Ő járta ki Inviolata nővér útlevelét Romániába. A „Visum” 4.000 Koronába került.

14. Barna Rózsika jltnök kijelentette, hogy a Kármelita rendbe akar lépni, kontemplatív⁸³² életre érez hivatást. Romantikus hajlamú, állhatatlan lélek. Ha Isten oda hívja, nem álljuk útját. Holnap a gyorsvonattal megy Sopronba, viszi minden fölszerelését. Romualda n. visszajött, vele Adolfina, Adoratrix,⁸³³ Márta⁸³⁴ és Illuminátá⁸³⁵ növ.

⁸²⁷ Szarvas M. Adolfina (1894-?) elemi iskolai tanítónő. Kiskunfélegyházán 1916-1918 és 1922-1924 között működött. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁸²⁸ 1919. augusztus 7-én tértek vissza Félegyházára a nővérek, akiknek az intézet kommunizálása miatt kellett elhagyniuk a zárdát. 1919. június 28-án távoztak az utolsó nővérek Félegyházáról. ÉRTESÍTŐ 1918/19.

⁸²⁹ Palásti Gáspárné (1872-1922). FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1922. augusztus 13.

⁸³⁰ Balogh Lenke jelöltnök.

⁸³¹ Szekér Elvira jelöltnök.

⁸³² szemlélődő, elmélkedő

⁸³³ Braunstein M. Adoratrix (1896-?) német és francia nyelvre képezett polgári iskolai tanárnő. Kiskunfélegyházán 1922-1924 között működött. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

15. Főnöknő és Leonida növ. a hajnali vonattal Czeglédre utaztak, hogy esetleg szükséges fölvilágosítással szolgálhassanak kedves Tiszt. Anyának a megalakítandó zárda ügyében, este a gyorsvonattal vissza érkeznek. Mindannyiunk nagy öröme kedves Tiszt. Anya⁸³⁶ és Tiszt. Titkáró⁸³⁷ is eljöttek Fházára, hogy egy éjjelt itt töltsenek.

16. Generális Főnöknő beszél Toldy ngs. úrral a párhuzamos osztályokról, nem vállalja azoknak tanítónőkkel való ellátását. A város elvetette a párh. oszt. föllállítására vonatkozó kérvényét a Felügyelőbizottságnak – tehát az anyagi sincsen biztosítva.⁸³⁸ Toldy ngs. úr vélte, h. a szülők önkéntes hozzájárulásából és államsegéllyel – fön volnának tarthatók. – Különbön is a tanítók gyűléte amiatt, h. a nép bizalma oly nagy mértékben fordul felénk – igen magas fokra hágott – ez ugyan bennünket nem tart vissza semmi jótól. „Engem üldöztek –– titeket is üldözni fognak, mert nem vagytok e világból valók”⁸³⁹ – ebből vigaszt merítünk. – Aggodalommal néziünk a beíratás elé. – Délben kedves magas vendégeink elutaztak Kalocsára. Juvenális nővt is magukkal vitték, h. tanulmányait folytathassa latinból - görögéből. – Becker Anna jltnő okl. tanítónőt Hajósrá⁸⁴⁰ diszpon. – Ma a hajnali vonattal utazott el Inviolata növ. 2 hugával Tasnád (Román megszállt ter.)-ra. Hugai nem alkalmasak zárdai életre, azokat kísérte haza. –

17. Ambrózia és Felicitas növ. utaztak el. Előbbi 10 évig dolgozott tanított e házban. Nagy tudással, fáradhatatlan szorgalommal, lelkiismeretességgel tanított a tanítónőképzőben. Idegrendszerre kimerült s így 1 évi pihenést rendelt az orvos. Környezet és levegőváltozásra ma Bajára utazott. Felicitás nővért kumbajai házunk főnöknőjévé nevezték ki. Faddi Jánosné érkezett lányainak látogatására.⁸⁴¹ – Mauthner Ferencz rémi kántor - feleségével együtt látogatába jött nagynénjéhez, a főnöknőhöz.

18. Tóth Fáni⁸⁴² tanképző I. o. tanulónak temetésére több nővér elment.

19. A hajnali vonattal Kallsizta nővérünk Foktőre⁸⁴³ utazott, Szekér Elvira jltnő kísérte. Nővérünket foktői főnöknővé nevezték ki. Kedves emléket hagyott itt úgy a nővérek, mint a jltnők között, utóbbiakat mint egy jó édes anya – úgy nevelte. – Főnöknő vendégei is elutaztak. – Házi tanácsülés a megüresedett hivatalok betöltéséről. Aloisia nővér jltnő prefekta, Adolfina nővér növend. prefekta a kis lakószobában. Marietta növ. kápolnás és varrogat. Ágnes nővér

⁸³⁴ Reményi M. Márta (?-?) elemi iskolai tanítónő. Félégházán 1922-től 1926-ig az elemi népiskolában, 1926-tól 1933-ig a gyakorló iskolában tanított. ÉRTESÍTŐ 1922/23.-1933/34.

⁸³⁵ Chrenkó M. Illumináta (?-?) kézimunka-tanítónő a Constantinumban polgári iskolájában az 1927/28-as tanévben. ÉRTESÍTŐ 1927/28.

⁸³⁶ Bleilőb M. Bernarda.

⁸³⁷ Vojnich M. Aquina.

⁸³⁸ A városi közgyűlés elutasító határozata: BKMÖL Kf. V. 171. a. 12252ki/164kg/1922.

⁸³⁹ „(...) és a világ gyűlölte őket, mivelhogy nem e világból valók, amint hogy én sem e világból vagyok.” Jn 16, 14. „(...) nem vagytok e világból (...) Ha engem üldöztek, titeket is üldöznek majd (...)” Jn 15, 19-20.

⁸⁴⁰ Hajóson 1907 óta volt házuk a nővéreknek. BKMÖL XII. 6. A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolánének letelepülésének és fejlődésének rövid ismertetése. 1924.

⁸⁴¹ Faddy Jánosné született Zámbo Etelka Faddy M. Ágnes nővér és Faddy Etelka jelöltő (a későbbi M. Olimpiász nővér) édesanyja. Ebben az időszakban működött a Constantinumban Faddy M. Clarissa nővér is, aki szintén állhatott rokon kapcsolatban az előbb említett személyekkel, de nincs rá adat. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁸⁴² Tóth Franciska 19 éves korában hunyt el. FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1922. augusztus 27.

⁸⁴³ Foktőn 1895-ben alapították rendházat az Iskolanővérek. FRANZ Mária Terézia, 1925. 135.

segít Konstancia növ.nek az el. I. o. ban. Illuminata növ. I. portás. Rolendis növ. a mosóházból a növ. ruhatárába. Bense bérlő meghozta 10 q búzát.

20. Szeretett jó Tisztelendő Anyánknak nevenapja. Vasárnap mégis kápolnánkban van szt. mise. Örvendező hangulat egész nap! –

21. Az új-temp.ban Makrina növ. édesanyjáért van a sz. mise – többen a nővérek közül jelen vannak. Kovács ft. úr a cserkészekkel a Töserdőbe megy – 10 nap nem lesz szt. mise kápolnánkban.

23. Dr. Scultéty László⁸⁴⁴ meglátogatta unokanővérét M. Hildebertát.

24. Albertina nővérünknek rokonai érkeztek.

25. 100 q burgonyát rendelünk Nyíregyházáról = 160.000 K azonnal le kell fizetni. Most jelentik a tej szept.-bertől á l = 20 K. Hofferéktől.

26. Blandina növ.től 100.000 K-t kaptunk kölcsön a burgonyára. „Csonka Magy.” hírlap⁸⁴⁵ hírdetése félrevezeti a közönséget a Zárdai isk. iratk. vonatkozólag.⁸⁴⁶ Ez is segítségünkre van, mert a szülők szorongatnak, hogy gyermekeiket vegyük föl, most előjegyzük őket.

28. Ágoston napja. 7 órakor Szentséges szt. mise. Szalay ft. úr (vendég) mondotta. A nővérek a nap folyamán 1/2 órai Szts.imádást tartottak. Hajós ft. úr 3 napon át jelöltöknek lelkioktatást tart d. u. 5-6 ig.

29. Inviolata nővér visszajött hugaival. Hugait Tiszt. Anya elbocsájtotta, tehát én sem vehetem vissza őket.⁸⁴⁷

30. Blandina és Albertina növ. Budapestre utaznak.

SZEPTEMBER

1-2. Iratkozás az el. és polg. iskolába. Az el. isk. tulajdonképpen nem tartunk iratkozást, mert a Városi Közgyűlés aug 15-én hozott határozatában⁸⁴⁸ kimondta, hogy a zárdában nem tart fenn parallel osztályokat.⁸⁴⁹ Ennek következtében 250 gyermekkel kevesebbet vehetünk fel az el. iskolába. Ezt megtudták a szülők s már aug. 16 óta folyton jönnek előjegyeztetni gyermekeiket. Úgy véltünk eleget tehetni az igazságnak, hogy azokat vettük fel előbb, kik előbb jelentkeztek s amikor betelt a létszám, többit visszautasítottuk. A szülők nem akartak belenyugodni, ebből nagy küzdelem lett. Sokan szidták dr Horváth Zoltánt a város szocial. képviselőjét; több ízben ostromolták a polgármestert, a józanabb rész tömörült és segítséget

⁸⁴⁴ Dr. Scultéty László 1918-ban Szabadka thjf. sz. kir. város közgyámja. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918.

⁸⁴⁵ A Csonkamagyarország 1921-ben induló kiskunfélegyházi heti-, majd napilap. Szerkesztette: Dr. Horváth Zoltán.

⁸⁴⁶ A Csonkamagyarország 1922. augusztus 26-i száma a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek vezetése alatt álló szegedi tan- és nevelőintézet beiratkozási rendjét közölte. Figyelmetlenebb olvasót könnyen megtéveszthette a két társulat hasonló neve, de itt kifejezetten a szegedi nővérekről volt szó. CSOKAMAGYARORSZÁG 1922. augusztus 26.

⁸⁴⁷ Lásd: 1922. augusztus 16-i bejegyzés.

⁸⁴⁸ BKMÖL Kf. V. 171. a. 14302/194kg/1922.

⁸⁴⁹ Lásd 1922. augusztus 16-i bejegyzés.

keresett a volt képviselőnél⁸⁵⁰ meg dr. Bíró László volt polg. mesternél.⁸⁵¹ Ők csittították és csendesítették a népet, biztatták őket, h. a novemberi közgyűlésen a nép óhaja érvényesülni fog s a zárdában felállítják jövőre a párhuzamos osztályokat. A nép ragaszkodásának sok megható jelenete vigasztal az intelligencia közönyéért. – Egy küldöttség kérte a főnöknőt, utazzék Kalocsára és kérjen a Generális főnöknőtől tanerőket, hogy a párhuzamos oszt. még a folyó évben megnyíljanak, főnöknő el is utazott, de sajnos a dispozició már meg volt – a tanerők már elfoglalták állásaikat – részben pedig ez évben 5 helyen alapított új zárdákba⁸⁵² voltak ígérve. A polg. iskolába is sok a jelentkező. Elemi iskolába beiratkozott: 271, gyakorló iskolába: 46, polg. isk.: 259, tanítónőképzőbe: 86 –

3. Veni Sancte az Ó-templomban a polg és el. isk. számára.

4. Tanítás az el. és polg. iskolában, utóbbiban az I. oszt. párhuzamosítani kell, váltakozó rendszer szerint 3 nap d. e. az egyik d.u a másik I. oszt van az iskolában. Adoratrix nőv. az A/I. oszt., Fernanda nőv. a B./I. o. osztályfője. A felügyelőbizottság megígérte, h. ezt az állást a polg. isk.-ban állandósítani fogja – a tanítónő megkapja a nővéreket megillető felszerelést.

5. Főnöknő visszajön Kalocsáról, magával hozza Remigia nővért és Maristella nőv. Farsang⁸⁵³ jeltnő Szentésről jött házimunkához.

7. Veni Sancte kápolnánkban a tanítónőképzőben, utána rendes tanítás.

8. Főnöknő a Generális főnöknő megbízásából Czeglédre utazik Konstancia nővérral a szerződés megbeszélése végett, este még visszajönnek Konstancia nővérral.

9. Kolossváry mélt. úr meglátogatott bennünket, örültünk öszinte jóakarónk látásán.

10. Kolossváry mélt. úr nálunk reggelizett, itt volt 1/2 11-ig. Délután bemutatkozott dr Kominyák János⁸⁵⁴ gimn. hittanár, kit drága Püspök Atyánk specialis gyóntatóul nevezett ki hozzánk.

11. Füstner Antal⁸⁵⁵ bajai hittanár a szegedi kath. nagygyűlésről⁸⁵⁶ visszatérve

⁸⁵⁰ Sallay János.

⁸⁵¹ Bíró László 1915-től 1918-ig volt polgármester. IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor, 1985. 559.

⁸⁵² 1922-ben Dunakeszin, Cegléden, Kiskunhalason, Esztergomtáborban alapították a nővérek új zárdát. A krónikát vezető nővér lehet, hogy az 1921-ben Siklóson alapított zárdát is ide sorolta. BKMÖL XII. 6. A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanénék letelepülésének és fejlődésének rövid ismertetése. 1924.

⁸⁵³ Nincs nyoma, hogy szerzetesi fogadalmat tett volna.

⁸⁵⁴ Dr. Kominyák János okleveles középiskolai hittanár, a félégyházi nővérek speciális gyóntatója volt 1922. szeptember 10-től 1929. július 2-ig, rendes gyóntatója 1929. július 6-tól 1932. június 27-ig. Az Új-templom káplánja volt 1923. július 1-től 1946. augusztus 31-ig. A félégyházi főgimnáziumban Sille István hitoktatót helyettesítette az 1922/23-as tanévben, 1924. május 1-től már rendes tanár. ÚJ-TEPLOMI...; BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.; ÉRTE-SÍTŐ/Főgimnázium 1922/23., 1923/24.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. augusztus 27.

⁸⁵⁵ Füstner Antal 1918-ban a bajai elemi tanítóképző római katolikus hittanára, 1927-ben a kalocsai római katolikus érseki hittani főiskola rendes tanára volt. Baján a nővérek gyóntatója volt 1921. október 29-től 1923. május 12-ig. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918., 1927.; BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

⁸⁵⁶ A szegedi katolikus nagygyűlés utolsó napja szeptember 10-én volt, részt vett rajta a pápai nuncius, a váci püspök, a csanádi püspök. A nagygyűlés világi elnöke Muntyán István törvényszéki tanácselnök volt. A gyűlés résztvevői táviratilag üdvözölték a pápát, a kormányzót, a hercegprímást és eucharisztikus körmenetet tartottak. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. szeptember 24.

belátogatott hozzánk, nagynénjéhez, Romualda nővérhez. Főnöknő Remigia nővérral Bugacra rándul.

13. Remigia nőv. visszautazik Kalocsára.

15. Hirmann József nyug. eleki tanító meglátogatta Margit húgát.

17. Vasárnap, sz. mise után törvényfelolvasás a tornateremben a polg. isk. és tanítónőképzőben.

18. Polg. isk. rendes havi értekezlet.

20. Balbina⁸⁵⁷ nőv. Zomborból érkezett Müller Margit⁸⁵⁸ aspiransot kísérte át, útlevéllal jött.

21. Rendkívüli gyóntatónk még nem kapta kinevezését, tehát kántorbójtí gyón. Hajós ft. úrnál végeztük.

24. A Mária Congreg. tisztí karának felavatása, szt. mise után jó szt. beszédet mondott Kovács ft. úr. Délben Balbina nőv. Kalocsára utazott. – D. u. a Tanítónőképző tantest. konf.

26. Ozoray Károlyné Maristella nőv. húga, jött Bpestről. Az esti vonattal Hilda⁸⁵⁹ és Majella⁸⁶⁰ nőv. érkeztek Kunbajáról, hogy holnap továbbutazva Czeplégre jussanak új állomásuk elfoglalására, velük jött Kammerer Évi⁸⁶¹ I. éves jelöltő is.

27. Hilda, Majella és Konstancia nővérek jól fölpackolva, a gyorsvonattal Czeplégre utaztak. 23-án küldtük előre vonaton azon bútordarabokat és felszerelési tárgyakat, melyek részben a czeplédi zárda tulajdonába mennek át (Gábor Franciska⁸⁶² jltő holmijából) részben kölcsön adta a fházi zárda. – A déli vonattal Albertina és Concessa nőv. Bpestre utaztak – előbbi gyógykezelés végett. D. u. Szalay Ilona⁸⁶³ különb. vizsg. a képző II. o. konferencia – a csongrádi és pesti kirándulást megbeszéljük.

28. Sürgöny ment Tisztelendő Anyának a czeplédi zárda bevezetésére 30-án d.u. a Fháza felőli vonattal várják.

29. Szent Mihály ünnepe. Kolossváry mélt. úr. nevenapja, 27-én ment el a gratuláció – szerény kis kézimunka: 1 divánpárna és egy kötött szürke swahl. – A délutáni vonattal érkezett kedves Tisztelendő Anya Pia⁸⁶⁴ nőv. Fridolina⁸⁶⁵ és Balbina nőv.-kel. Pia nőv. és Fridolina nőv.

⁸⁵⁷ Cseh M. Balbina (1892-?) házi nővér, 1919-1922 között a zombori zárda mosóházában működött, 1922-től 1926-ig Félégyházán a sütőházban dolgozott. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁸⁵⁸ Müller Margit (1906-?) Elemi iskolai tanítónői oklevelét 1927-ben szerezte a Constantinumban. Későbbi szerzetesi neve: M. Szimplicia. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁸⁵⁹ Léh M. Hilda (1884-?) elemi iskolai tanítónő, 1916-tól 1922-ig Kunbaján főnöknő, 1922-1928 között czeplédi főnöknő. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.; BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

⁸⁶⁰ Kránitz M. Majella (?-?) házi nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1922. június 27.; BKMÖL XII. 6. Statisztikai adatok 1893-1950. 1927.

⁸⁶¹ Kammerer Éva az 1922/23-as tanévben a félégyházi tanítónőképző első éves tanulója. ÉRTESÍTŐ 1922/23.

⁸⁶² Gábor Franciska későbbi szerzetesi neve: M. Amáta. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1923. június 12.

⁸⁶³ Szalay Ilona a Constantinum tanítónőképzőjének II. éves rendes tanulója volt az 1922/23-as tanévben. ÉRTESÍTŐ 1922/23.

⁸⁶⁴ Leberl M. Pia (1884-?) elemi iskolai tanítónő. 1909 és 1922 között a Társulat zombori iskolájában tanított, 1922-től 1931-ig Czepléden főnöknő. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

az új czeglédi zárdába mennek holnap Tiszt. Anyával.

30. Ma a déli vonattal kedves Tiszteendő Anyánk a czeglédi zárda bevezetésére indult. Medgyaszay Margit⁸⁶⁶ kis aspiráns fölvételt nyert.

OKTÓBER

1. Főnöknő Tiszteendő Anya kíséretéből ma jött haza Czeglédről magával hozta Bálint Mariska⁸⁶⁷ kisasszonyt, kinek a czeglédi zárda létesülése körül nagy érdemei vannak. D. u. 1/2 4 órakor Zrínyi Gárda díszgyűlést tart.⁸⁶⁸ Kuthi Elemér⁸⁶⁹ pesti kiküldött beszélt.⁸⁷⁰ Rózsafüzér ájtatosság d. u. 1/2 3 kor házilag. Köznapokon sz. mise alatt.

3. Szüreteltünk – gyenge termés. Délután házitanácsülés.

4. Generális Főnöknő eng.-vel Marcellina növ. az ágyban tette le 3 évre a fogadalmat.

Főtiszt. Lelkiatyánk 6 órakor mondott kápolnánkban sz. misét utána bevitte a beteghez a legm. Oltáriszentséget - a nővérek hosszú sorban kísérték – rövid beszéd is volt, a betegszobát virággal és zölddel szépen feldíszítették. Este hibabevallási káptalan.

5. Lelkimegújulás napja. Ma átjött Kecskemétről Jászai P. Benvenut⁸⁷¹ ferencrendi atya, rendkívüli gyóntatónk, 11 órakor érk., és d. u. 1/2 5 órakor utazott vissza, semmi honoráriumot, még utiköltséget se fogadott el.

6. I. Péntek. Szünet. A házban nem volt szt. mise. A tanuló ifj. 9 órakor az Ó-templomba vonult.⁸⁷² 10 órakor Ráskai Lea önképzőkör keretében megemlékeztünk az aradi 13 vértanuról. – A d. u. vonattal 31 növ és 4 nővér Budapestre utazott a kat. nagygyűlésre.⁸⁷³ Egy-egy tanuló

⁸⁶⁵ Bakó M. Fridolina (1899-?) házi nővér. 1922-1925 között a Constantinumban segédszakácsnő, 1931-1932 között betegápoló, 1932-től 1945-ig főszakácsnő. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁸⁶⁶ Medgyaszay Margit az 1922/23-as tanévben a Constantinum polgári iskolájának IV. éves növendéke. Későbbi szerzetesi neve: M. Belina. ÉRTESÍTŐ 1922/23.; BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1928. május 29-30., 1929. május 5.

⁸⁶⁷ Bálint Mária kongreganista hölgy, Cegléden a Kalocsai Szegény Iskolanővérek által alapított zárda létesítésénél aktívan részt vett, „az egész zárda-ügynek mozgató lelke és ébrentartója.” BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1922. augusztus 13.

⁸⁶⁸ A Gárdisták ekkor újították meg fogadalmaikat a pesti kiküldöttek előtt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. október 1., október 8.

⁸⁶⁹ Kuthi Elemér 1918-ban a M. kir. Pénzügyminisztérium számellenőre, a Zrínyi Gárda országos főtiktára. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1918.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. október 1., október 8.

⁸⁷⁰ Beszélt a fővárosi gárdák eredményes működéséről, a jövő munkarendjéről és öntudatos szerepvállalásra szólította fel a tagokat. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. október 1., október 8.

⁸⁷¹ Jászai Benvenut ferencrendi szerzetes, Kecskeméten házfőnök. 1922. december 21-től 1927. szeptember 13-ig a félegyházi nővérek rendkívüli gyóntatója volt. BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

⁸⁷² Az aradi vértanúk lelkiüdvéért bemutatott requiemen jelen voltak a polgári hivatalok, a katonaság képviselői, az Ó-templom kötelekébe tartozó összes iskolák növendékei. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. október 8.

⁸⁷³ A nagygyűlés október 8-án kezdődött és október 10-ig tartott. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. október 1.

összes költsége: 600 (hatszáz) korona. A növ. másnap a Pedagógiai szemináriumban 4 gyakorlati tanítást hallgattak, d. u. megtekintették a Királyi várat – jelen voltak a Mária Congr. gyűlésén, másnap részt vettek az Eukarisztikus körmeneten és d. u. a Vigadóban tartott nagygyűlésen az éjjeli vonattal utaztak haza vasárnap.

9. Főnöknő a gondnoknövel kimentek a tanyára átvenni az örökséget. Az épületeket rendben hagyta a bérlő.

11. Szarvas Teruska, Adolfina növ. huga jött látogatóba.

14. Nagymise kápolnánkban sz. Terézia tiszt.⁸⁷⁴ nagy jótevőnkért Bense Teréziáért és bold. Tiszt. Anyánkért.⁸⁷⁵ – Auréliána növ. édesanyja jött látogatóba.

15. Illumináta növ. édesanyja jött látogatóba Kalocsáról.

18. Hilda és Fridolina növ. jöttek Czeglédre. Mosáshoz szükséges dolgok. eszközökkel (kötél, lugsó) kisegítettük őket.

22. Főnöknő Calasantia növ.-rel 11 órára a városházára hivatalos, a Petőfi ünnepség megbeszélésére.

23. Albertina növ. Bpestre utazik a szabadjeggyel.

24. A polg. isk. tanestület rendes havi gyűlése.

25. Tanítónőképző rendes havi gyűlése. Este érkezik Főtiszt. P. Fiedler Lipót⁸⁷⁶ jézustársasági atya, bpesti rendház főnöke, a tan.képző és polg. isk. növendékeinek lelkiyakorl. tart. 317 vettek részt, honráriumkép 30 K-t fizettek, akik bírták. A lelkiyakorl. holnap 26-án kezdődik.

27. Hildeberta nővér Czeglédre utazik Főnöknövel megtekintik Ungvári híres faiskoláját, esti vonattal már visszajönnek. Ambrózia növ. is átutazott. Esztergomtáboriba⁸⁷⁷ van helyezve.

28. Ft. P. Fiedler nálunk vett éjjeli szállást is, a tulsó kis betegszobában. A lelkiyakorlatokat ma este befejezte, de az ifj.ság csak holnap reggel sz. áldozás után fejezi be. Honoráriumkép 4.000 Koronát, lisztet, tojást kapott.

29. Sz. áldozás után Te Deum-mal befejeztük a lelkiyakorlatokat. Házi tanácsülés. D. u. elemi isk. konferencia. Petőfi ün. kivon. és koszorú.⁸⁷⁸

30. Este hibabevallás az isk. testvérekkel. Süveges Rózsa⁸⁷⁹ félegyházi jó családból való leányt Tiszt. Anya enged. felvettük. A konyhában nyer alkalmazást.

31. Rékasi Lucza⁸⁸⁰ szintén Fházáról belépett, őt is a konyhában alkalmazzuk. D. u.

⁸⁷⁴ Avilai Szent Teréz.

⁸⁷⁵ Franz Mária Terézia.

⁸⁷⁶ Fiedler Lipót (1876. július 4.-1933. március 17.) gimnáziumi hittanár, jezsuita házfőnök. 1894-ben lépett a jezsuita rendbe. 1902-1904 között a kalocsai jezsuita gimnázium tanára, 1912-től 1916-ig a pozsonyi rendház vicerektora, 1922-ben a budapesti rendház főnöke. 1926-tól 1932-ig a szegedi kollégium tanára volt. MAGYAR KATOLIKUS Lexikon, 1997. III. 662.

⁸⁷⁷ Esztergomtáborban az Iskolánövérék 1922-ben nyitották meg rendházukat. FRANZ Mária Terézia, 1925. 137.

⁸⁷⁸ 1922. október 29-én volt déli 12 órakor Petőfi Sándor segesvári szobrának leleplezése. Az ünnepi műsor keretében helyezték el a küldöttségek koszorúikat a szobornál. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. október 29.

⁸⁷⁹ Süveges Rozália (1896-?) Kiskunfélegyházán született, 1922-ben lépett be a Társulatba. Házi nővérként működött, későbbi szerzetesi neve: M. Bertholda. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

⁸⁸⁰ Nincs nyoma annak, hogy Rékasi Luca szerzetesi fogadalmat tett volna.

hibabevallás a házi nőv. 2 órakor énekpróba az Ó-templ.-ban az el. 3. 4. oszt. és a tanítónőképző nőv. Berauer József⁸⁸¹ ny. kalocsai karnagy, az egyházi népéneket tanítja,⁸⁸² utána fogara tomatermünkben értekezletet tart, a városi tanítók is jelen vannak. Pia nőv. és Vig Ilona Czeglédről látogatóba jöttek.

NOVEMBER

1. A tanítónőképző ifj. nem megy ma az Ó-templomba, mert Szomor ft. idehaza van s ő mondott kápolnánkban szt. misét. A növendékek, jelöltök délelőtt mennek a temetőbe – d. u. nővérek. Polg. isk. 3. 4. oszt. szt. mise után Pásztoméni⁸⁸³ s elhunyt társnők sírjához vonultak tanítóikkal együtt. D. u. 1/2 4 órakor Szentséggel litánia, 1/2 8 órakor Rózsafüzér a halottakért utána esti ima. A jltnők rendes gyónása.

2. Halottak napja. Lelkimegújulást tartunk. 8 szt. mise volt ma kápolnánkban. Deo Gratias! Romualda és Concessa nővérek Tiszt. Anya eng. Szegedre utaztak tanszerkiállítás megtekintésére, este visszajöttek.

3. I. Péntek, nagymise szokott fényel. 9 órakor az Ó-templomba vonult az ifj. az elhunyt hősökért volt szt. mise, utána folyt. a tanítást. Dr. Táby József szemvizsgálatot tartott az isk. 1/2 5 kor Szentségimádás a Zrinyi Gárdával.

4. Ma tette le 4 nővér fogadalmát 3 évre nevek: Fazekas Mária Blandina, Hönisch M. Fernanda, Faddi M. Ágnes, Beck M. Józsa. Főtiszt. lelkiatyánk Hajós Rezső 6 órakor mondott sz. misét, alatta történt az ünnepélyes aktus. Evangélium után tartalmas, kitűnő szt. beszédet mondott. Honoráriummé egy kis oxidált keresztet nyújtottunk át az ünnepség után. – Mindannyiunk számára e nap örömteli családi ünnep volt. – Ágnes nővér a déli vonattal Czeglédre utazott Pia nőv.-nek segít az iskolában. Onnét pedig Fridolina nőv. érkezett ugyancsak a déli vonattal, őt a portán alkalmazzuk. – 2 nagy húzott sertést vágunk e napon, együtt 535 kgr. nyomtak élő súlyban, s 600 K-t fizettünk kgr.-jáért, szörnyű árak – de mikor készen a zsírnak kg-ja 1200 k. Az esti vonattal Vona Teréz jlt érkezett 1 napi látogatásra Kecskemétről.

5. Testnevelő egyes. meghívja az int. főnöknőt este 5 órára a városháza gyűléstermébe. Tekintettel a korai estre – főnöknő nem megy el.

6. Testnevelő megbizottja a téli hónapokra kéri a kisebb fiúk számára az int. tomatermet – megkapja.

8. Elvira jltnőt sürgönyileg kéri haza fontos családi ügyben.

10. Albertina nőv. gyógykezeltetése végett Bpestre utazik. Kedvezményes jeggyel most 15-ig nem lehet utazni, így tehát egedül megy.

⁸⁸¹ Berauer József nyugalmazott kalocsai főszékesegyházi karnagy, a kalocsai tanítóképző volt zenetanára. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. október 31., 1922. november 5.

⁸⁸² Berauer József két napot töltött Kiskunfélegyházán Hanauer Á. István püspök megbízásából, hogy szakoktatást adjon az egyházi népének tanításának módszeréből. A papság, a kántorok és a tanítói kar jelenlétében mutatta be az énektanítás gyakorlati eljárásait. Beszélt a válságba jutott, elfajult, kiüresedett tartalmú és cikornyás dallamú egyházi ének megtisztításáról is. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. november 5., november 12.

⁸⁸³ Pásztor Ferencné.

12. Toldy ngys. úr névnapjára való készülődés miatt elmarad az ifj. exhortációja. d. u. 3 óraker „Szülői értekezlet” tartatott tornatermünkben, 300 nál többen is voltak, mind a három fokozat szülői külön nyomtatott meghívót kaptak. Igazgatónő pár szóban rámutatott a nevelés egyik fontos tényezőjére „a szülői ház és isk. együttes működésére” és felolv. a Constantinum fegyelmi szabályzatát, h. a szülők is tudják mit kíván az intézet növendékeitől.

13. Albertina nőv. visszajön, útiköltsége: 688 Korona. Levágtunk 4 db. sertést, nem bírjuk őket kihizlalni, drága a kukorica.

14. A Bense-föld adómentességeért folyamodunk a kecskeméti Pénzügyigazgatósághoz. A nővérek télikabátjait (kommün idejében készültek) eladjuk, db-ja 9-10.000 Korona, a befolyt összegben szövöket vásárolunk köpenyre, zárda ruhánk ezen kiegészítő, szép ruhadarabja! Hála Istennek meglesz ismét a teljes apácza formánk!

15. Nagypróba Toldy ngys. úr név. nap. előad. színdarab. Nem szereplők 30 K belépődíjat fizetnek.

17. D. u. 1/2 5 óraker előbb a tantestület a vendégszobában, azután az ifjúság a tornateremben felköszönti Toldy ngys. urat, mint az intézet püspöki biztosát. Szent Iván éji álom tündérvjátéket adtak elő szép sikerrel. Kötött kabátot adtunk ajándékba.

18. E napon kegyeletből szünet. T. nagys. úr mondja a 1/2 8 órai szt. misét.

20. Főnöknő Natália nőv.-rel Bpestre utazik, utóbbi egészségi okokból. Főnöknő a Miniszteriumban az államsegélyt sürgeti.

22. Albertina nőv. utazik Bpestre kezeltetés végett. Az esti gyors vonattal főnöknő visszajön azon szomorú hírral, hogy az állam nem támogatja a tanítóképzőt, mert nincs szüksége annyi tanítónőre, azt a kijelentést tette Dulovits⁸⁸⁴ min. tanácsos, h. a félegyházi tkképzőt beszüntetik. Ez ellen főnöknő a püsp. Hatóságnál keresett oltalmat, a mely célból nov. 21-én Vácra utazott. Mélt. Püsp. Úr kijelentette, hogy azt nem engedi miszerint e szépen felszerelt, minden igényt kielégítő intézetet beszüntessék – ha az állam nem ad segélyt, úgy a város fogja föntartani (?)⁸⁸⁵ Mélt. Püsp. úr ezen alkalomból, ránk nézve igen megtisztelő nyilatkozatot tette, hogy Félegyházán csak a „Nővéreket” szereti. Rajta leszünk, h. ezután is örömeire legyünk!

23. A kultuszminiszterhez kérvényt nyújtunk be, hogy a vallásalapból némi segélyben részesüljünk.

24. Natália és Albertina nővérek visszajönnek Bpestről. 2 nőv. jelentkezik bentlakásra. Konferencia a külső tanító urakkal egyh. énekről.

25. Illuminata nőv. Kalocsára utazik paradicsom paszirozó gépet hozza haza.

26. Elemi isk. tanítónőkkel nov. havi módszer. konf. ének és tornáról. Házi tanácsülés. D. u. 3 óraker „Szív Gárdisták” felvételi ünnepege kápolnánkban.⁸⁸⁶ Sok szülő volt itt. 27-én Marcellina nővér felvette az utolsó kenetet.

28. Hibabevallási káptalan a házi testvérekkel. Konferencia a tanítónők képző tantesztületével. Főnöknő Kecskeméten volt a Pénzügyi kirendeltségnél az el. isk. tanítónők rendkívüli

⁸⁸⁴ Dulovits Árpád 1927-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium tanítóképzéssel, polgári iskolai tanárképzéssel és felsőkereskedelmi iskolákkal foglalkozó ügyosztályának vezetője, miniszteriumi osztálytanácsos, miniszteri tanácsos. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára. 1927.

⁸⁸⁵ Az eredetiben is ilyen formában szerepel a kérdőjel.

⁸⁸⁶ Az intézeti hittanár 54 gárdistát vett fel a csoportba. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. december 3.

segélyének kiutalása ügyében. Meglesz! Bajáról vendégek érkeztek Szoozsz Jánosné és Hirmann Erzsike személyében.

29. A polg. isk. tantestülete konferenciát tart. Este hibabevallási kápt.

30. Lelkimegújulás napja. Józsa nővérünket Konstancia növ. Halasig kísérte, onnét egyedül ment Bácsalmásig – onnét Bajmokon keresztül Szabadkára hová Tisztelendő Anyánk helyezte. – Útlevelet nem váltottunk, mert az ügy sürgős. Bazília⁸⁸⁷ testvér foglalkozását veszi ott át.

DECEMBER

1. I. Péntek. A szokott fényvel ültük. Vendégek elutaztak. A déli vonattal érkezett Pia testv. a ceglédi főnőknő. Kápolnaszentelés és isk. ügyekben kér tanácsot. Az egyik vendégszoba szőnyegét odaadtuk neki oltárszőnyegül.

2. A déli vonattal Pia növ. visszautazott.

3. Kovács ft. hittanár úrnak reggeli előtt gratuláltunk név. alkalmából.⁸⁸⁸ 2 szép képet (festményt) adtunk neki. Viszonzásul 10 üveg bort küldött. d. u. 3 óraker Zrinyi Gárda gyűlés. Kominyák ft. úr a modern színház és Mozi káros hatásáról tartott értékes beszédet. Litánia ma nem volt. Marcellina nővérünk igen sokat szenved, úgy látom napjai meg vannak számlálva. Istenem, Te Úr vagy fölöttünk, rendelkezézhetsz velünk! – Egy új növendék érkezett a polg. jár. Ez az 59.

4. Marcellina növ. szüleinek sürgönyöztünk – órái meg vannak számlálva. – Déli 12 óraker az igazak szép halálával költözött át lelke az Úr örök tornácába. – az örök hazába. R. I. P. Kiss temetkezési vállalkozó rendezte a temetést. – A tornaterembe ravataloztuk föl. A halottas szobából 8 nővér vitte a koporsót a vállán a tornaterembe. Kiss Lajos temetkezési vállalkozóhoz ford.⁸⁸⁹

5. Halottunkra naponta 3-szor harangoznak, a nővérek, kettő-kettő fölvaltva imádkozik a ravatalnál. Este nem jön a Mikulás. Tányérokban kiosztva kapják a diót és peracet a nővérek és a növendékek. Este 10 óraker megérkezik Marcellina növér édesanyja és testvére a Francis. Gyászjelentéseket küldtünk szét. 1/2 8 óraker énekes Requiem.

6. Ma 9 óraker temetés; hárompapos; a többi ftsz. úr is itt volt de nem assistáltak. – Szekér Sárika⁸⁹⁰ hozta a szallagot a zászlóra. (Margit congregatió) Ministeri rendelet érkezett 6-án: iskolai szünet – amugy is. –

7. P. Benvenut átjött Kecskemétről a Congreganisták gyóntatására. Több vidéki, volt növendék érkezett decz. 8-ra.

8. Az Úrinők Congr.⁸⁹¹ zászlóval vonult ki a 8 órai szt. misére, ott végezte sz. áldozását

⁸⁸⁷ Varnyú M. Bazília (?-?) házi növér, 1922-ben Szabadkán dolgozott. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1920. június 7.

⁸⁸⁸ December 3-án Ferenc névnap van.

⁸⁸⁹ Az utolsó mondatot más tollal, valószínűleg később írták hozzá.

⁸⁹⁰ Szekér Sarolta a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves tanulója volt az 1921/22-es tanévben. ÉRTESÍTŐ 1921/22.

⁸⁹¹ A tanítónőképző kültagjaiból alakult „Hölgyek Kongregációja.” FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. december 3.

11 óraker tartották a felajánlásukat.⁸⁹² D. u. 3 óraker a Margit Congregatió zászlószentelési szertartását tartotta Hajós ft. úr. Ez alkalomból tagfölvétel is volt, sok szülő volt jelen, a nővérek napirendje azonban nem szenvedett e miatt. – A ház számadásainak (novemberről) áttekintései.

9. Foreri sz. P. rendalapítónk tiszt.⁸⁹³ 7 óraker kápolnánkban énekes nagymise a legföls. Oltságzsentség kitele mellett.

10. Ifjúságunkat nem vezetjük színházba „a fehér darabok”-at⁸⁹⁴ is izléstelenül játszá!⁸⁹⁵ – Tnképző I. o. a zenében helyezük el a fűtés megtakarítás.⁸⁹⁶

12. Schweitzer Mády,⁸⁹⁷ volt növendékünk látogatott vissza volt tanítónőihez. Az 5 házínöv. után megvonták az „Ellátási jegyet” azon címen, hogy közös háztartásban élünk. Ez ellen a Pénzügyminisztériumhoz folyamodunk. Ne a rendelet rideg betűi, hanem lélekkel és igazsággal intézzék el ügyünket, mérlegelve kulturmunkánkat és sajátos szerzetesi viszonyainkat. – Este Luca jelenet⁸⁹⁸ a nővérek szűk körében.

13. Clarissa növ. Ceglédre utazott a Tabernákulum belsejét kibélelő fehér festett selymet vitte el, az esti vonattal vissza is jött. – Kammerer Évi jltnö édes anyja jött Bácskából.

14. A félegyházi kath. nap⁸⁹⁹ előkészítőbizottsága tartja első összejövetelét a Const. igazg. irodájában d. u. 1/2 5 óraker. Benyújt. a kérv. a Pénzügymin.hoz.

15. Intőosztás a tanítónőképzőben.

16. Sürgöny Czeplédről, h. mélt. Hanauer püspök úr 18-án Czeplédre érkezik kápolna felavatásra. Kalocsáról megbizatas a főn.⁹⁰⁰ Czepl. ügyben.

17. Főnöknő a házi tanács határozata folytán Maristella és Leonida növ. viszi magával Czeplédre a zárda ünnepeles felavatására, a délelőtti vonattal utaznak mindhárman Czeplédre.

18. Az esti gyorsvonattal visszaérkeznek az utasok.

20-án Az órarend délelőtti óráit még betartottuk, délután kezdetét veszi a karácsonyi szünet. A növendékek legnagyobb része már ma hazautazik. Romualda növér Kalocsa engedélyével elkíséri kis hűgát Pécsre.

21. Polg. isk. magánvizsga. Rendkívüli gyóntatónk P. Benvenut ferencrendi szerz. házfőnök Kecskemétről – ma meghallg. a nővérek sz. gyónását. d. e. 11 óraker jött s d. u. 4

⁸⁹² A Constantinumban működő Leányifjúsági Mária Kongregáció, valamint az ebből kiváló Hölgyek Kongregációja közös ünnepség keretében tartotta felajánlását és magisztrátusi beiktatását a zárda kápolnájában 11 óraker. Ez alkalomra több vidéki kongreganista is eljött, hogy hűségét tanúsítsa. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. december 17.

⁸⁹³ Fourier Szent Péter †1640. december 9.

⁸⁹⁴ Valószínű, hogy valamilyen irredenta darabról lehet szó, de ez a helyi újságokból nem derül ki pontosan.

⁸⁹⁵ Ugyanerre vonatkozhat a félegyházi Zrínyi Gárda vezérkarának a helyi újságban közölt véleménye, mely szerint valamikor a színház a nemzet iskolája volt, „ma inkább a pucérságnak, az erkölcsi sárnak, az orfeumi ‘földön csúszó táncnak’, a frivolitásnak” a helye. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. december 10.

⁸⁹⁶ Értsd: A tanítónőképző első osztályát a zeneszobában helyezük el a fűtés megtakarítás végett.

⁸⁹⁷ Az értesítőkben csak Schweitzer Róza szerepel, aki 1917/18-ban volt a tanítónőképző IV. éves tanulója. ÉRTESÍTŐ 1917/18.

⁸⁹⁸ December 13-ához, Luca naphoz sok népszokás fűződik. Szent Luca a hagyomány szerint előkelő szicíliai családból származott, fiatalon felvette a keresztény vallást, szüzességet fogadott és mártírhált halt. Neve a fény (lux) szóval kapcsolatos. Különböző köszöntő szokások is kötődtek ehhez a naphoz. MAGYAR NÉPRAJZI Lexikon, 1980. 3. 471-473.

⁸⁹⁹ Lásd: 1923. június 17-i bejegyzés.

⁹⁰⁰ ti.: a főnöknőnek.

órákor már ment, honoráriumot nem fogadott el. Aloisia nőv. visszaérk. Kurbajáról. Keller jltón ruháit még nem hozhatták át a határon.

23. Ünnepi lev. mélt. Püsp. (Vác) és Kolossváry mélt. úrnak. – Hofferné Karácsonyfát és 2 db kappant küldött az ünnepekre. Karácsonyfát a jltónknek adjuk.

24. Az idén nincsen karácsony bőjtje, mert ma vasárnap van, napirend olyan mint máskor. 1/2 6 órákor a jelöltökhöz 6 órákor a nővérekhez jön a Kristkindli. Nővérek kaptak: 1 nagyobb Jézus Szíve képet, kis szt. képeket, levlap, lev. papír, 2 gomb.⁹⁰¹ fekete pamut, ingnek való schiffont⁹⁰² – és édességeket, mely utóbbi házilag készült. – Éjféli sztmisénk volt, mindnyájan áldoztunk.

25. A d. e. folyamán 4. sz. misc. 4 órai kezdettel az Ifjúsági Leányegylet és Margit-Congr. színelőadást tartott. Előadták: Margit királyleány⁹⁰³ – és egy Pásztorjátékot.⁹⁰⁴

26. Mélt. és szeretett jó Püspök Atyánk nevenapja.⁹⁰⁵ D. u. 4 órai kezdettel megismételték a tegnapi előadást. A befolyt tiszta jövedelemből törlesztették a Margit Congr. zászlójára volt adósságukat.⁹⁰⁶ Hajós ft. úr a tiszta jövedelemből felajánlotta a zárda céljaira 20.000 Koronát. Köszönettel vettük.

28. Mélt. Püspök Úrunk születésnapja.⁹⁰⁷ Amabilia nővérünk hirtelen rosszul lett.

29. A déli vonattal érkezett Hilda nőv., árutazóban. Hajós ft. úr Amabilia nővérünknek föladata a kenet szentségét. Tuberkulotikus baja, úgy látszik most teljes erejével tört ki rajta, hozzájárul szívgyengesége is hozzájárult⁹⁰⁸ a veszély fokozásához. – Este érkezett Tarzitia⁹⁰⁹ nővérünk Moholról⁹¹⁰ – civilben. Küldetésben járt el Cs.⁹¹¹ Magyarországon. Holnap tovább utazik Bácsalmásra.

31. Az 5 órai hálaadás miatt a nővérek exhortatioja nem 1/2 5 - hanem 1/2 4 órákor van. Hajós ft. nem fogad el semmi gratulációt. A Sylvesternapi hálaadást Kominyák ft. úr tartotta. A városból sokan voltak jelen. A Felügyelőbizottsági tagoknak írásban kívántunk boldog új évet. 6 órákor Toly ngys. úr Tóth ft. úr és Szelepcsényi ft. úr jöttek át jókívánásaikat kifejezni. 1/2 9 órákor esti ima. A nővérek közül többen Szentségimádást tartottak éjfél előtt – így várták az évfordulót! Isten iránti nagy hálával tekintünk vissza és szerető szívvel mondunk köszönetet Jézusunk szent Szívének megszámlálhatatlan jótéteményeért, irlgalmas szereteteért, amely nem engedte, hogy a nehéz viszonyok daczára, anyagiakban vagy lelkiekben hiányt szenvedjünk!

⁹⁰¹ gombolyag

⁹⁰² A sifon egyfajta pamutvászon.

⁹⁰³ A krónikát vezető nővér nem tette ki az idézőjel első felét. A FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. december 24-i számában „Margit királykisasszony” címen szerepel a darab.

⁹⁰⁴ „Betlehemi pásztorok,” karácsonyi játék két felvonásban. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. december 24.

⁹⁰⁵ Hanauer Árpád István püspök nevenapja, István nap: december 26.

⁹⁰⁶ Lásd: december 8-i bejegyzés.

⁹⁰⁷ Hanauer püspök 1869. december 28-án született.

⁹⁰⁸ A krónikát vezető nővér megismételte a szót.

⁹⁰⁹ Hang M. Tarzitia (?-?) iskolás nővér. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1912. június 12., 1917. május 1.

⁹¹⁰ 1882-ben létesítettek zárdát az Iskolanővérek Moholon. FRANZ Mária Terézia, 1925. 135.

⁹¹¹ Csonkamagyarország (Mohol Bács-Bodrog vármegye zentai járásában feküdt).

„Jó az Úr a benne bízókhoz!”⁹¹²

1923.
JANUÁR

1. Az Úr nevében és szeretetében bízva! Este családi körben kedves melegséggel ültük meg Jézus névnapnak előestéjét.

2. A vallásalapból 100.000 Korona segélyt kaptunk. Fizess meg Uram mindenkinek, ki a Te nevedért jót tett velünk!

3. Házi tanácsülés. Átvizsgáltuk a II. félévi számadást. Hála Istennek rendben van minden. Este hibabevallási káptalan.

4. Lelki megújulás napja. Majsáról a kedv. Főnöknőnővér⁹¹³ átutazóban betért hozzánk. Kölcsönbe elvitte vetítógépünk képeit.

5. I. Péntek. Kovács ft. úr nagynehezen tette ki a Monstranciát. d. u. 1/2 5 kor Szentséges Litánia. Tarzitia és Lydia⁹¹⁴ nőv. átutazóban betértek hozzánk.

6. 3/4 7 órakor Szomor ft. úr szt. misét mondott kápolnánkban. 1/2 9 órakor házszentelés Kovács ft. úr végezte.

8-án a déli vonattal érkezett Tiburtia nővér Kalocsáról Irmengárd⁹¹⁵ nővért kísérte el, kit a Gen. Helynöknő Tiszt. néne⁹¹⁶ Józsa nővér helyett küldött.⁹¹⁷

9. Irmengárd nővért a növendékek ruhatárába osztottuk be Modesta nővérral. Rolendis nővér pedig a konyhában segít. A déli vonattal Tiburtia és Natalia nőv. Budapestre utaztak. Utóbbi gyógykezeltetni magát. Jönnek vissza a növendékek.

10. Minden fokon megkezdődik a tanítás. A tképző növendékei 9 órakor kivonultak Kalmár⁹¹⁸ tanító úr temetésére. Utána folytatjuk a tanítást.

11. Kifizettük Bensénél lévő adósságunkat a hízőkért.

12. 5 db pár hónapos malacot vettünk 45.500 Koronáért.

13. Láng Irén úrhölgy a kecskeméti Gazdasági Tanítónőképzőből ájtott hozzánk az internátus megtekintésére. – Mater Berchmána Szegvárról – elhozta Hozza M. Hedvig sorort (Sz. Orsolyarend) hogy a Tanítónőképző IV. oszt. nálunk mint rendes tanuló befejezze. Már előbb érdeklődtem eziránt Kalocsán, Kalocsa jóvá hagyta. – Konstancia nővérünk bátyja, Szatmárról meglátogatta nővérét. Adolfina nőv. húga Tercsike⁹¹⁹ pár napra látogatóba jött. Az esti gyorsvonattal Pia nővérünk érkezett, beteg Amabilía nőv. látogatására.

⁹¹² „(...) jó az Úr! Boldog az az ember, aki őbenne bízik.” Zsolt. 34. 9.

⁹¹³ Lásd: 1920. február 4-i bejegyzés.

⁹¹⁴ Muhi M. Lydia (1891-?) házi nővér, 1918-1921 között Szentfülöpön takarító, 1921-1927 között Moholon „mindenes”. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁹¹⁵ Agócs M. Irmengárd (?-?) házi nővér, a növendékek ruhatárát gondozta Félégyházán, 1923-ban helyezték a Constantinumba. BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsai jegyzőkönyvek. 1908. június 18.

⁹¹⁶ Kákonyi M. Michaela

⁹¹⁷ Lásd: 1922. november 30-i bejegyzés.

⁹¹⁸ Kalmár József (1881. december 10.-1923. január 8.) Kiskunfélegyházi születésű tanító, oklevelét 1902-ben szerezte a félegyházi állami tanítóképzőben. A háború után a közéleti hivatal vezetője. BKMÖL Kf. V. 192. A kiskunfélegyházi római katolikus elemi népiskoláknál működő rendes tanítók törzskönyve.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. január 14.

⁹¹⁹ Szarvas Teréz.

14. Vasárnap. 10 órakor a Tanítónőképző Tantestülete módszeres értekezletet tart. d. u. 3 órakor Zrínyi Gárda gyűlés⁹²⁰ – 1/2 5 kor exhortáció a nővéreknek. –

15. Pia nővér a délelőtti folyamán az elemi isk. I. és II. oszt. ban hospitált, a déli vonattal elutazott.

16. Szécsi Ferenc – a tanyán lakó cselédnek sok – és⁹²¹ nagy hűtlenségeért fölmondunk. – A jó Isten gondviselő szeretete örködik fölöttünk, hogy még idejében tudunkra adta, h. ebben az emberben nem bízhatunk. –

17. D. u. a polg. isk. tantestülete módszeres konferenciát tart. – A tanyáról hazahoztuk az aprójszágot.

18. Sentényi Mária tnképző II. éves növendék érkezett Czinkotáról – nálunk óhajjta folytatni tanulmányait. – 4 órakor az Ifjúság Moziba ment.⁹²²

19. Főnöknő nevenapja. Igazgatói szünet. Nyilvános gratulatiót senkitől sem fogad el. Csendesen, bizalmas családi körben folyt le az ünnepség.

20. Hazahozták a tanyáról a szarvasmarhákat – nem bízhatunk a tanyában. Albertina nőv. megjön Bpestről.

21. Hideg miatt az ifjúságnak nincsen exhortációja.

22. Léh Izuka, Maristella nővérünk huga, jött látogatóba. Szabó István, aki azelőtt is hűséges munkásunk volt, ment ki a tanyára lakni feleségével és kis lányával.

26. A polg. isk. félévi osztályozó konferenciája. 12 malacot vettünk.

27. A Huszár-akció 20.000 Koronát juttatott a Constantinum szegény, de kitűnő tanulóinak. Ebből 5000 K kapott Szabó Mariska IV. éves és 5000 K Szabó Rózsika II. éves tanítónőjelölt. A polg. isk. növendékei közül Iványi Klári II. o. és Szabó Rózsika IV. p. o. növendéke 5.000-5.000. K-t. Este a Petőfi ünnepre próba.

28. Délután 5 órai kezdettel Ráska⁹²³ Lea önképzőkör Petőfi ünnepsége a nagy közönségnek. Képek Petőfi életéből.⁹²⁴ 18.000 K bevétel az ifj könyvtár javára. Szépen sikerült.

29. Tegnap ünnepség miatt ma d. u. 1/2 5 kor nővéreknek exhortatió.

31. Értesítőkiosztás. Képző és polg. isk. szünet. Este hibabev. káptalan.

FEBRUÁR

1. Lelkimegújulás napja. Betegünk⁹²⁵ ma igen rosszul érzi magát. 10 órakor áldozott, csak nehezen tudta kinyitni a száját, beszédje érthetetlen. – Faddi Etelka és Serfőző Erzsike

⁹²⁰ Az ünnepélyen dr. Kominyák János beszélt a modern táncokról. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. január 21.

⁹²¹ Az 'és' szó utólagos betoldás.

⁹²² Nem tudjuk, hogy melyik moziban mit néztek meg a növendékek.

⁹²³ Helyesen: Ráskai Lea.

⁹²⁴ A tanítónőképző önképzőköre az intézet alsóbbfokú iskoláiba járó tanulók bevonásával Petőfi tiszteletére január 28-án d. u. 5 órakor rendezett ünnepélyt. Az ünnepi beszédben megemlékeztek a nagy költőről, majd különböző Petőfi versek és dalok hangzottak el. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. január 28.

⁹²⁵ Amabilia nővér.

jelöltnek Bácsalmásra utaztak. Keller Kati jelöltnek holmijáért, mit Kunbaján, a határon átcsempésztek Bácskából. Kedves Tisztelendő Anyánknak gratuláltunk születésnapja alkalmából. Homoki Szabó Mária postuláns vitte alkalommal a levelet.

2. Hajnali 1/2 3 óraker jó Amabilia nővérünk lelke elszállt Urához, Teremtőjéhez. Haldoklása hosszú és kínos volt – lelke nyugodt, engedelmes hódolattal Isten iránt, fogadta a halált. Szűz Anyánk szép ünnepén⁹²⁶ és I. pénteken tért haza lelke e földi számkivetésből. R. i. p. Ünnep lévén, sajnos, kápolnánkban nem lehetett sz. mise. – A halottat délfelé ravatalozták fel a tornateremben. 50 db. nagyobb particédulát⁹²⁷ nyomtattunk a helyb. hatóságokhoz küldtünk. Fiókházakba kis (még készletben levő) gyászjelentéseket küldtünk. A ravatalnál a nővérek fölváltva imádkoztak; naponta 3-szor harangoztak a nagy haranggal az Ó-templ. Többen jöttek részvétüket kifejezni.

3. A gyász eset alkalmából szünet minden fokozaton. 1/2 8 kor kápoln. Requiem utána sz. Balázs áldás. 1/2 10 kor koporsószentelés. Előtte a növendékek latin énekek. énekeltek a „Requiem” egyes részeit. d. u. 1/2 4 óraker 3 papos temetés. Kiss József temetk. vállalkozó halottas kocsján vitték ki a koporsót. Dr. Strébl Miklós háziorvos, és a Város adott egy szép kocsit – a papság ezeken helyezkedett el. A nővérek gyalog mentek. Az ifjúságot a tantestület világi tagjai vezették. Amikor a gyászmenet elindult az iskola csengői is a végtisztség kifejezése kép megszólaltak. A kath. Főgimnázium, a róm. kath. elemi népiskola és a Tantestület is kivonult. Az áll. képző írásban fejezte ki részvétét. Beláthatatlan néptömeg seregett házunk köré. Toldy nagys. úr nem fogadott el stóladíjat, csak a kántort és a harangozót kellett fizetni, ez az összeg: ⁹²⁸ Temetkezési vállalkozónak fizettünk: 33.750 Koronát. R. I. P. –

5. Minden fokon rendes tanítás. Natália nővért gyengélkedése miatt a növendékek felügyeletében kíségeti Blandina nővér.

6-án Reggel Hajós ft. úr 6 óraker kápolnánkban szt. misét mondott † Amabilia nővérünkért. Délben érkezett Ifigénia nővérünk Ó Kanizsáról, édesanyja temetésén volt.

9-én Ifigénia növ. Budapestre utazik tanulmányait folytatja. Amabilia testvérünk szobáját kétszer kimeszelték s újból átfestették, lúggal felmosták s aztán Natália és Balbina testvérek költöztek be. Dr. Strébl háziorvosunknak, aki a két nagybeteg nővért nagy lelkiismeretességgel kezelte díjtalanul, honoráriumként 1 szép divánpárnát ajándékoztunk.

10. D. u. az ifjúság az Apolló-Moziban megnézte Petőfi filmet.⁹²⁹

11. A nővéreknek rendes időben az exhortatió. Farsang vasárnap. Ebéd után a nővérek az Ó-templomban testületileg Szentségimádást tartanak 1/2 óráig. Kápolnánkban az ifjúság d. u. tart szentségimádást, litánia a legm. Oltáriszentség kitétele mellett.

12. Nem tartunk farsangi szünetet. Az ifjúság 10 órától kezdve osztályonként kivonul az Ó-templomba Szentségimádásra. D. e. 11 óraker Kovacsics Erike bejött a zárdába, lelkének könnyebbülést keresni. Szívügyei lelke egyensúlyát erősen megbillentették. Elmezavar tünetei világosan észrevehetők! – Édesatyja is eljött – itt ebédeltek, vacsoráztak. Az éjfélvi vonattal Kovacsics úr Bpstre vitte Erikét!

⁹²⁶ Gyertyaszentelő-Boldogasszony.

⁹²⁷ gyászjelentés.

⁹²⁸ Üresen hagyott hely.

⁹²⁹ Petőfi születésének 100. évfordulója alkalmából a Petőfi Társaság megbízásából Hevesi Sándor és Sas Ede ünnepi propaganda filmet írtak, amely felölelte Petőfi életét és költészetét. RÉVAI Nagy Lexikona, é. n. 16. 587.

13. Szentséges szt. mise mint tegnap. Szentségimádások mint tegnap. D.u. a Tanítónőképző ifjúsága és az el. 3. 4. oszt. tanulói Seres Kálmán⁹³⁰ tanító úr temetésére mentek.

14. Hamvazó szerda. Tanítás nincsen. Tizenegy órakor mehettünk csak át hamvazkodásra. Kedves Tisztelendő Anyánk körlevelét, és a bőjt enyhítésére vonatkozó püspöki leiratot lelkiolvasásnál az összes nővéreknek felolvastam. Este ft. Lelkiatyánknak gratuláltunk születésnapja alkalmából.

15. Wessely Ella⁹³¹ 2 hónapi szabadság után folytatja tanulmányait (I. éves képezdésznő, bennlakó növendék.)

16. A rendőrség árdrágítóktól elkobzott szalonát és zsirt a tavalyi árban ad el az intézetnek.

18-án Constancia és Romuálda nővérek Majsára utaznak a vetítógép ügyében. D. u. 2 órakor az ifjúság Petőfi filmet nézi meg az Uránia-Moziban.⁹³² A nővérek lelkiolvasásánál felolvastuk megyés Püspökünk nagybőjti gyönyörű körlevelét.

19. Dr. Várady L. Árpád kalocsai érsek halálhírért vettük.⁹³³ A növ. imáiba ajánl. Félégyháza a váci egyhm. tatzik, a szokásos imák ránk nézve nem kötelezők, ki-ki privat buzgósága szerint fölajánlhatja érte imáit, jócselekedeteit.

20. Kalocsáról Gyászjelentés az Érsek úrról.

21. Kedves Tisztelendő Anya Albertina növ. számára megküldi a szabadjegyet, és ajánlja a földadó ügyében a fellebbezést a megyéhez.

22. A hajnali vonattal Konstancia, Marietta és Albertina nővérek Bpestre utaznak. Szekér úr kéri Elvira leányát haza, míg családi ügyei rendeződnek. Az ügyet döntés végett kedves Tisztelendő Anya elé terjesztem. Rendkívüli gyóntatónk⁹³⁴ telefon-értesítést küldött, hogy nem jöhet ma, majd jövő héten. Az esti gyorsvonattal megérkeznek nővéreink Bpestről.

23. Fehér András szentesi plébános úr érsek úr temetéséről visszajövet, meglátogatott bennünket.

25. A nővéreknek rendes időben exhortáció. Az ifjúságnak a hittanár úr felolvasta Püsp. úr körlevelét.

27. Polg. isk. tantestületével módszeres konferencia d. u. 5 órakor.

28. Szelepcsényi főtiszt. úrtól átvettünk 2 nagy világoskék színházi függönyt 15.000 K-ért. Kedves Tisztelendő Anyától körlevél jött, a ház történetének megírására van felszólítással. Elvira jltnő mehet edesatyja segítségére bizonytalan időre. Felügyelőbizottság ülésén kérték, hogy Constancia nővér vállalja a Gondnok szerepét, tekintettel a nehéz időkre. Este a nővéreknek hibabevallási káptalan.

⁹³⁰ Seres Kálmán (1869. május 1.-1923. február 11.) Kiskunfélegyházán született, itt végezte a tanítóképzőt. 1888-tól dolgozott Félégyházán tanítóként. BKMÖL Kf. V. 192. A kiskunfélegyházi római katolikus elemi népiskoláknál működő rendes tanítók törzskönyve.

⁹³¹ Wessely Gabriella.

⁹³² Lásd: 1923. február 10-i bejegyzés. A „Petőfi élete és dicsőséges halála” című filmet február 17-18-án vetítette az Uránia mozi. FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1923. február 11.

⁹³³ Várady Lipót Árpád 1923. február 18-án hunyt el.

⁹³⁴ Jászai Benvenut.

MÁRCIUS

1. Lelkimegújulás napja. Rendkívüli gyóntatónk Kecskemétről ájtott. Eisler Magda⁹³⁵ intézeti növendék Felső-Gödről a mai napon érkezett. Rajz, kézimunkában óhajtja magát kiképezni. Szt. József ájtatosság szt. mise után litánia és áldás a Cibóriummal. Szt. József szobrát helyeztük az oltárra. Délután az ifjúság szt. gyónást végez I. péntek alkalmából.

2. I. Péntek. Énekes nagymise a legm. Oltáriszentség kitétele mellett. D. u. Zrínyi Gárda 1/2 5-kor Szentségimádást tart.

4-én d.e. 9 órakor Tanítónőképző havi konferenciája.

6-án Elvira jltnő meghozta Bpestről a vetítő gépünket, kijavították.

7-én d. u. 5 órai kezdettel bemutattuk a Const. ifjúságának Dante: Divina Commediáját.⁹³⁶

8-án Jozefina⁹³⁷ nővért kedves Tisztelendő Anyánk idehelyezte † Amabilia nővér helyébe. Nevezett nővér nem tudott átmenni a Cseh-Szlovák határon, Miskolcon tartózkodott egy rokonánál 1 hónapon át – eredménytelen várakozása után – nem mehetett vissza Vágújhelyre, ahol eddig beosztása volt, hanem Félégyh.-ra kapott dispositiot. Ma este a városi el. népiskola ifjúsága nézte meg Dantét, 20.000 Korona bevét. volt.⁹³⁸

9-én és 10-én a katonaság (300) és a főgimn. meg a tanítónőképző ifjúsága tekintette meg a vetített képeket. 9-én d.u. halt meg Toldy nagyságos úrnak édesanyja 90 éves korában.⁹³⁹

10-én a Constant. ifj. 1/2 8 órakor az Ó-templ.-ba vonult, az elhunyt lelki üdvéért Requiemre. 10 órakor temetésre vonult ki az ifjúság fekete zászlóval. E két napon a tanítás – a gyászeset miatt szünetelt. A déli vonattal Ifigénia növ. érke. Budapestről a Dante-képek megtekintésére.

11-én vasárnap. Az ifj. nem volt exhort. a Dante ünnepre való tekint. a nővéreknek azonban igen, d. u. a szokott időben. Ma kezdődik a sorozatos előadás a nagy közönség számára. – Az Olasz Főkonzulnak, a pápai nunciushoz,⁹⁴⁰ mélt. Püsp. Atyánknak, Kolossváry prelátus úrnak is küldtünk meghívót.

12. Jozefina növ. kisegíti a gondnoknőt heti 5 órában és ezenkívül 20 zongora-órát ad. A

⁹³⁵ Eisler Magda az 1922/23-as tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének I. éves magántanulója volt. Később belépett a társulatba, tanítónői oklevelét 1927-ben szerezte Kiskunfélegyházán. Későbbi szerzetesi neve: M. Erzsébet. ÉRTESÍTŐ 1922/23.; BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

⁹³⁶ Dante Alighieri (1265-1321) olasz költő halálának 600. évfordulója alkalmából a Constantinum nagyarányú ünnepséggel készült. (Meg kell jegyezni, hogy Dante ekkor már 602 éve volt halott.) Dante fő művét, az Isteni színjátékot adták elő 145 színes képen levetítve, 52 szereplő 44 ének- és 10 zeneszáma, 49 szavazata fűszerezte a filozófiai tartalmat. A vetítést dr. Komyniák János egészítette ki szövegmagyarázatokkal. Az előadások bevételéből a Constantinum elsősorban „iskolai mozi” felállítását tüzte ki célul. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. március 4., március 11., március 18., március 25.

⁹³⁷ Mayer M. Jozefina (1882-?) elemi iskolai tanítónő. 1917 és 1922 között Vágújhelyen zongorát tanított, 1922-től 1924-ig Kiskunfélegyházán ének-zenetanár, magán-zongoraórákat tartott. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.; ÉRTESÍTŐ 1922/23.

⁹³⁸ Az ülőhely ára 120 korona, az állóhelyé 60 korona volt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. március 4.

⁹³⁹ Toldy Rudolfné Horváth Magdolna (1833-1923. március 9.) FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. március 11.

⁹⁴⁰ Lorenzo Schiopa c. érsek. Magyarországi pápai nuncius 1920. október 6-tól 1925. április 27-ig. BALOGH Margit - GERGELY Jenő, 1996. 26.

déli póstával levél érkezett Czeglédről mindkét tanítónó nőv. betegen fekszik – kisegítőt kér Pia nővér míg Kalocsáról segítség érkezik. Tanácsosnők véleményével Jozefina nővér ment segítségükre a d. u. 5 órai vonattal.

13. A budapesti Nunciátúráról válasz, megköszönik a meghívást, de Ő Nagyméltósága Rómában van s ezért nem jöhet el Dante-ünnepélyre.

14. Ma este befejezzük a nagy közönségnek szánt előadást. Mindennap többen és többen jöttek és igen nagy csendben hallgatták az éneket, szaval. és felolvasást. Reméljük, hogy a nővérek fáradsága nem volt hiábavaló - a lelkekben is mély nyomot hagyott. Pénzbeli bevételünk eddig 180.000 K.

15. Nemzeti ünnep. Szünet. 10 órakor az Ó-templomba szt. misére vonult az ifjúság utána a Petőfi szobor és emléktáblához. A Constantinum az idén nem tart külön ünnepet, csak a gyakorló iskolában volt a IV. éves növendékek próba-fellépésével kapcsolatban. Este 1/2 6 kor Moczár Miklós⁹⁴¹ tképzőint. tanár vetített képekben bemutatja a tenger alsóbbrendű állatait és a képekhez magyarázatokat fűz.

18-án d. u. A nagyközönség számára újból előadjuk a Dante-t.⁹⁴² 20.000 K. bevétel volt. El. isk. konferencia.

19. Szt. József ünnepe. Kápolnánkban szt. mise a legm. Oltáriszentség kitétele mellett. A nővérek a déli Szentségimádásnál megújítják Szt. Józsefhez a felajánló imát. Tóth József ft. úrnak és Dr. Hoffer József úrnak írásban gratuláltam utóbbinak egy fehér diván párnát (kézimunka) küldtünk. Ifjúság husvétii gyónást végez.

21. Polg. isk. konferencia.

22. Házi tanácsülés, a növ. tartásdíját fel kell emelni, mert az árak folyton emelkednek. Havi tartásdíj: 6000 K.

23. Husvét előtt az utolsó tanítás – a növendékek közül többen a déli és délutáni vonattal hazautaznak.

24. Dr Kovács Lajos⁹⁴³ premontrei kanonok úr, hittanárunk bátyja Nagyváradról megérkezett. Nálunk miséznek és étkeznek.

25. A déli vonattal megérkezett Jozefina nővérünk Czeglédről. Ma 1/2 8 - és 1/2 9 órakor kápolnánkban volt szt. mise, az ifjúságot nem vezettük ki. 3/4 12 órakor végezték a nővérek e napra előírt felajánlást. Az „AVE” (Anyaszentegyházat védő egyesület) kápolnánkban 5-6 ó. sz. beszédet hallgatott, utána felavató ünnepség volt. Ft. P. Bús Jakab S. J. tartotta. A nővérek exhortációja ezért ma 1/4 7 órakor volt 1/2 5 helyett.

26. Takarítás – Földmunka kertben, szőlőben. A nővérek szeretettel segítenek egymásnak a munkában. Az iskolában ülő tanítóknakre valóságos üdülés a pompás tavaszi napsugárban

⁹⁴¹ Moczár Miklós 1919-1929 között volt a kiskunfélegyházi tanítóképző tanára. FEKETE János, 1990. 77.

⁹⁴² A nagy érdeklődés miatt március 17-18-án újra bemutatták az Isteni színjátékot, kedvezményes helyárak mellett (Ülőhely: 100 korona, állóhely: 50 korona.) FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. március 18.

⁹⁴³ Dr. Kovács Lajos, Kovács Ferenc constantinumi hittanár bátyja, 1918-ban a nagyvárad premontrei főgimnázium igazgatója volt. Székesegyházi éneklőkanonok, káptalani prelátus, zsinati vizsgáló. 1927-ben Gödöllőn a Jászpremontrei kanonokrendi Szt. Norbert reálgimnázium igazgatója. MAGYARORSZÁG tisztii cím- és névtára, 1918., 1927.; FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. február 24.

végzett kerti munka. – Faddi Etelka jltnőt sürgönyileg hívják haza. – Hibabevallási káptalan este.

27. Ma és holnap végzik a Nővérek a husvéti sz. gyónást.

29. Nagycsütörtök. 6 óraker fölkelés, reggeli ima, elmélkedés. 3/4 9 óraker kivonulunk az Ó-templomba. Vékony fátyolt tűzünk. 1/2 8-kor Kovács ft. úr idehaza, kápolnánkban megáldoztatja gyengélkedő nővéreinket, a konyhából és a portáról 1 lélek. Szt. mise alatt az oratóriumban vannak a nővérek. Sz. áldozás előtt lejövünk a sekrestyén át az oltárhoz. Előbb a papság áldozik az oltár közepén, utána a nővérek az oltár alsó lépcsőjén. Szt. mise után reggeli. Napközben 1/2 órai Szentségimádást tartanak kápolnánkban a nővérek. A gyengélkedők 8-9 a többiek éjjel 11-12-ig Szentségimádást tartanak, hálából és szeretetből.

30. Nagypéntek. Ma tartjuk a március havi lelkiemgújulás napját. 6 óraker kivonulunk a Sztartásokra. Az oratóriumból veszünk azokon részt, predikáción nem maradunk ott. A II. és III. elm. mindenki privatim végzi, csak a fájdalmas Szűz Anyához tartott ájtatosságot mondjuk közösen és a Szt. József ájtatosságot este. 12 óraker leves, 4 óraker ebéd. Leves után tantestületileg kivonulunk a sz. Sírhez 1 óráig Szentségimádáshoz. A szt. Sírt 2 nővérünk díszítette. Napközben 1/2 órai Szentségimádást tartanak a Nővérek a kápolnában. Ma a házi munkák szünetelnek, csak a konyha működik. Hofferné már elküldte a husvéti bárányt ajándékba. 8 óraker esti ima.

31. Nagyszombat. 9 óraker nagymise az Ó-templomban. Idehaza 1/2 8 óraker Kovács ft. úr megáldoztatta a betegeket. Szentmise után rögtön ájtöttünk kápolnánkba s itt megáldoztunk. A délelőtt folyamán levél érkezett Kalocsáról. Kedves Tiszt. Anya megküldte a szabadjegyet – és hívja a főnöknőt Kalocsára. Utóbbi a hívásnak enged – Blandina növ. a déli vonattal elutazik. 1/2 6 óraker Feltámadási körmenetre indulás. Toldy ngs úr nem jött át „Alleluját” kívánni – beteg, meghült.

ÁPRILIS

1. Husvét vasárnapja. Főtiszt. Lelkiatyánk 11 órai szt. mise után jött bold. ünn. kívánni. Husvétai ajándékba egy újságtartót kapott tőlünk.

3. Főnöknő Blandina nővérrel visszajött. Növendékek megjönnek.

4. Minden fokon megkezdjük a tanítást.

6. I. Péntek. Énekes nagymise a legm. Oltáriszentség kitétele mellett. D. u. 1/2 5 óraker Szentséges litánia.

7. Előkészületek a szegedi kirándulásra.

8. Zrínyi Gárda d.u. 3 óraker gyűlést tart.⁹⁴⁴ Romuálda nővérünknek vendége jött, a nővére Szigetvárról.

9. A Tanítónőképző a gyakorló iskolával kirándult Szegedre. Megtekinti a várost és a süketnémák-⁹⁴⁵ és vakok intézetét.⁹⁴⁶ 2 elemi isk. tanítónő nővér is csatlakozott.

⁹⁴⁴ A Zrínyi Gárdák együttes ünnepségén Kovács Ferenc tartott beszédet „A kereszténység belépése a pogány birodalomba, címmel. Éber Gyula, ifjúsági fővezér, a főgimnázium VIII. osztályos tanulója a katolikus öntudatról beszélt. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. április 8.

⁹⁴⁵ A szegedi süketnémaintézetet (Bécsi körút 36-38.) 1903-ban adták át. KRISTÓ Gyula, 1992. 3/1 548.

⁹⁴⁶ A szegedi vakok intézetének végleges elhelyezésére Szeged városa 1910-ben felajánlotta a Torontál tér 1-2 sz. és az Alsó Kikötősor 11. sz. alatti telket. KRISTÓ Gyula, 1992. 3/1 548.

10. A Honvédelmi Minisztériumból kiküldött „háborús verseket” árusít. 60 db-t vettünk a polg. isk. növendékei között kiosztottuk elárúsítás végett. – 3 db. juhot vettünk a tanyára dbja 8.000 Korona.

11. Pia és Ágnes növ. érkeznek Czeglédre a hajnali vonattal. Kis udvarukat kerté alakítják – virágpalántákat és 1 öntözőkannát, virágcserepeket kaptak tőlünk. A d. u. vonattal vissza is utaztak. E napon nem tartottunk szünetet, a törv. szentesítés ünnepének⁹⁴⁷ ma már nincs értelme. – 1 vagon Lignit érkezett már őszre iskoláink számára.

12. Polg. iskola kirándul Szegedre 124 növ. 6 nővér és a hittanár úr. 1 növ. utiköltsége 520 Korona. Reggel 1/2 6 órakor indult a vonat 3/4 8 órakor Szegeden voltunk. A kirándulókat a jó ferenczrendi Páterek látták szívesen vendégül. A nővérek abban a szobában szálltak meg, ahonnan 1919-ben a „fehér terror” kiindult.⁹⁴⁸ A városban P. László, Mihalecz Mária Myra nővérünk bátyja és a Tanítónőképző⁹⁴⁹ Gazdasági tanítónője kalauzolt. Pompásan sikerült minden. D.Gr.! d. u. 1/2 3 órai vonattal visszaindult a kirándulók serege.

13. D. u. Moziba vonult az ifjúság „Az Úr Jézus kínszenvedését” hozta a film.⁹⁵⁰ – Váczról a képesítői vizsg. tervezetét kéri.

15. D. e. 10 órakor köszöntöttük főt. Lelkiatyánkat⁹⁵¹ nevenapja (17) alkalmából. 2 festett képet adtunk névnap ajándécul. A tanyán, a szőlőben folynak a gazdasági munkák – kukorica, burgonya ültetés – egyéb veteményezés.

17. Meghívó a nemzetközi ifj. Vöröskereszt⁹⁵² gyűlésre. Schlachta Margit⁹⁵³ (soc. missiók növ.) ettől egyszer óvott, mert szabdkörmives szellemű. Tartózkodom nyilatkozni, míg felsőbb elüljáróságom hozzájárulását nem veszem. – Dr. Strébl úr 1 kocsit szalmát ajándékozott az intézetnek. –

⁹⁴⁷ Az 1848. április 11-i törvényekre (alkotmányos jog kiterjesztése, képviseleti alapon nyugvó felelős kormány, közteherviselés, sajtószabadság) való megemlékezés, ill. ünnep. FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1898. április 10. Melléklet.

⁹⁴⁸ A „fehér terror” alatt valószínűleg az ellenforradalmi szervezkedést és a nemzeti hadsereg megalakulását értette a nővér. 1919-ben a francia megszállás alatt lévő Szegeden jött létre az ellenforradalmi kormány és Zadravec István akkori szegedi ferences házfőnök aktívan részt vett a szervezésben és a toborzásban is. KRISTÓ Gyula, 1992. 3/2 907-918.

⁹⁴⁹ A szegedi Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek vezetése alatt álló római katolikus elemi népiskolai tanítónőképző 1901-ben nyílt meg Alsóvároson. KRISTÓ Gyula, 1992. 3/2 961.

⁹⁵⁰ A négyfelvonásos oberammergaui passiójátékot április 12-én és 13-án játszotta a Petőfi mozi. A felvonások címei: 1. Jézus születése és csodatételei, 2. Jézus tanítása és szenvedései, 3. Jézus keresztfeszítése és halála, 4. Jézus feltámadása. A film feliratait Szabó Pius püspöki titkár készítette. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. április 8.

⁹⁵¹ Hajós Rezső.

⁹⁵² A Vöröskereszt nemzetközi emberbaráti szervezet, legfőbb célja a háborús szenvedés enyhítése, a sebesültek és betegek ápolása, békében az egészségügyi ismeretek terjesztése, szociális és nyomorenhyítő munka. A Magyar Vöröskereszt 1881-ben alakult meg.

⁹⁵³ Helyesen: Slachta Margit (1884-1974). Kalocsán végezte a tanítónőképzőt, de 1908-ban megvált a tanítástól, hogy idejét a szociális munkának szentelje. Tagja a Szociális Missziótársulatnak. 1918-ban a Keresztény Szocialista Párt keretében tevékenykedett, 1919 őszén megszervezte az általa vezetett Keresztény Női Tábor. 1920-ban nemzetgyűlési képviselőnek választották, ő az első női képviselő Magyarországon. Ő alapította 1923-ban a Szociális Testvérek Társaságát. 1945-ben a Polgári Demokrata Párt listáján került be a parlamentbe. Konzervatív jobboldali nézeteket vallott, 1949-ben a politikai zaklatások elől az USA-ba távozott. MITTÁK Ferenc, é. n. 130-135.

19. P. László,⁹⁵⁴ Myra nővérünk édesbátyja 120 vetített képet mutatott be a szt. Földről és magyarázatokkal kísérte. 60 Korona belépő díjat szedtünk – a befolyt összeg tiszta jövedelmét: 10.000 Koronát a „Szentföldi” missió céljaira fordítottuk, illetve átadtuk P. Lászlónak. Vendégünk Toldy nagys. úrnál aludt.

21. A déli vonattal Riedl Károly és neje, az intézet volt növendéke Hirmann Paula⁹⁵⁵ – nagynénjük – a főnök⁹⁵⁶ látogatására jöttek Bácskából. Adoratrix növ. nagybátyja: Sendlbach János⁹⁵⁷ hajósi pleb. érkezett.

22. Kovács Lajos dr. prem. kanonok ismét Fházán van, nálunk misézik s így ma, vasárnap 2 sz. mise van kápolnánkban. Sendlbach pl. úr Toldy ngs. úrnál van éjszakára. Villanygyújtáskor a Tanítónőképző önképzőköre befejező gyűlését tartja Vas Gereben ünnepség keretében. 6.000 Korona önkénytes adomány folyt be; az ifj. könyvt. céljaira fordítjuk. Megkaptuk az „Italia” című olasz folyóiratot, melyben a márciusi Dante ünnepségünkről megemlékezik.⁹⁵⁸ Maristella nővérünk sógora Angelo Negri volt oly szíves ezt a milánói szerkesztőségen leadni. – A d. u. vonattal Gonzága⁹⁵⁹ és Sylvia nővérek érkeztek Kalocsáról a tomatanítás tanulmányozása végett.

23. Délelőtt folyamán a vendégek megtekintik a tanyát, délután tornaórákat látogatják. Délutáni olvasásnál felolvastuk kedves Tisztelendő Anyánk körlevelét. Káptalan ez évben nem lesz. A rendi kormány még 1 évre megerősítést nyert.

24. Folyton esik az eső, vendégeink nem igen mozdulhatnak ki csak a délután folyamán: a közel és messze szülőbe. A polg. isk. az ápr. ellenőrző konf. tartja. A polg. isk. 3. oszt. járó növendék: Virág Ibolya – súlyos fegyelmi vétsége miatt – az iskolából ki van zárva. Kifejezett tilalom daczára részt vett a főgim. Petőfi ünnepélyén és a vele kapcsolatos táncmulatságon.

25. Márk napja. Esős lévén az idő a szokásos körmenet elmaradt. Kápolnánkban a kegyelmek napja: Szentségimádás reggel 6 órától kezdve. Énekes nagymisé (latin) énekelt a

⁹⁵⁴ Az 1922/23-as évre kiadott értesítő szerint P. Lombos László vetített képeket a Szentföldről. 1923. április 12-én ő kalauzolta a Constantinum tanulói és tanárait Szegeden. Valószínűleg ő az a ferences szerzetes aki 1922 októbertől néhány hónapig a szegedi ferences rendház főnöke volt, 1923. augusztus 6-án Jászberénybe neveztek ki házfőnöknek. Krónika 1923. április 12., április 19.; ÉRTESÍTŐ 1922/23.; PÁL József, 1996. 35.

⁹⁵⁵ Hirmann Paula az 1918/19-es tanévben volt IV. éves növendéke a Constantinum tanítónőképzőjének. ÉRTESÍTŐ 1918/19.

⁹⁵⁶ Hirmann M. Margit.

⁹⁵⁷ Szendelbach János hajósi plébános, később esperes. 1929. augusztus 29-től 1936. szeptember 10-ig és 1937. szeptember 11-től 1940. szeptember 10-ig a hajósi nővérek gyóntatója volt. BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

⁹⁵⁸ A Constantinum Dante-ünnepségéről a L' Italia című újság is beszámolt. „Olasz barátság ünnepsége Magyarországon. Kiskunfélegyházán márciusban a Miaszonyunkról nevezett Nővérek kollégiuma Hirmann Mária Margit igazgató-főnök⁹⁵⁹ vezetésével egy olasz barátságot ápoló ünnepséget rendezett vizsgálatul annak az ünnepségnek, melyet Itáliában rendeztek Petőfiének, a nagy magyar költőnek centenáriuma alkalmából. Az ünnepség igen szépen sikerült zenei és irodalmi számokból állott, melyek a mi költőnk, Dantét ünnepelték, miközben a "nagy költemény" (Divina Comedia) főbb pontjait magyarázták képvetítés kíséretében. Az ünnepséget, melyre hivatalos volt a pápai nuncius és az olasz követ, nagyszámú közönség élvezte. Ezen irodalmi ünnepségek alkalmasak a rokonszenv mélyítésére, mely az olasz és a magyar nemzet között fennáll.” FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. április 29.

⁹⁵⁹ Ispánovits M. Gonzága (?-1924. február 9.) nyelv- és történettudományi szakcsoportra képezett okleveles polgári iskolai tanárnő, a Constantinum tanítónőképzőjében tanított 1915 és 1918 között. ÉRTESÍTŐ 1915/16.-1918/19.; BKMÖL XII. 6. Tagebuch. A kalocsai anyaház krónikája. 1924. február 9.

kar. Az el. 3-4. és polg. isk. I. o. az Ó-templomba ment át. D. e. 10-órától 12-ig – d. u. 2-4-ig el. és polg. isk. félóránként fölvaltva tartott Szentségimádást. 5 óraker Szentségbetétel. Toldy ngs. úr akadályozva volt, őhelyette Hajós ft. tartotta. Kalocsai vendégeink a délelőtt folyamán visszautaztak. – Dr. Kovács Lajos premontrai kanonok Kieslinger Pál⁹⁶⁰ ném. festőművész „lebegő Madonnáját” értékes keretben (La purissima) az intézetnek ajándékozta. A kápolna melletti nagy teremben helyeztük el. – Föld- és egyéb nagy munka a házban szünetelt. Tanítás e napon nincsen. –

26. A Radió-telegraf 2 alkatrészét a mai napon hivatalos elismervény ellenébe visszakaptuk a helybeli póstaigazgatóságtól, a háború kitörése alkalmából hivatalosan át kellett adni. A készülék igen meg van rongálva, úgy látszik nedves helyen állt.

27. Virág kapitány⁹⁶¹ nem fogadta el a főnöknő tanácsát, ügyében a felügyelőbizottság akart bíraskodni. Főnöknő Vácra utazott, Kolossváry mélt. úrtól kért tanácsot. A tnképző I-II-III. éves növendékei Kecskemétre kirándultak a Gazdasági Tanítónőképző megtekintésére, a déli vonattal már visszajöttek.

29. A hajnali vonattal főnöknő visszaérk. Vácra. Felügyelőbizottság nem illetékes ebben az ügyben, csak a püsp. Hatóság. Őhöz kell az ügyet az isk. konfer.-ról felvett Jegykvel együtt felterjeszteni. A délelőtt folyamán megérkezett Stégmüller Mária Baróthi Lajosné gazd. isk. igazgatónő és Láng Irénke kecskeméti gazd. isk. igazgatónője. D. u. 4 óraker szülői értekezlet. Mária Blandina a jellemnevelésről, Baróthiné külön a munkára nevelésről és a háztartási isk. fontosságáról beszélt hatásosan. A szülők szép számmal voltak jelen. A IV. éves tanítónőjelöltek is jelen voltak. Vendégeink itt is aludtak.

30. Vendégek a 7 órai vonattal Kecsk.-re utaztak. Oltás az elemi iskolában.

MÁJUS

1. Májusi ájt., mint más években.
2. Hibabev. káptalan.
3. Lelkimegújulás.

4-én I. Péntek. Szokásos fényvel. Klára nővér átutazóban betért pár órára. Schweitzer Mády volt növ. 5 napi ittlét után elutazott. d. u. 1/2 5 kor Szentséges litánia.

6. Polg. isk. növendékei a Szent Kútra rándultak ki – most tartják a Madarak és Fák napját, kb 180 növendék vett részt. 6 szentesi növendék hazautazott Zászlószentelés ünnepélyére voltak hivatalosak szülővárosukba.⁹⁶² d. u. Zrinyi Gárda,⁹⁶³ nővéreknek exhort. 1/2

⁹⁶⁰ Kiessling, Paul (1836. január 8.-?) festő, Drezdában tanárként tevékenykedett és a művészeti akadémia tiszteletbeli tagja lett. RÉVAI Nagy Lexikona, é. n. XI. 598.

⁹⁶¹ Valószínűleg Virág Ibolya édesapja. Lásd: 1923. április 24-i bejegyzés.

⁹⁶² Az ünnepélyen 21 kongreganista tag képviselte Félégyházát és az ottani kongregáció zászlószentelésén Félégyháza részéről két szöveget vertek ünnepélyesen a „zászlóárbócba.” FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. május 13.

⁹⁶³ A Zrinyi Gárdák közös ünnepélyén Lőcsei Antal, a helyi főgimnázium VII. osztályos tanulója és Balázs László lelkész a katolikus öntudatról beszéltek. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. május 13.

6 kor a Mária Congr. tagavatási ünnepe kápolnánkban. Dr. Kovács Lajos premontrei kanonok tartotta 1 új tagot vettek föl.⁹⁶⁴ Utána az udvarban terített fehér asztalok mellett barátságos agapé volt este 3/4 8-ig.

7. Keresztjáró napok hétfője. 1/2 6 kor szt. mise, alatta áldoztunk, utána körmenet, az úton rózsafüzért imádkoztunk. Az ifjúság is bevonult az Új-templomba – jobboldali hajóban helyezkedtünk el, sz. mise után kivonultunk, s a gimn. előtt mondtuk el a „Mindenszentek litániáját”, azután elkísértük a körmenetet a templ. ajtóig, az ifjúságot onnan a zárda udvarba, onnan elbocsájtottuk. A Püsp. Rendtartás értelmében a tanítás délelőtt szünetel. Blandina nővérünk testvére Ida,⁹⁶⁵ halálos beteg, nővérünk minden szabad idejét ott tölti. Az „AVE” gyűlést tart az igazgatói irodában.

8. Keresztjárónap, Kedd, a körmenet a kálváriára vonul – ugyanazon időben, mint tegnap. 1/2 8 kor idehaza szt. mise. Most érkezett a gyászír Tarjány Dezsőné Fazekas Ida úrasszony haláláról. A jó Isten szép halált adott neki. Blandina nővér Modesta nővérünkkel együtt a betegnél átvirrasztották az éjjelt. A délelőtti órákban és d. u. is a nővérek felváltva imádkoztak a ravatálnál. Blandina nővérünk gyászában testvéri szeretettel osztozunk. Megérkeznek Blandina nővér szülei gyorsvonattal Bpestről.

9. Keresztjárónap szerda. Az újtemplomból csak 1/2 7 kor indul a körmenet az Ó-templomba – nem kell már 3/4 6 kor, hanem csak 6 ó 20 perckor sorakozni. 7 órakor kápolnánkban énekes Requiem az elhunyt úrnőért. D. u. 3 órakor temetésre kivonultak a tanképző növendékei és a nővérek közül többen.

10. Áldozósütőtörtök. 102 növendékünk volt ma első áldozó. Kovács ft. úr tartotta az ünnepi szt. beszédet. Sz. mise után tomatermünkben reggeli várta őket. Mindegyik egy-egy emlékképet is kapott, ők fizették. (á 40 K.) Fazekas úrék délben nálunk ebédeltek. Első áldozók d. u. is bejöttek játszani – uzsonnára süteményt kaptak (ők hozták össze.) 1/2 4 kor litánia. Főnöknő és Blandina nővér a Gazdasági iskolák tanulmányozása végett Bpestre utaztak a d. u. vonattal. Ott megtekintik Báthoriné maglódi-úti intézetét, Amira⁹⁶⁶ intézetét, kirándulnak Csobánkára az Ottokár hadi árvaházzal kapcsolatos kertészeti iskola megtekintésére. Ebben az ügyben Bpesten megkeresik Huszka Jenő⁹⁶⁷ min. tanácsost.

12. Utolsó tanítás a Tanítónőképző IV. osztályában.

14. Az esti gyorsvonattal Főnöknő és Blandina nővér megérkeznek. A házban lopás történt, a jelöltök ruhaneműiből több darab eltűnt. A padláson több koffer fel van törve. Detektívek kutatnak a tettes után, de eddig nincsen kielégítő eredmény.

16. Szeretett jó Méltóságos Püspök Atyánk béрмаutájában Fházán átutazik.⁹⁶⁸ Az esti

⁹⁶⁴ A Hölgyek és a Tanítónőképző kongregációjának tagavató ünnepélyén 15 tagot vettek fel a két kongregációba összesen. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. május 13.

⁹⁶⁵ Özv. Tarjányi Dezsőné Fazekas Ida (1890-1923. május 8.). FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY 1923. május 13.

⁹⁶⁶ Ez a szó nehezen olvasható.

⁹⁶⁷ Dr. Huszka Jenő 1927-ben a Vallás- és Közoktatási Minisztérium szakiskolákkal és gyógyítvanevelő iskolákkal foglalkozó ügyosztályának főnöke volt. Miniszteri tanácsos, a gyógypedagógiai Intézetek Országos Szaktanácsának elnöke. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁹⁶⁸ Hanauer Á. István béрмаutáján Félégyházán keresztülutazva, vasárnap (május 13-án) délután az új-plébánián töltött egy órát, majd kocsin Csongrádra utazott. Szerdán (május 16-án) visszatértében az ó-plébánián szállt meg, csütörtök reggel innen indult Fülöpkajabra, majd onnan Majsajakabra, hogy az ottani híveket is részesítse a bérmálás szentségében. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. május 20.

órákban ájtott a zárdába – pedig nagyon fáradt és kimerült – civil látogatókat nem fogadott. Rómából áldást hozott, türelem- és kitartásra buzdított! –

17. Kovács Sándor a püsp. úr titkára ma 1/2 7 kor kápolnánkban misézett – s így ma házunkban 3 sz. mise volt. Eisler Irma okl. tanítónő visszajött az intézetbe pihenőre. Azt a tartásdíjat fizeti, mint a többi növendék.

18. Írásbeli képesítővizsg. a IV. éveseknek németből. 6 óraker Hajós ft. úr Requiemet mondott kápolnánkban Tarjány Dezsóné úrasszonyért s így ismét 3 sz. misénk volt. Majsáról 6 polg. isk. tanuló és egy nővér ájtöttek intézetünk megtekintésére. 9 óraker megtekintik a fházi Kunmuzeumot.⁹⁶⁹ a képezdei növendékeink csatlakoztak hozzájuk. – Nagy öröm van a házban, várjuk szeretett jó Tisztelendő Anyánkat! –

Nagy lelki megnyugvással távozom a házból, ahol minden a legszebb rendben fegyelemben és zárdai szellemben folyik. Ezer hála érte Jézus sz. Szívének. A ház vezetése jó kezekbe van letéve, kedves Margit főnöknő mindent megtesz, hogy a ház, iskola hírneve ne szenvedjen csorbát s ami a fő: a ked. testvérek főnöknőjükkel a legszebb harmoniában élnek. Tartsa őket a jó Jézus a jövőben is ezen megbecsülhetetlen szellemben! Ezt szívből kívánja

Kkfélegyházán, 1923. máj.

*Mária Bernárda
általános főnöknő.*

19. Nagy örömnep. D. u. 4 óraker fogadtuk szeretett jó Tiszt. Anyánkat, Aki a 3. évi szabályszerű vizitáció megtartása végett jött. Egy hetet fog Félegyházán tölteni.

20. Pünkösöd vasárnap. 1/2 7 óraker a cserkészek vidéki felügyelője Mihálkó ft. úr⁹⁷⁰ kápolnánkban szt. misét mondott. – Szeretett jó Tiszt. Anyánk szabadidejében ma a házi testvéreket fogadta kihallgatásra. Mindenki elégedett, mosolygó arccal jött ki. D. u. 4 óraker Szentségkítéssel litánia, utána az összes 39 testvér a társalgó szobába jött, ahol szabályszerű, titkos szavazással rendes gyóntató mellett kellett nyilatkozni, mivel Hajós ft. Úr rendes gyóntatónk 3 évi tiszte a nyáron lejár.⁹⁷¹ Hála a Szentlélek felvilágosító kegyelméért – az összes szavazó testvérek – egy kivételével újra Hajós ft. Úrra szavaztak. Bár csekély, de szép méltányolása ez annak az önfeláldozó buzgóságnak, mellyel szeretett Lelkiatyánk minden lelket Istenhez minél közelebb vinni törekszik. Az az igazi zárdai szellem, melyről a fenti sorokban szeretett jó Tiszt. Anyánk is elismerőleg nyilatkozik – sokban a gyóntató bölcs lelkivezetésének

⁹⁶⁹ A Kiskun Múzeum ebben az időben a régi „Kisvárosháza” emeletén kapott helyet. Már akkor gazdag helytörténeti, érem-, régészeti és néprajzi gyűjteménnyel rendelkezett. (A Kiskun Múzeum ma a régi Kiskun Kerületi Kapitányság épületében található.) FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1921. november 13.

⁹⁷⁰ Mihálkó Béla 1927-ben a kecskeméti kegyesrendi római katolikus főgimnázium rendes tanára volt. MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

⁹⁷¹ Hajós Rezső 1920. júliusától volt a nővérek gyóntatója. BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

eredménye. – Este 1/2 8 óraker a cserkészek nagyobb számú, jólsikertült szinielőadást tartottak.⁹⁷²

21. Pünkösöd hétfő. A szentkúti bucsú miatt sok tanuló nem volt szent misén. Szeretett jó Tiszt. Anya folytatta a kihallgatásokat. Mivel a szentkúti bucsú miatt a pünkösödni exhortáció elmaradt ma 1/2 6 óraker tartott meg. A délután folyamán szeretett Tiszt. Anya a Fönöknő és Sylvána testvér kimentek a tanyára.

22. A mai közgyűlés engedélyezi a Constantinum vízvezetékének rendbehozását.⁹⁷³ A nappali áram hiánya miatt évek óta nincs a vezetékben víz, csak az esti órákban, míg a motor működik. A vízhiány jelentékeny károkat okozott a kolozetek- és csatornákban. – Jó Ágota testvér beteg. 39° láza van.

23. Elkézték a vízvezeték kibontását. Szeretett jó Tisztelendő Anyánk délután megnézte a közel- és messzeszólót és a gazdasági kertet.

24. Szeretett jó Tisztelendő Anyánk a reggeli 1/2 9 órás gyorsvonattal Czeglédre utazott s este 7 óraker jött vissza. Mivel a rendkívüli gyóntató⁹⁷⁴ nem érkezett meg, a szt. gyónást Hajós ft. úrral végeztük. Ágota testvérnél a doktor mellhártya gyulladást konstatal. Állapota aggasztó.

25. Ma is, mint egész héten, derűs a hangulat. Az általános örömet ma is csak az zavarja, hogy Szeretett jó Tisztelendő Anyánk nem fogadja el a nagyon is méltányos és nagyon sok szeretettel nyújtott kivételeket sem az étkezés, sem a pihenés tekintetében. Mint aki nem mindég reggel 5 óraker kel, minden gyakorlatban részt vesz, mindenkinek készséggel áll szolgálatjára, még a cselédekhez is van pár barátságos szava. Ő, Ki az anyaház misztikus csendjéhez van szokva, nálunk példás türelemmel, szó nélkül szenved a zajt, amit a porta, internátus, iskola stb. közelsége okoz. A ma esti társalgás végén szavakban is kifejezést adott a fent leírt lelki örömeinek. Azután kitarásra buzdított. Kérte a testvéreket, hogy kíméljék a fönöknőt, aki emberfeletti munkát végez. Ne kopogjanak folyton az ajtaján, s ne menjenek minden kis dologgal hozzá. A munkaügyeket végezzék a gondnoknővel.⁹⁷⁵ A fent nevezett okból a krónika vezetését Konstancia testvérré bízza. – Ma meglátogatta a polg. iskolát Kováts György⁹⁷⁶ szakfelügyelő. Minden tanítónőnél hospitált s este hosszú értekezletet tartott a tantestülettel. Kiemelte és hangsúlyozta, hogy az iskola igazgatása nagy pedagógiai szakértelemmel folyik, amit a havi tanácskozások jegyzőkönyve is igazol.

26. Szeretett jó Tisztelendő Anyánk reggel 9 óraker elutazott. Ágota testvér betegsége súlyosbodott. Délután levittük a betegszobába.

27. Szentháromság vasárnapja. Kalmár kápolna bucsúja. 4 testvér részt vett a 9 órai nagymisén. – Országos vásár. Vettünk egy db szép tehenet egy üszöborjával. 600.000 Korona az ára. Kifizetve csak akkor lesz, ha a meddő tehenet eladjuk.

⁹⁷² Ekkor rendezték meg a cserkésznapot, melynek műsora a következő volt: reggel istentisztelet az Újtemplomban, 1/2 12 óraker díszfelvonulás a főgimnáziumból a Petőfi szobor elé, ahol az újoncok fogadalmat tettek, a régi tagok megújították fogadalmukat, este nagy ünnepi előadást tartottak a Constantinum tornatermében, színre került több vídám darab, a felvonások között szavatelok és cserkésznóták hangzottak el. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. május 20.

⁹⁷³ BKMÖL Kf. V. 171. a. 7149ki/204kgy/1923.

⁹⁷⁴ Jászai Benvenut.

⁹⁷⁵ Molnár Mária Konstancia nővér (lásd: 1923. február 28-i bejegyzés).

⁹⁷⁶ Kováts György polgári iskolai szakfelügyelő, 1927-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Kath. Tanügyi Tanácsának egyesületi kiküldöttje volt. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1927.

28. A hajnali vonattal megérkezett Ngs. Saly László minsz. biztos úr 8 órakor szt. misét mondott a kápolnában. Megkezdődött az osztályképesítő. Ma zene-ének, torna- és közgazdaságtanból képesítőttek. Elnök, a püspöki biztos, Toldy ngs. úr. – Ágota testvérnek tüdőgyulladásra van. A láz igen magas. Tegnap felvette a kenet szentségét.

29. Szép rendben folyik az osztályképesítő: mennyiségtan, német és egészségtanból. A délutáni oszonnát az urak a közél-szólóban⁹⁷⁷ költik el. – Ma jelenti a detektív csoport, hogy a tettesek megvannak.⁹⁷⁸ A tulajdonosoknak az irodába ki kell menni. Ott felismerik az elveszett ruhák közül Pful Mária⁹⁷⁹ jelöltő nagy horgolt gyapjú kendőjét, léleklemelegítőt, harisnyát. Sajnos a hiányzó ruhák nagy része már értékesítve van Szegeden. A tolvajok Eszik István és Bubányi N. félegyházi csibészek.⁹⁸⁰ Vallják, hogy dunyhát, cipőt, szappant, ruhát és több apróságot loptak de már mindent eladtak Szegeden. – A detektív főnök jelenti, hogy a tárgyalás azután lesz.

30. Az osztályképesítő befejezése fizikával. Délután fényképezés. Dr. Saly ngs. úr a 3/4 5 vonattal elutazik. Mivel ma délután tárgyalja egy bizottság a Constantinum költségvetését, kérvényt küldtünk szét a bizottsági tagoknak. Kérjük, hogy az államsegélyes 5 nővér fizetésének mértéke szerint díjazza a város 19 testvérét, akiknek nincs államsegélye.

31. Úrnappja. Reggel 1/4 8 órakor Szentséges szent mise a kápolnában. A képző- és polg. isk. növendékei vesznek részt. Utána még egy szt. mise az el. iskolának. 3/4 9 órakor kivonul az egész intézet a körmenetre. 100 fehér ruhás leány virágot szór 8 koszorús fehér leány égő gyertyával közvetlenül az Oltáriszentség mellett halad. Az épület 3 oldalról kivilágítva a szokott módon. 96 db gyertya kell. 3/4 11 órakor oszlott szét a processió.⁹⁸¹

JÚNIUS

1. Első péntek. Jézus szt. Szívének szobrát helyeztük az oltárra. 1/4 8 órakor énekes szent mise Oltáriszentség kitételével. A nap folyamán, óráközökben többször fölhangzik az adorálók éneke. Délután 1/2 5 órakor engesztelő litánia Oltáriszentség kitétele mellett. Molnár Irén jelöltő családi ügyben Kalocsáról hozzánk érkezik.

2. A negyedéves pedagógiai írásbeli képesítőt tesznek. – Visszaadjuk a május 27-én vásárolt tehenet, mert tüdővész jelei mutatkoznak nála. Cinege Gábor tulajdonos készséggel fizet vissza, látszik rajta, hogy tudja az állat baját és attól fél, hogy állatorvost hivatunk, azért gyorsan elhajtja az állatot. – A Csákót most még nem adjuk el, mert kétes, nincs-e nála borjú. – A vízvezeték munkálatai megakadtak, több komplikáció fordult elő, csöveket kell hozatni.

⁹⁷⁷ A Közelszóló ma Kiskunfélegyháza egyik városrésze (Móra-város). A múlt század elején telepítették erre a városhoz közeli helyre szőlőt, innen származik az elnevezés. FEKETE János, 1997. 33.

⁹⁷⁸ Lásd: 1923. május 14-i bejegyzés.

⁹⁷⁹ Helyesen: Pfuhl Mária.

⁹⁸⁰ Eszik István nevét megemlíti a helyi sajtó egy elfogott bűnbanda tagjaként. Ez a fiatalemberekből álló banda több, mint húsz betöréssel lopást követett el. Loptak baromfit, jószágot, élelmiszert, ruhaneműt, az eltulajdonított tárgyak értéke meghaladta a 2 millió koronát. A lopott dolgok egy része a házkutatás során megkerült. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. június 3.

⁹⁸¹ Alig olvasható. (A processió körmenetet jelent.)

3. Első vasárnap. Szt. mise után kápolnában tartottuk a szt. Alajos ájtatosságot, mint mind a 6 vasárnap. Délután 1/2 4 óraker a Zrinyi-Gárda gyűlése. Beszédet tart Ft. Kominyák tanár úr a spiritizmusról. 1/2 5 óraker exhortáció a nővéreknek és a jelöltnöknek. 1/2 6 óraker az Őrangyal-Társulat tartotta az új tagok ünnepélyes felvételét. 47 őrangyal-gyermekkel bővült a kis társulat.

4. Molnár Irén jelöltő visszautazott Kalocsára. Délután Tiszt. Főnöknő, Blandina és Hildeberta testvér kikocsiztak Blandina testvér tanyájára körülnézni. – Cinege Gábortól nem akarja az eladó a tehenet visszafogadni, csak azon esetben, ha tüdővész esetén neki ítélik vissza. Cinege azért állatorvost hoz és beoltatja a tehenet. A holnapi nap folyamán megállapítható lesz, gümőkóros-e a tehen.

5. A tehen oltása után következő reakcióból kisebb tüdőbajt állapít meg az állatorvos. Súlyosabb baj ennél az asztma. Cinege elvezeti a tehenét. – Este 1/2 8 óraker a házi testvéreknek hibabevallási káptalan, mivel a múlt héten, a képesítők miatt, nem volt megtartható. Az esti rekreációt⁹⁸² borsófejtés mellett töltik a nővérek.

6. Délután 4 óraker Kovács⁹⁸³ tanár úr, ki a gyors és gépiró vizsgák meghatalmazott elnöke, Halas felől megérkezik. Esti gyorsvonalat érkezik Pia testvér. Az az óhaja, hogy a velük egy épületben lakó Szabó család egyik unokáját vegyük fel az internátusba ingyenesnek, ha a család ezért nekik a lakásban 2 szobát átenged. Mivel égetően szükségesek a szobák a testvéreknek, Tiszt. Főnöknő ígéretet tesz Pia testvérmek, hogy felveszi a kis növendéket. Ha Szabóék elfogadják az ajánlatot, annak idején az egyezkedést hivatalos íratba foglaljuk. A gyors és gépiró vizsgák sikerrel folytak le.

7. Lelkimegújulás napja. Készület a holnapi nagy ünnepre. Szt. gyónásunkat a rendkívüli gyóntatónál végezzük. Pia testvér reggel – Kovács tanár úr délben elutaztak. – Éjjel 11-12 óráig több buzgó lélek imádatát tart.

8. Jézus szentséges Szívének ünnepe. 7 óraker énekes nagy mise az Oltáriszentség kitételével. Bár mindenütt a szokott módon rendben folyik a munka, a hangulat ünnepi. Érzik a lelkek, hogy a Szeretet ünnepe többet kell adniok. – Meghívók mennek szét a tanítónőképző holnap tartandó záróünnepségére.

9. Délután 5 óraker tartja a tanítónőképző záróünnepségét. A műsor: zene, énekszámok, szavalatok és a vasorrú boszorkány⁹⁸⁴ daljátékából áll. A növendékek bátran és ügyesen szerepeltek, minden szépen sikerült. A növendékek szülői és az érdeklődők mintegy 200-an vettek részt az ünnepségen.

10. Jézus- és Szűz Mária szentséges Szívének ünnepe. Szentségimádnál megújítjuk a felajánlásunkat a szt. Szívnek. Délután Tiszt. Főnöknő, Clarissa és Constantia testvér a tanyára mennek körülnézni. Minden rendben van, a munka szépen halad.

11. A lopás ügyében⁹⁸⁵ Constanca és Aloyzia testvér kihallgatásra mennek a kapitánysághoz. Pótgjegyzőkönyvet vesznek föl az utólag észrevett 2 db dunyha és 2 db párnáról. Értékét 100.000 koronában állapítják meg. Nincs kilátás az összeg visszafizetésére, mert a

⁹⁸² Beszélgetés, felüdülés.

⁹⁸³ Helyesen: Kovács (Alajos).

⁹⁸⁴ A helyi sajtó szerint „Jancsi és Juliska” a daljáték címe. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. június 10.

⁹⁸⁵ Lásd: 1923. május 14., május 29-i bejegyzések.

tolvajoknak nincs semmiök.

12. Nagy harc a városi közgyűlésen. A felükerekedett demokrata párt a saját kebeléből a Constantinumnak új felügyelőbizottságot választ,⁹⁸⁶ bár a jelenlegi bizottságnak még egy évi szerepléshez joga van. Toldy ngs. úr védi álláspontját s a döntést a püspökre bízta.

13. Marisztella és Albertina testvér Pestre utaznak, s még éjjel visszajönnek. Utolsó tanítási nap a tanítónőképzőben.

14. A Püspöki Hatóság visszaküldi a gazdasági iskolára vonatkozó iratokat. Kívánja, hogy nyilatkozzék a város arról, hajlandó-e ezt az ügyet támogatni.

15. Vizsga az elemi I. és II. oszt.-ban. A tanítónőképző mind a három osztályában hittanvizsga. A polg. iskolában megkezdődtek az összefoglaló ismétlések.

16. Vizsga az el. III. és IV. oszt.-ban. A holnapi kath.⁹⁸⁷ nagygyűlés⁹⁸⁸ napjára való készüléttel ma és a megelőző 2 nap mind a két templomban ájtatosság tartatik. Az intézet is részt vesz.

17. A kath. nagygyűlés napja. Dél előtt 1/2 11 órakor kivonul az intézet a városháza terére, ahol hírneves szegedi szónokok⁹⁸⁹ lélekemelő beszédeket tartanak. A délután folyamán a vidéki vendégek közül többen megnézik az intézetet: nevezetesen dr. Muntyán Ferencz⁹⁹⁰ itélőtáblai tanácselnök, dr. Somogyi Szilveszter⁹⁹¹ Szeged város polgármestere, dr. Mayer Márton⁹⁹² főgimnáziumi tanár stb.

18. A tanítónőképző I. osztályának évvégi vizsgája. Délután tornavizsga mind a három osztálynak.

19. A tan. kép. II. oszt. vizsgája. Délután a polg. isk. záróünnepsége. A szülők nagy számban jelentek meg a szépen sikerült ünnepségen.

20. A tan. képző III. oszt. vizsgája. A polg. iskolában hittanvizsga. – Kellemetlen meglepetés, hogy a beállított újsöveken nem megy föl a víz. A szivattyú ki van kopva s nem ad megfelelő nyomást. Javítás végett Kecskemétre kell vinni. Úgy látszik, még sokáig kell túrni a

⁹⁸⁶ BKMÖL Kf. V. 171. a. 4751 és 4752ki/232 kgy/1923.

⁹⁸⁷ A 'kath.' szó utólagos betoldás.

⁹⁸⁸ Már 1922. decemberében arról írt a helyi sajtó, hogy „a lelkeskedő papságon kívül irányadó körök elhatározták, hogy Szeged városát véve mintaképül, városunkban is nagyarányú katolikus nagygyűlést rendeznek. (...) A nagygyűlés célja a tömörülés s a katolikus ügyeknek nagyobb mértékű felkarolása, párosulva a hazafias érzelmeknek ápolásával.” FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1922. december 17. Előzményként lásd: 1922. december 14-i bejegyzés.

⁹⁸⁹ A műsor programja: Hoffer József helyi földbirtokos megnyitója után Dr. Muntyán István, a szegedi kir. itélőtábla elnöke a katolikusok összetartásáról beszélt, majd Dr. Somogyi Szilveszter, Szeged város polgármestere tartott előadást a tanyavilág művelődéséről és érdekeinek felkarolásáról, őt követte Dr. Mayer Márton szegedi főgimnáziumi tanár katolikus sajtóról szóló beszéde. A zárszót Hoffer József mondta. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. június 10.

⁹⁹⁰ Helyesen: Muntyán István. 1918-ban a temesvári kir. törvényszék vezető bírása, 1925-től a szegedi kir. itélőtábla tanácselnöke, 1939-ben a tábla elnöki posztjára emelkedett. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1918., 1927.; KRISTÓ Gyula, 1992. IV. 303.

⁹⁹¹ Somogyi Szilveszter (1872. január 1.-1934. május 11.) Szeged polgármestere 1915-től 1934-ig. Polgármestersége alatt lett Szeged egyetemi város. Lelkes irodalombarát volt. KRISTÓ Gyula, 1992. 94.; MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon II. 646.

⁹⁹² Dr. Mayer Márton 1918-ban a szegedi állami főgimnázium rendes tanára. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1918.

bontott falakat és a felfordulást.

21. Utolsó összefoglaló nap a polg. iskolában. Délután konferencia a polg. isk. tantestületének.

22. A tanítónőképző magántanulóinak a vizsgája. – A tanyán befejezik a répapalántalást, a köles vetést és a széna gyűjtést. 18 boglya első minőségű széna termett. Hála érte a jó Istennek! 40 benlakó levizsgázott növendék hazautazott.

23. A polg. isk. magántanulóinak a vizsgája. Megkezdődik a meszelés az el. iskolában. Az internátusban és a clausurában is megkezdődött a tisztogatás. Dr. Hofferné névünnepe.⁹⁹³ Szép kosarat kap kertünk legszebb élő virágaival díszítve.

24. Bizonyítványosztás a polg. isk. minden osztályában. Délután a gyakorló és az elemi iskola záróünnepsége. Dr. Szolnoki, mint elnök szép beszédet tart a jólsikerült ünnepség után. A IV. éves tanítónőjelöltek megkapják a végképesítőn tanítandó tételeket.

25. A hajnali vonattal megérkezik Dr. Saly László min. biztos úr. 1/2 7 és 1/4 8 óraker a kápolnában szt. mise. 8 óraker a végképesítő előértekezlete. Nem bocsájtatik végképesítőre Krakomperger Kató,⁹⁹⁴ rendes IV. éves benlakó növendék, mert most tudódott ki, hogy az év folyamán több lopást követett el. – Hittanból mind a 33 IV. éves leképesítőz, a tanítást elvégzi 8, ugyancsak nyolcan az összes tárgyakból leképesítőznek. – A házban mindenütt folyik a tisztogatás, a tanyán megkezdődött az aratás.

26. Szép rendben folyik a végképesítő. Este zártkörű ünnepség keretében felköszönti a tanítónőképző dr. Saly László min. biztos urat névünnepe alkalmából.

27. A képesítőzöttek közül néhányan elutaznak. Saly ngs. úr névnapja alkalmából Toldy és Kovács ft. úrral nálunk ebédel.

28. Isten segítségével befejezik a képesítőt. Senki sem bukott meg. Délután záróértekezlet. Utána Saly ngs. úr a kápolnában énekes Tedeumot⁹⁹⁵ tart. 1/2 5 óraker elutazik. Az oklevelek kiosztása később lesz, mert az Egyetemi nyomda nem küldte meg a blanketákat.

29. A tanév teljes lezárása hálaadó szt. misével 8 óraker az Ó-templomban. A IV. évesek közül többen ma utaznak. Tisztelendő Főnöknő és Kapisztrána t. d. u. kikocsiznak a tanyára, ahol a rozs már le van aratva. 62 kereszt lett.

30. Az elemi és polg. iskola megkezdi a beírást. Minden tanuló 500 K-t fizet le.

31.

JÚLIUS

1. A szünidő első vasárnapja. Tisztelendő Főnöknő Adolfiná testvérrel kocsin Kecskemétre megy a gazd. iskolába Vona Teréz jelölt nő holmijáért. Blandina és Concessa t. Pestre utazik.

2. Sarlós Boldogasszony ünnepe, az Ó-templom búcsúja. A nagy misén több testvér részt vesz. 8 óraker folytatódik az iratkozás.

⁹⁹³ Hofferné keresztnéve: Szidónia.

⁹⁹⁴ Krakomperger Katalin az 1922/23-as tanévben a Constantinum tanítónőképzőjének IV. éves tanulója volt, 1924. január 28-án tette le a befejező képesítővizsgákat. ÉRTESÍTŐ 1923/24.

⁹⁹⁵ Helyesen: Te Deum.

3. Erősen folyik a nagytisztogatás mindenütt. Befejezik az elemi és polg. iskolai tanulók beírását. A polg. I. és II. oszt-ba 100-100 tanulónál több tanuló jelentkezett. Okvetlen kell a két osztályt párhuzamosítani.

4. A város kömüvese megkezdi a vízvezeték javítása végett kibontott falak berakását. A városnak érkezik 100 q mész. Mi is kapunk belőle 3 q-t.

5. Hajós ft. úr bejelenti a dispozióját. Saját kérésére a Mélt. Püspök úr elhelyezte. Mezőtúrra megy. Ez az állomás nem neki való. Folytonos ideglázza van a sok munkától és a különböző kellemetlenségektől. A testvérek a mélt. Püspök úr intézkedésében Isten akaratját látják és megnyugszanak.

6. Első péntek. A kápolnánkban nincs szt. mise, mert Kovács ft. úr elutazott a cserkészekkel.⁹⁹⁶ Délután Hajós ft. úr megtartja a szentséges litániát.

7. Megkezdődik a tanítónők lelkigyakorlatja. A kecskeméti ferencziek házfőnöke tartja.⁹⁹⁷ 42 hallgató van, akik közül 7-8 vidéki a többi mind félegyházi.

8. 1/4 8 óraker az exerceziós⁹⁹⁸ Péter a kápolnában szt. misét mond az elemi és polg. isk. tanulókat azonban kivezetjük az Ó-templomba.

9. Megérkezik Vona Teréz, aki most már okleveles gaz. szaktanítónő. Vele jött az igazgatónő is.

10. Varga Mariska és Kovács Erzszi postolántok Kalocsára utaznak. Két jó munkaerőt veszít bennük a ház.

11. A lelkigyakorlatot tartott tanítónők elutaznak.

12. Befejezik a házban az évi nagytisztogatást. A tanyán pedig az aratást.

13. Megérkeznek a lelkigyakorlatokra jelentkező testvérek a következő házakból: Kalocsa,⁹⁹⁹ Jánoshalma, Mélykút, Kunbaja,¹⁰⁰⁰ Halas,¹⁰⁰¹ Czepléd¹⁰⁰² és Dunakesziről.¹⁰⁰³ Összesen 14 nővér. A testvérek fejenkint naponta 300-400 K. díjt fizetnek, de 3 új háznak¹⁰⁰⁴ elengedték. Délután 1/2 4 óraker megérkezik ft. Péter Kosztyálek és megkezdődik a szt. gyakorlat.

14. A városnál tárgyalják a Constantinum beadványát a fizetésemelés és egyéb szükségleteket. Eredményről nem értesülünk.

15. Blandina, Concessa és Alfréda testvér megérkeznek Pestről és megkezdik a lelkigyakorlatot.

16. Adorátrix testvér megbetegszik. Megújult a tüdővérzése.

17. Maristella testvért meglátogatja édesanyja Újvidékről és Leonka nővére Bpestről.

⁹⁹⁶ Gróf Zichy Gyula pécsi püspök jóvoltából a cserkészek a pécsi káptalan hetvehelyi birtokára mehettek táborozni. Július 2-án indultak. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. július 1.

⁹⁹⁷ Jászai Benvenut.

⁹⁹⁸ Alig olvasható szó, egzercíciós annyit tesz, mint gyakorlatvezető.

⁹⁹⁹ Anyaház, alapítva 1860-ban. BKMÖL XII. 6. A Míasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskola-nének letelepülésének és fejlődésének rövid ismertetése. 1924.

¹⁰⁰⁰ A zárdaalapítás dátuma: 1880-ban. Uo.

¹⁰⁰¹ A zárdaalapítás dátuma: 1922. Uo.

¹⁰⁰² A zárdaalapítás dátuma: 1922. Uo.

¹⁰⁰³ A zárdaalapítás dátuma: 1922. Uo.

¹⁰⁰⁴ 1922-ben alapított új házak: Czepléd, Dunakeszi és Kiskunhalas.

18. Tisztelendő főnöknőnek vendégei érkeznek Bajáról. Mariska nővére és Máté bátyjának a gyermekei.

19. A közel szőlőből eladnak mintegy 3 q sárgabarackot. Az árán cukrot vesznek.

20. A távol szőlőből adják el a barackot, de egy részét a megelőző éjjel ellopták.

21. A bajai vendégek elutaznak.

22. A szokott módozatok megtartása mellett befejezzük a lelkigyakorlatokat. Az ideiglenes- és örökfogadalmas testvérek megújítják a fogadalmaikat. A ft. Péter délben elutazik.

23. A vidéki testvérek elutaznak.

24. Blandina és Adolfina testvér Pestre utaznak az okleveleket aláírni. Délután megérkezik Roberta és Honoráta testvér,¹⁰⁰⁵ akik Félégyházára lettek disponálva. Nagy a szárazság. A hőség már jelentékeny kárt okozott a földeken. Legutóbb baromfivész pusztít a tanyán.

25. Délutáni lelkiolevásnál Calasantia I. tanácsosnő felolvassa Tiszt. Főnöknő¹⁰⁰⁶ újabb 3 évre történt kinevezését. A testvérek Istennek hálát adva örömmel veszik tudomásul, de az ünnepséget f. hó 31-re halasszák, amikor a Tiszt. Főnöknő fogadalmi 25 éves jubileumát is üli.

26. Dr Vanyek Béla¹⁰⁰⁷ váci theologiai tanár reggel 1/2 8 óraker a kápolnában szt. misét mond. Kovács ft. úr is ma érkezett meg a cserkészekkel.¹⁰⁰⁸

27. Cséplés a tanyán. 11 óraker kezdték 1/2 9 óraker végzik. Az eredmény 24 q tisztá buza, 24 q rozs, 32 q árpa. Hála érte a jó Istennek. A gép 4 %-ért cséplelt 4 emberrel. Ezen felül 12 napszamos á) 5000 Koronájával dolgozott. Tiszt. főnöknőnek vendégei érkeztek.

28. Hordják a gabonát a tanyáról. Délután a felügyelő-bizottság ülést tart. Részt vesz a Tiszt. főnöknő és Konstancia testvér mint gondnok. Tárgy: A testvérek fizetése, fűtőanyag beszerzése, épületi hibák, polg. isk. I. és II. oszt. párhuzamosítása, gazdasági iskola nyitása.

29. Szép csendes esővel áldott meg bennünket a jó Isten. Hála érte! Délután 1/6 óraker tartja Hajós ft. úr utolsó szent beszédjét.

30. A tiszt. főnöknő és Róberta, Vilma, Juliánna testvérek készülétel a holnapi 25 éves fogadalmi évfordulóra ma lelki magányba vonultak. – Elvira meghozta az aláírt okleveleket.

31. Reggel 6 óraker szt. mise a kápolnában. Alatta újítják meg a jubilálók a fogadalmat. Mindenkit könnyekig meghat ez a fontos lelki aktus. Egész nap ünnep van a házban. Minden munka szünetel, a konyha azonban minden erejével akarja emelni az ünnepet. A 6 órai szt. mise után még két szt. misét mondanak a kápolnában. A buzgó lelkeknek ez a legnagyobb örömk. Délután zártkörű ünnepség keretében Blandina t. üdvözli a jubilátákat, ebédnél Calasantia -, vacsoránál Róberta testvér mondanak megható köszöntöket.

¹⁰⁰⁵ Román M. Honoráta (1876-?) házi nővér, 1918-1923 között Hajóson dolgozott a zárda mosóházában, 1923-tól 1940-ig Kiskunfélegyházán működött, mint kenyérsütő, betegápoló, ebédlős. 1940-től penziós Félégyházán. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatai.

¹⁰⁰⁶ Hirman M. Margitról van szó.

¹⁰⁰⁷ Dr. Vanyek Béla 1927-ben a váci római katlikus Püspöki Papnevelő és Teológiai Főiskola rendes tanára. MAGYARORSZÁG tisztí cím- és névtára, 1927.

¹⁰⁰⁸ Az eredetiben is hiányzik a szó végéről az 'l'.

AUGUSZTUS

1. Tisztelendő Főnöknő Márta – és Irmengard testvérrel Pestre utazik az orvoshoz. Irmengard testvér lábát gyógyíttatja. Márta testvér baját még nem ismerték fel. Megfigyelés alá vették.

2. Alfréda és Lioba tesvér Kalocsára utaznak. Ez utóbbi lelkigyakorlatot tartani megy. Déli nappal megérkezik Pestről a Tisztelendő Főnöknő. Este érkezik Hirmann Valéria,¹⁰⁰⁹ aki a vasuti zavargások¹⁰¹⁰ miatt néhány napot itt fog tölteni.

3. Első péntek. 1/2 8 órakor a kápolnában énekes szt. mise Szentségkitétellel. Délután 1/2 5 órakor megkérlelő ájtatosság Jézus Szt. Szíve tiszteletére.

4. Szentégimádás az ó-templomban. A testvérek tetszés szerinti időben mehetnek imádást tartani.

5. Hideberta¹⁰¹¹ és Marietta t. Czeglédre utanak, hogy helyettesítsék az elutazott testvéreket. D. u. Hajós ft. úr végleg elbúcsúzik a testvérektől, mivel holnap már elutazik új otthonába.

6. Expedita¹⁰¹² t. Pestről meghozza Sylvána és Adorátrix t. útlevelét. – Tisztelendő Főnöknő fizetési- és más fontos ügyekben felkeresi hivatalában dr. Horváth Zoltán országgyűlési képviselő-, dr. Ring György¹⁰¹³ h. polgármester urat, dr. Rády Lajos főjegyzőt, dr. Fazekas Géza¹⁰¹⁴ jegyzőt és Benkő Ákos¹⁰¹⁵ városi főszámvevőt. Mindegyiknél a legelőzékenyebb fogadtatásban részesül, biztosítják a Constantinum szóban forgó ügyeinek fölkarolásáról és sajnálatukat fejezik ki az intézet jelenlegi helyzete fölött, melynek az ő véleményük szerint, egyedül oka Toldy ngs. Úr, aki nem ismerte el az új képviselőtestület kebeléből választott, új felügyelőbizottságot. A város az új-, a Püspöki Hatóság a régi felügyelő bizottság mellett foglal állást. Az eredmény az, hogy egyik sem működhetik.

7. Tisztelendő Főnöknő és Leonida t. Kalocsára utaznak. Leonida t. Foktöre van helyezve.

¹⁰⁰⁹ Az 1919/20-as tanévben egy Hirmann Mária Valéria nevű növendék járt a Constantinum tanítónőképzőjének IV. osztályába. Elképzelhető, hogy róla van szó. ÉRTESÍTŐ 1919/20.

¹⁰¹⁰ A mozdonyvezetők a békebeli fizetésük felét szerették volna megkapni aranyparításban, de követeléseiket nem teljesítette a minisztérium és a kormány. Ezért a mozdonyvezetők sztrájkot hirdettek, csatlakoztak hozzájuk a mozdonyfűtők és a vontatószemélyzet munkásai is. Egy napig nem közlekedtek a vonatok és Félegyházára csak másnap délután érkezett meg az első személyvonat. FÉLEGYHÁZI HÍRLAP-FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ 1923. augusztus 5.

¹⁰¹¹ Helyesen: Hildeberta.

¹⁰¹² Vékony M. Expedita (?-?) BKMÖL XII. 6. Kormányzótanácsi jegyzőkönyvek. 1921. október 15.

¹⁰¹³ Helyesen: Ring József. 1923. február 27-én választották meg Kiskunfélegyháza polgármester-helyettesének. 1927-ben a város egyik árvaszéki ülnöke. BKMÖL Kf. V. 171. a. Tisztújítószerzői jegyzőkönyv 1923. február 27.: 2669, 2712, 2654, 2750ki/82, 83, 84, 85kg/1923.; MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára, 1927.

¹⁰¹⁴ Fazekas Géza Kiskunfélegyháza város helyettes aljegyzője volt 1919. május 12-től 1924. március 22-ig, 1924. március 23-tól véglegesen megválasztott aljegyző. BKMÖL Kf. V. 175. Kiskunfélegyháza Város Polgármesteri Hivatalának iratai. 25018/1927.

¹⁰¹⁵ Benkő Ákos Félegyháza város főszámvevője, a városi közgyűlés 1919-ben nevezte ki. BKMÖL Kf. V. 171. a. 10061ki/8kg/1919.

8. Sylvána és Adorátrix testvér Bácskába utaznak. Bemutatja magát Orbán Gyula¹⁰¹⁶ ft. úr, akit a Püspök úr kinevezett a testvérek gyóntatójának. Calasantia és Maristella t. Pestre utaznak.

9. Visszajönnek az utasok Pestről.

10. Szaniszla és Constantia t. Czeplédre utaznak.

11. Kapisztrána, Romualda, Hildeberta testvér Kalocsára utaznak beöltözésre. A vásárban 4 db süldőt vettünk.

12. Szt. Klára napja. Semmi nevezetes esemény nem fordult elő.

13. Este megérkezik Hilda és Majella testvér Bajáról. Holnap mennek Czeplédre.

14. Augusztus havi rendes közgyűlés. A Constantinum minden ügyét átteszi az új felügyelőbizottsághoz tárgyalás és új előterjesztés végett.¹⁰¹⁷ Délután megérkeznek Kalocsáról Romualda, Hildeberta, Lioba és 3 vendég testvér, ez utóbbiak csak 1 napra jöttek szülei látogatására.

15. Nagy Boldogasszony ünnepe. Szent mise után Kovács ft. úr szép és mély értelmű szt. beszédet mond a kápolnában a cogreganistákhoz, akik megújítják felajánlásukat.

16. A vendég testvérek elutaznak.

17. Blandina nővér rokona, Ilonka néni megérkezik.

18. Mivel a városi főszámvevőség csak a VII. hónaptól kezdve javasolja a testvérek fizetését, ma új kérvényt küldünk szét az új tagoknak.

19. Reggelre jótékony eső áztatta meg a szomjas földet. Hála érte a jó Istennek.

20. Szent mise a kápolnában. Ünnepi a hangulat mindenütt. Szeretett jó Tisztelendő Anyánk képét az ebédlőben felkoszorúztuk.¹⁰¹⁸ Érte ajánljuk fel ma minden imánkat, örömről, szívünk minden dobbanását.

21. A városi főszámvevővel behatóbban tárgyalunk a fizetésügyünk rendezéséről. Kilátásba helyezi a tisztviselők fizetésének a felét.

22. Az új felügyelőbizottság a városházánál gyűlést tart. Részt vesz Konstancia és Blandina testvér is. Megszavaznak a testvéreknek aug. 31-ig 3,500.000 K-t. Szeptembertől kezdve pedig a tisztviselők fizetésének a felét. Tüzelőanyagra 16,300.000 Koronát, két (2) rendszeresített szolgai állás fizetését, (2) kettő nővér részére felszerelést és fizetést, elfogadják a gazdasági iskolát, párhuzamosítják a polg. iskola első osztályát. Mindezek azzal a javaslatlal terjesztetnek a közgyűlés elé, hogy fogadja el, de pénzkifizetést csak akkor engedjen meg a tanácsnak, ha a püspök leiratát megérkezik s az új felügyelőbizottságot törvényesnek ismeri.

23. Szeretett Tisztelendő Főnöknőnk megérkezik Kalocsáról, ahol üdülés céljából 2 hetet töltött. Magával hozott 2 fiatal nővért, akik a keczeli zárda megnyitására¹⁰¹⁹ itt fognak tartózkodni.

24. Módot keresünk arra, hogy az új felügyelőbizottság a püspök úrtól törvényesnek

¹⁰¹⁶ Helyesen: Urbán Gyula. Mezőtúrról került Félégyházára, az Új-templom káplánja 1923. augusztus 1-től 1931. május 31-ig. A kiskunfélegyházi nővérek rendes gyóntatója 1923 augusztusa és 1929. július 5. között. ÚJ-TEMPLOMI...; BKMÖL XII. 6. A társulati tagok gyóntatóinak névjegyzéke zárdánként.

¹⁰¹⁷ BKMÖL Kf. V. 171. a. 11555ki/315kgy/1923., 11562ki/316kgy/1923., 11563/317kgy/1923.

¹⁰¹⁸ Ekkor ünnepelte névnapját, lásd: 1920. augusztus 20-i, 1921. augusztus 20-i, 1922. augusztus 20-i bejegyzéseket.

¹⁰¹⁹ Kecelen 1923. decemberében nyitottak házat a nővérek. BKMÖL XII. 6. Házfőnöknők kinevezésének jegyzéke.

elismertessék. Ez okból felkeressük dr. Hoffer József urat, ő hajlandó a régi felügyelőbizottság lemondását indítványozni.

25. Dr. Hoffer és Toldy ngs. úr tárgyalnak. Arra a megállapodásra jutnak, hogy nem mondhat le a régi felügyelőbizottság, de ha a közgyűlés mégis ettől teszi függővé a testvérek fizetését, összehívják a régi bizottságot és lemondanak.

26. Tisztelendő Főnöknő felolvassa a foglalkozásokban előállt változásokat.

27. Rendkívüli közgyűlés. Megszavazzák a testvérek fizetését.¹⁰²⁰ Párhuzamosítják a polg. isk. I. osztályát. A női gazdasági iskolának erkölcsi támogatást ígérek.

28. A délelőtt folyamán a nővérek 1/2 órai Szentségimádást tartottak. Galler Józsa¹⁰²¹ okl. gazdasági isk. tanítónő, aki tegnap lépett Társulatunkba, a mai napon kapta szerzetesi jelvényét a gallért és érmet.

30. Polg. isk. magánvizsgálat. Illuminata nővérünk is vizsgázott polg. IV. o.

31. Előértekezlet a tanítónővérekkel. Munkamegosztás, tárgyfelosztás, egységes fegyelemtartás megbeszélése.

---

¹⁰²⁰ BKMÖL Kf. V. 171. a. 12585 és 12627ki/356 kgy/1923.

¹⁰²¹ Galler Józsa (1896-?) Kecskeméten a M. K. Állami Gazdasági Szaktanító-intézetben szerett oklevelet. 1923 óta a félégyházi gazdasági iskolánál tanított. Szerzetesi neve: M. Bernardina. BKMÖL XII. 6. A társulat tagjainak statisztikai adatlapjai.

KISLEXIKON

Egyházi ünnepek és fogalmak, liturgiai kifejezések, szerzetesrendek

adorálni: A latin „adoratio” (imádás) szóból származik. Egyedül Istennek (Atya, Fiú, Szentlélek) kijáró ima, melyben végtelen fölségét, szentségét a hívő elismeri, magasztalja és érte hálát ad.

agapé: liturgikus jellegű szeretetlakoma. Az ősegyházban a hívők egységének kifejezésére szolgált a közös étkezés, valamint módot adott a szegények megvendéglésére is.

ájtatosság: áhítatosság, hitbuzgalmi, tempelmi összejövetel, szokásos imádkozás.

alba: Fehér vászonból készült bő, bokáig érő, hosszú miseing. Az alba fehér színe szimbóluma az örömmek, a feltámadásnak.

áldozás: az Oltáriszentség (Krisztus teste és vére = lelki táplálék) vétele. A mise alatt először a pap áldozik két szín alatt (kenyér és bor), majd a hívek, általában csak a kenyér színe alatt. Lehetőség van a misén kívüli áldozásra is (betegek, haldoklók esetében).

áldozócsütörtök: Jézus mennybemenetelének ünnepe, Húsvét után negyven nappal. Hazánkban Húsvét hetedik vasárnapján ünnepeljük. 1918-ig ezen a napon zárult a húsvéti időszak, amely most Pünkösöd vasárnapjáig tart.

Angolkisasszonyok: Alapította Mary Ward a flandriai St. Omerben 1609-ben, pápai jogú tanító-nevelő kongregáció. Magyar földre Pázmány Péter meghívására érkeztek, Pozsonyban létesült az első házuk 1628-ban, ami hat évig működött. A közösség voltaképpen 1770-től vert gyökeret magyar talajban, ekkor nyílt meg pesti házuk. Létesítettek házat Egerben, Veszprémben, Eperjesen, Kecskeméten (1917-ben), Zugligeten, Nyíregyházán, Klotildligeten. PUSKELY Mária, 1990. 103. o.

antifóna: Görög szóból származik, jelentése „ellenhang”. Kisebb-nagyobb terjedelmű keretversek, amelyeket zsoltározáskor a zsoltár előtt és után énekelnek vagy imádkoznak a hívők. Az antifóna szövege lehet zsoltáridézet, más szentírási szöveg, de egyéb imádság is.

aspirans: „kérelmező”, ha valaki az Iskolanővérek Társulatába akart lépni, de még nem érte el a felvételhez szükséges korhatárt, vagy valamilyen okból várni akart, várnia kellett a jelöltnőséggel, aspiransnak nevezték.

audientia: fogadás, kihallgatás valamely magasrangú személyiségnél.

balázsolás, Balázs-áldás: A torokbetegség és más bajok elleni áldás a katolikus egyházban február 3-án, szent Balázs napján. A pap két keresztbe tett gyertyát tart a hívők elé, miközben kéri, hogy Isten szent Balázs püspök és vértanú közbenjárására szabadítsa meg őket a torokbajtól és minden más bajtól. Szent Balázs a hagyomány szerint egy fuldokló fiút gyógyított meg.

baldachin: Négy vagy két rúdra erősített hordozható díszmennyezet, fehér selyemből, vagy más díszes anyagból. Körmenetkor az Oltáriszentség fölött hordozzák. Egykor Bagdad (olaszul Baldacco) városából való textilanyagból készült, innen származik a neve.

bérmálás: A bérmálás az a szentség, amely a megkereszteltet a Szentlélek adományával

gazdagítja. Felvétele után a hívó mintegy nagykorúvá válik és alkalmas lesz a kapott kegyelmek erejében az apostolkodásra, a hit terjesztésére. A bérmlás rendes kiszolgáltatója a püspök, szent olajjal megkeni a bérmlándó homlokát, kézrátétel mellett a következőket mondja neki: „Vedd a Szentlélek ajándékát!”

búzaszentelés: A pogány Rómában körmenettel vonultak ki a városból április 25-én, hogy áldozatot mutassanak be a termések megtartásáért. Később ezt a szokást keresztény szellemben folytatták, majd hozzákapcsolták a vetések megáldását is (búzaszentelés). Ezen a napon van Szent Márk evangélista ünnepe is.

cibórium: Fedéllel ellátott kehely vagy tál, melyben az átváltoztatott Szentostyát a mise után őrzik.

cingulum: 1. Az albát összekötő, legtöbbször fehér öv. 2. A klerikus reverendája felett viselt 10-12 cm széles szalagszerű öv, melynek két vége rojtban végződik. A cingulum színe kifejezi a klerikus rangját.

credo: Latinul: „hiszem”. Hitvallást, vallási tanítást rögzítő megfogalmazás, amellyel a hívők közössége azonosítja magát.

Deo Gratias: Istennek hála! (latin)

Dicsőség: (Gloria) Főünnepeken, ünnepeken, adventet és nagyböjtot kivéve vasárnapokon imádkozzák a hívők ezt a hármastagolódású himnuszt.

disponálni: elhelyezni, áthelyezni

elsőáldozás: Az Oltáriszentség (Krisztus teste) első vétele. Általában iskolai hitoktatást követően kisgyermek korban történik. Számos országban Fehérvasárnap történik az elsőáldozás.

Eukarisztia: Az utolsó vacsorát megjelenítő cselekmény megnevezése. A kenyértörés és úrvacsora helyett a II. századtól a keresztények eukarisztianak nevezik a misét, a Szent Liturgiát. Az egyház tanítása szerint az eukarisztia megjeleníti Krisztus megváltó áldozatát, eukarisztia a neve az Oltáriszentségnek is.

exhortatio, exhortáció: intő, buzdító beszéd, hittanárok (diákokhoz intézett) szentbeszéde.

farsang: Vízkeresztől hamvazószerdáig terjedő időszak. Farsangvasárnap: a farsangi időszak utolsó vasárnapja.

Fehérvasárnap: Húsvét második vasárnapjának régi neve.

Feltámadás: Krisztus halálból való feltámadásának megünneplése. A feltámadási szertartás Nagyszombaton este történik, tűzszentelés, ünnepi mise és körmenet keretében.

Ferences Harmadrend: (tertiariusok) Azon keresztények számára alapított rend, akik az első rend vezetése alatt a rend különleges szellemében, a keresztény tökéletességre törekednek anélkül, hogy a világban való életről lemondanának. A Harmadik Rendnek is van a Szentszéktől jóváhagyott regulája, újoncéve, fogadalma, rendi ruhája. Nevezhető a világiak számára alapított Szent Ferenc Rendjének is. A Harmadrend elnevezés nem minőséget, hanem időrendiséget jelent.

Ferences Mária Misszionárius Nővérek: A kongregációt 1877-ben alapították, a szabályok alapja Szent Ferenc harmadik rendjének regulája. A nővérek a kontemplatív ima és az apostoli tevékenység által az egyetemes misszióknak szentelik magukat. Magyarországra 1890-ben érkeztek, anyaházuk az 1902-ben megnyílt budapesti Hermina úti házban volt. Elsősorban árva és menhelyi gyerekeket oktattak, szegényeket ápoltak.

Gyertyaszentelő Boldogasszony: Bár az ünnep neve Máriára utal, mégis Jézus ünnepe. Február 2-án ünneplik a hívők, hogy Jézust, születése utáni 40. napon bemutatták a templomban. Az V. században gyertyás körmenetet tartottak e napon. Ma a főmise előtt gyertyaszentelés van.

gyónás: bűnbocsánat szentsége. A gyónáshoz hozzátartozik az elkövetett bűnök feletti bánat, a bűnök bevallása a gyónatásra feljogosított pap előtt, erős fogadás a bűnök elkerülésére. Az elégtétel elfogadása és a bánatima után részesül a bűnbánó a szentségi feloldozásban.

Gyümölcsoltó Boldogasszony: Jézus születésének hírüladása, március 25-én ünnepli az egyház. Az angyali üdvözlétről és az Ige megtestesüléséről szól. Ha ez az ünnep Nagyhétre vagy Húsvét nyolcadára esik, Húsvét nyolcada utáni hétfőre teszi át az egyház.

hálaadás: December 31-én tartott évvégi hálaadó mise, a végén a Te Deum éneklésével.

Halottak Napja: november 2. A halottakról való megemlékezés napja a katolikus egyházban.

hamvazószerda: A nagyböjt első napja, szigorú böjt. A hamu az elmúlás jelképe. Ezen a napon a misén a pap hamut áld meg, amivel minden eléje járuló hívőnek homlokát megjelöli e szavakkal: „Ember emlékezz, por vagy és porrá leszel!”

Háromkirályok ünnepe: Vízkereszt ünnepének népies elnevezése, a napkeleti bölcsek látogatására utal. Ünnepe: január 6., vagy a január 2. és 8. közé eső vasárnap. Régi szokás szerint vizet szentelnek és czzel megáldják a családi otthonokat. Ilyenkor szokás az ajtóra írni: 19+C+M+B+99. A számok a megszentelés évét jelölik, a betűk jelentése: Christus Mansionem Benedicat, vagyis: „Krisztus áldja meg e hajlékot.” A három betű népiesen Gáspár (Caspar), Menyhért és Boldizsár, a „Háromkirályok” nevének kezdőbetűje.

hétfájdalmú Szűzanya: Mária felmagasztalt anyai fájdalomról való megemlékezés. Mária hét fájdalma: mikor Simeon megjövendöli: „Te lelkedet is tör járja át (...)” (Lk 2,35), mikor menekülnek Egyiptomba (Mt 2,13), nem találják a tizenkét éves Jézust (Lk 2,48), mikor a keresztet vivő Jézussal találkozik, mikor a keresztfa alatt áll (Jn 19, 25), mikor fiát leveszik a keresztről és mikor részt vesz Jézus temetésén.

hibabevallási káptalan: A Kalocsai Szegény Iskolanövérök társulatának szabályzata kimondja, hogy minden fiókházban havonta egyszer az összes nővér hibabevallási káptalanon gyülekezzen, melyen a házfőnöknő előtt egyenként vádolják magukat azokkal a hibáikkal, melyeket a társulat szabályai ellen a lefolyt hónapban elkövettek, s a főnöknőtől büntetést kérjenek. A főnöknő kellő mérséklettel mindegyiket – belátása szerint – valamilyen büntetésben részesítse.

hora: imaóra

Húsvét: A szó eredete arra utal, hogy nagyböjt után a hívek ekkor vettek először húst magukhoz. Krisztus kereszthalálának és feltámadásának ünnepe. A nikaiai zsinat (325) rendelte el, hogy a Húsvétot az egész egyházban a tavaszi napéjegyenlőséget követő holdtölte utáni vasárnap ünnepejjék.

ima: Tágabb értelemben a „lélek felemelkedése Istenhez”, szorosabb és általánosabban használt értelemben ennek szavakba foglalt kifejezése.

Irgalmas Növér: (Páli Szent Vince Szeretet Leányainak Társulata) A kongregációt 1633-ban alapították Párizsban. Főbb munkaterületük: betegápolás, szegénygondozás, árvák

nevelése, szegény gyerekek tanítása. Magyarországra 1852-ben érkeztek, Keszthelyen is volt zárdájuk.

Jézus Nevéről litánia: 1886-ban kapott jóváhagyást. Lásd még: litánia.

Jézus Neve ünnepe: Január 2-án, vagy más liturgikus hagyomány szerint az újév és vízkereszt közé eső vasárnap. Az Iskolanővérek újévhez legközelebb eső vasárnap ünnepelték.

Jézus Szíve (és ünnepe), Jézus Szíve-péntek: Az újkori Jézus Szíve tisztelet elindítója Alacoque Szent Margit Mária vizitációs apáca magánkinyilatkoztatása volt. 1765-ben XIII. Kelemen pápa engedélyezte a Jézus Szíve ünnepet az Úrnap nyolcada utáni pénteken, IX. Pius vezette be az egyetemes egyházba is. Jelenleg a húsvéti idő utáni harmadik pénteken van a főünnepe. Jézus Szíve tiszteletének további módja az elsőpénteki gyónás és áldozás, az első péntek előtti csütörtökön szentségimádási óra, melynek jellege az engesztelés.

Jézus Szíve litánia: 1899-ben kapott jóváhagyást. Lásd még: litánia.

kántorböjt: Latinul: quattor tempora („négy idő”), ennek népi elferdítése a 'kántorböjt'. A négy évszakban (nagyböjt I. vasárnapja, Pünkösöd, szeptember 14. és advent III. vasárnapja utáni szerdán, pénteken és szombaton) ülték meg böjttel és több olvasmánnyal rendelkező miseszöveggel. Az egyház keresztjárónapokon és kántorböjtben könyörög Istenhez az emberiség különféle szükségleteiért, elsősorban a föld terményeiért és az emberi munka eredményességért, s ezekért halát is ad.

káplán: Az a katolikus pap, akinek a püspök által kijelölt feladata a plébános segítése a lelkipásztori munkában.

kármelita rend: Az ősi kármelita rend női ágát a XV. században hívták életre, ezt reformálta meg a XVI. században Avilai Szent Teréz. Szigorú szemlélődő, vezeklő rend, tagjai külső apostoli tevékenységet nem folytatnak. Magyarországi zárdáik: Sopronbánfalva (1892), Szombathely (1905), Pécs (1936).

keresztjáró napok: Korábban a Húsvét utáni 40. napot (áldozócsütörtököt) megelőző három nap neve, melyen körmenetes szertartást vezettek a templom környékén lévő keresztekhez és ott különféle könyörgéseket mondtak. Útközben a Mindenszentek litániáját énekeltek.

Kisasszony (Kisboldogasszony) ünnepe: szeptember 8. Mária születésének ünnepe.

klauzúra: A szerzetesházaknak a szerzetesek számára fenntartott része.

kongregáció: A szó eredeti latin jelentése: „összegyűlés, társulás”. Az egyszerű fogadalmas szerzetesközösségek elnevezése.

kontemplatív: szemlélődő, elmélkedő.

körmenet: Ünnepi istentiszteleti vonulás a szabadban. A körmenet élén a keresztet viszik (gyertyák között), utána esetleg templomi zászlók következhetnek, majd baldachin alatt az Oltárszentség. Ma Magyarországon a következő ünnepek alkalmával van körmenet: Úrnapja, Nagyszombat délutánján tartott feltámadási körmenet és a templomok búcsúján tartott körmenet.

lelkigyakorlat: Csoportosan folytatott, általában több napon át tartó elmélkedés és ájtatosság.

letenye: lásd: litánia

litánia: A katolikus egyház olyan imádsága, amelynek szövegét felváltva imádkozzák úgy, hogy az előimádkozó váltakozó megszólításaira a nép azonos könyörgésekkel felel. Legősibb

litánia a Mindenszentek litánia, a legelterjedtebb a Loretói litánia.

Loretói litánia: A legelterjedtebb litánia, nevét Loreto olasz város nevéől kapta. Ebben a boldogságos Szűz megnevezései részben a Szentításon alapulnak, részben bizánci eredetűek. A XVI. században állította össze Petrus Canisius a ma is használatos Loretói litániát.

Lourdesi Boldogasszony ünnepe: 1858-ban a franciaországi Lourdesben a 14 éves Bernadettnek többször megjelent Szűz Mária, a jelenések helye azóta kegyhellyé vált. A Constantinum kápolnája a Loudesi Boldogasszony tiszteletére lett felszentelve, ünnepe: február 11.

Magnifikat: Latin eredetű, annyit tesz: „magasztalja” ti. Ielkemet az Urat. Szűz Mária magasztaló éneke, őskeresztény himnusz.

Magyarok Nagyasszonya: Szűz Mária Magyarország főpatrónája, ünnepe: október 8. Szent István király halála előtt Magyarországot Szűz Mária oltalmába ajánlotta, amiről a magyar nép története során mindig megemlékezett. Megtartását a pápa 1896-ban a Millennium alkalmából október 8-ra engedélyezte.

Miatyánk: Az úr imája, Jézus tanította erre apostolait. A misében az eukarisztikus ima után kapott helyet, nemcsak a mindennapi kenyérre, hanem a kölcsönös kiengesztelődésre való utalás miatt is.

Mindenszentek: Ünnepe: november 1. Esméje az, hogy az összes szenteket egy közös napon ünnepeljük. Ezen a napon emlékeznek meg azokról a szentekről is, akiknek nincs külön emléknapijuk az egyházi naptárban.

ministráns: A latin "ministrare" (szolgálni) szóból származik. A ministránsok a pap mellett kisebb szolgálatokat végeznek a mise, a szentségek kiszolgáltatása és egyéb szertartások során.

mise: A katolikus egyház központi istentisztelete, amelyet Jézus Krisztus kereszttáldozata megújításának tartanak, emlékezés az utolsó vacsorára. A mise áldozati cselekményéhez az idők során csatlakozott az igehirdetés, különféle imák és énekek.

missió: Katolikus hívek több napos lelkigyakorlata.

monstrancia: szentségmutató. A XIII. századtól kezdve az Oltáriszentség imádásra való kitételének és körmenetben való vitelére szolgáló tartó. Művészi módon díszített felső részében átlátszó, kör alakú ostyaház van. Régi neve: úrmutató.

Nagyboldogasszony: Szűz Mária mennybevételének ünnepe, augusztus 15.

nagyböjt: A keresztény Húsvétot előkészítő negyvennapos vezeklő és böjti idő. Mivel vasárnap nem böjtölnek, ezért azokat leszámítva, a böjtöt hamvazószerdán kezdik. Ez az időszak a hívek általános bűnbánati ideje és a Megváltó szenvedésére való emlékezés. A nagyböjt nagycsütörtök estig, a mise kezdetéig tart.

nagycsütörtök: Húsvét vasárnapja előtti csütörtök. A nagycsütörtök esti mise, az utolsó vacsora emlékére a húsvéti szent három nap kezdete. A misén a Dicsőség éneklése alatt megszólalnak a harangok és a csengők, ettől kezdve a nagyszombati feltámadási szertartásig nem szólnak a harangok.

nagyhét: Húsvétot megelőző hét nap, a nagyböjt utolsó szakasza. Nagyböjt hatodik vasárnapján, Virágvasárnap kezdődik.

nagy péntek: Húsvét vasárnapot megelőző péntek. Szigorú böjti nap, Krisztus szenvedésére és halálára való emlékezés ünnepe.

nagyszombat: Húsvét vasárnapja előtti szombat. Már a húsvéti örömmünnep kezdete. Este kezdődik az ünnep tűzszenteléssel, ezt követi a keresztvíz szentelése, majd a feltámadást ünneplő esti mise.

novícia: újoncnő

Oltáriszentség: Az Oltáriszentséget Jézus Krisztus rendelte az utolsó vacsorán, mikor tanítványainak kenyeret és bort adott, amit előzőleg a saját testévé és vérévé változtatott. Az Oltáriszentség vétele az áldozás. Az Oltáriszentséget misén kívül is őrzik és imádják.

oratórium: Latin szó, jelentése: „imaterem”. Olyan kisebb különálló, vagy templomépületbe foglalt helyiség, amely közösségi, vagy magánima célját szolgálja.

Orsolyiták, Szent Orsolya Társaság: Alapította Merici Szent Angela az itáliai Brescia városában 1535-ben, Szent Ágoston regulájának szellemében. A rendet a IV. században vértanúhalált szenvedett ír királynéről, Szent Orsolyáról nevezte el. A leányneveléssel foglalkozó társulat 1675-ben érkezett Magyarországra, Nagyszebeni iskolájukat 1733-ban nyitották.

passio: Latin eredetű szó, jelentése: szenvedés. Krisztus szenvedésének története az evangéliumok szerint Virágvasárnap és Nagypénteken ünnepélyesen énekelve vagy felolvasva.

Péter-Pál ünnepe: június 29-én Szent Péter és Szent Pál apostolok ünnepe, általában az aratás kezdete.

pluviálé: palást. Félkör alakú, bő, eredetileg csuklyával ellátott köpeny. A misén kívüli jelentősebb liturgikus eseményeknél a celebráns pluviálét visel.

postulans: jelöltő

prefekta: Felekezeti tanintézet, internátus női felügyelője.

premontrei rend: 1120-ban alapította Szent Norbert a premontrei szabályozott kanonokok rendjét, monasztikus tanító-nevelő és lelkipásztorkodó rend. Magyarországon az első prépostságot II. István idején alapították 1130-ban Váradhegyfokon.

prézes, praeses: elnök, elöljáró, főnök, vezető.

primícia: A frissen végzett pap első (új)miséje.

Pünkösöd: Húsvét után hét héttel ünneplik, a húsvéti ünnepkör lezárása. A Szentlélek ekkor szállt le az apostolokra.

requiem: Latinul annyit tesz: „nyugodalmat” (ti. adj Uram neki). A gyászmise kezdő énekének első szava. Alkalmazzák az egész gyászmise megnevezésére is.

R. i. p.: Requiescat in pace! Nyugodjék békében!

rózsafüzér: szentolvasó. A megváltás történetének nagy eseményeiről, tehát a hit „titkairól” elmélkedve szokás imádkozni. Háromfajta rózsafüzér-imádság van: az örömdetes (Jézus fogantatásának és születésének titkai kapcsán), a fájdalmas (Jézus kínszenvedésének és halálának titkai kapcsán), a dicsőséges (Jézus feltámadása és mennybemenetele kapcsán).

Sarlós Boldogasszony: Szűz Mária látogatása Erzsébetnél. Ünnepe: július 2.

Szentháromság vasárnapja: Trinitatis. Pünkösöd utáni első vasárnap.

Szent Jobb: A hagyomány szerint I. (Szent) István épen maradt jobb keze. A Szent László király óta ereklyeként tisztelt Szent Jobbot a törökök vitték magukkal, tőlük kereskedők vásárolták meg, azoktól pedig a raguzai domonkos szerzetesekhez került. Tőlük szerezte végül is vissza Mária Terézia, jezsuita történészek kezdeményezésére. A szent Jobbot a katolikusok évente egyszer, augusztus 20-án a hívek nyilvános tiszteletére bocsátják és körmenetben

körülhordozzák.

Szent József oltalma ünnep: Húsvét utáni harmadik szerda.

szentségkitétel, szentségbevétel: Az Oltáriszentség cibóriumban vagy szentségmutatóban való kitétele az oltárra. Célja az Oltáriszentségben jelenlevő Krisztus imádása.

Szent Sír: A középkorban a hívek szemléletességet kívánó lelkülete végett a Húsvét előtti napokban ideiglenes Szent Sírt állítottak fel egy mellékoltárnál. Később ide helyezték a halott Krisztus szobrát, s innen indult a nagyszombati feltámadási körmenet.

szaplótelen fogantatás ünnepe: december 8., annak ünnepe, hogy Szűz Mária fogantatásától kezdve mentes volt az áteredő büntől.

Szociális Missziótársulat: Alapította 1908-ban Farkas Edit, ihlette és támogatta Prohászka Ottokár. A társulat tevékenységi köre tág és sokirányú volt: családvédelem, szegénygondozás, gyermekvédelem, lelki gyakorlatok szervezése, családanyák és leányok vallási, szociális és karitatív kiképzése stb.

tabernákulum: A szó eredete latin, jelentése: „kis sátor.” Szekrényke alakú szentségház, amelyben a főoltáron az Oltáriszentséget őrzik, közelében örökmécses ég.

Te Deum: Jelentése: „Téged Uram” (ti. dicsérünk). 1. Szentháromságot dicséző himnusz, ünnepi alkalmakkor hálaadásként éneklik a hívek. 2. Jelentős események (pl.: polgári, iskolai év) befejezését is így nevezik, amelyhez hozzátartozik a Te Deum éneklése is.

utolsó szentség, utolsó kenet szentsége: Mai neve: betegek kenete. Felvehetik mindazok, akik betegségük vagy koruk miatt kérik. Ismételten felvehető.

Ürnapja: Krisztus szent testének és vérének ünnepe. Szentháromság ünnepe utáni csütörtök, de számos országban, így hazánkban is a következő vasárnap tartják. Az ünnepi miséhez tartozik a körmenet.

Üdvözlégy: Mária-ima, három részből áll: az angyal köszönti Máriát, Erzsébet köszöntő szavai, az egyház könyörgése Máriához.

Veni Sancte: Latinul annyit tesz: „Jöjj Szent[lélek]”. 1. Antifóna, melyet tanulás vagy munkakezdés előtt énekelnek vagy imádkoznak. 2. Iskolai év, vagy egyéb évadnyitó kapcsán a Szentlélek segítségül hívását magába foglaló, rendszerint misével egybekötött vallásos ünnep.

vespera, vecsernye: alkonyati zsolozsma.

Virágvasárnap: Húsvét vasárnap előtti vasárnap, a nagyhét kezdete, Jézus jeruzsálemi bevonulásának ünnepe.

Vízkereszt: lásd: Háromkirályok ünnepe.

zárdá: A középkori „klostrom” magyarítása nyomán alkotott szó, férfi vagy női szerzetház, szerzetesi lakhely újabb kori elnevezése. Zárdatemplom, zárdaiskola is tartozhat a zárdá épületéhez.

zsinat: A katolikus egyházban az egész vagy részegyház püspökeinek és a velük egyenlő joghatósággal felruházott főpapoknak egyházi ügyekben határozatok hozatalára jogosított ünnepélyes gyülekezete. Az egyházmegyei zsinat a püspökök általában tíz évente összeülő tanácsadó testülete.

zsolozsma: A nap meghatározott szakaszaihoz kapcsolt imádságok és olvasmányok, melyek a nyugati egyház liturgiájának részét képezik. A zsolozsmát a katolikus egyházban minden pap és szerzetes köteles naponta elvégezni. A szerzetesek a zsolozsmát általában

közösen énekelve, meghatározott liturgikus előírások szerint végzik.

zsoltár: Ótestamentumi vallásos tárgyú költemény, mely a keresztény liturgiába is beépült. Zsoltárokat énekeltek (és énekelnek) a szerzetesek közös ájtatosságaikon és a zsoltárok adják a papi zsoltosma középpontját is.

NÉVMUTATÓ

A

Ábrányi Emil, 127
 Abundantia. →Balonyi M. Abundantia
 Adalberta. →Szuturovics M. Adalberta
 Adolfina. →Szarvas M. Adolfina
 Adoratrix. →Braunstein M. Adoratrix
 Ágnes. →Faddy M. Ágnes
 Ágnes nővér, 101
 Ágós M. Irmengárd, 148, 167
 Agoraszto Tivadar, 80, 134
 Ágoston, Szent, 10, 105, 138, 175
 Ágota. →Hornik M. Ágota
 Alacoque. →Dehény M. Alacoque
 Alacoque Szent Margit, 60, 79, 173
 Alajos, Szent, 60, 96, 129, 162
 Albertina. →Horváth M. Albertina
 Alfréda. →Ambrúzs M. Alfréda
 Alix Le Clerc, 9
 Aloisia. →Hippich M. Aloisia
 Aloyzia. →Hippich M. Aloisia
 Amabilia. →Hammerschick M.
 Amabilia
 Amabilisz. →Szegi M. Amabilisz
 Amancia. →Dukai M. Amancia
 Ambrosio, Arturo, 74
 Ambrózia. →Mátray M. Ambrózia
 Ambrúzs M. Alfréda, 53, 67, 103, 106,
 165, 167
 Ancilla. →Horváth M. Ancilla
 András Margit, 107
 Andrézia. →Stürzl M. Andrézia
 Aneta. →Fontányi M. Anetta
 Angelina. →Burgstaller M. Angelina
 Annetta. →Fontányi M. Anetta
 Annuntiata. →Tukats M. Annuntiata
 Antal Etelka, 73, 98
 Antal Pál, 55, 60
 Antal, Szent, 131
 Antalkovics M. Vilhelmina, 93
 Apollónia. →László M. Apollónia
 Apponyi Albert, gróf, 42, 60, 97, 98, 118

Aquina. →Vojnich M. Aquina
 Arany János, 57
 Attenberger Anna, 13
 Augusztina. →Faddy M. Augusztina
 Auréliána. →Bégány M. Auréliána

B

Badalik Bertalan, 134
 Bakó M. Fridolina, 140, 141, 142, 143
 Bakos Anna, 81
 Bakos Erzsébet, 86
 Baksay Károly, 23, 54, 135
 Balázs László, 126, 157
 Balázs Róza, 72
 Balbina. →Cseh M. Balbina
 Bali M. Ildefonsa, 23, 24, 28
 Bálint család, 133
 Bálint Mária, 141
 Balogh Lenke, 98, 132, 134, 135, 136
 Balogh M. Georgia, 135
 Balogh Teréz, 136
 Balonyi M. Abundantia, 46
 Bánhid György, 82, 104
 Baráth Mária, 113
 Barna Rozália, 67, 73, 136
 Baróthy Stégmüller Mária, 124, 157
 Barta Lajos, 75, 107
 Bazília. →Varnyú M. Bazília
 Beck M. Józsa, 93, 112, 143, 145, 148
 Becker Anna, 73, 137
 Bégány M. Auréliána, 69, 76, 88, 90, 96,
 103, 104, 112, 142
 Bellóny Rezsóné, 119
 Bencz Emil, 47, 53
 Bende, mater, 111
 Benedek pápa, XIII., 9
 Benedek pápa, XV., 118, 119
 Benkő Ákos, 167
 Bense Pál, 90, 98, 127, 131, 138
 Bense Teréz, 30, 56, 78, 92, 110, 142

Berauer József, 143
 Berchmána, mater, 148
 Bérczi M. Coelestina, 65, 100, 103, 104, 105, 106, 107
 Bernarda. →Bleilöb M. Bernarda
 Bethlen István, gróf, 130
 Bezerédy M. Hedvig, 99, 100
 Bíró László, dr., 133, 139
 Blandina. →Fazekas M. Blandina
 Blaskó Mária, 71, 72, 74, 119, 127
 Bleilöb M. Bernarda, 23, 31, 37, 42, 44, 61, 137, 159
 Bognár M. Pelagia, 65
 Bóka-Papp Júlia, 73, 100, 128
 Boros Irma, 80, 81, 87, 88, 89, 96, 103
 Boros Rozália, 96, 97
 Borsányi Balázs, 109, 114, 127, 128
 Branyiczki M. Colombiéra, 90, 91
 Braunstein M. Adoratrix, 136, 139, 156, 165, 167, 168.
 Brigitta. →Krausz M. Brigitta. →Raab M. Brigitta
 Bubányi N., 161
 Budai M. Floriana, 65
 Bulwer-Lytton, Edward, 74
 Burgstaller M. Angelina, 74, 129, 130
 Burtik örnagy, 83
 Bús Jakab, 52, 153
 Busa Ilona, 71
 Busa Júlia, 71
 Buzás Ilona, 74, 123

C

Calasantia. →Traxler M. Calasantia
 Calderon, de la Barca, 113
 Callista. →Mráz M. Kalliszta
 Carola. →Trungel M. Karola
 Cholnoky Jenő, 59
 Chopin, Frédéric, 73
 Chopin, Frédéric, 73
 Chrenkó M. Illumináta, 136, 137, 138, 142, 144, 169
 Cinege Gábor, 161, 162
 Clarissa. →Faddy M. Clarissa
 Claudia. →Fenyős M. Klaudia
 Coelestina. →Bérczi M. Coelestina

Colombiéra. →Branyiczki M.
 Colombiéra
 Columba. →Vereb M. Columba
 Concessa. →Stefkó M. Concessa
 Constancia. →Molnár M. Konstancia
 Cordula. →Gábor M. Cordula
 Cölesztina. →Bérczi M. Coelestina
 Cypriána. →Kursinszky M. Cypriána
 Csajághy Sándor, 12
 Csáky Károly Emmánuel, 15, 22, 41
 Császár Gyula, 56
 Császár M. Stefána, 13
 Császár Mária, 13
 Cseh M. Balbina, 140, 150
 Cseh Rozália, 110
 Csernoch János, 42
 Cserveny Paula, 57
 Csiky Gergely, 120
 Csillag Béla, 95
 Csinger Teréz, 94
 Csitos Mária Antonella, 29
 Csonka Sándor, 114

D

Dante Alighieri, 152, 153, 156
 Dávida. →Tiefenbach M. Dávida
 Deák Gyula, 100, 109, 110
 Dehény M. Alacoque, 24, 52, 53, 62, 64
 Dehény Rózsa, 110, 112
 Dinka József, 82, 90
 Dobák István, 45, 75
 Dobák Piroska, 120
 Dobrotka M. Marcellina, 67, 76, 92, 94, 99, 100, 112, 125, 126, 141, 144, 145
 Dóczy Pál, 130
 Dolberger M. Júlia, 13
 Dolberger Szibilla, 13
 Domitilla. →Hangody M. Domitilla
 Dömsödi Ilona, 123
 Dukai M. Amancia, 25
 Dulovits Árpád, 144

E

Éber Gyula, 154
 Éber Rezső, 45
 Eislér Irma, 79, 121, 159

Eisler Magda, 152
 Elekta. → Stoiber M. Elekta
 Elsasser Gyula, 75
 Emerica. → Sallay M. Emerica
 Eördögh Angyalka (Héjjasné), 128
 Eszik István, 161
 Eulália. → Schreiner M. Eulália
 Eusébia. → Romác M. Eusébia
 Expedita. → Vékony M. Expedita

F

Faddy Etelka, 71, 84, 137, 149, 154
 Faddy Jánosné, 137
 Faddy M. Ágnes, 45, 46, 65, 105, 106, 108, 109, 112, 119, 137, 143, 155
 Faddy M. Augusztina, 23, 24, 30, 31, 35, 42, 61, 66, 67, 89
 Faddy M. Clarissa, 64, 67, 74, 84, 93, 94, 105, 106, 109, 116, 117, 119, 136, 137, 146, 162
 Faddy M. Tiburtia, 24, 94, 148
 Faddy Margit, 74, 136
 Faragó Fábián, 48, 70, 80, 87, 97, 108, 115, 122, 132
 Farkas Tibor, 86
 Farsang jelöltő, 139
 Fazekas Ágoston, 21, 134
 Fazekas Ágostonné, 134
 Fazekas Erzsébet, 134
 Fazekas Géza, dr., 167
 Fazekas Kálmán, dr., 21, 134
 Fazekas M. Blandina, 21, 22, 24, 28, 31, 65, 105, 106, 125, 126, 134, 138, 143, 150, 154, 157, 158, 162, 164, 165, 166, 168
 Fehér András, 113, 122, 151
 Felber Teréz, 92
 Felicia. → Werny M. Felicia
 Felicitas. → Szauter M. Felicitas
 Fenyős M. Klaudia, 62
 Ferenc, Szent, 72, 96
 Ferenczy Ilona, 51
 Fernanda. → Hönisch M. Fernanda
 Fibinger Irén, 85
 Fiedler Lipót, 142
 Filoména. → Tumbász M. Filoména

Flávia. → Sóti M. Flávia
 Fleischmann M. Zitta, 13
 Flittner Irén, 57
 Florentina. → Tajti M. Florentina
 Floriana. → Budai M. Floriana
 Fónay Gábor, 104
 Fontányi M. Anetta, 62, 129
 Forgó Mária, 68
 Fourier Szent Péter, 9, 79, 115, 146
 Földházi Magda, 73
 Franz M. Terézia, 11, 12, 13, 23, 36, 74, 110, 142
 Fraenhoffer Olga, 72
 Fridolina. → Bakó M. Fridolina
 Fürstner Antal, 139

G

Gaál János, 104
 Gaál M. Purissima, 24
 Gábor Franciska, 140
 Gábor M. Cordula, 114
 Gálfi József, 94
 Galler Józsa, 169
 Gampel Béla, 65
 Gáspár Erzsébet, 128, 129
 Georgia. → Balogh M. Georgia
 Gerhardinger, Karolina, 10, 11
 Gonzága. → Ispánovits M. Gonzága
 Gossmann Ferenc, 88
 Gosztola M. Vilma, 40, 67, 68, 73, 92, 113, 126, 166
 Gömöri Mária, 48
 Gönczö Károly, 91
 Gönczö Mária, 91
 Görög M., 44
 Griffaton Ilona, 41, 103
 Gruber József, 54
 Gulyás Ferenc, 68
 György Veronika, 115, 118, 119
 Gys, Leda, 47

H

Habisch M. Immaculata, 42, 46, 92, 93
 Hajek Mária, 13

Hajós Rezső, 66, 70, 74, 76, 78, 79, 81, 87, 88, 89, 93, 94, 109, 120, 122, 125, 133, 136, 138, 140, 143, 146, 147, 150, 155, 157, 159, 160, 165, 166, 167
 Haller István, 39, 78, 87
 Hammerschick M. Amabilia, 37, 66, 67, 88, 90, 92, 103, 104, 123, 126, 147, 148, 149, 150, 152
 Hanauer Árpád István, 22, 41, 53, 54, 81, 100, 104, 116, 143, 146, 147, 158
 Hang M. Tarzitia, 147, 148
 Hangody M. Domitilla, 83
 Harting Piroska, 110
 Haspra Ferenc, 81
 Hatvani Ilona, 96
 Haubner Károly, 75, 118
 Héderi Antal, 63
 Hedvig. →Bezerédy M. Hedvig
 Heléna. →Kákonyi M. Heléna
 Heltai Nándor, 97
 Hermann M. Renata, 135
 Hiebl M. Rajmunda, 122
 Hilda. →Léh M. Hilda
 Hildeberta. →Scultéty M. Hildeberta
 Hippich M. Aloisia, 95, 105, 137, 147, 162
 Hirmann Erzsébet, 145
 Hirmann József, 140
 Hirmann M. Margit, 24, 30, 31, 57, 66, 67, 74, 81, 93, 104, 140, 156, 159, 166
 Hirmann Paula, 156
 Hirmann Valéria, 167
 Hledik Sándor, 94
 Hoffer József, dr., 38, 40, 49, 51, 56, 65, 90, 103, 138, 153, 163, 169
 Hoffer Józsefné, 38, 53, 91, 127, 128, 147, 154, 164
 Hoffer Lenke. →Nógrády Istvánné
 Holló Aranka, 50
 Holló Béla, dr., 35, 38, 42, 50, 57, 80, 94, 97, 115, 127
 Homoki-Szabó Mária, 80, 82, 150
 Honoráta. →Román M. Honoráta
 Hornik M. Ágota, 77, 84, 160, 161
 Horthy Miklós, 35, 36, 39, 42, 46, 50, 51, 95, 99, 109, 114, 134
 Horthy Paula, 99
 Horváth Dénes, 91, 95, 96

Horváth Elemér, 107
 Horváth Júlia, 107
 Horváth M. Albertina, 45, 46, 65, 67, 92, 95, 109, 110, 116, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 138, 140, 142, 143, 144, 149, 151, 163
 Horváth M. Ancilla, 24, 125, 126
 Horváth Zoltán, dr., 43, 131, 138, 167
 Hozza M. Hedvig, 148
 Hönisch M. Fernanda, 46, 49, 53, 101, 105, 111, 134, 136, 139, 143
 Hunyadi Katalin, 120, 121
 Hunyadi Teréz, 91, 92
 Huszár Károly, 100, 120
 Huszka Jenő, dr., 158

I

Ifigénia. →Tukats M. Ifigénia
 Ignacia. →Kindermann M. Ignacia
 Ildefonsa. →Bali M. Ildefonsa
 Illumináta. →Chrenkó M. Illumináta
 Ilma. →Ugri M. Ilma
 Immaculata. →Habisch M. Immaculata
 Invioláta. →Juhász M. Invioláta
 Irmengárd. →Agócs M. Irmengárd
 Irsik Lajos, 66
 Ispánovits M. Gonzága, 156
 István diakónus, Szent, 107
 Iuvenalis. →Várkonyi M. Iuvenalis
 Iványi Klára, 149
 Iványi Sándor, 63
 Izidóra. →Labancz M. Izidóra

J

Jámber László, 102
 Janka. →Rind M. Janka
 János, Szent, 61, 116
 Jászai Benvenut, 141, 145, 146, 151, 160, 165
 Jenovay Dezső, dr., 49, 77, 97, 115, 127, 130
 Job, Sebastian, 10, 11
 Jozefa. →Szücs M. Jozefa
 Jozefina. →Mayer M. Jozefina
 Józsa. →Beck M. Józsa
 József főherceg, 42

József, Szent, 48, 49, 51, 52, 56, 57, 62, 88, 89, 90, 92, 121, 123, 152, 153, 154
 Juhász Amália, 71, 111, 117, 136
 Juhász Ilona, 67
 Juhász M. Invioláta, 104, 105, 136, 137, 138
 Juhász Róza, 67
 Júlia. →Dolberger M. Júlia
 Julianna. →Kohlbeck M. Julianna
 Juvenalis. →Várkonyi M. Iuvenalis

K

Kajdi Ferenc, 90
 Kákonyi M. Heléna, 103
 Kákonyi M. Michaela, 66, 103, 129, 148
 Kakuk Ilona, 121
 Kalasanti József, Szent, 116
 Kalasantia. →Traxler M. Calasantia
 Kalliszta. →Mráz M. Kalliszta
 Kalmár József, 148
 Kalmár Józsefné, 16, 21, 96, 128
 Kamaszi M. Placidia, 135
 Kammerer Éva, 140, 146
 Kantor, 77
 Kapdebo Kornél, 89
 Kapisztrána. →Prucser M. Kapisztrána
 Karola. →Trungel M. Karola
 Károly király, IV., 125
 Kárpáti Károly, 88, 112, 116, 117
 Karsai Júlia, 110
 Kaszap Júlia, 70
 Kelle Katalin, 96, 114
 Keller Katalin, 108, 121, 147, 150
 Kemény Ede, 98
 Kerkai József, dr., 102
 Kézay M. Prudencia, 24
 Khirer Mária, 87, 123
 Kieslinger Pál. →Kiessling, Paul
 Kiessling, Paul, 157
 Kincs István, 86
 Kindermann M. Ignacia, 13
 Király Aladár, dr., 59
 Kircherer Boldizsár, 98
 Kiss Béla, dr., 127
 Kiss József, 150
 Kiss Lajos, 145

Kiss M. Szilvia, 62, 156
 Klára. →Szabó M. Klára
 Klasz Kornélia, 44
 Klasz P., 64
 Klebelsberg Kunó, gróf, 17
 Klotild. →Wirrer M. Klotild
 Koch Hedvig, 69, 73, 125
 Kodály Zoltán, 27
 Kohlbeck M. Julianna, 48, 49
 Kohlberger Mária, 13
 Kokovay János, 55
 Kolossváry Mihály, 16, 22, 23, 59, 64, 71, 81, 84, 86, 87, 97, 104, 105, 108, 116, 126, 139, 140, 147, 152, 157
 Komarik István, 123, 124
 Kominyák János, dr., 139, 145, 147, 149, 152, 162
 Koncz Erzsébet, 69
 Koncz Mária, 92, 94
 Konstancia. →Molnár M. Konstancia
 Kopunovits M. Róza, 42, 43
 Kostyalik János, 135, 165
 Kovács Erzsébet, 105, 165
 Kovács Ferenc, 39, 40, 52, 64, 68, 75, 76, 78, 79, 81, 83, 85, 86, 90, 91, 94, 96, 102, 108, 109, 110, 111, 114, 116, 121, 123, 125, 126, 129, 134, 135, 136, 138, 140, 145, 148, 153, 154, 158, 164, 165, 166, 168
 Kovács Flóra, 104
 Kovács Lajos, dr., 153, 156, 157, 158
 Kovács Mária, 70, 87
 Kovács Sándor, 125, 159
 Kovacsics Erike, 150
 Kováts Alajos, 82, 84, 87, 89, 100, 101, 132, 162
 Kováts György, 160
 Kozák Jolán, 85
 Krakomperger Katalin, 164
 Králik Ferenc, 113
 Krane Anna, 115
 Kránitz M. Majella, 140, 168
 Kranovitz Dezső, dr., 58, 95
 Krausz M. Brigitta, 95
 Kristóf Ferenc, 115, 136
 Kristóf Ferencné, 37
 Kristóf Mária, 115

Kristofcsák Ferenc, 118
 Krisztina. →Török M. **Krisztina**
 Kukányi Lajosné, 37
 Kunszt József, 12, 13
 Kursinszky M. Cypriána, 76
 Kuthi Elemér, 141
 Kuzmik Pál, dr., 88
 Kürtös Károly, 113, 114

L

Labancz M. Izidóra, 135
 Lajos bajor király, I., 11
 Lampérth Géza, 73
 László Ferenc, 49, 51
 László M. Apollónia, 13
 László Teréz, 13
 Leberl M. Pia, 140, 143, 145, 148, 149,
 153, 155, 162
 Leberl M. Simplicia, 66
 Léh Izuka, 149
 Léh Leonka, 76, 77, 100, 140, 165
 Léh M. Hilda, 140, 142, 147, 168
 Léh M. Maristella, 37, 49, 52, 53, 54, 57,
 66, 68, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 87, 93, 94,
 98, 100, 101, 109, 111, 114, 116, 126,
 129, 135, 139, 140, 146, 149, 156, 163,
 165, 168
 Leó pápa, XIII., 9, 13
 Leonida. →Sági M. Leonida
 Leonóra. →Valter M. Leonóra
 Leopoldina. →Pfeiffer M. Leopoldina
 Leticia. →Marczekovich M. Leticia
 Lichtensteiger Ferenc, 36
 Liesz Andor, 70
 Lilióza. →Szarvas M. Lilióza
 Lioba. →Péterszabó M. Lioba
 Lippay György, dr., 87
 Lombos László, 156
 Lovass Emília, 91, 92
 Lőcsei Antal, 157
 Lydia. →Muhi M. Lydia

M

Maas M. Modeszta, 120, 121, 148, 158
 Mácsay Károly, 45
 Madarász Flóris, 116

Maggi, Luigi, 74
 Magó Júlia, 121
 Magyar Júlia, 100
 Majella. →Kránitz M. Majella
Makrina. →Palásti M. Makrina
 Marcellina. →Dobrotka M. Marcellina
 Marczekovich M. Leticia, 23
 Margit. →Hirmann M. Margit
 Marietta. →Virág M. Marietta
 Maristella. →Léh M. Maristella
 Márk, Szent, 57, 94, 127, 156, 171
 Márta. →Reményi M. Márta
 Mártonffy Ernő, 30, 38, 63
 Mátray Ferenc, 117
 Mátray M. Ambrózia, 45, 63, 68, 70, 79,
 100, 103, 112, 117, 123, 124, 133, 137,
 142
 Matyassovszky Ilona, 93
 Mauthner Ferenc, 137
 Mayer M. Jozefína, 152, 153
 Mayer Márton, dr., 163
 Medgyasszay Margit, 141
 Menczel Vilmos, 71, 108
 Mendelssohn-Bartholdy, Felix, 72
 Mészáros Irén, 109
 Mészáros János, 65, 83, 120
 Michael M. Szalézia, 13, 122
 Michaela. →Kákonyi M. Michaela
 Mihalecz M. Myra, 70, 84, 85, 86, 87,
 104, 118, 126, 136, 155, 156
 Mihálikó Béla, 159
 Mihálovits Ernő, 136
 Mihály, Szent, 72, 127, 140
 Mikkely Irén, 101
 Miklósy Gábor, 49, 127
 Móczár Mária, 123
 Móczár Miklós, 153
 Móczár Olga, 80, 97, 99
 Modeszta. →Maas M. Modeszta
 Molnár Béla, 16
 Molnár Irén, 102, 161, 162
 Molnár M. Konstancia, 30, 31, 42, 43,
 49, 58, 62, 67, 73, 74, 80, 89, 90, 92, 96,
 102, 103, 104, 105, 120, 121, 127, 134,
 138, 139, 140, 145, 148, 151, 160, 162,
 166, 168
 Molnár Piroska, 123
 Molnár Viktória, 73

Montgomery, Florence, 93
 Móra Ferenc, 27
 Morell M. Natália, 68, 74, 78, 79, 96,
 128, 136, 144, 148, 150
 Morvay Erzsébet, 122
 Mráz M. Kalliszta, 84, 88, 95, 134, 135,
 137
 Muhi M. Lydia, 148
 Muntyán István, 139, 163
 Müller Margit, 140
 Myra. →Mihalecz M. Myra

N

Nagy János, 120
 Nagy Rozália, 115, 118
 Nagypál Mária Consumáta, 8, 29
 Natália. →Morell M. Natália
 Negri, Angelo, 156
 Németh M. Szaniszla, 56, 62, 66, 90, 91,
 135, 168
 Németh Mária, 118
 Nepomuki Szent János, 60
 Nógrády Istvánné, 127, 129
 Norbertina. →Patócs M. Norbertina
 Novelli, Amletto, 47
 Nyéki Mária, 113, 118, 121

O

Oetter György, dr., 23
 Omerovics Tamás, 75, 76
 Orbán Béla, 97
 Orbán pápa, VIII., 9
 Oslay Oszvald, 96
 Oszoli M. Priscilla, 101
 Ott M. Ventura, 135
 Ozorai Károly, 76, 100, 135
 Ozorai Károlyné. →Léh Leonka

P

Padányi Andor, 110
 Pál pápa, V., 9
 Palásti Gáspárné, 136
 Palásti M. Makrina, 112, 136, 138

Pallavicini György, örgróf, 131
 Palotás Fausztin, 95
 Papik Miksa, 72
 Papp M. Mária, 64
 Papp M. Róberta, 67, 166
 Papp Menyhért, dr., 98
 Pásztor Ferencné, 111, 143
 Patay Zsuzsanna, 72
 Patócs M. Norbertina, 121
 Peich M. Polyxéna, 135
 Pekó Valéria, 40
 Pelagia. →Bognár M. Pelágia
 Pelyva Mária, 123, 124, 136
 Peri Bonaventura, 101
 Péterszabó M. Lioba, 58, 67, 95, 104,
 105, 134, 135, 167, 168
 Pétery József, 22
 Petőfi Sándor, 50, 89, 90, 120, 122, 123,
 142, 149, 150, 151, 153, 156, 160
 Petri Mór, 62, 64
 Pfeiffer M. Leopoldina, 94
 Pfuhl Mária, 73, 161
 Pia. →Leberl M. Pia
 Pius pápa, IX., 10, 11, 173
 Pius pápa, X., 12
 Pius pápa, XII., 9
 Placidia. →Kamaszi M. Placidia
 Polyxéna. →Peich M. Polyxéna
 Poór Ilona, 115
 Porst Kálmán, dr., 46, 54, 59, 120, 124,
 130, 131
 Porst Kálmán, ifj., 124
 Povischil Richárd, 84, 135
 Prágai Mária, 129, 130
 Preszly Elemér, dr., 79, 80, 130, 134
 Priscilla. →Oszoli M. Priscilla
 Prucser M. Kapisztrána, 107, 126, 164,
 168
 Prudencia. →Kézay M. Prudencia
 Purissima. →Gaál M. Purissima
 Puskás Béla, dr., 77

R

Raab M. Brigitta, 13
 Rádi Sándor, 96
 Rády Lajos, dr., 42, 167

Rajmunda. →Hiebl M. Rajmunda
 Ráskai Lea, 27, 112, 141, 149
 Rátvay Imre, 46
 Rékasi Luca, 142
 Reményi M. Márta, 136, 137, 167
 Remigia. →Szabó M. Remigia.
 →Stockinger M. Remigia
 Renata. →Hermann M. Renata
 Resóczky Erzsébet, 70
 Rettkesné Stettina Róza, 20
 Riedl Károly, 156
 Rind M. Janka, 36, 121
 Ring József, dr., 167
 Róberta. →Papp M. Róberta
 Rolendis. →Welly M. Rolendisz
 Romácz M. Eusébia, 40, 51
 Román M. Honoráta, 166
 Romualda. →Zónyi M. Romualda
 Rónai Paula, 39, 101
 Rostand, Edmond, 127
 Róza. →Kopunovits M. Róza

S

Sági M. Leonida, 68, 70, 77, 84, 88, 110,
 115, 116, 125, 137, 146, 167
 Salézia. →Míchael M. Szalézia
 Sallay Borbála, 13
 Sallay Imre, 71
 Sallay István, 75
 Sallay János, dr., 39, 43, 54, 68, 71, 99,
 139
 Sallay Júlia, 54
 Sallay M. Emerica, 13
 Saly László, dr., 129, 131, 132, 133, 134,
 161, 164
 Sárkány Gáspár, 37
 Sarlós Olga, 114, 115
 Sas Ede, 85, 150
 Scherer Sándor, 45, 88, 89, 112
 Schiopa, Lorenzo, 152
 Schneider Gábor, 11, 13
 Schreiner M. Eulália, 120, 121
 Schuster Constantin, 15, 16, 104
 Schwäbi, Franz, 11
 Schweiger Ilona, 44
 Schweitzer Mády, 146, 157
 Scultéti nővérek, 69

Scultéty László, dr., 138
 Scultéty M. Hildeberta, 67, 69, 71, 72,
 76, 84, 85, 92, 94, 95, 104, 105, 111,
 112, 138, 142, 162, 167, 168
 Sebestyén Teréz, 74
 Sebők Lajosné, 26, 65, 79, 83, 88, 110,
 112, 113
 Sentényi Mária, 149
 Seres István, 88
 Seres Kálmán, 151
 Serfőző Erzsébet, 69, 88, 149
 Sík Sándor, 27
 Sille István, 39, 46, 71, 81, 100, 112,
 116, 119, 121, 139
 Sille Sándor, 46
 Sille Sándorné, 112
 Simplicia. →Leberl M. Simplicia
 Skolnik Katalin, 70
 Slachta Margit, 155
 Snasel Ferenc, 45
 Somogyi Szilveszter, dr., 163
 Sóti M. Flávia, 119
 Sövényházi Márta, 26
 Stadler Nándor, 124
 Stefán Júlia, 73
 Stefána. →Császár M. Stefána
 Stefánia. →Szolnoky M. Stefánia
 Stefkó M. Concessa, 48, 92, 140, 143,
 164, 165
 Stepanko Albert, 85, 97, 98, 100
 Stockinger M. Remigia, 13
 Stoiber M. Elekta, 67, 105, 106
 Strébl Miklós, dr., 84, 88, 92, 103, 150,
 155
 Strébl Miklósné, 106
 Stürzl M. Andrezia, 13
 Süveges Rozália, 142
 Sylvana. →Wildmann M. Sylvana
 Sylvia. →Kiss M. Szilvia
 Szabó Elemér, 132
 Szabó Endre, 46
 Szabó Ilona, 124
 Szabó István, 149
 Szabó M. Klára, 38, 40, 58, 59, 157
 Szabó M. Remigia, 68, 139, 140
 Szabó Mária, 68, 109, 149
 Szabó Pius, dr., 98, 155
 Szabó Rozália, 149

Szalay Ilona, 140
 Szalay Imre, 65
 Szaniszla. →Németh M. Szaniszla
 Szaniszla, mater, 82
 Szaniszló Ferenc, 100
 Szarvas M. Adolfina, 136, 137, 142, 148, 164, 166
 Szarvas M. Lilióza, 108
 Szarvas Teréz, 41, 67, 142, 148
 Szauder M. Felicitas, 38, 57, 105, 137
 Szávits Miklós, 87, 98
 Szécsi Ferenc, 149
 Szécsi Ferkó, 93
 Szdlacsek István, 97, 100, 101
 Szegi M. Amabilisz, 65
 Székér Ágoston, 105, 136, 151
 Székér Elvira, 82, 92, 100, 102, 103, 105, 108, 120, 121, 129, 135, 136, 137, 143, 151, 152, 166
 Székér Sarolta, 145
 Szelepcsényi András, 74, 82, 89, 92, 114, 116, 122, 125, 147, 151
 Szendelbach János, 156
 Szepessy László, 77
 Szerelemhegyi Károly, 15
 Szerelemhegyi Olga, 123
 Szilvána. → Wildmann M. Sylvana
 Szilvia. → Kiss M. Szilvia
 Szirmák Erzsébet, 72
 Szittyay Dénes, 49, 51, 52
 Szluka Mária, 72
 Szolnoky Lajos, dr., 80, 99, 105, 164
 Szolnoky M. Stefánia, 101
 Szomor Béla, 80, 86, 93, 103, 111, 116, 118, 134, 136, 143, 148
 Szoósz Jánosné, 145
 Sztankó Albert, 85
 Sztankó Béla, 85
 Szuturovics M. Adalberta, 103, 104
 Szücs Katalin, 13
 Szücs M. Jozefa, 13

T

Tábitz Róza, 75
 Táby József, dr., 44, 45, 58, 95, 143
 Táby László, 127

Tajti M. Florentina, 67, 88, 94, 95, 129
 Takács Mária, 114, 117
 Tarcsafalvi Lajos, 92, 93, 124
 Tarjány Amália, 89
 Tarjányi Dezsőné, 158, 159
 Tarjányi Erzsébet, 126
 Tarzitia. → Hang M. Tarzitia
 Telkes László, 124
 Terézia. → Franz M. Terézia
 Terézia, Szent, 110, 142, 173
 Thury Andor, 82
 Tiburtia. → Faddy M. Tiburtia
 Tiefenbach M. Dávida, 69, 70
 Toldy Jenő, 22, 23, 36, 41, 50, 54, 58, 59, 60, 72, 77, 78, 80, 81, 82, 91, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 103, 104, 105, 113, 114, 115, 116, 117, 120, 123, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 134, 137, 144, 150, 152, 154, 156, 157, 161, 163, 164, 167, 169
 Toldy Rudolfné, 152
 Tóth Franciska, 137
 Tóth József, 53, 82, 90, 116, 147, 153
 Tóth Klára, 73
 Töröcsik József, 66, 90
 Török M. Krisztina, 35, 36, 37
 Travnik Júlia, 48
 Traxler M. Calasantia, 64, 65, 67, 68, 70, 88, 89, 105, 126, 142, 166, 168
 Trungel M. Karola, 65, 67, 135
 Tukats M. Annuntiata, 108, 111, 116, 117, 120
 Tukats M. Ifigénia, 68, 69, 105, 110, 111, 116, 120, 123, 125, 126, 150, 152
 Tumbász M. Filoména, 93

U

Ucseszának Mária, 70
 Ugri M. Ilma, 105, 106
 Újfalusi Rózsa, 123
 Ulrich, mater, 111
 Unterreiner Károly, 132
 Urbán Gyula, 168

V

Vakulya Ágnes, 110
 Vakulya Luca, 48
 Valter M. Leonóra, 96
 Vanyek Béla, dr., 166
 Várady Imre (Izsó), 49
 Várady Lipót Árpád, 151
 Varga Mária, 78, 165
 Varga Mihály, 101
 Várkonyi M. Iuvenalis, 110, 119, 122,
 129, 134, 137
 Varnyú M. Bazilia, 145
 Vasas fényképész, 94
 Vass József, 84, 87
 Vedres Béla, 22, 23
 Vékony M. Expedita, 167
 Vékony Róza, 120
 Ventura. → Ott M. Ventura
 Vereb Ignác, 103, 119, 121
 Vereb M. Columba, 62, 65, 89, 92, 93,
 103, 119, 131
 Vidéki Mária, 126
 Vig Ilona, 143
 Viktus asszony, 72, 108
 Vilhelmina. → Antalkovics M.
 Vilhelmina
 Vilma. → Gosztola M. Vilma
 Vincze Mária, 86
 Virág Ibolya, 156, 157
 Virág kapitány, 157
 Virág M. Marietta, 115, 116, 124, 126,
 137, 151, 167
 Vogt Katalin, 109

Vojnich M. Aquina, 23, 106, 137
 Vona Teréz, 102, 104, 110, 111, 143,
 164, 165
 Vorosilov, Kliment Jefremovics, 28

W

Welly M. Rolendis, 108, 138, 148
 Werny M. Felicia, 89
 Wessely Ferencné, 67
 Wessely Gabriella, 151
 Wildmann Lujza, 69
 Wildmann M. Sylvana, 51, 67, 100, 104,
 119, 132, 160, 167, 168
 Wirrer M. Klotild, 77
 Wittmann, Georg Michael, 10, 11

X

Xavéri Ferenc, Szent, 114

Z

Zadravec István, 92, 98, 155
 Zámbo Dezső, 52, 97, 103, 113, 124,
 130, 135
 Zámbo Ilona, 58, 68, 69
 Zichy Gyula, gróf, 165
 Zitta. → Fleischmann M. Zitta
 Zónyi M. Romualda, 52, 53, 65, 68, 69,
 89, 92, 105, 136, 140, 143, 146, 151,
 154, 168
 Zsigovits Béla, dr., 78

BIBLIOGRÁFIA

[ADATOK...]

- é. n. Adatok a Constantinum történetéhez 1908-1937. Kiskunfélegyháza.
(Kézirat) lelőhely: Constantinum Szakközépiskola és Kollégium

BAKOS Ferenc (szerk.)

- 1972 Idegen szavak és kifejezések szótára. Bp.

BÁLINT Sándor

- 1998 Ünnepi kalendárium. A Mária-ünnepek és jelesebb napok a hazai és
közép-európai hagyományvilágából. 1-3. Bp.

BALOGH Margit – GERGELY Jenő

- 1995 Egyházak az újkori Magyarországon 1790-1992. Adattár. Bp.

BÁNKI HORVÁTH Mihály

- 1996 Kiskunfélegyháza oktatástörténete 1867-1918. Szeged. (Kézirat)

BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet

- 1996 Polgárok Kiskunfélegyházán 1890-1913. Debrecen.

BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet (szerk.)

- 1997 Kiskunfélegyháza helyismereti könyve. Kiskunfélegyháza.

BOROVSKY Samu (szerk.)

- é. n. Magyarország vármegyéi és városai. Pest-Pilis-Solt-Kiskun Várme-
gye II. Bp.

BÖLÖNY József

- 1992 Magyarország kormányai 1848-1992. Bp.

[CORPUS JURIS HUNGARICI]

- 1939 Magyar Törvénytár. Az 1938. évi törvénycikkek. Bp.

[CSONKAMAGYARORSZÁG]

- 1921-23 kiskunfélegyházi újság

DÉZSI Lajos (szerk.)

- 1930 Világirodalmi Lexikon I-III. Bp.

DIÓS István (szerk.)

- 1984 A szentek élete. Bp.

DÓSA Rudolfné

- 1973 A MOVE. Egy jellegzetes magyar fasiszta szervezet 1918-1944. Bp.

[ÉRTESÍTŐ]

- 1909-1938 A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek veze-
tése alatt álló Kiskunfélegyházi Constantinum Római Katolikus Le-
ánynevelő-intézet értesítői

[ÉRTESÍTŐ/Főgimnázium]

- 1910-1930 A kiskunfélegyházi városi katolikus főgimnázium (később kiskun-
félegyházi városi katolikus Szent László főgimnázium, majd reál-
gimnázium) értesítői

[ÉVKÖNYV/Líceum]

- 1938-1942 A Kiskunfélegyházi Római Katolikus Constantinum Leánylíceum és Tanítónőképző Intézet évkönyvei

[ÉVKÖNYV/Mezőgazdasági]

- 1938-1946 A Miasszonyunkról nevezett Római Katolikus Constantinum Mezőgazdasági Leányközépiskola évkönyvei

[ÉVKÖNYV/Polgári]

- 1938-1942 A Kiskunfélegyházi Római Katolikus Constantinum Leánynevelő Intézet Polgári Leányiskolájának évkönyvei

FAZEKAS Ágnes Mária Blandina

- 1975 A kiskunfélegyházi Constantinum Római Katolikus Leánynevelő Intézet vázlatos története 1908-1948. Kiskunfélegyháza. (Kézirat)
- 1978 A Constantinum Római Katolikus Leánynevelőintézet vázlatos története 1908-1948. Jelige: Alfa és Omega. Készült az általános iskola megalakulásának és az úttörőmozgalom születésének 30. évfordulója alkalmából 1978-ban kiírt pályázatra. Kiskunfélegyháza. (Kézirat)

FEKETE János

- 1974 Kiskunfélegyháza településfejlődése és utcaneveinek története. Kiskunfélegyháza.
- 1987 Adatok Kiskunfélegyháza sajtótörténetéhez. In: Bács-Kiskun megye múltjából IX. (Szerk.: IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor) Kecskemét.
- 1988 A mozgókép varázsában In: Félegyházi Hírek 1988. május 10.
- 1990 A kiskunfélegyházi tanítóképző története (1871-1957) In: Fejezetek a pedagógusképzés történetéből I. Bács-Kiskun. Szeged.
- 1991 Szentkút legendái. In: Félegyházi Hírek 1991. augusztus 23.
- 1998 Bács-Kiskun megye földrajzi nevei. I. Kiskunfélegyháza és környéke. (Szerk.: BALOGH Lajos, ÖRDÖG Ferenc) Bp.

[FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ]

- 1898 kiskunfélegyházi újság

[FÉLEGYHÁZI HÍRLAP]

- 1899 kiskunfélegyházi újság

[FÉLEGYHÁZI HÍRLAP - FÉLEGYHÁZI HÍRADÓ]

- 1919-1923 kiskunfélegyházi újság

[FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY]

- 1919-1923 kiskunfélegyházi újság

[FRANZ Mária Terézia]

- 1925 Franz Mária Terézia Tisztelendő Anyának a Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek alapítójának és első általános főnöknőjének élete és a szerzetes társulat története 1825-1911. Írta: két kalocsai iskolanővér. [Kalocsa.]

GALÁNTAI József

- 1988 Háború és békekötés (1914-1920) Bp.

GÉCZY Mária Immaculata

- 1941 A Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek rendjének története. Szeged.

GERGELY Jenő

- 1989 Katolikus egyház, magyar társadalom 1890-1986. Bp.
 1990. a. Magyarország története 1919 ősztől a II. világháború végéig Bp.
 1990. b. A magyarországi forradalmak (1918-1919) Bp.
 1997 A katolikus egyház története Magyarországon 1919-1945. Bp.

GÖMBÖS Tamás

- 1993 A szerzetes- és lovagrendek címerei és viseletei. (A protestáns egyházak jelképei, a szentek jelképes ábrázolása címerekben.) Bp.

[HIVATALOS KÖZLÖNY]

1923,

1938,

1939 Kiadja a Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium. Bp.

[ISKOLANŐVÉREK Története]

- 1900 A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Iskolanővérek Története 1860-1900. Írta az intézet egyik tanára. Kalocsa.

IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor (szerk.)

- 1985 Olvasókönyv Kiskunfélegyháza történetéhez. Kecskemét.

JÖCKLE, Clemens (szerk.)

- 1995 Szentek Lexikona. Ford.: BANGHA Katalin. [Bp.]

JUHÁSZ István

- 1998 Kecskemét város építéstörténete. Kecskeméti füzetek 8. Kecskemét.

KÁLLAI Ildikó

- 1995 A Kiskunfélegyházi Constantinum múltjából és jelenéből. Szekszárd. (Kézirat)

[KECSKEMÉT th. város Évkönyve]

- 1922 Kecskeméti nagy képes naptár Kecskemét város cím- és névtárával az 1922. közönséges évre. (Mint évkönyv: első évfolyam, mint naptár és címtár: 33. évfolyam) Kecskemét.

[KIOLTOTT...]

- 1963 Kioltott fákyák. Emlékezések a fehér terror pedagógus áldozatairól. (Szerk.: BIHARI Mór, BORS András, K. BARTOS Erzsébet, KELEN Jolán, WILHEIM Jenő) h. n.

[KISKUNMAJSA története]

- 1993 Kiskunmajsa története. (CSÍK Antal, KOZMA Huba, NYERGES Benjamin, SZABÓ Lajos) Kiskunmajsa.

KŐHEGYI Mihály – MERK Zsuzsa

- 1997 A Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek bajai iskoláiban vezetett krónika (1936-1948) /Bajai dolgozatok 9./ Baja.

[KÖZSÉGI POLGÁRI Leányiskola]

1905/06 A Kiskunfélegyházi Községi Polgári Leányiskola és a vele kapcsolatos kézimunka tanfolyam értesítője az 1905/06. iskola évről.

KRISTÓ Gyula (sorozatszerk.)

1992 Szeged története I-IV. Szeged.

A KUN-FÉLEGYHÁZI Községi Polgári Leányiskola első Értesítője

1887-1898 Közli: BEÖTHYNÉ-STETINA Róza igazgató. K.-Félegyháza

A KUN-FÉLEGYHÁZI Községi Polgári Leányiskola második Értesítője (1898/1899)

1899 Közli: Dr. RETTKESNÉ-STETTINA Róza igazgató. Kun-Félegyházán.

LELKES György (szerk.)

1998 Magyar helységnév-azonosító szótár. Baja.

MAGYAR ÉLETRAJZI Lexikon

1981 Magyar Életrajzi Lexikon. (főszerk.: KENYERES Ágnes) Bp.

MAGYAR ÉRTELMEZŐ Kéziszótár

1972 Magyar Értelmező Kéziszótár. (szerk.: JUHÁSZ József, SZŐKE István, O. NAGY Gábor, KOVALOVSKY Miklós) Bp.

MAGYAR KATOLIKUS Lexikon

1997 Magyar Katolikus Lexikon. (főszerk.: DIÓS István) Bp.

MAGYAR NÉPRAJZI Lexikon

1980 Magyar Néprajzi Lexikon. (Főszerk.: ORTUTAY Gyula) Bp.

MAGYAR PEDAGÓGIAI Lexikon

1933 Magyar Pedagógiai Lexikon. (Szerk.: KEMÉNY Ferenc) Bp.

[MAGYARORSZÁG tiszti cím- és névtára]

1918 Magyarország tiszti cím- és névtára XXXVII. évf. A M. Kir. Kereskedelemügyi miniszter rendeletéből szerkeszti és kiadja a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal. Bp.

1927 Magyarország tiszti cím- és névtára XXXVIII. évf. Szerkeszti és kiadja: a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal. Bp.

MARKÓ László (szerk.)

1994 A film krónikája. Bp.

MATZ, Klaus-Jürgen

1994 Ki mikor uralkodott, kormányzott? Uralkodói táblák a világtörténelemhez. Császárok, királyok, államfők, miniszterelnökök és pártvezérek. Bp.

MÉSZÁROS István

1989 Magyar iskolatípusok 996-1990. (A magyar neveléstörténet forrásai VI.) Bp.

MITTÁK Ferenc

é. n. Híres nők a magyar történelemben. Arcképvázlatok a honfoglalástól a XX. századig. h.n.

MUTH Ágota

1996 Megújult a kiskunfélegyházi Constantinum. In: Köznevelés 1996/36

NEMES Dezső (szerk.)

1956 Iratok az ellenforradalmi rendszer történetéhez II. A fasiszta rendszer kiépítése és a népnymor Magyarországon 1921-1924. Bp.

[Ó-TEPLOMLI...]

A kiskunfélegyházi Sarlós Boldogasszony templom (Ó-templom) plébánosainak és káplánjainak névsora. Fali tabló. Lelőhely: Sarlós Boldogasszony Plébánia, Kiskunfélegyháza Béke tér 6.

PÁL József

1996 Ferences Harmadik Rend Szegeden (1919-1944) Bp.

A PALLAS Nagy Lexikona

1893-1900 A Pallas Nagy Lexikona I-XVIII. Bp.

[PEST-Pilis-Solt-Kiskun vármegye adattára]

1939 Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye és Kecskemét th. jogú város adattára. (Szerk.: CSATÁR István, dr. HOVHANNESIAN Eghia, OLÁH György) h. n.

PUSKELY Mária

1990 Szerzetesek. A megszentelt élet 99 intézménye. Bp.

1997 Kétezer év szerzetessége. Szerzetesség- és művelődéstörténeti enciklopédia I-II. Bp.

RÉVAI Nagy Lexikona

é. n. Révai Nagy Lexikona. Bp.

RIGÓ Csilla

1992 A Constantinum művelődési és oktatási helyzete 1917-1920. Kecskemét. (Kézirat)

SCHÜTZ Antal (szerk.)

1995 Szentek élete. (Írták: BALANYI György, SCHÜTZ Antal, SEBES Ferenc, SZAMEK József, TOMEK Vince) Bp.

SOMOGYVÁRI Zoltán

1980 Kiskunfélegyháza. Kecskemét.

SZABOLCS Ottó – ZÁVODSZKY Géza

é. n. Ki kicsoda a történelemben? h.n.

SZATHMÁRY Klára

1995 A kiskunfélegyházi Constantinum története. Szeged. (Kézirat)

SZEBENI András – LUKÁCS László

1988 Boldogok, akik házadban laknak ... Szerzetesrendek Magyarországon. Bp.

SZENTPÉTERY Imre (szerk.)

1912 Oklevéltani naptár. Bp. (faksimile kiadás)

SZERELEMHEGYI Tivadar

1883 Kis-Kun-Félegyháza város monographiája. Szeged.

SZINNYEI József

1891-1914 Magyar írók élete és munkái I-XIV. Bp.

TÖRÖK József

1990 Szerzetes- és lovagrendek Magyarországon. Bp.

ÚJ IDŐK Lexikona

1940 Új Idők Lexikona 1-24. Bp.

ÚJ MAGYAR IRODALMI Lexikon

1994 Új Magyar Irodalmi Lexikon 1-3. (főszerk.: PÉTER László) Bp.

ÚJ MAGYAR Lexikon

1960-1961 Új Magyar Lexikon 1-7. Bp.

[ÚJ-TEPLOMI...]

A kiskunfélegyházi Szent István templom (Új-templom) plébánosainak és káplánjainak névsora. Fali tabló. Lelőhely: Szent István Plébánia, Kiskunfélegyháza Szent István tér 3/A.

URBÁNNÉ TÍMÁR Júlia

é. n. Szobrok, emléktáblák, emlékművek, nevezetes épületek Kiskunfélegyházán. Kiskunfélegyháza. (Kézirat)

VALLÁSTÖRTÉNETI kislexikon

1982 Vallástörténeti kislexikon. (Írta: GECSE Gusztáv.) Bp.

VÁRNAGY Antal

1996 Liturgika. Abaliget.

VAS Katalin

1991 Félegyháza irodalmi hagyományai. Szeged. (Kézirat)

VERBÉNYI István – ARATÓ Miklós Orbán (szerk.)

1990 Liturgikus Lexikon. A katolikus egyház liturgiája. Bp.

VILÁGIRODALMI Lexikon

1970 Világirodalmi Lexikon 1-18. (főszerk.: KIRÁLY István, SZERDAHELYI István) Bp.

WINKLER Pál

1927 Kalocsa története, különös tekintettel politikai és szellemi kultúrájának fejlődésére. Kalocsa.

ÖSSZEFOGLALÓ

A Miasszonyunkról nevezett Kalocsei Szegény Iskolanővérek 1860-ban telepedtek le Magyarországon azzal a céllal, hogy részt vállaljanak a magyar lányok vallásos nevelésében. Az államotitásiig, 1948-ig a történelmi Magyarország számos településén működtek árvaházat, óvodát, elemi- és középiskolát lányok számára.

A szerző a mű első részében a rend gyökereit, tevékenységét és szervezeti felépítését vázolja, az Iskolanővéreknek azonban csak egyik intézményét tárgyalja részletesen: a kiskunfélegyházi Constantinum lánynevelő-intézetet. Az Iskolanővérek 1908-ban érkeztek a városba és működésük alatt társulatuk második legnagyobb iskolakomplexumát hozták létre itt.

A kalocsei anyaházban és a fiókházakban is naponta krónikát vezettek a nővérek, amelyben megörökítették az iskolai és zárdai élet legfontosabb mozzanatait, valamint a városban előforduló legjelentősebb eseményeket.

A mű második, terjedelmesebb része a kiskunfélegyházi Constantinum leánynevelő-intézetben 1919 decembere és 1923 augusztusa között vezetett krónika szöveghű közlése. Történelmi szempontból nagyon érdekes az az időszak, amikor a krónika keletkezett; az első világháború és a Tanácsköztársaság utáni hónapok eseményeit ismerhetjük meg a nővérek szemszövegéből. A szöveghez fűzött lábjegyzetek sok hasznos és értékes információt, valamint adatot tartalmaznak a krónikában előforduló személyekre, eseményekre, helységekre és fogalmakra vonatkozóan. A szerző így kívánja megkönnyíteni az olvasó számára az adott történelmi kornak és viszonyainak könnyebb megértését. Ugyanezt a célt szolgálja a névmutató, az egyházi ünnepek, valamint fogalmak gyűjteménye és magyarázata.

RESÜMEE

Die Kongregation der Kalocsaer Armen Schulschwesteru von unserer lieben Frau (Congregatio Sororum Scholasticarum a Kalocsa) siedelte sich 1860 in Ungarn mit dem Ziel an, am katholischen Unterricht und an der Erziehung der ungarischen Mädchen teilzunehmen. Bis zur Säkularisierung (1948) führten sie zahlreiche Waisenhäuser, Kindergärten, Grund- und Oberschulen für die weibliche Jugend auf dem Gebiet des historischen Ungarns.

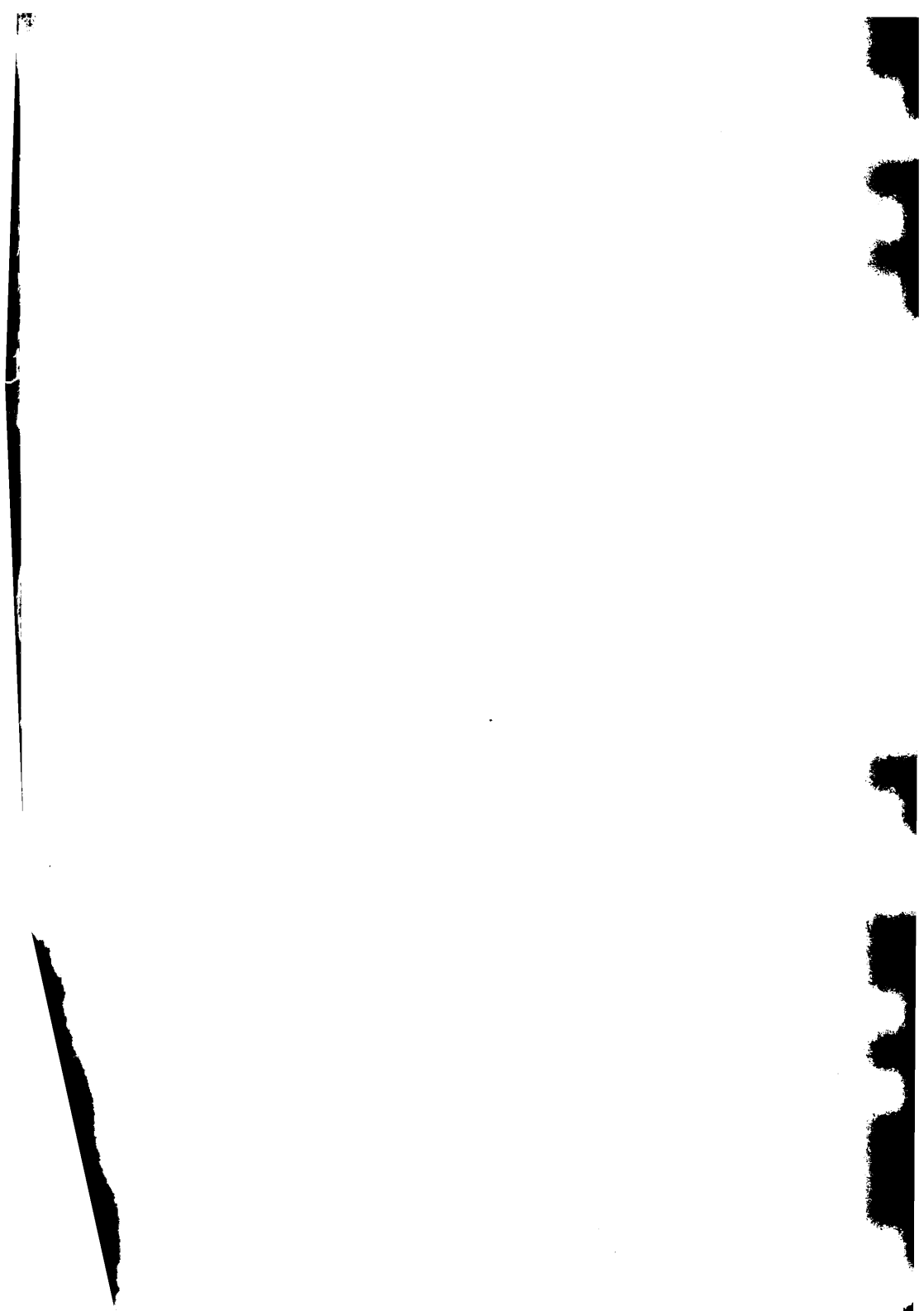
Die Autorin stellt im ersten Teil des Werks die Wurzeln, die Tätigkeit und den organisatorischen Aufbau der Kongregation dar, erörtert ausführlicher aber nur eine Institution der Schulschwesteru: die Mädchenerziehungsanstalt „Constantinum“ in Kiskunfélegyháza. Die Schulschwesteru kamen 1908 in dieser Stadt an und im Laufe der Zeit bauten sie hier den zweitgrößten Schulkomplex ihrer Kongregation aus.

Sowohl im Mutterhaus (Kalocsa) als auch in den Filialhäusern wurden täglich Chroniken geführt, in deren die wichtigsten Ereignisse des Schul- und Klosterlebens, bzw. die bedeutendsten Vorkommnisse der Stadt verewigt wurden.

Der zweite und größere Teil dieser Arbeit ist die wortgetreute Veröffentlichung der

---

Chronik, die zwischen Dezember 1919 und August 1923 in der Mädchenerziehungsanstalt „Constantinum“ in Kiskunfélegyháza geführt wurde. Der Zeitraum, in dem die Chronik entstand, ist aus geschichtlicher Hinsicht sehr interessant; die Ereignisse nach dem ersten Weltkrieg und nach der ungarischen Räterepublik können wir vom Standpunkt der Schulschwester aus betrachten. Die Fußnoten enthalten sehr viele nützliche und wichtige Informationen bzw. Angaben bezüglich der Personen, Ereignisse, Ortschaften und Begriffe, die in der Chronik vorkommen; die Autorin hilft damit dem Leser beim leichteren Verständnis der geschichtlichen Epoche und deren Verhältnisse. Dem gleichem Zweck dienen auch das Namensregister, sowie die Sammlung und Erklärung der kirchlichen Feste und Fachbegriffe.

aff
 Haon y
 total, ad
 magis
 in
 locis, ubi
 nta
 in
 rison
 magis
 igitur
 hanc
 vel
 EMIAE

Acc
 om
 tal
 Hoc
 vero
 illis,
 a
 ea
 SO

058. 1804
 RIAE I
 DUX
 Costrae p
 habita
 1804